

218
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β', τεύχος 341, Παρασκευή 13 Μαρτίου 1987

Δρχ. 100

- Ο ΚΟΣΚΩΤΑΣ αγόρασε την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ •
- Ο κ. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ σε νέους ρόλους •
- ΟΝΝΕΔ: Και έγινε της αποστασίας •
- Ο ΠΡΙΝΟΣ είναι μόνο η αρχή •
- Το ΠΑΣΟΚ αναδιαρθρώνεται στα ΑΓΡΟΤΙΚΑ •
- ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ: Συνέντευξη Κουνιάλ - Εάνες •
- Το «ΚΑΛΑΜΙ-ΓΚΑΪΗΤ», ο κ. Κούρτης, ο κ. Κασόγκι, ο κ. Παπανικολάου κ.ά... •

*Ενέσκηψε
ο από Βορρά κίνδυνος...
... ακολουθεί ο εκ Δυσμών
και ο εξ Ανατολών...*

Έκδόσεις Στιγμή
ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73
τηλ. 36.44.061

Γιώργης Γιατρομανωλάκης

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΗΣ ΑΣΙΝΗΣ

ή άνασκαφή ενός ποιήματος

Άφορμή τής μελέτης αυτής στάθηκε
ή εύρεση στο Άρχείο του Γιώργου Σεφέρη
έξι διαφορετικῶν Σχεδιασμάτων
του ποιήματος «Ο βασιλιάς τής Άσίνης»

Νίκος-Άλέξης Άσλάνογλου ΤΡΙΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

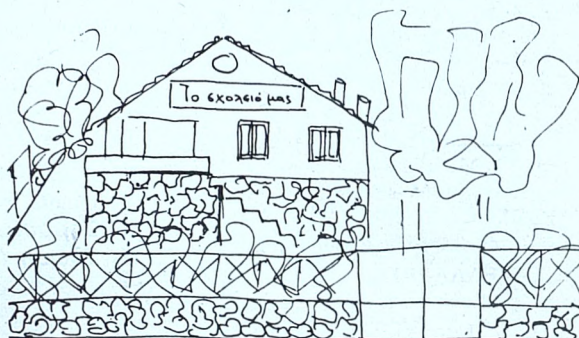
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομιχάλη 9, Άθήνα, Τηλ.: 360 77 44

«το σχολειό μας»

ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ — ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

ΑΓ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ 21 — ΓΛΥΦΑΔΑ — τηλ. 89.49.031

ΚΑΙ ΤΩΡΑ

ΓΙΑ ΣΑΣ ΓΟΝΕΙΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΕΣΤΕ
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ
ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Τα παιδιά θα μελετούν για το σχολειό τους με
βοήθεια και επίβλεψη εκπαιδευμένων δασκάλων.
Αφού ολοκληρώσουν τη μελέτη τους μπορούν να
συμμετέχουν σε δραστηριότητες όπως:

1. πηλό, ζωγραφική
2. φωτογραφία
3. θέατρο, κινηματογράφο
4. γλεντάκια και εκδρομές
5. συναγωνιστικά παιχνίδια
6. ασκήσεις για το σώμα που αναπτύσσουν το
πνεύμα, το συναίσθημα και το σώμα.

Ξεκινάμε 17 Μαρτίου

Τρίτη, Πέμπτη, Παρασκευή 4:30'-8:30'

Πληροφορίες και δηλώσεις συμμετοχής
κάθε μέρα 12:00-2:00, τηλ. 89.49.031.

ακόμα μία δραστηριότητα
από

«το σχολειό μας»
καφέ-σχολειό

ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ-ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ
ΑΓ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ 21 — ΓΛΥΦΑΔΑ
τηλ. 89.41.031

Σόφη Χατζηκοκόλη: Νηπιαγωγός, ειδικευμένη
στις ανθρώπινες σχέσεις.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δ. ΜΙΧΑΗΛ	
Οι παθογένειες της ΝΔ	10
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	
Ο Κοσκωτάς αγόρασε την «Καθημερινή»	12
ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ	
Να περάσει ο επόμενος...	15
Σ.Κ.	
Αράπικες δουλειές	17
Β. ΓΙΑΧΝΗΣ	
Κιλελέρ και συνεταιρισμοί	18
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Πρι(ν)ονίσματα...	20
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ	
Η επίσκεψη Μπούτου στην Τουρκία	22
Κ: ΔΕΔΕΣ	
Οι «μπίζνες» του Καραχάλιου...	23
Κ. Β. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ	
Βίος παπα-Κατινά	24
ΑΔΙΚΗ ΤΣΙΛΙΧΡΗΣΤΟΥ	
«Κιλοβάττ-γκρουπ»	28
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΛΑΖΟΣ	
Οι προτάσεις Γκορμπασόφ	30
ΒΑΣ. ΖΗΣΗΣ	
Πορτογαλία: Ο αδύναμος σοσιαλισμός	33
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΣΤΟ «ΑΝΤΙ»	
Α. Εάνες, Α. Κουνιάλ, Β. Κονσταντίνο,	
Ν. Σάντος, Ζ. Σαμπάιο	34
Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ	
Σύνταγμα και πολιτικές εξελίξεις	38
ΜΙΧ. ΜΟΔΙΝΟΣ	
Η αβάστακτη ελαφρότητα της εξαγγελίας των «μεγάλων έργων»	42
ΥΠΕΘΟ	
Πρέσπες και ανάπτυξη	44
Γ. ΦΛΩΡΟΣ	
Το συμπόσιο «Τέχνη και Τεχνολογία»	48
Ξ. Α. ΚΟΚΟΛΗΣ	
Τηλεοπτικές κουβέντες	49
ΝΑΣΙΑ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ	
Η Αρχαιολογική Εταιρεία	50
Π. ΠΙΖΑΝΙΑΣ	
Πατριαρχική ακρίσια και επιστημονική κριτική	52
Ρ. ΝΙΚΟΛΙΝΙ	
Μια πολιτιστική πολιτική	54
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
«Όρους δεν δεχόμεθα» — αλλά το «κλειδί» το συζητούμε...	4
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	6
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	9
ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ	26
ΤΥΠΟΣ — TV	27
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	47
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ	53
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	56

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: φωτογραφίες
Γ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, ΝΤ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ
ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΑΛ. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ

ΤΟ ΕΠΙ δεκατρία έτη αναμενόμενο, συνεχώς εξαγγελόμενο και διαρκώς αναβαλλόμενο, συνέδριο της ΟΝΝΕΔ επιτέλους έγινε. Η ελληνική νεολαία όμως δεν φωτίστηκε καθόλου για τις αρχές, το πρόγραμμα, τους στόχους, τις διαφωνίες έστω, των νέων της ΝΔ: το μόνο που μάθαμε είναι πόσα κουκιά παρεχώρησε η εφορευτική επιτροπή στους διαφόρους επιδοξους ηγέτες. Δεν φωτιστήκαμε ούτε καν για τη σχετική δύναμη των διαφόρων ρευμάτων: οι καταγγελίες για τις καλπονοθείες αχρηστεύουν τους υπολογισμούς για το τι δύναμη έχουν οι «μητσοτακικοί», οι «ανανεωτικοί», οι «σκληροπυρηνικοί».

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ όμως έδωσε την ευκαιρία στον κ. Μητσοτάκη να προβεί σε επίδειξη δύναμης και να χτυπήσει αδιακρίτως «δεξιά» κι «αριστερά», «σκληροπυρηνικούς» και «ανανεωτικούς». Αγνόησε τις παρεμβάσεις και του ιστορικού ηγέτη κ. Αβέρωφ και του ανερχόμενου αστέρος κ. Έβερετ. Ο «σώγαμπρος» έχει πια τη δύναμη να επιβάλει την παρουσία του στην οικογένεια που τον δέχτηκε και δεν θέλει να μοιράζεται την εξουσία του με άλλους.

ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΕΙ λοιπόν σιγά-σιγά και ο κ. Μητσοτάκης το «παπανδρεϊκό» προφίλ του: ηγέτης που προχωρά στους στόχους του χωρίς να ασχολείται με μικρολεπτομέρειες όπως οι δημοκρατικές διαδικασίες, το δίκαιο ή άδικο των διαμαρτυρούμενων, την προηγούμενη προσφορά τους στο κόμμα. Σημασία έχει η εδραίωση της προσωπικής εξουσίας και ο στόχος: η άλωση της πολιτικής εξουσίας. Όλα τα άλλα είναι λεπτομέρειες. Αποκτά έτσι το αναγκαίο για την επίτευξη του στόχου του λούστρο της «χαρισματικότητας» —που αναγκαίο της συστατικό είναι και το να αποπνέει δύναμη.

ΟΙ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΗΣΙΜΟΙ της ΝΔ πήραν το μήνυμα: αν δεν θέλουν να έχουν την τύχη των ομολόγων τους στο ΠΑΣΟΚ ή των οπαδών τους στη νεολαία, πρέπει να καθήσουν ήσυχοι. Τα διάφορα σενάρια που θέλουν τον κ. Μητσοτάκη εκτός πολιτικού παιχνιδιού δεν θα περάσουν εύκολα. Και μάλιστα τώρα που όλα δείχνουν ότι η «ώρα φτάνει» αφού το ΠΑΣΟΚ φαίνεται να έχει μπει σε μια μη αντιστρεπτή διαδικασία αποσύνθεσης.

ΑΥΤΗ ακριβώς η αίσθηση ότι δεν είναι μακριά η στιγμή της ανακατάληψης του κρατικού μηχανισμού δημιουργεί ταυτόχρονα τους κραδασμούς και την ενόχληση της ΝΔ. Κραδασμούς γιατί όσοι περφηανεύονται πως ανήκαν στη ΝΔ πριν προσληφτούν ο νυν αρχηγός της δεν αισθάνονται καθόλου βέβαιοι για το προσωπικό τους μέλλον. Ενότητα, γιατί όταν «επικείται» η νίκη κανείς δεν θέλει να τη στερηθεί.

Η ΥΠΕΡΒΑΣΗ της διαλεκτικής κραδασμών - ενότητας δεν είναι υπόθεση της ΝΔ. Περνά μέσα από το ΠΑΣΟΚ, δηλαδή από το στενό πρωθυπουργικό περιβάλλον. Όταν κάνει φιλικά νεύματα προς τα δεξιά, οι κραδασμοί αυξάνονται: η διαχείριση της εξουσίας είναι πολύ πιο βέβαιη μέσα από μια συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ. Όταν ο πρωθυπουργός γνέφει φιλικά προς την αριστερά, η ενότητα ενισχύεται γιατί οι προοπτικές συνεργασιών απομακρύνονται.

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ για πραγματικό σκωτσέζικο ντους που έχει ως αποτέλεσμα να αδράνποσει το πολιτικό προσωπικό της ΝΔ και να εντείνει τις αντιθέσεις ανάμεσα στις τάσεις και τα πρόσωπα.

ΘΥΜΑ αυτής της τρέχουσας περί πολιτικής αντίληψης υπήρξε και το συνέδριο της ΟΝΝΕΔ. Ουδείς πληροφορήθηκε τι σημαίνουν οι ταμπέλες «ανανεωτικός», «μητσοτακικός», «σκληροπυρηνικός» πέρα από την ένδειξη πελατειακών διασυνδέσεων με τους «μεγάλους» του κόμματος. Δεν είναι καν βέβαιο ότι οι «μεγάλοι» συγκρούστηκαν στο συνέδριο με αντιπροσώπους τους μικρούς: οι τελευταίοι έχουν μάθει καλά το παιχνίδι και φροντίζουν πρώτ' απ' όλα για τα δικά τους συμφέροντα, στο δικό τους χώρο. Αν, οι κομματικοί επιδίδονται σε προσωπικούς χειρισμούς, γιατί οι νεολαίοι να μείνουν πίσω;

ΑΠΛΩΣ, οι νεολαίοι είναι υπερβολικότεροι, δεν έχουν ενσωματώσει ακόμη τους κανόνες του παιχνιδιού. Η Νεολαία ΠΑΣΟΚ, η ΚΝΕ, ο «Ρήγας» γνώρισαν παλιότερα αντίστοιχους κραδασμούς αλλά τα κόμματα ελάχιστα διαταράχθηκαν. Τούτο όμως το φαινόμενο διαπάλης που δεν επικαλείται αρχές, έστω και κατ' επίφασιν, είναι πράγματι μοναδικό. Το ανησυχητικό λοιπόν δεν είναι οι γροθιές, οι καρεκλιές, το βρίσιμο. Αυτά υπήρξαν σ' όλους τους χώρους και σ' όλες τις εποχές. Το ανυσηχτικό είναι η συνεχής επέκταση της αντίληψης ότι τελικά πολιτική είναι χειρισμοί και προσωπικά συμφέροντα.

«Όρους δεν δεχόμεθα» —αλλά το «κλειδί» το συζητούμε...

«ΑΚΥΒΕΡΝΗΤΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ» η Ελλάδα τις μέρες αυτές, καθώς ο «χιονιάς» κατάφερε να εξαρθρώσει ή παραλύσει τα πάντα: Σχολεία, νοσοκομεία, τράπεζες, συγκοινωνίες (ακόμα και τον «Ηλεκτρικό»...) και, πρωτίστως, την κυβερνητική μηχανή. Αλλά από κομπασμούς και έπαρση άλλο τίποτε... Το Συντονιστικό Διυπουργικό Όργανο, επί παραδείγματι, διαπίστωσε «πλήρη ετοιμότητα και συντονισμό της κρατικής μηχανής επί 24ώρου βάσεως», όταν, μέχρι τη Δευτέρα, δεν είχε κινηθεί ούτε ένα «γκρέιντερ» και δεν είχε ριχθεί ούτε ένας τόνος αλάτι, στους δρόμους, έστω, της πρωτεύουσας! Όσο για το υπουργείο Εσωτερικών, που προΐσταται της Υπηρεσίας Πολιτικού Σχεδιασμού Εκτάκτου Ανάγκης —η υπηρεσία αυτή θα μας προειδοποιήσει έγκαιρα, υποτίθεται, σε περίπτωση ...πραξικοπήματος ή τουρκικού «ντου»— κατάφερε να στείλει στις νομαρχίες δέκα μέρες μετά την έναρξη της κακοκαιρίας, το ...Δελτίο Καιρού της ΕΜΥ, μαζί με οδηγίες, για το πώς πρέπει ν' αντιμετωπισθεί η κατάσταση!

ΤΑ ΣΥΜΒΑΙΝΟΝΤΑ στο μέτωπο της κακοκαιρίας, δεν εμπόδισαν, ωστόσο, τον πρωθυπουργό να εμφανισθεί, το Σάββατο στο στάδιο Ειρήνης και Φιλίας και να εκφωνήσει ένα βαρυσήμαντο —όπως έγραψε ο φιλοκυβερνητικός Τύπος— πολιτικό λόγο. Κατά τον «Δημοκρατικό Λόγο», μάλιστα, τα 2.000 αγροτικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ «θυμήθηκαν τον Ανδρέα των παλιών καλών ημερών», για να προσθέσει: «Δυναμικός, οξύς όπου χρειαζόταν, αμετακίνητος στις θέσεις του για την εθνική ανεξαρτησία, ο Ανδρέας έδωσε έμπρακτα τέλος στη φημολογία που ήθελε το ΠΑΣΟΚ και την κυβέρνηση να δείχνει «κατανόηση» απέναντι στους Αμερικάνους. Για μια ακόμα φορά ο πρωθυπουργός απέδειξε ότι το ΠΑΣΟΚ δεν έχει αποστεί ούτε κεραία από τις διακηρυγμένες αρχές του». (Το αμετακίνητο των θέσεων του ΠΑΣΟΚ, κατέγραψε, 24 ώρες αργότερα, και ο τ. υπουργός Γιώργος Γεννηματάς, επικαλούμενος τον Μάο! Η πορεία μας, είπε —απευθυνόμενος σε φοιτητές του ΠΑΣΟΚ— έχει αμετακίνητο στόχο, έστω κι αν είναι «ελικοειδής»).

ΤΙ, ΟΜΩΣ, είπε ο πρωθυπουργός, το Σάββατο στο στάδιο Φιλίας και Ειρήνης; Είπε:

ΠΡΩΤΟΝ (απευθυνόμενος, τη φορά αυτή, προς Αμερικανούς): Ότι η Ελλάδα «δεν δέχεται να τρώει χαστούκια» και ότι, αν δεν υπάρξουν «διορθωτικές κινήσεις», από αμερικανικής πλευράς, σε ό,τι αφορά, τουλάχιστον, την αποκατάσταση του 7:10, τότε η συμφωνία για την «Φωνή της Αμερικής» (που είναι έτοιμη και «δεν είναι κακή»...) δεν θα υπογραφεί. (Η διατύπωση εντυπωσίασε, ιδιαίτερα, την «Ελευθεροτυπία», που κυκλοφόρησε την άλλη μέρα μ' ένα πηχυαίο ολοσέλιδο τίτλο: ΔΕΝ ΔΕΧΟΜΑΣΤΕ ΧΑΣΤΟΥΚΙΑ!

ΔΕΥΤΕΡΟ (απευθυνόμενος προς Τούρκους): Ότι η κυβέρνηση δεν έχει αντίρρηση για έναρξη διαλόγου, υπό τον όρο ότι ο

διάλογος αυτός «δεν θα στηρίζεται στην κατοχή της Βόρειας Κύπρου ή στις τουρκικές διεκδικήσεις στο Αιγαίο». Ο πρωθυπουργός επεκαλέσθη —στο σημείο αυτό— και τις εκτιμήσεις Μπούτου περί διαλόγου, όπως διαμορφώθηκαν μετά την πρόσφατη επίσκεψή του στην Άγκυρα. (Ο Μεσήνιος βουλευτής επέστρεψε στην Αθήνα απαισιόδοξος. Σ' ένα στενό κύκλο συνεργατών του, μάλιστα, αποκάλυψε ότι ορισμένοι από τους Τούρκους επίσημους συνομιλητές του, του έδωσαν την εντύπωση ότι θεωρούν τους Έλληνες κατεξοχήν υπαίτιους για τη διάλυση της ...Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ενώ άλλοι καταλογίζουν στον Κεμάλ Ατατούρκ «ιστορικό λάθος», την συμφωνία του με τον Ελευθέριο Βενιζέλο!). Στην ομιλία του ο πρωθυπουργός δεν παρέλειψε να απαντήσει και σε αυτούς που πιστεύουν ότι ο διάλογος —παρά ταύτα— είναι χρήσιμος και ότι, αν μη τι άλλο, θα δημιουργήσει ένα κλίμα που μπορεί να συμβάλει στην «αποτροπή της τουρκικής επεκτατικής επέμβασης». Αλλά στην περίπτωση αυτή —είπε ο Ανδρέας Παπανδρέου— έχουμε να κάνουμε όχι με διάλογο, αλλά «με όρους προς ηττημένους». Και «όρους προς ηττημένους δεν δεχόμεθα»!

ΤΡΙΤΟ (απευθυνόμενος προς τη Νέα Δημοκρατία): Ότι το ΠΑΣΟΚ παρέλαβε, τον Οκτώβριο του 1981, *καμένη γη*. Και ενώ πέτυχε σε όλους σχεδόν τους τομείς, δεν ευτύχησε στον τομέα της ανεργίας, όπου φθάσαμε (κατά τους κυβερνητικούς υπολογισμούς) σε ένα ύψος 8-9% του ενεργού πληθυσμού. Παρά ταύτα, και σε πείσμα της πολιτικής της λιτότητας (και όλων όσων λέγονται και άδονται περί Νταβός, κλπ.), παραμένουμε αμετακίνητοι στους στόχους μας, που είναι η διακήρυξη της 3 του Σεπτεμβρίου και η πορεία προς «μια σοσιαλιστική, πλουραλιστική, δημοκρατική κοινωνία», κλπ.

Ουάσινγκτον: Κοινό να είναι το «ενδιαφέρον»...

ΟΠΩΣ ΗΤΑΝ φυσικό, η ομιλία του πρωθυπουργού προκάλεσε πλείστες όσες αντιδράσεις, αλλά και ερωτήματα: Γιατί ο Ανδρέας Παπανδρέου —αναρωτήθηκαν οι άνθρωποι της Ρηγίλλης— απέβαλε και πάλι το «ευπρεπές ένδυμα του Νταβός» για να επανέλθει στην «αιθεροβατούσα» διακήρυξη της 3 του Σεπτεμβρίου και στον «άκρατο αντιαμερικανισμό»;

ΥΠΗΡΞΕ, όμως, πράγματι, στην πρωθυπουργική ομιλία «άκρατος αντιαμερικανισμός»; Αμερόληπτοι πολιτικοί αναλυτές, που παρακολουθούν, «εκ του σύνεγγυς», την «βήμα προς βήμα» βελτίωση των ελληνοαμερικανικών σχέσεων, δεν φαίνεται να συμμερίζονται την άποψη αυτή. Αντιθέτως επισημαίνουν ότι ο πρωθυπουργός, με την ομιλία του, παρέκαμψε, τελείως, το επίμαχο θέμα των βάσεων (που είναι και το «κλειδί»...) για να περιορισθεί στην «Φωνή της Αμερικής» και, ειδικότερα, στο

Κυκλοφορεί ο 23ος τόμος του ΑΝΤΙ

(τεύχη 294-307 • Β' εξάμηνο του 1985)

αν η σχετική συμφωνία —που, έτσι είτε αλλιώς, «δεν είναι κακή»...— είχε ή δεν είχε μεταφρασθεί, στα ελληνικά, και στο αν είχε ή δεν είχε εγκριθεί —μέχρι το πρωί του Σαββάτου...— από την κυβέρνηση!

(Ο πρωθυπουργός, αναρωτήθηκε, στο σημείο αυτό, αν και κατά πόσο λείπει από τους δημοσιογράφους —και, ειδικότερα, από τους πολιτικούς συντάκτες— η ικανότητα να «εκτιμήσουν τα πράγματα όπως είναι», εφόσον, με τα κείμενά τους, έδωσαν την εντύπωση ότι «υπάρχει συμφωνία για την Φωνή της Αμερικής»— κάτι «που δεν είναι έτσι»... Το μόνο που δεν είπε ο πρωθυπουργός είναι ότι το σχετικό κείμενο δεν το έδωσαν οι δημοσιογράφοι, αλλά η ίδια η κυβέρνηση, είτε λέγεται Γιάννης Παπανδρέου... Το κείμενο έλεγε ότι «οι διαπραγματεύσεις για την Φωνή της Αμερικής ολοκληρώθηκαν» και ότι «οι δύο αντιπροσωπείες κατέληξαν (ad referendum) σε συμφωνημένο κείμενο το οποίο και υποβάλλεται στις δύο κυβερνήσεις για έγκριση»... Φαίνεται, πάντως, πως η «κριτική» που ασκήθηκε από τον πρωθυπουργό κατά δημοσιογράφων, ενθουσίασε το ακροατήριο του σταδίου, αφού ηκούσθη φωνή λέγουσα: «Όλα αυτά συμβαίνουν, πρόεδρε, γιατί δεν έχουμε Τύπο δικό μας!» (χειροκροτήματα) —παρατήρηση στην οποία απάντησε ο ίδιος ο πρωθυπουργός, συναινώντας πλήρως: «Δεν μπορώ παρά να συμφωνήσω απόλυτα μαζί σου!» (Ζωηρά και παρατεταμένα χειροκροτήματα). Κατά τα άλλα, εφημερίδες όπως η «Εξόρμηση», ο «Δημοκρατικός Λόγος», η «Αυριανή», κ.ά. παραμένουν έντονα ...αντικυβερνητικές!).

Η ΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ στο θέμα των βάσεων, δεν αναιρεί, ωστόσο, την κοινή αίσθηση ότι —εν όψει, ακριβώς, διαπραγματεύσεων για τις βάσεις— και οι δύο πλευρές σκληραίνουν τη θέση τους: Εμείς με τη ματαίωση των επισκέψεων Χαραλαμπίδου στην Ουάσινγκτον και Ουάινμπεργκερ στην Αθήνα, εκείνοι δε (οι Αμερικανοί) με δηλώσεις ότι δεν έχει καν τεθεί «θέμα προσκλήσεως του πρωθυπουργού Παπανδρέου στην Ουάσινγκτον», εκτός αν, στο μεταξύ, ρυθμιστεί το θέμα των βάσεων!

ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ αυτό —«πόλεμος θέσεων», έχει αποκληθεί— παρεμβαίνουν, βέβαια και άλλα στοιχεία, όπως λ.χ. η συμφωνία για τη «Φωνή της Αμερικής» (για την οποία αφήνουμε τώρα να νοηθεί ότι πιθανόν και να μην την υπογράψουμε...) ή η απαίτησή μας για «διορθωτικές κινήσεις», χωρίς να διευκρινίζουμε τι ακριβώς συνεπάγεται μια τέτοια «διόρθωση», πέρα από την τήρηση του 7:10 την οποία, υποτίθεται, είχαμε κατοχυρώσει με τη συμφωνία του 1983. Από την πλευρά τους οι Αμερικανοί επανέρχονται τώρα στη γνωστή τους άποψη ότι οι βάσεις δεν εξυπηρετούν μόνον τα αμερικανικά, αλλά και τα ελληνικά (εθνικά) συμφέροντα και, ως εκ τούτου το ενδιαφέρον για την παράταση της αμερικανικής στρατιωτικής παρουσίας δεν πρέπει να εκδηλωθεί μονοσήμαντα, αλλά ταυτόχρονα και από τις δύο πλευρές. Αυτό σημαίνει ότι με την κατάθεση των «εγγράφων εργασίας» (Working Papers), της αμερικανικής πλευράς, θα πρέπει να εκδηλωθεί, ταυτόχρονα, και αντίστοιχη ελληνική πρωτοβουλία ή τουλάχιστον, να υπάρξει, εκ προοιμίου, δέσμευση της ελληνικής πλευράς ότι θα δώσει συνέχεια στην αμερικανική εκδήλωση ενδιαφέροντος... Όσο για το 7:10, οι Αμερικανοί επιμένουν ότι, με τη συμφωνία του 1983 δεν ανέλαβαν καμιά «συμβατική υποχρέωση» και, συνεπώς, οποιαδήποτε υποχώρησή τους στο θέμα αυτό, θα ήταν ένα από τα φοβερά ανταλλάγματα που θα μπορούσαν να μας δώσουν, να συναινέσουμε στην υπογραφή μιας νέας συμφωνίας για τις βάσεις.

ΤΕΛΟΣ, οι υψηλοί τόνοι και οι προειδοποιήσεις προς την Ουάσινγκτον («Δεν δεχόμαστε χαστούκια») ή προς την Άγκυρα, δεν αποκλείεται να περιέχουν και κάποιο στοιχείο «εκλογολογίας» — άποψη την οποία, έστω και με αρκετές επιφυλά-

ΕΔΩ ΥΠΑΡΧΕΙ
ΜΙΑ ΣΗΜΕΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΤΙΦΑΣΗ
ΕΝΩ ΤΟ ΨΥΧΟΣ ΑΝΕΒΑΙΝΕΙ...
Η ΘΕΡΜΟΦΡΑΣΙΑ ΚΑΤΕΒΑΙΝΕΙ!!

ξεις, εξακολουθούν να υποστηρίζουν ορισμένοι πολιτικοί σχολιαστές.

Ο άλλος «πόλεμος»...

ΚΑΙ ΕΝΩ μεταξύ Ελλήνων και Αμερικανών συνεχίζεται ο «πόλεμος θέσεων», ένας άλλος πόλεμος —αίσιγαστος— εξακολουθεί να μαινεται στους κόλπους της Νέας Δημοκρατίας, με αφορμή τα όσα έγιναν, και όσα δεν έγιναν, στο συνέδριο της ΟΝΝΕΔ. Και η μεν «Καθημερινή», εξακολουθεί να καλύπτει τα «δρώμενα» με ψυχρούς, αγγλοσαξωνικούς τίτλους, του τύπου: «Το πειθαρχικό συμβούλιο της ΝΔ διέγραψε τους "τέσσερις"» ή «Έβερετ: Η πίστη μου στις δημοκρατικές διαδικασίες ενισχύει την ενότητα». Άλλες όμως εφημερίδες (φιλα προσκείμενες προς τη Νέα Δημοκρατία) το παίζουν θερμόαιμα: «Πώς θα βαδίσουμε, κύριοι, στις φοιτητικές και, αμέσως μετά, στις εθνικές εκλογές —διερωτάται η «Ακρόπολις»— με μια νεολαία βαθύτατα διχασμένη και οδυνηρά προδομένη; Ποιος θα δώσει τη μάχη, κύριοι της Ρηγίλλης; Οι γραφειοκράτες καρεκλοκένταυροι των κεντρικών σας γραφείων; Μήπως τελικά κάποιος κοντά σας, κύριοι της Ρηγίλλης, παίζει το παιχνίδι των αντιπάλων μας;» Την «Ακρόπολη» συμπληρώνει ο Χρ. Πασαλάρης της «Μεσημβρινής», ο οποίος διαπιστώνει ότι από τις τοξίνες των μεγάλων έχουν προσβληθεί «και τα ευγενή κύτταρα των ηγετών και ηγετίσκων της ΟΝΝΕΔ», για να καταλήξει πως οι διαγραφές και τα άλλα σπασμωδικά μέτρα εγκυμονούν «ακόμα και διάσπαση της οργάνωσης».

ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ αυτά, ενώ ο αρχηγός του κόμματος Κ. Μητσοτάκης επιμένει ότι η χώρα βαδίζει από το κακό στο χειρότερο, και συνεπώς μόνη λύση είναι η προσφυγή στις κάλπες.

ΤΕΛΟΣ, στην άλλη άκρη του πολιτικού φάσματος, το ΚΚΕ εξακολουθεί να οργανώνει συγκεντρώσεις και συμπόσια, εν όψει του 12ου συνεδρίου, ενώ την ίδια στιγμή, προχωρούν οι διαγραφές για το νέο κόμμα της Αριστεράς, εν όψει του ιδρυτικού του συνεδρίου, την άνοιξη. Αυτός ο Απρίλης μάλλον δεν θα είναι «πολύ σκληρός»...

ΑΝΤΗΝΩΡ

Η βασιλεία του μικρομεσαίου τέρατος — στα ΑΕΙ...

Τον Οκτώβριο του 1985 η κυβέρνηση του «Κινήματος της 3ης Σεπτεμβρίου» θυμήθηκε ότι έπρεπε να πει δημόσια αυτό που ήξερε κατ' ιδίαν: «εκτός από το φάγωμα της Τούρτας —δηλαδή εκτός από το εδώ και τώρα— υπάρχει και το λιγότεμά της»· γι' αυτό κι αποφάσισε ότι οι καλύτερες μέρες —δηλαδή το περισσότερο φαί που έταξε στους «λιμάρηδες» εκλογείς— θα 'ρθουν, αλλά θ' αργήσουν κομμάτι. Κι είπε μετά, ότι «σταθεροποιούμε» το τρένο για να μην πέσει στον γκρεμό (φαντασθείτε πόσο έτρεχε μέχρι τότε...). Όμως, τι γίνεται με την πρώτη τετραετία; Ήταν κακή; Καθόλου: «τότε δώσαμε να φάει ο κόσμος», πενιασμένος καθώς ήταν, βλέπετε, από την «επάρατο Δεξιά», που άφησε και «καμμένη γη» πίσω της· καμμένη, ξεκαμμένη πάντως τα λεφτά για το φαί του κοσμάκη βρέθηκαν: 8 δις δολάρια αύξηση του εξωτερικού χρέους από το '81, θυσία στο βωμό του «Κράτους - Προνοίας».

Αυτή η συνταγή φαίνεται πως εφαρμόστηκε και αλλού: δώσε ό,τι μπορείς περισσότερο και μετά «σταθεροποίησε». Όπως στην Παιδεία π.χ.:

- 25.000 εισάγονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μέχρι το 1981,
- 52.000 έφτασαν το 1985,
- 75.000 φοιτούσαν μέχρι το 1981,
- 152.000 έφτασαν το 1986.

Στο «Κράτος - Προνοίας» του «Κινήματος» δεν αναπληρώνονταν τα λεφτά που δίνονταν στους «πεινασμένους» στην «Πρόνοια για την Παιδεία» δεν υπήρχαν αιθουσές και καθηγητές για τους ανερχόμενους, «μορφωσιολάτρες» γόνους των μικρομεσαίων, που σύντομα κατάλαβαν ότι η κοινωνική άνοδος μέσω του «ανώτατου» εκπαιδευτικού μηχανισμού ήταν πια φαντασίωση και φολκλόρ, καθώς αύξαιναν τις ορδές των ανέργων πτυχιούχων.

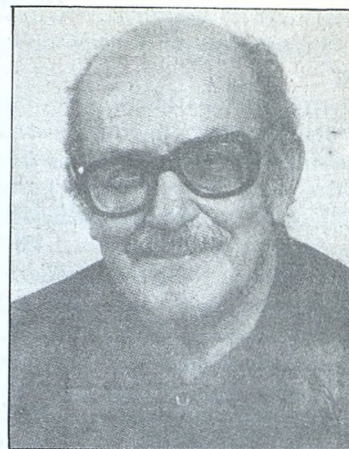
Τώρα, όμως, μετά τη «διεύρυνση» ήρθε η ώρα της «σταθεροποίησης», όπως αποφάσισε ο κ. Τρίτσης: Μειώνεται ο αριθμός των εισακτέων: γροθιά στους κατεστημένους, «βουλευτάκηδες» και λοιπά δηλωτικά του ιδεολογικού κόσμου του ίδιου του «Κινήματος».

Όμως η απόφαση είναι τραγέλαφος· εκτός από το αστείο ποσοστό της μείωσης, στην ουσία δεν εμποδίζονται 2.500 απόφοιτοι Λυκείων να εισέλθουν εις τα κουρελοειδή άδυτα των ΑΕΙ· γιατί καταργούνται μια σειρά τμήματα που ο φοιτητικός τους πληθυσμός ανέρχεται σε 2.300 άτομα· γιατί στο σύνολο των ΑΕΙ μειώνονται μόνον κατά 930 οι θέσεις, και είναι κυρίως στα ΤΕΙ, στους πληθείους της τριτοβάθμιας, που ο πληθυσμός μειώνεται κατά 1.600· γιατί στις «λαϊκές» σχολές των ΑΕΙ (Πάντειος, κυρίως, αλλά και Εμπορική και Βιομηχανική), ο αριθμός εισακτέων αυξάνεται, παρά τις αντίθετες εισηγήσεις των Πρυτάνεων τους και την οικτρή κατάσταση που χαρακτηρίζει όλα τα επίπεδα λειτουργίας των Σχολών τους.

Πέρα από το ότι η ποιοτική αναβάθμιση της Ανώτατης Εκπαίδευσης δεν έχει σχέση με τα ιδεολογήματα της κακιάς ώρας και της ύστατης στιγμής, του τύπου «διεύρυνση - σταθεροποίηση», ο τραγέλαφος στην απόφαση για τη «μείωση» των εισακτέων δεν μπορούσε να αποφευχθεί: όταν επιαιρέσαι άκριτα, ως μαθητευόμενος μάγος, για ένα υδροκέφαλο τέρας που έπλασες ο ίδιος και που σου βγάζει μόνον προβληματικούς, απαιδευτους, ανειδίκευτους και ατελείς πολίτες, δεν μπορείς παρά, για τους ιδίους λόγους που έχει ο μικρομεσαίος πενιασμένος, να κάνεις τραγελαφικές προσπάθειες προκειμένου να διαγωνιστεί η βασιλεία του υδροκέφαλου δημιουργήματός σου.

Ο κ. Τρίτσης, βέβαια, αυτή τη φορά μπορεί να μην καταργήθηκε από τον φρούραρχο του πρωθυπουργού του· όμως, φαίνεται πως δεν μπορεί να ξεφύγει από την ιδέα του «όσο περισσότερο τόσο καλύτερο».

Μέχρι να πνιγεί κι αυτός...

ΛΟΥΗΣ
ΔΑΝΟΣ

Μετά από τριήχρονη επώδυνη και άνιση πάλη με τον καρκίνο ο Λούης Δάνος έφυγε από κοντά μας την Πέμπτη 26 Φεβρουαρίου. Θα στερηθούμε λοιπόν για πάντα το χαμόγελο, το χιούμορ, την ανθρωπιά, την καλοσύνη του —ακόμη και την αφέλειά του. Αφέλεια που πήγαζε από βαθύ ανθρωπισμό, από την πίστη του σε απλές αλλά δύσκολες αξίες όπως η ελευθερία, η δημοκρατία, η πολιτική και προσωπική εντιμότητα, η αλληλεγγύη, η ανεκτικότητα.

Άνθρωποι με τις αρχές του εμπλέκονται στην πολιτική ως

Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ «ΡΗΞΗΣ»

Εκείνο το πρωινό του Σαββάτου, ο παλμός της Ελλάδας χτύπαγε, αιφνιδιασμένος, «δημοκρατικά»: η «ρήξη» είχε συντελεσθεί, με τον τότε Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κ. Καραμανλή να βλέπει ξαφνικά τη συγκατοίκησή του με τους σοσιαλιστές να λαμβάνει τέλος. Συγχρόνως με αυτή τη «ρήξη», μία άλλη είχε συντελεσθεί, στο επίπεδο των κανόνων και των αξιών του πολιτικού παιχνιδιού: η κλειστή πολιτική της θωρακισμένης μας δημοκρατίας, που δοξάστηκε και δοξάζεται περισσά επί των ημερών της «Αλλαγής», είχε αναποδογυρίσει την τσόχα με την ίδια ευκολία που πριν την άφηνε άθικτη, εκτρέφοντας προσδοκίες —και απογοητεύσεις— για τη μακροήμερευση της συγκατοίκησης.

Δύο χρόνια μετά, η κυβέρνηση της «Αλλαγής» και πάλι, η κυβέρνηση της τσόχας της 9ης Μαρτίου 1985 και της πόκας του 46%, με την ίδια μίζερη και ανάπηρη αίσθησή της περί πολιτικής, με τον εκμαυλισμό της ίδιας της ιστορίας της, συμπαρατάσσεται προς το θύμα της «ύβρης» της, επιδιώκοντας ή προσδοκώντας να επιδιαιτητεύσει σε κάποιο «αιμοσταγές» μοίρασμα της δεξιάς λείας: ο «εφιάλτης» δήλωσε πως ο ιστορικός αρχηγός της συντηρητικής παράταξης αποσύρθηκε οριστικά της ενεργού πολιτικής, και η κυβέρνηση, που τον απέπεμψε της ενεργού πολιτικής χρωματίζοντας φοβισμένη (τα ψηφοδέλτια) και φτιάχνοντας άνοστο μπακλαβά (τους βουλευτές της), κατηγόρησε τον αρχηγό της ΝΔ ότι «προσπάθησε να αποκλείσει και να υπονομεύσει κάθε μελλοντική δραστηριότητα του κ. Κ. Καραμανλή».

Επέτειος της «ρήξης» που δείχνει σάμπως ο δράστης της, να επιθυμεί την επιστροφή στον τόπο της πράξης του, την άρνησή της...

Με τον ίδιο τρόπο που τη διέπραξε. Γι' αυτό και δεν πείθει πια κανέναν...

ΚΑΜΠΑΛΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Μετά τα έξι σημεία διαλόγου προς τα ελληνικά πολιτικά κόμματα και τους μαζικούς φορείς που διατύπωσε το ΚΚΕ εσ., ο κ. Λ. Κύρκος σε ομιλία του στο Στρασβούργο παρουσίασε έξι πάλι «άξονες δράσης» για τη συνεργασία και τη σύγκληση των δυνάμεων της ευρωπαϊκής Αριστεράς.

Ανυπομονούμε πότε και σε ποιους θα γίνουν οι επόμενες έξι προτάσεις για να ολοκληρωθεί το τρίπτυχο.

Προτείνουμε να απευθυνθούν στην πρωτοβουλία των «6» που προετοιμάζονται για το Νόμπελ Ειρήνης. Και έτσι, ίσως, να ξεπερασθεί αισίως ο διαβολικός αριθμός «666»...

πολίτες και όχι σαν πολιτικοί. Γι' αυτό και χάνουν όταν πολιτεύονται όπως έκανε ο Λούης στις βουλευτικές εκλογές του 1974 και το 1981 ως υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ. Το «κενό» του 1977 οφείλεται στο ότι απεχώρησε από το ΠΑΣΟΚ το 1975 όταν ο Α. Παπανδρέου με τις πασίγνωστες μεθόδους τους, είχε επιβάλλει τη μονοκρατορία. Ο Λούης Δανός πήγε με τη «Σοσιαλιστική Πορεία» και το 1977 υποστήριξε τη *Συμμαχία*.

Πολίτες, με τις αρχές του, αναδεικνύονται ως «πολιτικές προσωπικότητες» στις δύσκολες στιγμές: όταν βλέπουν τις αξίες τους να καταπατούνται και επεμβαίνουν όχι για να κάνουν καριέρα αλλά για να τις ανορθώσουν. Ήταν αυτονόητο λοιπόν γι' αυτόν πως έπρεπε να αντισταθεί στη χούντα. Βρέθηκε στο Εθνικό Συμβούλιο του κομμουνιστικού *Πατριωτικού Μέτωπου* και όχι στην *Δημοκρατική Άμυνα* ή στο ΠΑΚ που συσπειρώσαν τους προδικτατορικούς κεντρώους: στις κρίσιμες στιγμές ήθελε να είναι κοντά στους στενούς του φίλους και τα αγαπημένα του πρόσωπα, που ανήκαν στο *Πατριωτικό Μέτωπο*, κι όχι εκεί που του «υπαγόρευε» η πολιτική του ευαισθησία. Πιάστηκε μαζί με άλλους σε ώρα συνεδρίασης, το πλήρωσε με ενάμιση χρόνο φυλακή. Μετά την αποφυλάκισή του δεν έμεινε σε καραντίνα: συμμετείχε στις πρωτοβουλίες για την έκδοση του *Αντί* το 1972, δημοσιογράφησε μαχητικά από τις στήλες του *Athens News* που, ως ξενόγλωσσο έχαιρε τότε σχετικής ασυλίας και αποτελούσε μια μικρή όαση πληροφορήσης που συνετέλεσε σημαντικά στην ανάπτυξη του αντιδικτατορικού φοιτητικού κινήματος.

Ο Λούης Δανός αναφερόταν περισσότερο στην αρθρογραφία του στο *Athens News* παρά στη συμμετοχή του στο ΠΑΜ, στο ΕΑΜ ή στους «ανένδοτους». Γιατί πρώτ' απ' όλα *ένιωθε και ήταν δημοσιογράφος*: αγαπούσε να γράφει, να επικοινωνεί με

το κοινό, να μαθαίνει, να κοινοποιεί, να βρίσκεται στην καρδιά των γεγονότων. Δινόταν με πάθος στη δουλειά του: στον ανδρείκο *Νέο Ανένδοτο* και την εδαϊτική *Δημοκρατική Αλλαγή* προδικτατορικά, στην *Αθηναϊκή* και την *Ελευθεροτυπία* μεταπολιτευτικά αλλά και στα μικρά συνδικαλιστικά έντυπα (*Ηλεκτρεμπορική*, *Συνεργείο*, *Υδραυλικός*) που ο ίδιος είχε δημιουργήσει. Υπερφηανεύονταν που οι πολλοί νεώτεροι του δόκιμοι δημοσιογράφοι τον θεωρούσαν «δάσκαλο» τους γιατί τους είχε καθοδηγήσει στα πρώτα τους βήματα στα «μικρά» ή «μεγάλα» έντυπα που δούλεψαν μαζί του.

Αυτή ήταν η δικαίωση του —κι αν είχε καταφέρει να βρει καιρό να γράψει και τα θεατρικά έργα που κουβαλούσε μέσα του από την εποχή που συνεργαζόταν, ως μεταφραστής, με τον Κάρολο Κουν θα έφευγε με τη βεβαιότητα ότι έπραξε όλα όσα του είχαν προδιαγράψει οι μοίρες του το 1917 που γενιόταν. Το πάθος όμως για το γράψιμο πάει κοντά με το πάθος για το τσιγάρο —οι «νεοπλαστές» στον πνεύμονα δεν αργούν. Και από την άποψη αυτή ακόμη ο Λούης υπήρξε συνεπής δημοσιογράφος μια που πλήρωσε την αγάπη του με την κατ' εξοχήν επαγγελματική ασθένεια, αυτή που θερίζει στους κύκλους των «κυρίων συναδέλφων», κατά την προσφιλή του έκφραση.

Μαχητικός και δημοφιλής δημοσιογράφος, συνεπστάτος και χωρίς ενδοιασμούς ή συμπλέγματα σοσιαλδημοκράτης βαθεία δημοκρατικός, ανθρωπιστής μέχρι μυελού οστέων, δηκτικός και ειρωνικός όταν και όσο έπρεπε, αγωνιστής όταν χρειαζόταν, κοντά στα αγαπημένα του πρόσωπα πάντα —ο Λούης Δανός υπήρξε άξιος *πολίτης* με την πιο ουσιαστική έννοια του όρου. Αυτό άλλωστε διεκδικούσε και ο ίδιος.

Με την αναχώρησή του και η δημόσια ζωή φτωχαίνει και μεις χάνουμε ένα φίλο και σύντροφο. Θα μας λείπει πολύ.

Η VoA θα βοά δυνατότερα...

Πόλεμος Ερτζιανών κόστους 1 δις δολαρίων

Είναι υπερβολή προφανώς ότι οι νέες εγκαταστάσεις της *Φωνής της Αμερικής* θα απαιτούν τόσο πολλή ενέργεια ώστε θα «γονατίσει» το δίκτυο της ΔΕΗ, όπως έγραψε το *Ποντίκι*. Και είναι ακόμη πιο υπερβολική η πληροφορία του *Ριζοσπάστη* ότι τα κύματα που θα εκπέμπουν θα προξενούν... καρκίνο στους περιόικους. Αυτός που κινδυνεύει να γονατίσει στον τομέα της πληροφόρησης (ή μάλλον της προπαγάνδας) είναι η ΕΣΣΔ και από *πολιτιστικό καρκίνο* κινδυνεύουν εκατομμύρια δυνητικοί αποδέκτες των μηνυμάτων της διαβόητης VoA, Voice of America. Όχι βέβαια (μόνο) από τους εν Ελλάδι αμερικανικούς σταθμούς αλλά από τον εν γένει εκσυγχρονισμό της VoA που επιχειρεί η κυβέρνηση Ρήγκαν στα πλαίσια της γενικότερης επιθετικής της πολιτικής απέναντι στην άλλη υπερδύναμη.

Στο τεύχος του Οκτωβρίου 1986 στο ειδικό περιοδικό International Broadcast Engineer, ο Νάιγκελ Κώθορν (Nigel Cawthorne) δίνει ενδιαφέρουσες πληροφορίες σε ό,τι αφορά τις τεχνικές πλευρές αυτής της εκτεταμένης επίθεσης των ΗΠΑ στον τομέα της προπαγάνδας —που οι ελληνοαμερικανικές διαπραγματεύσεις για τις ενταύθα εγκαταστάσεις δεν αποτελούν παρά μικρή πτυχή της.

Το σύνθημα γράφει, δόθηκε πριν πέντε χρόνια, το 1982 από τον Πρόεδρο Ρήγκαν: «*Η Φωνή της Αμερικής, το Ράδιο Ελευθερίας Ευρώπης και το Ράδιο Ελευθερία έχουν παραμεληθεί εδώ και πολλά χρόνια*», είχε δηλωθεί.

Αμ' έπος, αμ' έργον, οι αρμόδιοι στρώθηκαν στη δουλειά και το αποτέλεσμα ήταν μια γιγαντιαία επιχείρηση ανανέωσης του εξοπλισμού της «Φωνής της Αμερικής» που το κόστος της υπολογίζεται σε ένα δισεκατομμύριο δολάρια

Φαίνεται ότι και ο αυτόν τον τομέα, όπως και στους εξοπλισμούς οι Αμερικανοί προσπαθούν να «γονατίσουν» τους Σοβιετικούς. Στα τέλη του 1985 η Φωνή της Αμερικής μετέδιδε προγράμματα σε 42 γλώσσες που η διάρκεια τους ξεπερνούσε τις 1.300 ώρες την εβδομάδα. Όμως η Σοβιετική Ένωση μετέδιδε 2.200 ώρες εβδομαδιαίως σε 82 γλώσσες. Με το ένα δισεκατομμύριο δολάρια, οι ΗΠΑ αντεπιτίθενται και κηρύττουν τον *Πόλεμο των Ερτζιανών* κατά τα πρότυπα του *Πολέμου των Άστρων*.

Σύμφωνα πάντα με τις πληροφορίες του Νάιγκελ Κώθορν ο πρώτος στόχος ήταν η ανανέωση και η ενίσχυση του τεχνικού εξοπλισμού της Φωνής της Αμερικής. Τον Οκτώβριο του 1986 προκηρύχθηκε διαγωνισμός για την προμήθεια 54 σταθμών μεσαίων και βραχέων κυμάτων, ισχύος 500 KW (κιλοβάτ) έκαστος και συνολικού κόστους 120.000.000 δολάρια. Οι σταθμοί αυτοί δεν πρόκειται βέβαια να εγκατασταθούν στις ΗΠΑ: 16 προορίζονται για τις εγκαταστάσεις της VoA στο Ισραήλ, 10 στο Μαρόκο, 9 στο Πόρτο Ρίκο, 7 στη Σρι Λάνκα (Κεϋλάνη), 6 στην Ταϊλάνδη και 6 στην Μποτσουάνα.

Στις περισσότερες απ' αυτές τις χώρες υπήρχαν ήδη σταθμοί αλλά απαιτήθηκαν διαπραγματεύσεις κυρίως για να εξασφαλιστούν νέες καταλληλότερες τοποθεσίες εγκατάστασης. Η συμφωνία με το Μαρόκο υπογράφηκε ήδη από το 1984 ενώ εκκρεμούσε ακόμη η σχετική με το Ισραήλ: το τελευταίο έθετε «σκληρούς» όρους απαιτώντας συμμετοχή στην κατασκευή των σταθμών —αντισταθμικά οφέλη, που λένε. Είχε άλλωστε ισχυρά διαπραγματευτικά ατούαφού οι εκπομπές από το έδαφός του θα κατευθύνονταν στην Ανατολική Ευρώπη και στην ΕΣΣΔ.

Αξίζει ακόμη να αναφέρουμε πως αυτή η αμερικανική επιχείρηση εκσυγχρονισμού και επέκτασης θα στηριχθεί σε...ευρωπαϊκή τεχνολογία. Μόνο πέντε εταιρείες είναι σε θέση να κατασκευάσουν τους σταθμούς των 500 KW και οι τέσσερις από αυτές είναι ευρωπαϊκές: AEG - Telefunken, Brown - Boveri, Marconi και Thomson.

Συνοψίζοντας, οι ελληνοαμερικανικές διαπραγματεύσεις εντάσσονται προφανώς σε κάποια δεύτερη φάση του προγράμματος του *Πολέμου των Ερτζιανών*. Η υπόθεση ιδωμένη από την Ουάσιγκτον, δεν αποτελεί παρά μικρό τμήμα ενός παγκόσμιου σχεδιασμού. Η πασοκική περηφάνεια για τους όρους ένταξης στο σχέδιο αυτό λέγεται ότι ήταν από τις αιτίες που κόστισαν στον κ. Κούρτη τη θέση του. Επώδυνο ίσως για τον ίδιο αλλά αδιάφορο για όσους διαχειρίζονται το ένα δισεκατομμύριο δολάρια.

Το θέμα δεν είναι αν την ευθύνη για την κυβερνητική ανακοίνωση του Σαββάτου 28/2, που ανέφερε ότι ολοκληρώθηκαν οι διαπραγματεύσεις, την έχει ο κ. Κούρτης ή ο κ. Καψής. Το θέμα είναι ότι αυτή η ανακοίνωση ουσιαστικά ανακλήθηκε στη συνέχεια και ο κ. Παπανδρέου βρήκε την ευκαιρία να εκφωνήσει πύρινα εθνικοανεξαρτησιακά συνθήματα ενώπιον των πανελλήνων επαγγελματιών συνταξιούχων το αμέσως επόμενο Σάββατο. Η διαπραμάτευση λοιπόν για τους όρους κάτω από τους οποίους η VoA θα βοά δυνατότερα υποτίθεται ότι δεν έχει τελειώσει. Εδώ δεν είναι Μποτσουάνα ή Σρι Λάνκα. Εδώ είναι Μπαλκάνια, κοντά στο Ισραήλ: αν οι Εβραίοι φημίζονται ως καλοί έμποροι, καιρός να δειξουμε πως οι Γραικοί είναι καλύτεροι...

«Οι μπάτσοι πουλάνε την ηρωίνη»...

Χρονιά πολλά πριν· στην κεφαλή της πολιτείας η κυβέρνηση της «Αλλαγής»· στην αναρχική αφίσα, κάπου στην αμαρτωλή «πλατεία», η φράση που γράφεται σαν τίτλος σε τούτο το σημείωμα· κάποιος, τότε, διακινδύνεψαν κάμποσα χρόνια εγκλεισμού: «η τιμή της Πολιτείας θίγεται από αλήτες αναρχικούς», σκέφτηκαν —και το είπαν, κάπως δημοκρατικότερα...

Αρκετά χρόνια μετά· στην αίθουσα της Βουλής δύο αξιότιμοι αντιπρόσωποι, ένας εκ των «πρασίνων» και ένας εκ των «βενέτων», διαβεβαιώνουν ευθέως ότι η αφίσα, τότε, έλεγε την πάσα αλήθεια. Τα πράγματα ζορίζουν: δύο ψυχίατροι - βουλευτές δεν μπορεί να είναι αλήτες· ενταγμένοι στο κέντρο του πολιτικού παιχνιδιού, κοπιώντες για το «γενικό συμφέρον», εκπροσωπώντας, θεσμιδότητα και φρονιμότητα, πλήθη πολιτών, λογοδοτούν ευθέως στην κρατούσα ηθική της κοινωνίας και συνάπτουν πρώτους δεσμούς συγγένειας με το εξουσιαστικό πλέγμα.

Όμως, υπάρχει και η «τιμή της Πολιτείας», η κυβέρνηση θα πει για τους αξιότιμους αντιπροσώπους ότι «εκφράζουν τις προσωπικές τους απόψεις· και ότι η Αστυνομία «κάνει καλά τη δουλειά της»· η κ. Ακριτά θα αναλάβει την υπεράσπιση του υπουργείου Δημόσιας Τάξης, ως αντίκλητος του κ. Δροσογιάννη, ο οποίος αρχικά σιωπά: «οι βαρύτατες καταγγελίες... κλονίζουν την αξιοπιστία της πολιτείας» θα πει η υφυπουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών «εχθρώντας» ότι την Πολιτεία δεν την κυβερνά... το υπουργείο Δημόσιας Τάξης και τα Σώματα Ασφαλείας, αλλά και οι βουλευτές, μεταξύ των οποίων και οι κ. Οικονόμου και Παπαδόπουλος...

Από τα παρασκήνια γίνεται γνωστό ότι ο κ. Δροσογιάννης είναι εννοχλημένος· λίγες μέρες μετά θα πει ότι «αποστρατεύθηκαν τρεις αστυνομικοί το 1986 για διακίνηση ναρκωτικών», αλλά και ότι μπορεί να μην είναι μόνον τρεις αλλά «δεκατρείς»· με τη λογική της κολοκυθίας, είναι γνωστό ότι τα νούμερα χάνουν την αξία τους· και ευτυχώς, ή δυστυχώς για τον κ. υπουργό, διότι το πρόβλημα δεν είναι το «πόσοι» αλλά το «ποιοί».

Γι' αυτό το «ποιοί», ο κ. Οικονόμου πήγε στον κ. Παπανδρέου (πήγε και στον κ. Δροσογιάννη, αλλά μάλλον έφυγε χειρότερα απ' όσο ήταν όταν μπήκε στο γραφείο του...). Και έγκυρες πληροφορίες της «Αυγής» (7-3-1987) αναφέρουν ότι μεταξύ των εμπόρων της ηρωίνης κατονόμασε και «σύμβουλο του υπουργού Δημόσιας Τάξης»...

Έχουμε συνηθίσει να περιμένουμε πια τα πάντα, από γνώση, και, πάνω απ' όλα, πρόσφατες εμπειρίες. Γιατί, όταν κάποιος στους οποίους εντέλλεται η «πάταξις του εγκλήματος» έχουν συνδέσει το επάγγελμά τους με πλείστα όσα μικρά ή μεγάλα συμφέροντα, επενδεδυμένα την απολυταρχία του κατασταλτικού τους ρόλου (απαράλλακτου και απελπιστικά θωρακισμένου), τότε γιατί να μην υποκατασταθούν στο ρόλο του «εγκληματία»,

μέσα σε τόσο σύγχυση ερευνών και λειτουργιών που διατελούν;

Πεποίθηση είναι και πάλι ότι από όλη αυτή την ιστορία θα μείνουν και πάλι τα δέντρα που κρύβουν το δάσος: ο νόμος για την «καταπολέμηση» των ναρκωτικών.

Κι αυτός εν πολλοίς άτυχος...

ΤΑ ΕΝ ΔΗΜΩ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΝΙΚΟΥ

Πολλά περιμέναμε από την τηλεοπτική εκπομπή «Διάλογοι» του Ν. Δήμου. Ο ίδιος είχε ανακοινώσει σε συνέντευξη που είχε δώσει στα ΝΕΑ το περασμένο καλοκαίρι τη σημασία που απέδιδε σαν συγγραφέας (μια από τις πολλές ιδιότητες του Ν.Δ.) στο τηλεοπτικό του come back. Πιστεύαμε ότι ο «αναγεννησιακός αυτός άνθρωπος» —έτσι τον αποκάλεσε ο Δ. Μαλαβέτας στην εκπομπή «Αν θυμάμαι καλά»— θα έπειθε διάφορες προσωπικότητες που έχουν ένα έργο πίσω τους να μιλήσουν γι' αυτό. Περιμέναμε πολλά διότι το «μενού» που μας είχαν αναγγείλει ήταν πλουσιοπάροχο: Κ. Τσάτσος, Α. Βουγιουκλάκη, Δ. Μαργάρης, Α. Αγγελόπουλος - και βάλε.

Η αγωνία μας κορυφώθηκε με την αναβολή της πρώτης εκπομπής για την οποία —ορθότατα— διαμαρτυρήθηκε το μεγαλύτερο μέρος του αθηναϊκού Τύπου. Ο ίδιος ο Ν. Δήμου διαμαρτυρήθηκε έντονα σχεδόν μελοδραματικά, λέγοντας ότι η εκπομπή κόπηκε μετά από διαταγή που δόθηκε άνωθεν, θυμίζοντας «άλλες εποχές» — εννοώντας προφανώς τη δικτατορία. (Πόσες προσωπικές ζημιές, αλήθεια, υπέστη ο αντιστασιακός αυτός, από το καθεστώς στο οποίο σήμερα ρίχνει την πέτρα;).

Τελικά η εκπομπή βγήκε στον αέρα με αποτέλεσμα να προκαλέσει μόνον αρνητικές αντιδράσεις. Ο πατερναλιστικός τόνος που χρησιμοποιούσε ο Ν. Δήμου όταν αναφερόταν στο κοινό, ανταγωνιζόταν την τάση του να μετατρέψει το διάλογο σε μονόλογο, με αποτέλεσμα να αναρρωτιέται κανείς αν ο Ν.Δ. δεν έπαιρνε συνέντευξη από τον εαυτό του μέσα από το «διάλογο» με τον Κ. Τσάτσο. Άλλες φορές (Αγγελόπουλος, Μάργαρης) ο Ν. Δήμου είναι απόλυτα επαρκής στο ρόλο του παρουσιαστή μιας γνωστής προσωπικότητας κι όχι του κριτή ή ανταγωνιστή σε ένα διάλογο μεταξύ ομοτίμων. Και αυτές ήταν οι μόνες του επιτυχίες σ' αυτή τη σειρά.

Φαίνεται όμως ότι ο Ν. Δήμου δεν μπορεί να αποφασίσει ανάμεσα σε δύο ρόλους που παίζει συγχρόνως σε αυτή την εκπομπή: από τη μια μεριά, του παρουσιαστή ορισμένων προσωπικοτήτων και από την άλλη μεριά του «Αναγεννησιακού ανθρώπου» που μπορεί να ανταλλάσσει απόψεις επί παντός επιστητού με τους συνομιλητές του. Αναμφισβήτητα αυτός είναι ο ρόλος που έχει επιλέξει για τον εαυτό του και που κυριαρχεί στους «Διάλογους» των οποίων σκοπός φαίνεται να είναι η ανάδειξη του Ν. Δήμου σε εθνικό σταρ: ο πασίγνωστος Νίκος Δήμου στο φημισμένο ρόλο του Νίκου Δήμου. Και όποιου του αρέσει!

Ο «ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ»

Η περίπτωση μιας κατάφωρα άδικης ποινής δεν μπορεί να τελειώσει στην έκτιση της· οι αξεκαθάριστοι λογαριασμοί με την κοινή περί δικαίου συνείδηση του καταδικασμένου ή / και της «κοινής γνώμης» εγκαλούν εις το διηνεκές την κρίση των αντιπροσώπων της Θέμιδας ως αδόκιμη και αθέμιτη.

Φορές φορές αυτή η έγκληση παράγει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στο επίπεδο των κεντρικών θεσμών: αυτό το ζήτημα πρόσφατα, όταν η αίτηση χάριτος του Χρ. Ρούσου ήρθε να αλлотριωθεί σε εξουσιαστικών φορέων συγκρούσεις, να οικειοποιηθεί σε αλλοτρίων, προς το δίκαιο, συλλογισμών και συμφερόντων διαμάχες.

Τώρα, μετά τη δίμηνη «χάρι» του στο Τζάνειο Πειραιά, ο «κατάδικος» αιωρήθηκε και πάλι προς το νοσοκομείο των φυλακών Κορυδαλλού· το αίτημά του να παραμείνει δύο ακόμα μήνες στο Τζάνειο απορρίφθηκε αλλά φάνταζε κιόλας σαν τη 48ωρη μιας θητείας που «δεν τελειώνει πουθενά».

Επόμενος σταθμός, μια νέα αίτηση χάριτος. Για να θυμίσει, ως περίπτωση και μόνο, ότι η περί δικαίου συνείδηση ολοκληρώνει τον ιστορικό κύκλο της μόνον όταν αναγνωρισθεί ως μόνο και κυρίαρχο μέτρο και κανόνας ρύθμισης του εν κοινωνία βίου, πάνω και πέρα από την απανθρωπιά των γυμνών δικαστών.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΥΦΥΠ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

Την τελευταία στιγμή πήραμε επιστολή - απάντηση από τον υφυπουργό Εθνικής Άμυνας κ. Στάθη για το ρεπορτάζ του προηγούμενου τεύχους σχετικά με τις προμήθειες. Για τεχνικούς λόγους θα δημοσιευθεί, μαζί με την ανταπάντησή μας, στο επόμενο τεύχος.

ΔΕΝ
ΘΑ ΔΕΧΤΟΥΜΕ
ΑΛΛΑ ΧΑΣΤΟΥΚΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΡΟΝΗ ΤΗΣ
ΑΜΕΡΙΚΗΣ !!
...ΕΞΩ ΑΠΟ ΔΩ
ΑΝΤΩΝΗ ΚΟΥΡΤΗ

..ΠΟΙΟΣ
ΝΑ ΤΟΛΕΓΕ

ΜΑΞΙΜΟΥ

..ΤΣ ΤΣ ΤΣ
..ΝΑ ΧΑΣΤΟΥΚΙΣΕΙ
ΤΟ ΠΡΟΘΥ-
ΠΟΥΡΓΟ!!

..ΚΑΙ ΔΕΝ
ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΤΑΙ
!!!!!!

του Γιάννη Ιωάννου

9.3.87
ΤΟ ΠΑΝΟΣ

Οι παθογένειες της «Νέας Δημοκρατίας»

του Δ. Μιχαήλ

«ΑΝ Η ΚΡΙΣΗ πολιτικής του ΠΑΣΟΚ αποτελεί τον καλύτερο σύμμαχο της «Νέας Δημοκρατίας», τα εσωτερικά της δεύτερης αποτελούν το καλύτερο ενισχυτικό (και άλλοθι) για την κυβέρνηση. Οι εσωτερικές συγκρούσεις και αντιθέσεις μέσα στα δύο κόμματα, που κυριαρχούν με ιδιαίτερη έμφαση τους τελευταίους πέντε μήνες (από την «σκανδαλογία» και τη μετάθεση των υπουργών στο Εκτελεστικό Γραφείο έως την όξυνση στις σχέσεις Καραμανλή-Μητσοτάκη και την τελευταία κρίση στην ΟΝΝΕΔ) αποτελούν, ίσως την καλύτερη απόδειξη για το αδιέξοδο όχι απλά του δικομματισμού, αλλά του συνολικού πολιτικού συστήματος.

Η ΚΡΙΣΗ του δικομματισμού δεν αποκαλύπτει απλώς ότι έχουν καταλυθεί διαδικασίες και λειτουργίες από «εξωγενείς» και μη παράγοντες (απόδειξη ο ρόλος και τα σχέδια προσώπων όπως οι Κ. Καραμανλής, Χρ. Σαρτζετάκης και Α. Παπανδρέου) αλλά και ότι υπάρχει αντιστοιχία ανάμεσα στα όσα συμβαίνουν ή διαπράττονται στους δύο μεγάλους κομματικούς σχηματισμούς και στη λαϊκή τους ή ευρύτερη κοινωνική βάση. Δεν είναι τυχαίο ασφαλώς ότι η «σενarioλογία» δεν προσφέρει ούτε ένα φύλλο παραπάνω στις εφημερίδες που ασχολούνται με αυτήν και ότι διαρκώς πληθαίνουν τα φαινόμενα της «ιδιωτεύσης» ή εν πάση περιπτώσει της πολιτικής δραστηριότητας έξω από τους μεγάλους κομματικούς σχηματισμούς.

ΕΤΣΙ ΘΑ ΗΤΑΝ μάλλον υπεραπλούστευση να αναφερθεί κανείς στο επιμέρους φαινόμενο της κρίσης της ΟΝΝΕΔ με τις διαγραφές και τις καταγγελίες για «νόθο Συνέδριο» (το πρώτο μάλιστα μετά 13 χρόνια δράσης της), όταν οι λόγοι, που οδηγούν και θα οδηγήσουν σε παρόμοια φαινόμενα είναι σύνθετοι και πολύπλοκοι.

ΜΕ ΔΕΔΟΜΕΝΟ λοιπόν ότι το ΠΑΣΟΚ έχει εξασφαλίσει μια περίοδο νηνεμίας στα εσωτερικά του (η σχετική εντύπωση επιτείνεται από την εξαιρετικά πειθαρχική συμπεριφορά των νέων μελών του Εκτελεστικού Γραφείου και πρώην υπουργών) και ότι η κυβέρνηση μοιάζει να διατηρεί κάποια οράματα μόνο σε τομείς της εξωτερικής πολιτικής, μπορούμε να σταθούμε —μια και η επικαιρότητα το επιβάλλει— στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Η φιλόδοξη πορεία που είχε εξαγγείλει ο κ. Μητσοτάκης για να ασκηθεί πίεση στην κυβέρνηση για πρόωρες εκλογές, κατέληξε σε εσωστρέφεια και εσωκομματικές συγκρούσεις.

ΑΝ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ του Δικηγορικού Συλλόγου ανέκοψαν την «πορεία εντυπώσεων» της Ν.Δ. οι σχέσεις με τον Κων. Καραμανλή (που οξύνθηκαν από την επιθυμία του κ. Κων. Μητσοτάκη να εμφανισθεί ως αυθεντικός εκφραστής των μελλοντικών του σχεδίων) και οι διαιρετικές καταστάσεις στο χώρο της ΟΝΝΕΔ οδηγούν τον κ. Μητσοτάκη και το κόμμα της Ν.Δ. σε νέα περίοδο δοκιμασίας. Ποιας όμως και γιατί;

ΜΑ ΓΙΑΤΙ
ΔΕ ΜΕ ΔΙΣΧΝΟΥΝ;...
ΤΙ ΔΙΑΔΟΛΟ
ΒΙΤΣΙΟΖΟΙ ΕΙΝΑΙ;

ΜΕ ΒΑΣΗ τα έως τώρα δεδομένα από τις αποχωρήσεις των βουλευτών (που σχημάτισαν τη «ΔΗ-ΑΝΑ» το φθινόπωρο του 1985) και την αρχηγική αμφισβήτηση έως το Β' Συνέδριο του κόμματος τον Μάρτιο του 1986, μπορεί να υποθέσει κανείς ότι ο κ. Κ. Μητσοτάκης δεν είναι πρόθυμος όχι να εγκαταλείψει την προσωπική του εξουσία αλλά ούτε και να τη μοιρασθεί. Ο παλαιοκομματικός τρόπος με τον οποίο ο κ. Μητσοτάκης χειρίζεται τα θέματα στελέχωσης και επιρροής μέσα στην Ν.Δ. και την ΟΝΝΕΔ δεν φανερώνει απλώς την αρχηγική του ανασφάλεια αλλά και την αρχηγική του αδεξιότητα. Αρκεί και μόνο να δει κανείς με ποιο τρόπο οι υπερεκτιμήσεις του κ. Μητσοτάκη για τη συνδικαλιστική και απεργιακή συνεργασία ΝΔ και ΚΚΕ οδήγησε την ΕΣΑΚ-Σ σε αναδίπλωση και παράλληλη πορεία προς την κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ. Αρκεί να δει κανείς τον τρόπο με τον οποίο η «οδός Ρηγίλλης» χειρίστηκε το όλο θέμα του Συνεδρίου της ΟΝΝΕΔ και της επιθυμητής ηγεσίας του κ. Γ. Βουλγαράκη —για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ο κ. Μητσοτάκης δεν έχει πείρα διοίκησης ενός μεγάλου κόμματος ούτε τις δυνατότητες να το διοικήσει «χαρισματικά», και εν πάση περιπτώσει αποτελεσματικά στην αυταρχικότητα όπως έπραξαν με τα δικά τους οι κ. Καραμανλής και Παπανδρέου.

ΟΛΕΣ ΟΙ «εσωτερικές διαφωνίες» στην ΝΔ και την ΟΝΝΕΔ δεν είναι απλά αμφισβητήσεις του κ. Μητσοτάκη προσωπικά ή των ανθρώπων του (αυτό είναι το αποτέλεσμα και όχι η αιτία) αλλά οφείλονται στο γεγονός ότι έχουν ως κίνητρο την αρχηγία του κόμματος ή χώρων του. Αυτή η παθογένεια της Ν.Δ. νομιμοποιεί το ΠΑΣΟΚ να υποστηρίξει ότι η Ν.Δ. αποτελεί άθροισμα ηγετικών παραγόντων και φιλοδοξιών ότι οι διαπάλες δεν γίνονται στη βάση ιδεολογικών και πολιτικών διαφορών (τελευταία απόδειξη οι συμμαχίες στην ΟΝΝΕΔ και οι διαφω-

νίες για το «κάλπικο» εκλογικό σύστημα, που τελικά ευνόησε την πειθαρχημένη ομάδα του κ. Γ. Βουλγαράκη) αλλά στη βάση προσωπικών συμφερόντων και φιλοδοξιών.

ΟΠΩΣ ΑΠΕΔΕΙΞΕ και η περίπτωση του κ. Κωστή Στεφανόπουλου το Σεπτέμβριο του 1985 ο τελικός κυρίαρχος στην εσωκομματική αναμέτρηση δεν είναι εκείνος, που ζητά και εφαρμόζει τις δημοκρατικές διαδικασίες, αλλά εκείνος ο οποίος αναδεικνύεται νικητής από τις όποιες διαδικασίες και μεθοδεύσεις. Το αποτέλεσμα μετράει.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ παθολογία της «Νέας Δημοκρατίας» —και όχι μόνο αυτής και όχι μόνο επί εποχής του κ. Μητσοτάκη— είναι ότι ο απόλυτος αρχηγικός έλεγχος των συλλογικών οργάνων για την επεξεργασία, τη λήψη και την κριτική των αποφάσεων και των μεθοδεύσεων επιτρέπει να μεταμφιέζεται ο αρχηγισμός σε δημοκρατική διαδικασία, σε συλλογική απόφαση. Από την άποψη αυτή ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η «Νέα Δημοκρατία» έχει διαρθρωθεί ως κόμμα στη βάση μιας «κυβερνητικής λογικής». Τα κομματικά αξιώματα (που καταντούν σκιάδω όταν δεν προέρχονται από απευθείας διορισμούς) χρησιμοποιούνται ως εφελκυστήρια, δηλαδή για την προσωπική ανέλιξη και κατά συνέπεια δίνουν περισσότερη έμφαση στη γνώμη και την έννοια της κομματικής ηγεσίας. Αυτή η κυβερνητική παθολογία της ΝΔ είναι ασφαλώς το ισχυρότερο όπλο, το οποίο οδήγησε τον κ. Μητσοτάκη στην αρχηγία και συμβάλλει στη διατήρησή της.

ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ που καθορίζουν σήμερα το στίγμα της «Νέας Δημοκρατίας» είναι ασφαλώς περισσότεροι και οι παθολογίες δεν εξαντλούνται εύκολα. Ως παραδοσιακό κόμμα «προκρίτων» και «επωνύμων» η «Νέα Δημοκρατία» δεν μπορεί να επιτύχει σήμερα την ενοποίησή της, παρά μόνο με ένα εξίσου «χαρισματικό» και γενικά αποδεκτό αρχηγό όπως ο κ. Κων. Καραμανλής και με την παλιννόστησή του.

ΠΑΡΑ ΤΑ ΟΣΑ γράφονται, οι σημερινές φιλοδοξίες του κ. Κων. Καραμανλή περιορίζονται στο να αποτελεί «πρόσωπο διαρκούς επιρροής» στο συντηρητικό χώρο και δεν πρόκειται να αποφασίσει την καθοδό του στον προεκλογικό στίβο, παρά μόνο αν υπάρχει 100% η πιθανότητα (δηλαδή η βεβαιότητα) ότι θα αναδειχθεί νικητής. Τέτοια πιθανότητα δεν υπάρχει σήμερα αλλά ούτε και στο ορατό μέλλον. Έτσι ο κ. Καραμανλής θα έλεγε κανείς ότι βλέπει τον κ. Κ. Μητσοτάκη όπως περίπου φέρεται ότι βλέπει η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ τον κ. Χρ. Σαρτζετάκη, δηλαδή ως διαχειριστή της όποιας εξουσίας.

Ο ΣΗΜΕΡΙΝΟΣ πρόεδρος της «Νέας Δημοκρατίας» αδυνατώντας να επιβάλει την προσωπική του αρχηγία, να συνθέσει τις επιμέρους προσωπικές στρατηγικές βάλλεται και θα εξακολουθήσει να βάλλεται από τον κύκλο των προσώπων επιρροής από το περιβάλλον του κ. Κ. Καραμανλή και τον κ. Γ. Ράλλη έως τον κ. Μιλτιάδη Έμπερτ και τον κ. Γιάννη Βαρβιτσιώτη.

ΩΣΤΟΣΟ αυτή η παθολογία της «Νέας Δημοκρατίας» που έχει σχέση με το ενιαίο και αδιαίρετο της εξουσίας (που θέλει ή προσπαθεί να ασκήσει ο κ. Μητσοτάκης) έχει ένα ιδιότυπο χαρακτηριστικό: Όλοι οι άλλοι, εκτός του κ. Μητσοτάκη είναι πλέον έξω από τους «νομιμοποιημένους» μηχανισμούς του κόμματος τους οποίους ελέγχει ο κ. Μητσοτάκης. Για το λόγο αυτό και προσπαθούν να δραστηριοποιηθούν εξωκομματικά, δηλαδή με τη δημιουργία «κλίματος» σε βάρος του σημερινού αρχηγού και των χειρισμών του.

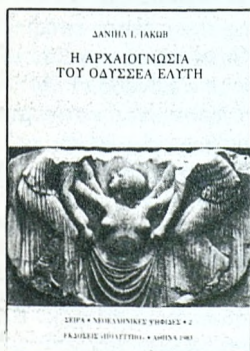
ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ σαφώς από την πλευρά των επικριτών για μια διάθεση «διαφωνίας κορυφής» δηλαδή για συγγνωστή αδυναμία ή αδιαφορία να ασκηθεί η πίεση ή η αμφισβήτηση μέσα στους μηχανισμούς που μπορούν μόνο αυτοί να παράγουν αποτέλεσμα, όσο και ο κ. Μητσοτάκης δεν συμμορφώνεται ή δεν είναι διατεθειμένος να παραιτηθεί. Αυτό άλλωστε το σχίσμα υποδηλώνουν οι απόψεις για τη δημιουργία «δημοκρατικού συναγερμού» ως νέου πολιτικού κόμματος από τον κ. Κ. Καραμανλή ή οι γνωστές απόψεις του κ. Μιλτ. Έμπερτ ότι χρειάζεται, ίσως, ένα άλλο κόμμα από εκείνο της ΝΔ.

ΣΤΟΝ ΚΥΚΛΟ όσων αμφισβητούν τον κ. Μητσοτάκη ήλθε να προστεθεί και ο επίσης «εξωκομματικός» κ. Γιάννης Μπούτος με τις δηλώσεις του ότι δεν ωφελεί και ίσως θα ζημιώσει η έναρξη διαλόγου με την Τουρκία.

ΟΙ ΕΠΟΜΕΝΕΣ 30 ημέρες (έως το Πάσχα) αναμένεται να είναι καθοριστικές όχι μόνο από τις εσωκομματικές αμφισβητήσεις καθαυτές (που θα ενταθούν με τις εκλογές στις τοπικές οργανώσεις) αλλά και από ορισμένα κρίσιμα δεδομένα, που θα τις επηρεάσουν. Τα δεδομένα αυτά είναι οι εκλογές στους φοιτητικούς και σπουδαστικούς συλλόγους και για τις νέες διοικήσεις των συνεταιρισμών, όπως επίσης η ανακοίνωση των τμημάτων του «κυβερνητικού προγράμματος» της ΝΔ, αρχής γενομένης από το αγροτικό στην εκδήλωση του Κιλελέρ στις 29 Μαρτίου.

Η ΠΟΡΕΙΑ προς το λαό για την κυβερνητική εξουσία μεταβάλλεται ήδη σε πορεία της ΝΔ προς τον εαυτό της... □

ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ
Η ΑΡΧΑΙΟΓΝΩΣΙΑ ΤΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ

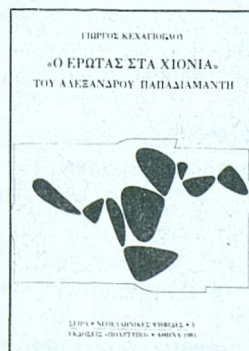
Μ. Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
«ΑΡΙΑΔΝΗ»
ΜΙΑ ΣΠΟΥΔΗ ΣΤΟΝ
ΕΡΩΤΙΚΟ ΣΕΦΕΡΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΔΟΝ
ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ»
ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΕΜΠΕΡΙΚΟΥ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ»
ΤΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ
ΜΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237

Ο Κ. ΓΙΩΡΓΟΣ

Έως πριν δύο χρόνια κανείς στην Αθήνα αλλά ούτε και στο Σίτυ είχε ακούσει ποτέ το όνομα του Γιώργου Κοσκωτά. Το «κανείς» είναι βέβαια υπερβολή.

Ο κ. Γιώργος είναι ένας στρογγυλοπρόσωπος, αρκετά γεμάτος, αλλά προπαντός ευκίνητος νέος άνθρωπος, δραστήριος και ζωηρός. Το σοβαρό και αυστηρό πρόσωπό του, κρύβει προσεκτικά μια χρυσή νεανική καρδιά.

Το νέλιο του, όταν ξεσπάσει, δεν σταματάει στο στόμα του αλλά λαμπυρίζει στα καλοκάγαθα μάτια του. Έχει τέσσερις απογόνους ενώ ο ίδιος προέρχεται από «μικρομεσαία» θεβαίως οικογένεια και, όταν χρειάστηκε εργάστηκε ακόμη και ως ελαιοχρωματιστής, για να εξασφαλίσει τα έξοδα των σπουδών του. Ομιλεί πάντα το παλιό του ελληνικό γλωσσικό, χωρίς ευτυχώς και να το νοσταλγεί. Γιατί ο κ. Γιώργος κοιτάζει πάντα μπροστά.

Ένας κοινός φίλος φρόντισε πριν από λίγο καιρό να θρεθούμε στο σπίτι του. Σπάνια συναντά κανείς ανθρώπους με τέτοιες δυνατότητες επικοινωνίας: ο άνθρωπος έχει τον τρόπο του να σε κερδίζει. Αυτό είναι το ταλέντο του και αυτό έταξε σκοπό της ζωής του από τότε που μπάρκαρε από το γραφικό χωριουδάκι του. Να κερδίζει. Χρήματα, τράπεζες, τηλεόρασεις, περιοδικά, εφημερίδες, ανθρώπους — οτιδήποτε μπορεί τελειοσπάντων να κερδηθεί.

Και αίφνης ο κ. Γιώργος έγινε πασίγνωστος. Εφημερίδες και περιοδικά μέχρι και η τηλεόραση — αυτή η σαχλή και ανιαρή τηλεόραση του «Πασόκ» — ασχολήθηκε μαζί του. Και μιλάμε τώρα για μια ακροαματικότητα μερικών εκατομμυρίων.

(Να σας εξομολογηθώ κάτι; Δεν καταλαβαίνω γιατί αγόρασε την «Καθημερινή». Μπορούσε θαμνάσια να αγοράσει μια εφημερίδα όπου επάνω θα έγραφε: «ΚΟΣΚΩΤΑΣ». Ίσως θέβαια ο άνθρωπος να μη θέλει να ανταλλάσσει το όνομά του μόνο με 50 δραχμές.)

Πριν τον συναντήσω μια φίλη, μου τηλεφώνησε:

— Κυρία Βλάχου, ξέρετε

λοιπόν ποιόν θα δεχθείτε να συναντήσετε; Και άρχισε να μου αραδιάζει ένα σωρό φλυαρίες που μόνον η κακή της αγωγή ενέπνεε.

— «Αγαπητή μου», της είπα μόνον, «εδώ ένα ολόκληρο «Πασόκ» γνωρίσαμε. Άκηδες και Γιώργαροι και άλλοι άγνωστοι που σιγά-σιγά τους μάθαμε και εμείς και οι θυρωροί τους. Ένας Γιώργος ακόμη δεν θλάπτει. Τόσοι πρασινκόκκινοι πέρασαν και τους είδαμε να δίνουν χειραφίες με τους ασπρόμαυρους της «Ομάδος των Έξι» και τους χαλκοπρόσωπους μαντηλεδεμένους Αραφάτ».

Παραμερίζοντας όλες τις προκαταλήψεις, έφτασα στο σπίτι του φίλου μου. Μπαίνοντας όμως είδα έναν ευτραφή νέο να υπακούει πρόθυμα στις εντολές ενός νεαρού δημοσιογράφου:

— «Ε! συ! φέρε μου ένα ούισκι! Και πολύ πάγο, έ!».

Ο διπλανός του τον κατακεραύνωσε:

«Μα είσαι λοιπόν αδιόρθωτα θλαξ; Αυτός είναι ο Κοσκωτάς!».

Μέσω αυτού του διαλόγου είχα ήδη γνωρίσει τον κ. Γιώργο Κοσκωτά. Δεν θα σας πω άλλα. Ο κ. Γιώργος ήταν άμεσος:

— «Κυρία Βλάχου! Είναι κρίμα! Δεν βλέπετε πώς είναι το κτίριό σας; Αφήστε εμένα που ξέρω. Ένας ελαιοχρωματισμός όλο κι όλο χρειάζεται. Δεν χρησιμοποιούν πια ριπολίνες στη δουλειά μας. Η ελαιοχρωματική τεχνολογία έχει αναπτυχθεί. Υπάρχουν τώρα κάτι χρώματα ηλεκτρικά κα-τα-πλη-κτικά! Να δείτε πώς λαμπυρίζουν και τί ιριδισμούς, τί ανταύγειες! Και πώς αλλάζουν αποχρώσεις ανάλογα με τη θέση που θα θρεθείς! Αυτά θα χρησιμοποιήσω».

Έλεγε και έλεγε... αυτός ο μάλλον λιγόλογος άνθρωπος είχε παρασυρθεί. Αλλά με τον τρόπο του σε κερδίζει. Ακόμη και όταν σου προσφέρει ένα δισ, όσα και σε μια αμαρτωλή τράπεζα.

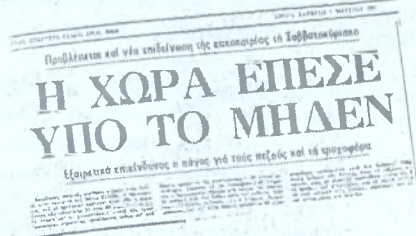
Κρατείστε αυτό το σημείωμα και θα το διαβάσουμε μαζί σε 25 χρόνια: Αυτός ο νέος θα προοδεύσει και άλλο.

Αυτός ο νέος έχει μια καταπληκτική δύναμη στο χρώμα στήρα του... Ε.

Ο ΚΟΣΚΩΤΑΣ ΑΓΟΡΑΣΕ

Παλιά τζάκια σβύνουν

του Γιάννη Φλώρου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ ξεκίνησε από την «Αυριανή» της Τρίτης 3 Μαρτίου: Η «Καθημερινή» πουλιέται... Όλες σχεδόν οι εφημερίδες στη συνέχεια επανέλαβαν την πληροφορία με σύντομες ή και επιφυλακτικές αναφορές, αλλά και πολλά ερωτηματικά. Η είδηση είναι πράγματι ακριβής.

ΣΥΜΦΩΝΑ με διασταυρωμένες και έγκυρες πληροφορίες του ΑΝΤΙ η αγορά της «Καθημερινής» από την «Γραμμή Α.Ε.», το εκδοτικό συγκρότημα του τραπεζίτη Γ. Κοσκωτά με τα πέντε περιοδικά και μία, υπό έκδοση, καθημερινή εφημερίδα, έχει πραγματοποιηθεί. Τα συμβόλαια έχουν ήδη συνταχθεί. Η αγορά αφορά τον τίτλο, το μέγαρο της οδού Σωκράτους, μια αποθήκη της «Καθημερινής» στην Ομόνοια και τις εγκαταστάσεις χάριν των οποίων —για να περάσει στη νέα τεχνολογία της φωτοσύνθεσης, δηλαδή, η εφημερίδα— «υποχρεώθηκε» η κ. Ελένη Βλάχου να οδηγηθεί σ' αυτή την απόφαση. Πρόκειται για την πιο σημαντική εκδοτική είδηση της χρονιάς.

ΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ λένε ότι ο κ. Κοσκωτάς θα καταβάλει το ποσό του ενός δισεκατομμυρίου δραχμών και ότι η κ. Βλάχου είναι εκείνη τελικά που πρότεινε στον Κοσκωτά να αγοράσει την «Καθημερινή», παρά τις περί αντιθέτου αρχικές φήμες. Μένουν θέματα που αφορούν ρυθμίσεις με το προσωπικό που εργάζεται στην εφημερίδα. Και αυτά όμως θα αντιμετωπισθούν. Το Διοικητικό προσωπικό και οι εργαζόμενοι στο Λογιστήριο της «Καθημερινής» θα ενταχθούν στη «Γραμμή Α.Ε.», ενώ οι συντάκτες της εφημερίδας θα παραμείνουν. Αναφέρθηκε επίσης ότι η ίδια η κ. Βλάχου θα αρθρογραφεί στην εφημερίδα που θα έχει πλέον άλλον ιδιοκτήτη.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ της «Καθημερινής» προτάσεις είχαν γίνει στο παρελθόν από τον εφοπλιστή Καλλιμανόπουλο, από κάποιον φαρμακοέμπορο (για τον οποίο είχε πρωτογράψει το «Ποντίκι», αλλά διέψευσε η κ. Ελένη Βλάχου σε μία συνέντευξή της στην «Κυρ. Ελευθεροτυπία» το Νοέμβριο του '86) και ότι ακόμη ενδιαφέρθηκαν κάποιοι με κεφάλαια κυπριακής προέλευσης. Λέγεται επίσης ότι ενδιαφέρθηκε και ο μεγαλοεργολάβος, επιχειρηματίας και ιδιοκτήτης του «Έθνους» Γ. Μπόμπουλας. Τελικά όμως προτιμήθηκε ο κ. Κοσκωτάς και σύμφωνα με ορισμένες πληροφορίες «προξενιτής» στην αγοραπωλησία ήταν γνωστός πολιτικός και οικονομικός συντάκτης της «Καθημερινής».

ΑΞΙΖΕΙ να επισημανθεί ότι ο πρώην πρωθυπουργός κ. Γ. Ράλλης, ο οποίος είχε πάντα καλές σχέσεις με την «Καθημερινή», αν και δεν ήταν σύμφωνος με την πώληση της εφημερίδας δεν παρενέβη στην αγοραπωλησία, συνέστησε όμως στην κ. Βλάχου να μην αλλάξει γραμμή και πολιτική η «Καθημερινή» με το νέο ιδιοκτησιακό καθεστώς.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ: Από το φύλλο της προσεχούς Κυριακής

και νέα ανάβουν...

*** ΠΟΛΛΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ
καί μάς λένε: «ΟΛΟΙ θέλουν
να μάθουν τί γίνεται μέ τήν
«ΚΑΘ'ΗΜΕΡΙΝΗ»...
«ΟΛΟΙ; Ποιοί όλοι; Σεχνάτε
τά ΤΡΙΑ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ Αθη-
ναίους πού δεν ενδιαφέρονται
γιά ΚΑΜΙΑ εφημερίδα!».
«Καλά, τί ΜΑΣ, τί λέτε;».
«ΟΤΙ ΠΡΟΧΩΡΟΥΜΕ τίς δια-
πραγματοποιήσεις γιά τά ΕΚΓΑ-
ΤΑΙΩΟΥΜΕ τίς μουσειολογικές
εγκαταστάσεις... Όταν
θά υπάρξει ΕΞΕΛΙΞΗ θά σάς
τήν πούμε...».

Η ΠΩΛΗΣΗ της «Καθημερινής» ειπώθηκε ότι οφείλεται στην αδυναμία της να συνεχίσει εξαιτίας των οικονομικών δυσκολιών. Είχε γραφεί μάλιστα ότι οι ζημιές από την πανέκδοσή της το 1974 έως πρόσφατα είχαν φθάσει τα 330 εκατομμύρια δραχμές. Εδώ όμως υπάρχει κάποιο λάθος.

ΟΠΩΣ ΕΧΕΙ ΓΡΑΦΕΙ ΣΤΟ ΑΝΤΙ (ΤΧ. 334) ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΒΕΒΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΤΗΣ «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ» ΟΙ ΟΦΕΙΛΕΣ ΤΗΣ ΉΤΑΝ ΤΟ 1986 ΜΟΝΟ 181,9 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΕΣ. ΑΣ ΣΗΜΕΙΩΘΕΙ ΕΠΙΣΗΣ ΟΤΙ Η ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΗΣ «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ» ΉΤΑΝ ΜΕΝ ΜΕΤΡΙΑ ΑΛΛΑ ΣΤΑΘΕΡΗ ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΕΤΟΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΜΕΙΩΘΗΚΕ ΜΟΝΟ 3% ΠΡΑΓΜΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΟ, ΟΥΤΕ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΕΙ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΓΙΑ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΣΕ ΤΕΤΟΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΥ ΝΑ ΑΔΥΝΑΤΕΙ ΠΛΗΡΩΣ ΝΑ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΘΕΙ ΣΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΗΣ. ΚΙ ΟΜΩΣ. ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΡΕΠΗ ΓΙΑ ΠΡΩΙΝΟ ΦΥΛΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ, ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΟΤΙ ΑΡΧΙΣΕ ΝΑ ΠΛΗΡΩΝΕΙ Η «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» ΣΤΑΘΕΡΑ ΠΡΙΝ ΚΑΙΡΟ ΤΙΣ ΟΦΕΙΛΕΣ ΤΗΣ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ, ΠΑΡΑ ΤΙΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ ΠΟΥ ΕΙΧΕ ΕΝΑ ΤΟΣΟ ΠΑΛΙΟ, ΕΓΚΥΡΟ, ΣΟΒΑΡΟ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΦΥΛΛΟ, ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ. ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΜΕΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΑΝ ΣΥΝΕΒΑΙΝΕ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '60 ΊΣΩΣ ΝΑ ΥΠΗ ΕΙΧΕ ΤΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΣΗΜΕΡΑ.

Η «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» ήταν από τις ελάχιστες πλέον εφημερίδες —με εξαίρεση το «Ριζοσπάστη» και την «Αυγή» που ανήκουν σε άλλη κατηγορία— των οποίων οι ιδιοκτήτες δεν είναι εφοπλιστές, μεγαλεργολάβοι, μεγαλέμποροι, τραπεζίτες, άνθρωποι, δηλαδή, με μεγάλη οικονομική δύναμη που «μπαίνουν» και στο χώρο του Τύπου, αλλά και έχουν ιδιαίτερα επικερδείς δραστηριότητες σχετικές με το δημόσιο και τον κρατικό τομέα.

ΑΠΟ ΤΙΣ ημερήσιες καθημερινές εφημερίδες που κυκλοφορούν μόνον η «Καθημερινή», η «Εστία», η «Ελευθεροτυπία», η «Απογευματινή» και η «Αυριανή» διευθύνονται και ελέγχονται από ανθρώπους που προέρχονται και παρέμειναν σταθερά σε αποκλειστική δραστηριότητα περί τον Τύπο.

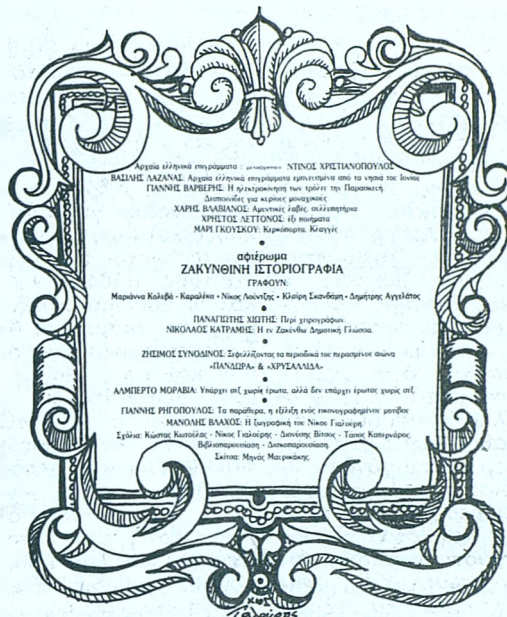
- Ο κ. **Λαμπράκης**, ιδιοκτήτης των «Νέων» και του «Βήματος», ασχολείται και με ξενοδοχειακές επιχειρήσεις.
- Ο κ. **Βαρδινογιάννης**, ιδιοκτήτης της «Μεσημβρινής» είναι εφοπλιστής και μεγαλοεπιχειρηματίας.
- Ο κ. **Βουδούρης**, ιδιοκτήτης του «Ελεύθερου Τύπου» είναι εμπορικός αντιπρόσωπος και μεγαλοεργολάβος.
- Ο κ. **Μπόμπολας**, ιδιοκτήτης του «Έθνους», είναι μεγαλοεργολάβος και επιχειρηματίας.
- Ο κ. **Καλογρίτσας**, ιδιοκτήτης της «Πρώτης», είναι μεγαλοεργολάβος.

περιπλους

ΧΡΟΝΟΣ Γ
ΤΕΥΧΟΣ 11
ΙΝΟΠΩΡΟ ' 86
ΖΑΚΥΝΘΟΣ

Τετραβίο για τα γραμμάτια και τις τέχνες

ТО КАПА

Περιοδικό πολιτικής και κοινωνικής παιδείας
της Δριστερής 6/3/87 ΤΕΥΧΟΣ 4

Κ. Κνίστ Για την αριστερά στην Σουηδία και την Ευρώπη. **Β. Κωτούλα:** Ποιοί είμαστε. **Γ. Μπανιά:** Εργατικό κίνημα-ώρα ευθύνης **Χ. Γεωργούλα:** Η ανανεωτική αριστερά αντιμετώπι με μια νέα πρόκληση **Χ. Προκοπάκη** Για την πολιτιστική πολιτική της Αριστεράς. **Γ. Πάσχου:** Τα κόμματα στην μεταπολιτευτική Ελλάδα **Κ. Γαβρόγλου:** Αλλαγή, «ΝΕΑ», μάζες. **Στ. Καπάκου:** Ηγεμονικά σχέδια και τακτικές επιλογές. **Ν. Καϊμάκη:** Ανανεωτική Αριστερά: Πόλος συσπείρωσης στα σωματεία. **ΟΤΟΕ:** Τα χαρτιά ξαναμοιράζονται. Χρόνος εργασίας και πολιτισμός. Δημοκρατικός προγραμματισμός: όνειρο ήταν και πέρασε. **Ντ. Βαίου:** Το κόμμα, οι γυναίκες, ο σοσιαλισμός. **Ν. Μώρων:** Βισμός, φαινόμενο ελάχιστα μελετημένο. Κάθε μέρα 8 Μάρτη: γυναικες σπουδές Α.Π.Θ. Ναρκωτικά: Συζήτηση στην Βουλή, **Κ. Μπιτζάνη:** Οι προβληματικές δεν έγιναν αφορμή για προβληματισμό, **Μ. Μάλαμα:** Η Αυτοδιοίκηση στην Σουηδία. **Φ. Φωτίου:** Το συμπόσιο του ΚΚΕ για την παιδεία, **Στ. Καπάκου:** ΤΕΙ-Ζητείται ελπίς. **Δ. Μπελάντη:** ΑΕΙ-κρίση και στασιμότητα. **ΕCCO:** για τα δικαιώματα των φαντάρων. **Μόνιμες στήλες:** Της σύνταξης, πολιτικό περισκόπιο, Σχόλια, Μουσική, κινηματογράφος, παρουσίαση περιοδικών, βιβλιοκριτική, στιγμιότυπα, Γράμματα.

Σκίτσα: Γ. Κалаϊτζή.

σελίδες 60

σελίδες 60

Το μεγάλο βιβλιοπωλείο
της Θεσσαλονίκης

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
GALLERY
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΙΑΝΟΣ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 7
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΗΛ. 277-001

● Οι αδελφοί Αναστασόπουλοι, ιδιοκτήτες της «Ακρόπολης», έχουν τη «Μεταλλουργική Αθηνών ΑΕ» και τη «Μεταλλουργική Χάλυψ ΑΒ και ΝΕ».

(Αναλυτικά για τα οικονομικά του ελληνικού Τύπου ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο ΑΝΤΙ τχ. 334 Ν. Ι. Κυριαζίδης «Η αλήθεια για τα οικονομικά του ελληνικού Τύπου»).

Η ΤΑΣΗ πλέον που κυριαρχεί στον Τύπο είναι να περιέρχεται σταθερά κάτω από τον έλεγχο μεγάλων οικονομικών μονάδων και συγκροτημάτων, ανθρώπων που η κύρια ασχολία τους είναι άλλου είδους επιχειρήσεις και οι οποίοι έχουν εισβάλει στα μέσα ενημέρωσης.

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ δεν είναι μόνο «ελληνικό». Αντίστοιχες εξελίξεις υπάρχουν και στη Γαλλία και στην Αγγλία. Η εξήγηση που δίνεται για τις περισσότερες από τις παρόμοιες περιπτώσεις είναι ότι διαμέσου του Τύπου ισχυρές ομάδες οικονομικών συμφερόντων δημιουργούν νέες σχέσεις με το κράτος και την πολιτική εξουσία, διαμορφώνουν και κατευθύνουν σύμφωνα με τις δικές τους προτεραιότητες και ανάγκες τμήματα της κοινής γνώμης, μπορούν και επηρεάζουν προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση αποφάσεις, στηρίζουν ομάδες πίεσης, δημιουργούν «λόμπι» στον κρατικό μηχανισμό και προωθούν με πλέον ισχυρές δυνάμεις τα συμφέροντά τους στον κυρίως χώρο των υπόλοιπων, πλην του Τύπου, δραστηριοτήτων τους. Οι επιπτώσεις —αν συνυπολογισθούν και οι αγορές από τους ίδιους ανθρώπους τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σταθμών— για την ελευθεροτυπία, την πληροφόρηση και τους τρόπους με τους οποίους διαμορφώνεται η κοινή γνώμη είναι τεράστιες.

Τράπεζες, περιοδικά, εφημερίδες, και...

ΣΕ ΤΙ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ το ξαφνικό ενδιαφέρον του νεαρού τραπεζίτη και επιχειρηματία Γ. Κοσκωτά για το χώρο του Τύπου; Ο

ίδιος δεν είναι δημοσιογράφος, αλλά ετοιμάζει τη νέα εφημερίδα «24 ώρες» της οποίας η έκδοση μετά την αγορά της «Καθημερινής» λέγεται ότι αναβλήθηκε μέχρι την άνοιξη του '88. Φήμες φέρουν την εφημερίδα αυτή να σχεδιάζεται για τρεις εκδόσεις την ημέρα, ενώ οι πληροφορίες συσσωρεύονται ότι ο Κοσκωτάς ετοιμάζεται να ιδρύσει και τηλεοπτικό κανάλι: Τα πρώτα μηχανήματα έρχονται, ενώ πρώην διευθυντές της ΕΡΤ έχουν ήδη προσληφθεί στη «Γραμμή ΑΕ»...

ΑΠΟ ΜΙΑ πρώτη άποψη μετά την αγορά και της «Καθημερινής» ο Γ. Κοσκωτάς εμφανίζεται ως η υποκατάσταση στο χώρο του Τύπου του συγκροτήματος Λαμπράκη. Θα ελέγχει ένα μετριοπαθές, συναινετικό και ιστορικό φύλλο στο χώρο της Δεξιάς, ενώ οι «24 ώρες» θα αποτελούν μια «σύγχρονη» απογευματινή εφημερίδα. Η εκδοχή αυτή εμφανίζει το υπό διαμόρφωση «συγκρότημα Κοσκωτά» να παίζει έναν ρυθμιστικό ρόλο στο χώρο του Τύπου. Ρόλο που έπαιζαν για τη δεξιά η «Καθημερινή» και για τις «δημοκρατικές δυνάμεις» το συγκρότημα Λαμπράκη. Η σύζευξη —με τον προοδευτικά παραμερισμό του συγκροτήματος Λαμπράκη— θα στοχεύσει στο να διαμορφωθούν διαφορετικοί τρόποι παρέμβασης στις πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις σε συνδυασμό και με τις πολιτικές και κομματικές αναδιατάξεις στην μετά τον Κ. Καραμανλή και Α. Παπανδρέου περίοδο.

ΣΥΜΦΩΝΑ με αυτή την εκδοχή το «συγκρότημα Κοσκωτά» δεν θα είναι στο μέλλον μόνο μία ανερχόμενη δύναμη στον Τύπο —με περιοδικά, εφημερίδες, πιθανώς τηλεόραση ή ραδιόφωνο, οργανωμένα όλα με σύγχρονες μεθόδους, στηριγμένα στην αξιοποίηση του μάρκετινγκ και της διαφήμισης, «επιπέδου» σε σχέση με τα «παλαιομοδίτικα» και ξεπερασμένα μοντέλα— αλλά και ένας ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας, που θα μπορεί να παίζει σοβαρό ρόλο τόσο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης όσο και των πολιτικών εξελίξεων.

ΜΕ ΤΟ ΝΕΟ αυτό συνεπώς πολιτικό «στίγμα» που θα στηρίζεται όχι μόνο σε ένα πολιτικό «χώρο», αλλά θα έχει και θα δημιουργεί ισχυρές διασυνδέσεις με «χώρους» τμημάτων της Δεξιάς (φιλελεύθεροι, κεντροδεξιοί), «χώρους» του ΠΑΣΟΚ (σοσιαλδημοκράτες, φιλελεύθεροι, κεντρώοι) «χώροι» «κεντρογενών» δυνάμεων θα είναι δυνατόν μέσα από τη μετριοπάθεια, τη συνεννόηση και το διάλογο να βρίσκονται δρόμοι ευρύτερων συναινήσεων.

Ο κ. ΚΟΣΚΩΤΑΣ βέβαια σύμφωνα με ορισμένες πληροφορίες δεν επεδίωξε να αγοράσει την «Καθημερινή». Η ίδια η κ. Ελένη Βλάχου ήταν αυτή μάλλον που το επεδίωξε, και ίσως γι' αυτό ήταν σχετικά εύκολη η συναλλαγή. Βέβαια ο κ. Κοσκωτάς πήρε μια εφημερίδα «εν συνόλω» και αυτό ήρθε να «δέσει» πλήρως με τους στόχους του οι οποίοι δεν ευωδόθηκαν στην περίπτωση της Τράπεζας της Κεντρικής Ελλάδας.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ πάντως με τους στόχους του κ. Γ. Κοσκωτά, στον ελληνικό Τύπο φαίνεται να διαμορφώνεται μια εικόνα η οποία αν συνεχισθεί —η τάση εισβολής των μεγαλοκεφαλαιούχων—, τροποποιεί πλήρως τις σχέσεις και τις μέχρι τώρα ισορροπίες.

ΠΟΙΕΣ θα είναι οι αντιδράσεις του αναγνωστικού κοινού, των δημοσιογράφων, των παλαιών εκδοτών —όσων έχουν εναπομείνει— των κομμάτων και της κυβέρνησης, είναι άγνωστο.

ΑΥΤΟ που προικνίζεται είναι ότι ο Τύπος περνάει πλέον οριστικά και στην Ελλάδα σε νέα περίοδο: οι μεγάλοι οικονομικοί οργανισμοί και οι κεφαλαιούχοι θα τον κρατούν κάτω από το στενό έλεγχό τους.

ΑΣ ΕΛΠΙΣΟΥΜΕ ότι στο τέλος θα υπάρξει αντίδραση. Το αναγνωστικό κοινό γίνεται προσπάθεια να μεταβληθεί σιγά σιγά σε ένα αδρανές σύνολο. Οι άνθρωποι που εργάζονται στον Τύπο πώς κρίνουν το ρόλο τους, στις νέες συγκυρίες και τις νέες εποχές;

ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ

**Το Κράτος
στην καπιταλιστική
κοινωνία**

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΣΚΕΨΗ

ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ
ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ
ΣΤΗΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗ
ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»,
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Μ. Κοτζιά και Σία»
Τσιμισκή 78

TAR

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΚΙΘΑΡΑΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΟ 13ο ΤΕΥΧΟΣ

ΕΦΥΓΕ ΚΙ Ο ΚΟΥΡΤΗΣ:

του Στέλιου Κούλογλου

Και βέβαια δεν είναι αλήθεια: ο μέχρι την περασμένη Παρασκευή κυβερνητικός εκπρόσωπος Α. Κούρτης, δεν απέμφοθη λόγω της ανακοίνωσής του με την οποία προδικάζονταν η συμφωνία για τη «Φωνή της Αμερικής» ούτε εξ αιτίας της δήλωσης για τη συμφωνία της Βέρνης, με την οποία η κυβέρνηση αναλάμβανε εργολαβικά —και χοντροκομμένα— την υπεράσπιση του Κ. Καραμανλή από τον ...Κ. Μητσοτάκη. Και οι δύο δηλώσεις είχαν υπαγορευθεί στον κυβερνητικό εκπρόσωπο κατ'ευθείαν από το Καστρί.

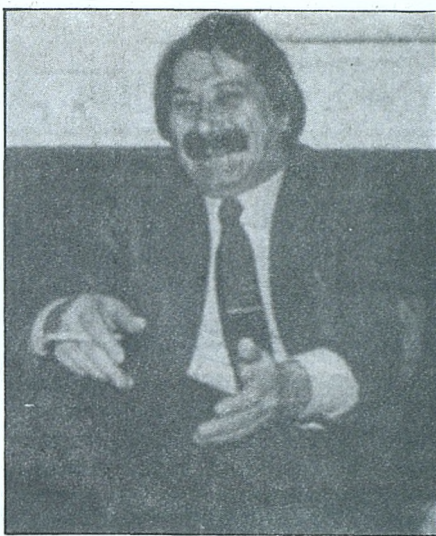
Στο δρόμο που χάραξε ο Ποιντέξτερ ή ο Ντόναλντ Ρήγκαν, ο Α. Κούρτης φαίνεται να είναι το πρώτο θύμα του Ιρανγκέιτ στην Ελλάδα, ή τουλάχιστον ήταν ο χειρισμός αυτού του θέματος, που έκανε το πρωθυπουργικό ποτήρι της δυσαρέσκειας, να ξεχειλίζει. Κύκλοι προσκείμενοι στον Α. Κούρτη, υποστηρίζουν ότι το δημοσίευμα αποτέλεσε αφορμή για την «αποστασιοποίηση» του κυβερνητικού εκπροσώπου από την κυβέρνηση, ενώ ο ίδιος δεν είχε σχέση με το έγκλημα. Όλα πάντως ξεκίνησαν με ένα μακροσκελές και πρωτοσέλιδο δημοσίευμα του «Καλαμιού» της περασμένης Πέμπτης, (*«Το Ελληνικό παχνίδι με το Ιρανγκέιτ»*) το οποίο και χρεώθηκε ο τέως κυβερνητικός εκπρόσωπος. Αλλά για την κατανόηση της ιστορίας, χρειάζεται να δούμε τα πράγματα από την αρχή.

Τύπος - εξουσία: σχέσεις τρίτου τύπου

Ο προβληματισμός για την έκδοση του «Καλαμιού» αρχίζει σε μερίδα του κυβερνητικού στρατοπέδου, το καλοκαίρι του '86. Σε σχετική σύσκεψη εκτιμάται ότι το «Ποντίκι» αρχίζει να αποστασιοποιείται από την κυβέρνηση ή καλύτερα από τις κυβερνητικές μερίδες, που πήραν μέρος στον «προβληματισμό».

Ο Α. Λιβάνης, που μεταφέρει και τη σχετική δυσαρέσκεια συμφωνεί με την ιδέα της έκδοσης ενός νέου σατιρικού εντύπου, πρόταση που βρίσκει σύμφωνο και τον προστατευόμενο του Α. Κούρτη. Το όλο εγχείρημα ανατίθεται στο δημοσιογράφο των «Νέων» Ν. Κακαουνάκη.

Λέγεται ότι συμμετοχή στα κεφάλαια έκδοσης, έχει τόσο ο τέως γεν. γραμματέας Αθλητισμού Κ. Κουλούρης, όσο και το δίδυμο των εργολάβων εμπόρων Αρφάνη-Χιόνη, το οποίο ήταν υποψήφιο για την περιφημη αγορά της Κεντρικής Τράπεζας και στενά συνδεδεμένο με τους Α. Κατσιφάρα, Μ. Κουτσόγιωργα και

Να περάσει ο επόμενος...

άλλους παράγοντες της Αλλαγής.

Η συμμετοχή αυτή στα εκδοτικά κεφάλαια διαψεύδεται από τους υπεύθυνους του «Καλαμιού». Το σίγουρο είναι ότι τόσο ο εκδότης - διευθυντής του «Καλαμιού» Ν. Κακαουνάκης, όσο και ο δημοσιογράφος της «Ελευθεροτυπίας» Σ. Καρατζαφέρης, δούλευαν ως υπεύθυνοι Τύπου και δημοσίων σχέσεων για το σύνδεσμο των ιδιοκτητών ξενοδοχείων όπου οι κ. Αρφάνης και Χιόνης ήταν δραστήρια μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Οι Κακαουνάκης - Καρατζαφέρης για τη Ν. Ελλάδα και ο κ. Αντ. Κούρτης για τη Βόρεια. Εξ ου και ο σύνδεσμος και η αλληλογνωριμία... (Ας προστεθεί εδώ, ότι όπως αποκαλύπτεται σε άλλο άρθρο του ΑΝΤΙ στην εταιρεία του διδύμου προσελήφθη και ο γνωστός για το σκάνδαλο των Δυιλιστηρίων κ. Καραχάλιος).

Στην προαναφερθείσα σύσκεψη, αποφασίζεται να περιοριστούν όσο το δυνατόν περισσότερο οι διαρροές προς το «Ποντίκι». Το «Καλάμι» κάνει την εμφάνισή του πριν από 6 μήνες, αρχίζοντας με μια δημοσιογραφική επιτυχία: τη δημοσίευση των μαγνητοφωνημένων συνδιαλέξεων στελεχών της Νέας Δημοκρατίας, λίγο πριν την αποχώρηση του Κ. Στεφανόπουλου το καλοκαίρι του '85. Το «Βήμα» δίνει έκταση στις αποκαλύψεις, εκφράζοντας έμμεσα τη δυσμείνεια του συγκροτήματος Λαμπράκη απέναντι στους συντάκτες των «Νέων» και πρωτεργάτες του «Ποντικίου» Κ.

Παπαϊωάννου και Ε. Μπαρτζινόπουλο, οι οποίοι θα αποσυρθούν από τα «Νέα» μετά από λίγο καιρό.

Με τη σειρά του, το «Ποντίκι» αντιδρά στην επιτυχία του «Καλαμιού» φορώνοντας τη διαρροή στον Α. Κούρτη, που «έδωσε αυτοπροσώπως τις κασέτες στον Κακαουνάκη». Ο πόλεμος «Ποντικίου» - Κούρτη, συνεχίζεται αμείωτος από τότε, ενώ στις εχθροπραξίες εμπλέκεται κατά καιρούς ολόκληρο το κυβερνητικό στρατόπεδο. Μάλιστα στο τέλος μιας σύσκεψης στελεχών της Γραμματείας Τύπου, στην οποία προεδρεύει ο Α. Κούρτης, κάποιος αγανακτισμένος θα ρωτήσει: «Και τώρα πότε τι θα δώσει ο καθένας στο «Καλάμι» και τι στο «Ποντίκι»».

Εν τω μεταξύ το νέο σατιρικό φύλλο, παίρνει ενεργό μέρος στις ενδοκυβερνητικές διαμάχες και επιτίθεται συχνά εναντίον του οικονομικού συμβούλου του πρωθυπουργού Γ. Παπανικολάου. Ο τελευταίος βρίσκεται «στα μαχαίρια» με τον Α. Λιβάνη, εδώ και δύο περίπου χρόνια. Στον ανασχηματισμό του '85 ο Γ. Παπανικολάου επρόκειτο να αναλάβει υφυπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ για το συντονισμό του κυβερνητικού έργου, θέση δηλ. με την οποία θα ετίθετο σε αχρηστία ο κ. Λιβάνης. Ο τελευταίος αντέδρασε και η υφυπουργοποίηση του κ. Παπανικολάου ματαιώθηκε...

Μια βόμβα για τον Α. Παπανδρέου

Έτσι φτάνουμε στο επίμαχο δημοσίευμα της περασμένης Πέμπτης, για την ελληνική ανάμιξη στο Ιρανγκέιτ. Το σχετικό άρθρο, είναι ουσιαστικά στηριγμένο σε ένα πρόσφατο δημοσίευμα του ΑΝΤΙ, τον Δεκέμβριο του '86 (τχ. 334) σε ένα παλιότερο το Σεπτέμβριο της ίδιας χρονιάς (τχ. 327), (για τον ύποπτο θάνατο του Αυστριακού πρεσβευτή στην Αθήνα), διανθισμένο με μια σειρά από λεπτομέρειες για τις κινήσεις των караβιών που μετέφεραν όπλα. Αυτές οι τελευταίες πληροφορίες, πρέπει να έχουν αντληθεί και από πηγές Μυστικής Υπηρεσιών. Και πάντως, στη σχετική πληροφόρηση του «Καλαμιού» είχε τα μάλα συμβάλλει ο κ. Αντ. Λιβάνης.

Το «καυτό» σημείο του φακέλου, αφορά πάντως την καθαρά ελληνική ανάμιξη. Οι πληροφορίες του ΑΝΤΙ για την σχέση του οικονομικού συμβούλου του πρωθυπουργού με τον έμπορο όπλων κ. Κασόγκι, συνδυάζονται με την πληροφορία ότι οι «Αμερικανικές υπηρεσίες πληροφοριών έκριναν τα καμώματα του Κασόγκι αλλά και του Γιαννάκη (Παπανικολάου) υπερβολικά». Η συνέχεια εί-

ναι σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις η αιτία των όσων επακολούθησαν: η ελληνική κυβέρνηση θέλει να παίξει το παιχνίδι του αντιπροέδρου των ΗΠΑ και «φιλέλληνα» Μπους, ενάντια στον Ρέγκαν. Έτσι μια συνάντηση στην Κύπρο, μεταξύ Αμερικανών και Ιρανών με στόχο την πώληση όπλων στο Ιράν φωτογραφείται και μαγνητογραφείται με λεπτομέρειες από τον πρόσφατα μετατεθέντα στην Κύπρο τέως αρχηγό της ΚΥΠ Αλεξάκη.

Σύμφωνα με το δημοσίευμα η ελληνική πλευρά θέλει να διοχετεύσει στους κύκλους του Μπους, που θέλουν να ανατρέψουν τον Ρόναλντ Ρέγκαν, τις κασέτες, με «βαποράκι» τον έμπορο όπλων και «φίλο» του Γ. Παπανικολάου, Κασόγκι. Είναι οι κασέτες που θα δημοσιευθούν λίγο αργότερα στον «Δημοκρατικό Λόγο» των αδελφών Κουρή - Κατσανέβα. Εντάξει τα διεθνή παιχνίδια αλλά μην ξεχνάμε και τα κομματικά.

Πρόκειται, αν το δημοσίευμα ευσταθεί, για μια επιτυχία πρώτου μεγέθους που σε οποιαδήποτε χώρα πλην της φαιδράς πορτοκαλιάς, θα μπορούσε να είχε προκαλέσει την παραίτηση της κυβέρνησης. Εδώ βρίσκεται ακριβώς και η πέτρα του σκανδάλου: το δημοσίευμα, μακριά από το να αποτελεί μια μεμονωμένη επίθεση εναντίον ενός πρωθυπουργικού συμβούλου, θίγει ολόκληρη την εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης, στον ευαίσθητο τομέα των ελληνοαμερικανικών σχέσεων, όταν μάλιστα φαίνεται να απομακρύνεται η πιθανότητα παραίτησης του Ρ. Ρέγκαν.

Είναι ο ίδιος ο Α. Παπανδρέου που στηρίζει τη σημερινή πολιτική του με τις ΗΠΑ, από την αναβολή του ταξιδιού του κ. Γ. Χαραλαμπίδου στην Ουάσιγκτον, μέχρι αυτήν του υπουργού Άμυνας Ουάινμπεργκερ στην Αθήνα στις αντιθέσεις που υπάρχουν στους κόλπους της αμερικανικής διοίκησης, και στο ενδεχόμενο της αποχώρησης του Ρέγκαν. Καταλαβαίνει κανείς πως θα αντιδρούσε ο τελευταίος, αν σταθεροποιημένος στη θέση του μάθαινε ότι πίσω από όλα αυτά βρισκόταν ο σοσιαλιστής Α. Παπανδρέου...

Ιρανγκέιτ ή Καλαμιγκέιτ;

Η συνέχεια έχει φυσικά τα ευτράπελά της: ο πρωθυπουργός γίνεται έξαλλος με το δημοσίευμα, όχι απλά γιατί θέλει να καλύψει τον σύμβουλό του, αλλά τον εαυτόν του τον ίδιο. Ο Γ. Καψής αναλαμβάνει να φέρει σε πέρας την επιχείρηση. Μετά από αρκετές συνομιλίες με τον Ν. Κακουνάκη, παρουσιάζεται για πρώτη φορά στην ιστορία η Γεν. Γραμματεία Τύπου να διανέμει δήλωση ιδιώτου. (Έλληνες πολίτες γρηγορείτε! Αν θέλετε να κάνετε κάποια δήλωση στο έθνος, απευθυνθείτε στη Γεν. Γραμματεία Τύπου να σας τη μοιράσει δωρεάν).

Το «Καλάμι» είναι λοιπόν παράρτημα του κράτους, ή το κράτος παράρτημα του «Καλαμιού»; Σε κάθε περίπτωση η δήλωση τονίζει ότι τα γραφέντα για τον κ. Παπανικολάου αποτελούσαν «δημοσιογραφική υπερβολή». Ο Ν. Κακουνάκης διαψεύδει ότι έκανε τέτοια δήλωση, και ότι όλα αυτά —και άλλα πολλά— ελέχθησαν σε μια τηλεφωνική, ιδιωτική συνομιλία με τον Γ. Καψή. Ο τελευταίος υποστηρίζει ότι η δήλωση που μοιράστηκε στον Τύπο, υπαγορεύτηκε τηλεφωνικά, από τον κ. Κακουνάκη στον κ. Κούρτη.

Ο Γ. Παπανικολάου επανέρχεται έχοντας προφανώς την κάλυψη του πρωθυπουργού. Τονίζει ότι «από τότε που ανακαλύφθηκε η συνγνώμη χάθηκε το φιλότιμο» και την άλλη μέρα το μεσημέρι παραιτείται ο Α. Κούρτης, στον οποίο χρεώνεται το όλο δημοσίευμα και οι προνομιακές του σχέσεις με το «Καλάμι». Νέος κυβερνητικός εκπρόσωπος αναλαμβάνει ο Γ. Ρουμπάτης. Το «Ποντίκι» κέρδισε ίσως την αποφασιστική μάχη από το «Καλάμι»: το τελευταίο δεν χάνει τα ερείσματά του, αφού ο κ. Αντ. Λιβάνης είναι πάντοτε ο σταθερός φίλος του. Αλλά το Ιρανγκέιτ μπορεί να αποδειχθεί «Καλαμιγκέιτ».

Εν τω μεταξύ, νέες περιπέτειες αναμένονται, αφού ως γνωστόν Καψής και Ρουμπάτης, έχουν κρεμάσει ο ένας τις φωτογραφίες του άλλου στον τοίχο, ρίχνουν βελάκια στις φωτογραφίες - στόχους, και μετά μετράνε πόσους πόντους πήρανε. Ήταν άλλωστε ο πρώτος που

ζήτησε από τον πρωθυπουργό, να μην αναλάβει ο δεύτερος τη γενική γραμματεία Τύπου, για να μην αυξηθεί υπερβολικά η επιρροή του, κάτι στο οποίο συμφώνησε και ο κ. Παπανδρέου. Έτσι μέχρι τη Δευτέρα το πρωί, ο κατάλληλος άνθρωπος δεν είχε βρεθεί και χρειάστηκε ο Σ. Κωστόπουλος να ανέβει με τα χιόνια στο Καστρί (ορισμένοι υποστηρίζουν ότι δεν προλάβαινε να βρει αυτοκίνητο και πήγε με τη βέσπα του) για να αναλάβει τη θέση. Από την οποία, είχε αφαιρεθεί η αρμοδιότητα των Γραφείων Εξωτερικού και το σχετικό telex είχε φθάσει, πριν οριστεί ο Σ. Κωστόπουλος!

Απομένει να φανεί αν η απομάκρυνση του κ. Κούρτη οφείλεται κυρίως σε αυτό το γεγονός. Αν όχι, τότε δύο πράγματα μπορεί να συμβαίνουν: ή ο Α. Κούρτης δέχθηκε ευχαρίστως την παραίτησή του για να γλιτώσει από προσεχείς θεομηνίες, ή, η θέση του Α. Λιβάνη τροποποιείται στο πλέγμα εξουσίας του κυβερνητικού στρατοπέδου το οποίο απέδειξε ξανά την ατσάλινη ενότητα και την γρατινένια πολιτικοϊδεολογική ενότητα δέλτησης, που επικρατεί στις γραμμές του...

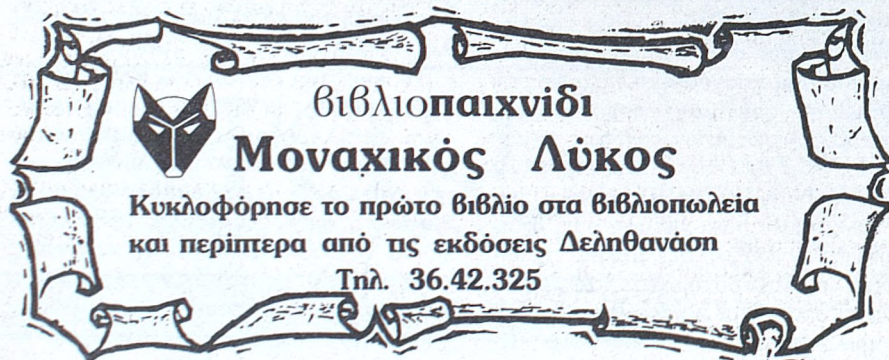
Ε, όχι και δεν γίνεται εμπόριο όπλων!...

«Η Αθήνα είναι ο παράδεισος των εμπορών όπλων, βεβαιώνει ένας υπεύθυνος των Γαλλικών Μυστικών Υπηρεσιών». Αυτά έγραψε στο περιοδικό Evenement du Jeudi, ο Γάλλος δημοσιογράφος Πασκάλ Κροπ, στις 18 Φεβρουαρίου τον καιρό δηλαδή που η ελληνική κυβέρνηση είχε βαλθεί να μας πείσει ότι η Αθήνα είναι ο παράδεισος των περιστεριών, της ύφεσης και του αφοπλισμού.

Ας προσέχουμε τουλάχιστον τα λόγια μας. Γιατί είναι γνωστό ότι τόσο η ιδιωτική εταιρεία ΕΛΒΙΕΜΕΚ, όσο και η κρατική ΠΥΡΚΑΛ —της οποίας ένα καράβι με εμπόρευμα συνελήφθη «επ' αυτοφώρω» στη διώρυγα του Σουέζ— έχουν κάνει αρκετές σχετικές μπίζνες.

Για τους κακόπιστους, υπάρχει βέβαια και η ιστορία του «τριγώνου»: εννοούμε το τρίγωνο Ελλάδας - Νορβηγίας - Ν. Κορέας. Στις δύο πρώτες χώρες, παράγεται το μεγαλύτερο μέρος ενός πολεμικού εξοπλισμού, στην τρίτη συναρμολογείται και το εμπόρευμα μεταφέρεται στη Μέση Ανατολή. Και αυτά σε γνώση —και με τεχνογνωσία— των ΗΠΑ... Ή μήπως δεν είναι έτσι, κύριοι της κυβέρνησης;

Για να μην αναφερθούμε τέλος σε σώμα των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, του οποίου οι αποθήκες επικοινωνούν με εκείνες των Ενόπλων Δυνάμεων του Ιράκ...

Δεξιά ο κ. Παπανικολάου, αναλύει το δημνισίο επενδυτικό αραβόστροφο πρόγραμμα της κυβέρνησης στον Κασόγκι. Ο Μινάρδος κοιτάει προς το φακό.

Ο κύριος με το μουστάκι είναι ο Κασόγκι, πίσω του ο ανιψιός του, αριστερά ο Μινάρδος ενώ η κυρία λέγεται Λόρα Τσουκάτου και είναι υπεύθυνη δημοσίων σχέσεων του Κασόγκι. Σύμφωνα με πληροφορίες ο παρευρισκόμενος Α. Τσοχατζόπουλος συζητά όχι για τις επενδύσεις, αλλά για το άρωμα «BRUT» που —μεταξύ άλλων προϊόντων— πλάσαρίσαν οι Κασόγκι - Μινάρδος.

Ποιον έχει τέλος πάντων φίλο στην Ελλάδα, ο έμπορος όπλων κ. Κασόγκι; Σύμφωνα με νεώτερες πληροφορίες, ο άτυχος οικονομικός σύμβουλος του πρωθυπουργού κ. Παπανικολάου έπεσε θύμα τραγικών συμπτώσεων. Το ραντεβού με τον πρωθυπουργό είχε κλειστεί μέσω Μαδρίτης, με τη μεσολάβηση της κ. Λάμια Κασόγκι, αδελφής του εμπόρου και εκδότριας περιοδικών μόδας. Στον κ. Παπανικολάου, ανετέθη από το Καστρί ως καθ' ύλην αρμοδίου, να υποδεχθεί τον Κασόγκι στο αεροδρόμιο του Ελληνικού.

Η πρώτη ατυχία, ήταν ότι η άφιξη του ιδιωτικού σκάφους του κ. Κασόγκι, συνέπεσε με την αναχώρηση του τότε προέδρου της Δημοκρατίας κ. Καραμανλή προς Ρουμανία το Νοέμβριο του 1984. Έτσι οι τσολιάδες που είχαν μαζευτεί στο αεροδρόμιο για να αποχαιρετίσουν τον Πρόεδρο, συνδέθηκαν με την έλευση του κ. Κασόγκι του ανιψιού του και του ελληνοαμερικάνου ηθοποιού κ. Μινάρδου, γνωστού και από την υπόθεση του Ιρανγκέιτ.

Η δεύτερη σύμπτωση, ήταν περισσότερο συμβολική, αν θεωρήσουμε τον άραβα επιχειρηματία ως σύμβολο της μακροπρόθεσμης πολιτικής επενδύσεων της κυβέρνησης: είχε τότε αποφασιστεί, μια εξάμηνη (αριθμός 6) πολιτική αναζήτησης επενδύσεων. Έτσι ο Κασόγκι θεωρήθηκε από όλο το κυβερνητικό επιτελείο ένας επενδυτής, στον οποίο η κυβέρνηση θα έπρεπε να... επενδύσει. Εξ ου τόσο η υποδοχή όσο και οι υψηλές επαφές που αμέσως εξασφάλισε ο κ. Κασόγκι.

Φυσικά ο άνθρωπος το ταξιδάκι του έκανε, τις γαρίδες του έφαγε στον Αστέρα όπου και κατέλυσε, κοσμικές κυρίες γνώρισε, με υπουργούς συναντήθηκε αλλά τι επενδύσεις να κάνει αφού δεν ήταν επενδυτής, αλλά έμπορος όπλων; Βλέποντας όμως τέτοια υποδοχή και τόσες

Αράπικες δουλειές

τιμές, δεν θέλησε να χαλάσει την καλή εικόνα που είχε σχηματισθεί γύρω από το πρόσωπό του, και άρχισε να το παίζει και επενδυτής.

Συναντήθηκε έτσι με τον τότε αναπληρωτή υπουργό Εθνικής Οικονομίας κ. Κωστή Βαϊτσο, χωρίς κανείς να θυμάται ποιος μεσολάβησε για το κλείσιμο του ραντεβού —αλλά πάντως δεν χτύπησε την πόρτα του υπουργείου τις ώρες επισκέψεων του κοινού. Ο κ. Βαϊτσός του εξήγησε για ένα εικοσάλεπτο περίπου τα...επενδυτικά προγράμματα που είχε καταρτίσει η κυβέρνηση και ο κ. Κασόγκι αποχώρησε σκεπτικός, και υποσχόμενος ότι θα μελετήσει το θέμα. Τι να πει; Ότι δεν θα τα μελετήσει;

Η δεύτερη επαφή, έγινε με τον τότε πρόεδρο της INTCO κ. Σούλη Αποστολόπουλο. Πρόκειται για την ελληνική κρατική εξαγωγική εταιρεία International Trade Corporation. Η σκέψη αυτών που τον έστειλαν εκεί, πρέπει να ήταν ιδιαίτερα προχωρημένη: Η INTCO ήταν αρμόδια για τα αντισταθμικά. Ο άνθρωπος

θα επενδύσει, θα φτιάξει εργοστάσιο, θα παράγει προϊόντα, δεν πρέπει να του εξασφαλίσουμε και μια καλή προώθηση των προϊόντων στο εξωτερικό;

Έκανε και άλλες επαφές ο κ. Κασόγκι και κατόπιν συναντήθηκε στο Καστρί μαζί με όλη την κομπανία του με τον πρωθυπουργό, ο οποίος του ανέλυσε επίσης το καλό επενδυτικό κλίμα, που βασιλευε στη χώρα, ιδιαίτερα μάλιστα όταν πρόκειται για αραβικά κεφάλαια. Επρόκειτο ίσως για την πιο ουσιαστική επαφή: χρησιμοποιώντας τη συνάντησή του με τον κ. Παπανδρέου, ο Κασόγκι θα μπορούσε να προωθήσει επιτέλους και τις δικές του δουλειές, δηλαδή το εμπόριο όπλων. Αυτήν τη δουλειά ανέλαβε ο συνεργάτης και συνεταίρος του Κασόγκι, Μινάρδος, ο οποίος ήρθε ακόμη τρεις - τέσσερις φορές στην Ελλάδα επισκεπτόμενος μεταξύ των άλλων, και με τη σκέπη του πρωθυπουργικού ενδιαφέροντος τον πρόεδρο της Ελληνικής Βιομηχανίας Όπλων κ. Β. Αρσένη. Λέγεται μάλιστα ότι στις επόμενες επισκέψεις τόσο ο Μινάρδος, όσο και ο ανιψιός του Κασόγκι που τον συνόδευε, έπαιζαν και το δικό τους προσωπικό παιχνίδι, ανεξάρτητα από τον συνεταίρο ή το θείο αντιστοιχώ.

Τι έμεινε λοιπόν από την επίσκεψη Κασόγκι; Αυτό που ο ίδιος ζήτησε στη συνάντησή του με τον κ. Αποστολόπουλο, ήταν ένα «χαρτί» της ελληνικής κυβέρνησης με το οποίο θα τον έχριζε άτυπο αντιπρόσωπο της Ελλάδας, για να κλείσει εμπορικές συμφωνίες, με άλλους ξένους και δη Άραβες. «Έτσι κάνουν οι Άραβες» είπε ένας απ' αυτούς που τον συνάντησαν.

«Δεν κλείνουν επίσημες συμφωνίες, διακρατικές αλλά γυρίζουν, παζαρεύουν και κάτι στο τέλος θα βγει. Αράπικες δουλειές, που λένε».

Η και ελληνικές θα προσθέταμε εμείς...

Σ. Κ.

ΤΟ ΒΑΤΕΡΛΩ ΤΟΥ Γ. ΓΕΝΝΗΜΑΤΑ

Συγκέντρωση εντυπώσεων χαρακτήρισαν πολιτικοί παρατηρητές, τη σύναξη των 1.500 συνεταιριστικών στελεχών του ΠΑΣΟΚ στο στάδιο «Ειρήνης και Φιλίας». Πράγματι χωρίς καμιά προετοιμασία και κυρίως χωρίς καμιά πολιτική για τους συνεταιρισμούς σύρθηκαν απ' όλες τις αγροτικές περιοχές της χώρας σε μια συγκέντρωση που επαναλήφθηκαν τα όσα τετριμμένα ακούγονται κατ' εξακολούθηση τα τελευταία χρόνια. Παρ' όλα αυτά πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η παρουσία του πρωθυπουργού στη συγκέντρωση ενέχει τη σημασία της βαρύτητας που αποδίδει ο ίδιος στο αγροτικό ζήτημα. Όχι γιατί ευαισθητοποιήθηκε για τα έντονα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αγρότες, αλλά γιατί η γεωργία αποτελεί το δεύτερο σκέλος (το πρώτο είναι ο τουρισμός) του «νέου αναπτυξιακού του οράματος». Πράγματι ο Α. Παπανδρέου, ενώ συνήθιζε να επικοινωνεί με τους αγρότες μόνο με τη συμμετοχή του, στην επέτειο του Κιλελέρ, για πρώτη φορά παίρνει μέρος σε μια παρόμοια συγκέντρωση, εκφράζοντας μάλιστα την έντονη αγωνία του για τη διαλυτική κατάσταση, που κυριαρχεί στο χώρο των συνεταιρισμών.

Και είναι αλήθεια ότι ο όποιος γεωργικός εκσυγχρονισμός διέρχεται μέσα από την ανασυγκρότηση και αναβάθμιση του ρόλου των συνεταιρισμών. Τώρα τι είδους συνεταιρισμοί κτλ. αυτό είναι ένα άλλο θέμα.

Ενδιαφέρον εξάλλου παρουσίασε η παρασκηνιακή πλευρά της συγκέντρωσης καθώς η διαμάχη Γεννηματά - Παϊπουτλίδη έχει ευρύτερες διαστάσεις απ' ό,τι φαινομενικά παρουσιάζεται. Ανεξάρτητα από τις ευστοχές ή άστοχες παρεμβάσεις του Γ. Γεννηματά η επίθεση Παϊπουτλίδη - Γαϊτανίδη από πολλούς ερμηνεύθηκε σαν, το έναυσμα μιας συνολικότερης ολομέτωπης επίθεσης εναντίον του με άδηλες προς τόνον προεκτάσεις. Δεν είναι λίγοι αυτοί που χαρακτηρίζουν, την ανάλυση της ευθύνης των συνεταιρισμών από τον Γ. Γεννηματά σαν το «προσωπικό του Βατερλώ».

B.I.

ΚΙΛΕΛΕΡ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Από τη «μάχη του τελάρου» στην «ομάδα Μπαλτατζή»

του Βαγγέλη Γιαχνή

ΜΕ ΑΡΚΕΤΗ εθνική κινδυνολογία (Πρίνος, «Χώρα» κτλ.), λίγο αντι-εοκισμό (Βορράς, Νότος, Διευθυντήριο κ.α.) και πολύ Αχελώο (σύμβολο τριτοκοσμικής δημαγωγίας), θα είναι διανθισμένη η ομιλία του πρωθυπουργού στο Κιλελέρ προκειμένου να κατευθάσει τη συσσωρευμένη αγανάκτηση του αγροτικού κόσμου. Πέρασαν πέντε χρόνια κυβερνητικής απραξίας και ολοκληρωτικής εγκατάλειψης στη συγκυριακή ευδαιμονία που δημιούργησαν οι παχυλές επιδοτήσεις που ήταν υποχρεωμένη να καταβάλει η ΕΟΚ λόγω της μεταβατικής περιόδου.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ όχι μόνο δεν έλυσε προβλήματα δομής και διάρθρωσης της γεωργίας, αλλά προκάλεσε και άλλα που πήραν πλέον τη μορφή της χιονοστιβάδας. Είναι ενδεικτικό ότι στους συνεταιρισμούς —πέρα από τη συκοφαντική επίθεση της δεξιάς— τα πράγματα είναι μάλλον χειρότερα από ό,τι ήταν πριν το '81. Οι περισσότερες συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι χρεωκοπημένες και το συνολικό χρέος των συνεταιρισμών προς την ΑΤΕ προσεγγίζει στα 260 δισ. δραχμές περίπου. Μετά από αυτή την κατάσταση είναι δικαιολογημένη η ανησυχία που δείχνει το ΠΑΣΟΚ τελευταία καθώς είναι γνωστό ότι η μεγαλύτερη εκλογική του δύναμη αντλείται από το χώρο της υπαίθρου. Συνεπώς το αποτέλεσμα των προσεχών εκλογών στους συνεταιρισμούς θα αποτελέσει σαφές κριτήριο και αναμφισβήτητο πρόκριμα ευρύτερης εκλογικής σημασίας μια τη διαμόρφωση των πολιτικών ροών και τάσεων στον αγροτικό χώρο. Μέχρι σήμερα η κυριαρχία του ΠΑΣΟΚ στις αγροτικές συνδικαλιστικές οργανώσεις (ΠΑΣΕ-ΓΕΣ και ΓΕΣΑΣΕ) ήταν σχεδόν απόλυτη. Για σήμερα όμως και για το άμεσο μέλλον οι προβλέψεις είναι αρκετά δυσοίωνες για το κυβερνητικό κόμμα.

ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ μόνο για τις απογοητεύσεις από τη γενικότερη δεξιόστροφη κυβερνητική πρακτική πρόκειται κυρίως για την έλλειψη στοιχειώδους πολιτικής για το συνεταιριστικό αλλά και ευρύτερα για το αγροτικό πρόβλημα. Ενώ, εξ αρχής πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η περίοδος '81-'85 ήταν ευνοϊκότατη για τις σχέσεις της κυβέρνησης με τους αγρότες.

ΗΤΑΝ Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ που λόγω της λειτουργίας των μηχανισμών μετάβασης και προσαρμογής της χώρας στο καθεστώς της ΕΟΚ, διοχετεύθηκαν αρκετά χρήματα στην αγροτική οικογένεια προάγοντας την καταναλωτική της ικανότητα σε υψηλά επίπεδα. Είναι η περίοδος που ενώ δόθηκε η δυνατότητα στους αγρότες να βελτιώσουν τη δομική ανεπάρκεια και να εκσυγχρονίσουν την παραγωγική διαδικασία των γεωργικών τους εκμεταλλεύσε-

ων, λόγω της έλλειψης επαρκούς καθοδήγησης και κεντρικού προγραμματισμού αλλά και λόγω της κυριαρχίας διαστρεφικών προτύπων κατανάλωσης, οι κοινοτικές εισροές μετατράπηκαν σε βίντεο, έγχρωμες τηλεόρασης και σε διπλό —πέραν του αγροτικού— οικογενειακό επιβατικό αυτοκίνητο.

ΤΟΣΟ ο μηχανισμός των εξισωτικών ποσών (δηλ. εξίσωση των εγχώριων τιμών, με αυτές των Βρυξελλών —και είναι πράγματι παράλογο, ότι στο ίδιο διάστημα το σύνθημα που κυριαρχούσε στις αγροτικές εκδηλώσεις και με την προτροπή του ΚΚΕ ήταν «τιμές Αθηνών και όχι Βρυξελλών») όσο και η αναπροσαρμογή της «πράσινης δραχμής» σε σχέση με τη δραχμή συντέλεσαν στη δημιουργία μιας πλασματικής ευφορίας στους αγρότες με καταστροφικές επιπτώσεις όπως αποδείχθηκε σήμερα και θα αποδειχθεί περισσότερο αύριο.

ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΡΑΤΩΣΗ λοιπόν της μεταβατικής περιόδου τέλειωσε και το τετράχρονο αγροτικό πανηγύρι. Τα προβλήματα επανέρχονται με πολλαπλασιασμένη ένταση και διογκωμένη οξύτητα. Τα μόνιμα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής γεωργίας (κατακερματισμός της γης, αναχρονιστικές καλλιέργειες, υψηλό κόστος γεωργικών εργαλείων, φαρμάκων και λιπασμάτων καθώς και η αναρχούμενη και ανεπαρκής υποδομή εμπορίας και συσκευασίας) μαζί με τον εφησυχασμό και την επανάπαυση των αγροτών στις υπερφυσικές δυνατότητες της Κοινής Αγοράς (κάτι σαν αγελάδα που θα την αρμέγουν εσείς) που καλλιεργήθηκαν τα τελευταία χρόνια, συνθέτουν το τραγικό αδιέξοδο αυτής της στιγμής. Το υψηλό κόστος παραγωγής (λόγω των προαναφερόμενων αιτιών) και η χαμηλή ποιότητα, είναι φυσικό να προσκρούουν στον αμείλικτο ευρωπαϊκό και διεθνή ανταγωνισμό, με αποτέλεσμα τη διαρκή διεύρυνση της διαμέτρου των «χωματερών».

ΩΣ ΠΟΤΕ όμως;

ΗΔΗ Η ΕΟΚ προειδοποιεί ότι δεν είναι δυνατόν να συντηρεί ένα τόσο μεγάλο υποαπασχολούμενο (4 φορές περισσότεροι αγρότες από το μέσο όρο της Κοινότητας) αγροτικό δυναμικό. Έχει δίκιο; Νομίζουμε όχι, αλλά οι όροι ήταν ήδη γνωστοί πριν από την ένταξη της χώρας στην Κοινότητα. Έτσι επανερχόμαστε στο γενικότερο πρόβλημα της ένταξης στην ΕΟΚ. Πράγματι το χρονικό διάστημα της μεταβατικής περιόδου ήταν πάρα πολύ μικρό για το μέγεθος των αλλαγών που έπρεπε

να συντελεσθούν στο γεωργικό τομέα.

ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ «κοσμογονικές» αλλαγές όπως είναι οι καλλιεργητικές αναδιαρθρώσεις, η αναβάθμιση του ρόλου των συνεταιρισμών κλπ. δεν γίνονται από τη μια πλευρά στην άλλη. Αυτή όμως είναι η μία πλευρά. Η άλλη είναι η πλήρης κυβερνητική ακινησία που παρατηρήθηκε σε όλη αυτή τη μεταβατική περίοδο.

ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΤΟΠΑΤΕΡΕΣ

ΧΑΘΗΚΕ πολύτιμος χρόνος σε αψιμαχίες —για εσωτερική κατανάλωση— με τα κοινοτικά όργανα τη στιγμή που «το τρένο έπρεπε να κινείται με πολλές ταχύτητες». Επί της ουσίας δεν υπήρξε αγροτική πολιτική ή μάλλον αυτή που υπήρξε δεν ήταν παρά ερασιτεχνικός αυτοσχεδιασμός τούτο αποδεικνύεται σαφώς από την απλή παρατήρηση της ασκούμενης πολιτικής την τελευταία πενταετία.

ΑΡΧΙΚΑ η κυβέρνηση κήρυξε την «εκστρατεία για την πάταξη των μεσαζόντων που λυμαίνονται το φτωχό αγροτικό εισόδημα» φτάνοντας στο σημείο να επιστρατεύσει τα κομματικά στελέχη για να ξεφορτώσουν τα ξημερώματα τα φορτηγάκια των παραγωγών στις λαχαναγορές στην περιβόητη «μάχη του τελάρου» που εμπνέονταν από το πνεύμα «της κατάληψης των ανακτόρων» για να καταλήξει σήμερα στη «ρεαλιστική» αποδοχή των κανόνων της ελεύθερης διακίνησης και εμπορίας. Και βέβαια η θριαμβευτική επιστροφή των μεγαλεμπόρων και των μεσαζόντων (ουσιαστικά, δεν είχαν φύγει ποτέ) στην αγροτική αγορά ήταν και συνολικότερος θρίαμβος των δυνάμεων της συντήρησης.

ΑΥΤΗ η κατάσταση αλλά και η γενικότερη κυβερνητική απραξία και στασιμότητα συντέλεσαν, στην ανατροπή των πολιτικών συσχετισμών στις συνδικαλιστικές οργανώσεις. Σύμφωνα με την παραδοχή ανώτατων συνεταιριστικών στελεχών που πρόσκεινται στο ΠΑΣΟΚ η απώλεια της σημαντικής αυτοδυναμίας είναι σίγουρη.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ σήμερα διαθέτει τη σχετική πλειοψηφία στο Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ. Διαθέτει δηλαδή 11 από τις 21 έδρες. Οι υπόλοιπες ανήκουν 7 στη ΝΔ και 3 στο ΚΚΕ. Σύμφωνα λοιπόν με τις ίδιες εκτιμήσεις η ΝΔ θα κερδίσει δύο με τρεις περίπου έδρες, ενώ το ΚΚΕ θα παραμείνει στα ίδια επίπεδα. Αυτό σημαίνει ότι κανένας δεν μπορεί να εκλέξει προεδρείο αυτοδύναμα και επειδή μια κυβέρνηση δεν αισθάνεται καθόλου καλά με μια αντικυβερνητική ΠΑΣΕΓΕΣ (όπως συμβαίνει άλλωστε και με τη ΓΣΕΕ) τα αγροτικά της στελέχη επιδιίδονται εδώ και καιρό σε απεγνωσμένη αναζήτηση εφικτών λύσεων.

ΕΔΩ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ να σημειωθεί ότι το ΠΑΣΟΚ έχει απωλέσει σχεδόν και την κυριαρχία του στη ΓΕΣΑΣΕ. Στη Συνομοσπονδία των Αγροτικών Συλλόγων στο σύνολο των 15 έδρων οι 8 έδρες ανήκουν στο ΠΑΣΟΚ και οι 7 στο ΚΚΕ. Ο πρόεδρος κ. Ζαρκινός ανήκει τυπικά τουλάχιστον στο ΠΑΣΟΚ αλλά παρά τον παροϊμώδη αντικομμουνισμό του συμπλέει σε όλα σχεδόν τα προβλήματα αιχμής με την πολιτική του ΚΚΕ. Είναι κι αυτό ένα μέρος της ουρεαλιστικής μας εποχής. Πάντως η ΓΕΣΑΣΕ ελέγχεται πλέον από το ΚΚΕ.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΣΕΓΕΣ έγκυρες πληροφορίες αναφέρουν ότι το ΠΑΣΟΚ πλα-

γιοκοπεί τη λεγόμενη «ομάδα Μπαλτατζή» που συμπράττει μεν εκλογικά με την ΝΔ αλλά θα αναλάμβανε ευχαρίστως το ρόλο του ρυθμιστή συνασπιζόμενη με το ΠΑΣΟΚ για τη συγκρότηση του προεδρείου.

ΣΥΜΦΩΝΑ με τις ίδιες εκτιμήσεις η ομάδα Μπαλτατζή διεκδικεί τρεις από τις εννέα περίπου έδρες της Ν. Δημοκρατίας. Αλλά ποια είναι η «ομάδα Μπαλτατζή»;

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ομάδα του γνωστού κεντροδεξιού αγροτοπατέρα Α. Μπαλτατζή ξεκίνησε τη δράση της στις αρχές της δεκαετίας του '60. Σήμερα τα πλοκάμια της καλύπτουν ολόκληρο σχεδόν τον Βορειοελλαδικό χώρο και διαθέτει πανίσχυρες προσπάθειες στις δευτεροβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις. Έχει κάτω από τον απόλυτο έλεγχό της αρκετές συνεταιριστικές επιχειρήσεις μεταξύ των οποίων η μεγαλύτερη είναι η ΣΕΚΟΒΕ που διαθέτει τρία εργοστάσια κονσερβοποιίας.

Η ΣΕΚΟΒΕ φέρεται ως προβληματική και σύμφωνα με αποκαλύψεις που έγιναν από το «Καλάμι» οι άνθρωποι του Μπαλτατζή ευθύνονται για κραυγαλέες ατασθαλίες. Την κάλυψη ακριβώς αυτών των ατασθαλιών ανταλλάσσει η «ομάδα Μπαλτατζή» με το ΠΑΣΟΚ πράγμα που αποδεικνύεται άλλωστε και από το πλοκάρισμα κάθε σχετικής καταγγελίας.

ΕΤΣΙ, ενώ ο κ. Ποττάκης αναλώνεται σε επαναστατικά σφυρίγματα η «ομάδα» συνεχίζει να δρα ανενόχλητη ροκανίζοντας δεκάδες εκατομμύρια δανείων από την ΑΤΕ. Και σε αυτό λοιπόν το χώρο εφαρμόζεται το γενικότερο σχέδιο των συναινετικών διαδικασιών με δεξιές δυνάμεις που είναι διαφοροποιημένες από τον «πυρήνα Μητσotάκη».

ΩΣΤΟΣΟ όλοι αυτοί οι ελιγμοί κυβερνητικής και κομματικής ηγεσίας, προκαλούν την αντίδραση των μεσαίων κυρίως συνεταιριστικών στελεχών, αλλά και του σημερινού προέδρου της ΠΑΣΕΓΕΣ κ. Σωτ. Πολύζου που σημειωτέον είναι και ο μοναδικός πρόεδρος στην ιστορία της ομοσπονδίας που είναι πραγματικός αγρότης. Από ό,τι φαίνεται όμως ο κ. Πολύζος είναι υποχρεωμένος να ακολουθήσει τη μοναχική του πορεία.

ΤΟΣΟ Ο αντιπρόεδρος κ. Γαϊτανίδης που «χρεώνεται» στην ομάδα Τσοχατζόπουλου όσο και ο κ. Παϊπουτλίδης που καταχωρείται στο περιβάλλον της Παπανδρείκης «δυναστείας» —και οι δυο τελευταίοι επηρεάζουν σημαντικό αριθμό στελεχών— δείχνουν να συμφωνούν στο συνασπισμό με την «ομάδα Μπαλτατζή».

ΜΕΣΑ ΣΕ ΑΥΤΟ το κλίμα η ανάθεση, της ευθύνης για τους συνεταιρισμούς στον Γ. Γεννηματά, από πολλούς ερμηνεύεται σαν καλοστημένη παγίδα των αντιπάλων του προκειμένου να χρεωθεί τη διαφαινόμενη αποτυχία των προσεχών συνεταιριστικών εκλογών. Και είναι μάλλον έτσι τα πράγματα αν πάρει κανένας υπόψη του ότι ο πρώην υπουργός δεν διαθέτει ερείσματα σε αυτόν τον χώρο, ή αλλιώς οι δικοί του άνθρωποι έχουν χρεωκοπήσει σε προηγούμενες φάσεις.

ΑΝΔΡΕΑ ΛΕΝΤΑΚΗ

ΕΙΝΑΙ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΤΩΤΕΡΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ; "Η ΠΩΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΕΤΑΙ Η ΓΥΝΑΙΚΑ

ΔΩΡΙΚΟΣ

Ένα βιβλίο που μιλάει για τη γένεση της συγγένειας και της γλώσσας, τη μαγεία και τη μαντική, τη μύηση, τη «Μητριάρχια» και τους λόγους μετάβασης στην πατριαρχία, το γάμο στην αρχαία Ελλάδα και την αρχαία Ρώμη, εξετάζει διάφορες μορφές γάμου, το θεσμό της παλλακείας και της Ιεράς Πορνείας, το θέμα γυναίκα και πολιτική, και τέλος εξετάζει τις πιθανές μελλοντικές εξελίξεις. Θα υπάρχει γάμος στο μέλλον; Πώς θα είναι οργανωμένη η οικογένεια αύριο και ποια η τύχη της μονογαμίας;

Έκδοση ΔΩΡΙΚΟΣ Μαυρομιχάλη 64
ΑΘΗΝΑ τηλ. 36.29.675

Δίψη

ετησίαντικό περιοδικό

1

• Κυκλοφορεί κάθε έξι μήνες • Πουλιέται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία • Συνδρομές: Ζωοδ. Πηγής 95-97 Αθήνα 114 73 • εσωτερικού 800 δρχ., εξωτερικού 900 δρχ. • Για περισσότερα, αγοράστε το πρώτο τεύχος. •

ΠΡΙ(ν)ΟΝΙΣΜΑΤΑ...

του Ρεπόρτερ

Ένα ρητό μέσα στο κυβερνητικό στρατόπεδο λέει: «μην περιμένεις λογικές αντιδράσεις από τον Ανδρέα, όταν ο Λιβάνης του μιλάει για αποστασία, ο Δροσογιάννης για πραξικόπημα και ο Καψής για τα Ελληνοτουρκικά». Πολλοί εξηγούν με αυτό το γνωμικό τους πρόσφατους κυβερνητικούς χειρισμούς στο θέμα του Πρίνου.

Για να πούμε όμως και του ...Γιάννη το δικίο, ο υφυπουργός Εξωτερικών και Τύπου, δεν εισηγήθηκε αυτή τη φορά τίποτα ιδιαίτερο και ανησυχητικό ως προς ενδεχόμενες κινήσεις των Τούρκων, μετά τη γεώτρηση ανατολικά της Θάσου, η οποία επρόκειτο να πραγματοποιηθεί τον Απρίλιο. Από αλλού άντλησε ο πρωθυπουργός τις πληροφορίες του, σύμφωνα με τις οποίες η Τουρκία θα αντιδρούσε αμέσως μετά τη γεώτρηση με αποτέλεσμα τη δημιουργία έντασης στην περιοχή. Μάλιστα η «Ελευθεροτυπία», επικαλούμενη, το Σάββατο 7 Μαρτίου, «πληροφορίες αλιευμένες από τα σκοτάδια της μυστικής διπλωματίας» ήθελε σε ένα άρθρο του Σ. Καρατζαφέρη τον πρεσβευτή των ΗΠΑ κ. Κίλι, «να χειροκροτάει, αν όχι να εισηγείται» την πρωθυπουργική απόφαση για την εξαγορά του κρίσιμου τμήματος των μετοχών της Ντένισον.

Αυτό που είναι σίγουρο πάντως, γύρω από την υπόθεση του Πρίνου, είναι:

- πρώτον, ότι τέτοιες πληροφορίες, πράγματι έφτασαν στα πρωθυπουργικά αυτιά και
- δεύτερον, ότι σε μια ενδεχόμενη ένταση στο Αιγαίο, θα πήγαιναν περίπατο σε άλλες χώρες, όχι μόνο ο τουρισμός στον οποίο εν πολλοίς απαρτίζεται το εθνικό ελπι-

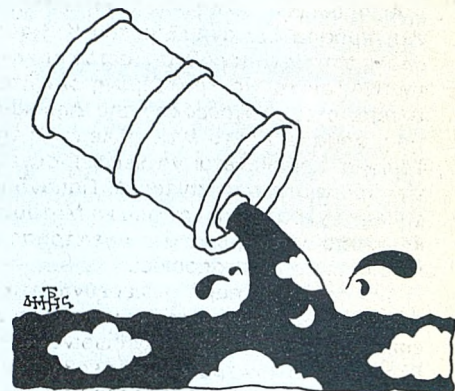
ματικό μας ισοζύγιο αλλά και οι προσδοκώμενες ξένες επενδύσεις.

Ενώ τώρα, μπορεί με κατάλληλο τρόπο και με την αμερικανική μεσολάβηση να εξηγηθεί ότι η ενέργεια αυτή είχε μάλλον ως στόχο την εξασφάλιση της απαραίτητης για τις επενδύσεις ησυχίας παρά την ανατροπή του πνεύματος του Νταβός.

Ο τρίτος παράγοντας, ήταν η ρευστότητα εξουσίας που επικρατεί στις ΗΠΑ λόγω του σκανδάλου του Ιράνγκέιτ. Ο Α. Παπανδρέου πιστεύει ότι η αστάθεια αυτή, δίνει τη δυνατότητα στα γεράκια να κινούνται περισσότερο ελεύθερα από το συνηθισμένο, και επομένως τα γεράκια αυτά θα μπορούσαν να ενισχύσουν τις ενέργειες της Τουρκίας, στην κατεύθυνση της έντασης.

Ο τέταρτος - σημαντικός αλλά όχι και καθοριστικός παράγοντας ήταν οι εισηγήσεις του υπουργού Βιομηχανίας Σ. Πεπονή, ο οποίος από το 1982 είχε ταχθεί υπέρ ενός αποφασιστικού εθνικού ελέγχου των γεωτρήσεων της κοινοπραξίας. Μετά την επιστροφή του στο υπουργείο, τέλη Οκτωβρίου του '86, ο Σ. Πεπονής κινήθηκε προς την ίδια κατεύθυνση έστω κι αν οι προκάτοχοί του στην ίδια θέση, τόσο ο κ. Βερυβάκης όσο και —ιδιαίτερα— ο κ. Νάτοινας είχαν διαβεβαιώσει την Ντένισον για το αντίθετο. Ήταν ο συνδυασμός αυτών των τεσσάρων παραγόντων που οδήγησε τον κ. Παπανδρέου στη λήψη της πολύκροτης και πολύπλευρα αμφισβητούμενης απόφασης.

Το πραγματικό συνεπώς ερώτημα για να κρίνει κανείς την όλη ενέργεια είναι αν πράγματι οι Τούρκοι είχαν σχεδιάσει την

αντεπίθεσή τους, εκμεταλλευόμενοι φυσικά και την αποδυνάμωση της ελληνικής πλευράς, τόσο στο εσωτερικό, όσο και στο εξωτερικό μέτωπο. Αν κάτι τέτοιο είναι πραγματικότητα ίσως ο συσχετισμός των δυνάμεων να μην επέτρεπε άλλη επιλογή.

Αν όχι —και μια τέτοια εικόνα δημιουργείται από την ανταπόκριση της Κ. Μυστακίδου από την Άγκυρα που δημοσιεύεται στις σελίδες αυτές— τότε και η προώθηση των γεωτρήσεων και των ελληνικών θέσεων χάθηκε, και η τουρκική πλευρά βρήκε την ευκαιρία να ξαναμπει στο παιχνίδι, άλλοτε με τις προκλητικές δηλώσεις των εκπροσώπων της και άλλοτε με την έξοδο του Πιρί - Ρεϊς (Χόρα) στο Αιγαίο.

Γιατί βεβαίως ούτε και η άποψη Μητσotάκη για το συγκεκριμένο γεγονός ευστα-

28

ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ο Μανώλης
Μπαρμπουνάκης
και οι συνεργάτες του
σας περιμένουν στα βιβλιοπωλεία

1 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4, ΤΗΛ. 228 682

2 ΕΓΝΑΤΙΑ 150, ΤΗΛ. 235 916

3 ΤΟ ΚΑΤΩ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 6, ΤΗΛ. 271 853

4 ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΤΗΛ 3, ΤΗΛ. 239 746
το μοναδικό παιδικό βιβλιοπωλείο

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ
ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ
COMPUTERS

ΒΙΒΛΙΑ
ΣΧΟΛΙΚΑ - ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΞΕΝΑ

Κ. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ
ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ

Με βιβλία, χιλιάδες βιβλία για σας και
τα παιδιά σας από 30 δρχ.
Εγκυκλοπαίδειες, παιδικές και μεγάλες,
με τις καλύτερες τιμές.

28 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΜΕΓΑΛΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Ο ΤΟΠΟΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΟΛΩΝ
ΤΩΝ ΚΟΙΛΙΟΔΟΥΛΩΝ

«ΜΕΤΣΟΒΟΥ 8»

Και θα φάτε και θα πιείτε
και με τα ίδια κιλά
θα ξυπνήσετε...

Ειδικές σπεσιαλιτέ που ενθουσιάζουν
χωρίς να παχαίνουν*

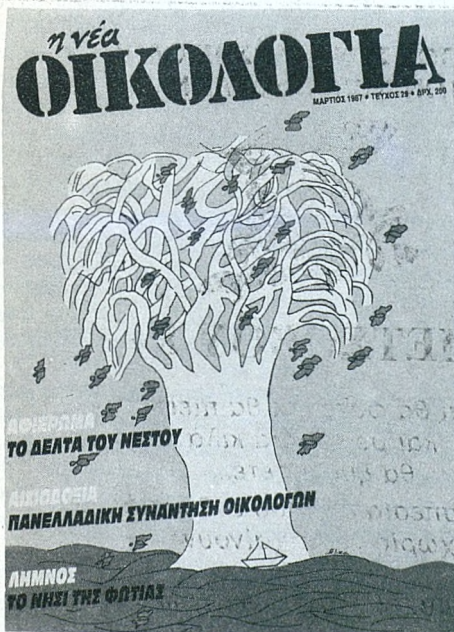
ΤΑΒΕΡΝΑ «ΜΕΤΣΟΒΟΥ 8»
Μετσόβου 8 —όπισθεν Πολυτεχνείου

* Copyright Καμαριτάκης

θεί αφού η επιχειρηματολογία ότι το σημείο που βρίσκεται 10 μίλλια ανατολικά της Θάσου δεν αμφισβητείται από την Τουρκία, θα σήμαινε έμμεση παραδοχή του αμφισβητούμενου των περιοχών που βρίσκονται ανατολικότερα...

Ας σημειωθεί τέλος εδώ, ότι η κυβερνητική προσπάθεια ανάμιξης του Κ. Καραμανλή στην αντιπαράθεση με τον αρχηγό της ΝΔ, αν και χοντροκομμένη δεν ήταν τυχαία: ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας, φοβάται πάντα έναν πόλεμο με την Τουρκία, και φαίνεται να θεωρεί, συνετή την πρόσφατη τακτική του Α. Παπανδρέου και τυχοδιωκτική την άποψη Μητσοτάκη, ο οποίος επέμεινε ότι η γεωτρήση έπρεπε να πραγματοποιηθεί.

Δεν απομένει παρά η διερεύνηση των προοπτικών, μετά την εξαμύληση που θα επέλθει, τουλάχιστον προσωρινά. Ανεξάρτητα από τον τρόπο που σερβίρεται η παραδοχή του κ. Α. Παπανδρέου ότι δηλαδή η «υφαλοκριπίδα είναι το μόνο θέμα των ελληνοτουρκικών διαφορών που έχει νομική φύση», αποτελεί έτσι ένα πρώτο βήμα «καλής θέλησης», και διαλόγου με την Τουρκία, έστω και διαμέσου της Χάγης. Πολύ περισσότερο όταν η σχετική νομολογία που χρησιμοποιεί το Διεθνές Δικαστήριο έχει αλλάξει αρκετά από το 1976 μέχρι σήμερα: λόγω αλλαγής κυρίως της στάσης των Σοβιετικών μια ενδεχόμενη απόφαση στην Χάγη, ίσως θα ήταν πολύ λιγότερο θετική για τα ελληνικά συμφέροντα από ό,τι μια παρόμοια ετυμηγορία δέκα χρόνια νωρίτερα. Απ' αυτήν την άποψη η ενδεχόμενη κίνηση της τουρκικής πλευράς, όταν τα προπαγανδιστικά ανακοινωθέντα σταματήσουν και ο Οζάλ επιστρέψει στην Τουρκία, θα έχει πολλή σημασία.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΟΥ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΔΕΛΤΑ ΤΟΥ ΝΕΣΤΟΥ

ΤΟΥΡΚΙΑ: Ο πόλεμος διεξάγεται αλλού

Η πρώτη είδηση για την εξαγορά της Ντένισον από την ελληνική κυβέρνηση βρήκε την Άγκυρα απροετοίμαστη, με την προσοχή της στραμμένη στα νοτιοανατολικά σύνορα της χώρας όπου οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις έκαναν μια συντονισμένη επίθεση βομβαρδίζοντας θέσεις των Κούρδων μέσα στο Βόρειο Ιράκ.

Η απόφαση για την εξαγορά της καναδικής εταιρείας ανακοινώθηκε στις 20 του Φλεβάρη, αλλά η Άγκυρα ήταν αδρανής και περίμενε τις εξελίξεις για να δηλώσει την ανάμιξη της με ένα όχι και τόσο καλοδουλεμένο σενάριο.

Αν και το θέμα δεν είναι καινούργιο γιατί και στο παρελθόν η ελληνική κυβέρνηση είχε παρέμβει έμμεσα και σταμάτησε τις γεωτρήσεις, η Άγκυρα «ψάρευε στα θολά για να δει τι γίνεται με την όλη κατάσταση» όπως σχολίασε ξένος διπλωμάτης της τουρκικής πρωτεύουσας.

Οι πρώτες δηλώσεις του αντιπροέδρου Καγιά Ερντέμ ο οποίος αντικαθιστά τον πρωθυπουργό Τουρκκούτ Οζάλ που νοσηλεύεται στο Τέξας μετά από εγχείριση καρδιάς ήταν έντονες. «Όπως ανεγράφη πρόσφατα στον τουρκικό Τύπο τέτοιες ενέργειες όπως αυτές που ανελήφθησαν από την Ελλάδα στην περιοχή της Θάσου και οι οποίες έχουν σχέση με την υφαλοκριπίδα του Αιγαίου, είναι αντίθετες προς τη συμφωνία της Βέρνης της 11ης Νοεμβρίου, μεταξύ των δύο χωρών μας» δήλωσε —αλλά όπως το παραδέχεται— είναι ο Τύπος που φώτισε τη σημασία του γεγονότος. Ο τουρκικός Τύπος δεν έκανε πρώτο θέμα τον Πρίνο και ο λόγος δεν είναι άγνοια ή αδυναμία του να παρατηρήσει από την Αθήνα όλη την έκταση και τις εξελίξεις, αλλά το ότι βρέθηκαν απροετοίμαστοι και λείπει από την Άγκυρα ο «αρχηγός».

«Η τουρκική κυβέρνηση παρακολουθεί στενά αυτές τις δραστηριότητες και με κανένα τρόπο δεν θα ανεχθεί τέτοιες ενέργειες αναφορικά με την υφαλοκριπίδα του Αιγαίου, πέρα από τα χωρικά ύδατα των δύο χωρών. Η Τουρκία θα λάβει τα κατάλληλα μέτρα εναντίον τέτοιων ενεργειών. Είμαστε αποφασισμένοι να υπερασπιστούμε τα δικαιώματά μας και τα συμφέροντά μας στο Αιγαίο», είπε ο Ερντέμ επαναλαμβάνοντας απλώς την πάγια θέση της Άγκυρας χωρίς όμως να λείει κάτι το πολύ συγκεκριμένο, πριν περάσει τη σκυταλή στον εκπρόσωπο του υπουργού

γείου Εξωτερικών Γκιλίμ Εράλπ.

Ο τελευταίος επικαλέστηκε το Πρακτικό της Βέρνης του 1976 το οποίο δεν αναγνωρίζει η Ελλάδα και φυσικά η Άγκυρα το γνωρίζει καλά. Ο ίδιος ο υπουργός Εξωτερικών Βαχίτ Χαλέφoglou δεν σχολίασε το γεγονός ούτε και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος.

Η επίσκεψη του Καναδού υφυπουργού Τζόνθαν Στάνφορντ πέρασε χωρίς οι εφημερίδες να δώσουν μεγάλη σημασία. Ο ίδιος δήλωσε στους δημοσιογράφους ότι πίεσε στο ζήτημα της κρατικοποίησης, αλλά οι γεωτρήσεις αφορούν την Ντένισον που είναι μια ιδιωτική εμπορική εταιρεία. Παραδέχθηκε ότι ενημέρωσε την τουρκική κυβέρνηση για τα θέματα κρατικοποίησης των μετοχών της καναδικής εταιρείας αλλά το θέμα των γεωτρήσεων δεν ήταν της αρμοδιότητάς του.

Ήταν η κυβέρνηση που είχε προτρέξει με την απόφασή της, όσο και ο ελληνικός Τύπος που σχολίασε τη στιγμή και τον τρόπο χειρισμού της εξαγοράς της Ντένισον, που έδωσαν τα ερείσματα στην Τουρκία για να δηλώσει την παρουσία της.

Οι επιθέσεις κατά των Τούρκων ανταρτών, συνεχίστηκαν και εντάθηκαν το Σαββατοκύριακο δείχνοντας ότι μέσα στο χειμώνα που είναι πολύ βαρύς στην τουρκοϊρανική παραμεθώριο περιοχή, η κατάσταση είναι πολύ σοβαρή. Οι Κούρδοι αντάρτες πολεμούν με θερμοκρασίες κάτω από το μηδέν σε μια δύσβατη και αφιλόξενη περιοχή. Η εμπόλεμη κατάσταση συνεχίζεται κοντά πέντε χρόνια τώρα.

Το γεγονός ότι η περιοχή αυτή έχει τα πιο μεγάλα κίνητρα βιομηχανικής ανάπτυξης και ελέγχεται από επίλεκτα σώματα του τουρκικού στρατού εξηγούν την ανησυχία της Άγκυρας και τη σημασία που αποδίδει στις εξελίξεις της νοτιοανατολικής Τουρκίας η οποία κατοικείται στην πλειοψηφία από Κούρδους.

Το θέμα του Πρίνου αυτή τη στιγμή για την Άγκυρα δεν μπορεί να συναγωνισθεί την προτεραιότητα της οξυμένης κατάστασης του ανταρτοπόλεμου των Κούρδων. Η τουρκική κυβέρνηση αρέσκεται στο φραστικό πόλεμο με την Ελλάδα αλλά διεξάγει τον πραγματικό πόλεμο σε άλλα εδάφη.

Κατερίνα Μυστακίδου

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΜΠΟΥΤΟΥ ΣΤΗΝ ΑΓΚΥΡΑ

*Τι κι αν πας στην Καλαμάτα,
τι κι αν πας στην Άγκυρα...*

... Όμως φέρε κι ένα μαντήλι

της Κατερίνας Μυστακίδου

Η Άγκυρα κάλεσε τον κ. Γιάννη Μπούτο σαν έναν δεξιό πολιτικό που θα μπορούσε να κάνει δηλώσεις φιλικές προς την Τουρκία και διαφορετικές από εκείνες του Έλληνα πρωθυπουργού αλλά τελικά αστόχησε στις προβλέψεις της· ή βλέπει πολύ μακριά. Άσχετα με το αν η τουρκική κυβέρνηση βολεύεται καμιά φορά με τη στάση του κ. Α. Παπανδρέου δεν παύει να προσποιείται ότι φλερτάρει την αντιπολίτευση και ότι ασπάζεται την πίστη της στον ελληνοτουρκικό διάλογο.

Όμως ο κ. Γιάννης Μπούτος είδε τον κ. Α. Παπανδρέου στο Καστρί και ενημερώθηκε πριν φύγει. Πολύ πριν, είχε βέβαια φύγει από τη ΝΔ και δήλωνε ανεξάρτητος. Σαν ανεξάρτητος λοιπόν μετέφερε τις ιδέες του κ. Παπανδρέου στην Άγκυρα εξοργίζοντας ό-πως φαίνεται τους Τούρκους που τον περίμεναν ότι θα ασκούσε αντιπολίτευση στον Έλληνα πρωθυπουργό.

«Πριν μια μέρα από την ομιλία μου σήμερα εδώ επέστρεψε ο κ. Μπούτος από την Τουρκία την οποία είχε επισκεφθεί. Αναφέρομαι σε αυτό γιατί έκανε μια δήλωση, ότι δεν βλέπει ότι υπάρχουν περιθώρια διαλόγου. Αν αυτό το έλεγε ένας από μας, θα θεωρείτο εξτρεμιστής ή ότι το κάνει για να καλύψει τα νώτα του ή ότι δεν έχει επιτύχει σε άλλους τομείς θέλει να δηλώσει τον εκ Τουρκίας κίνδυνο. Αλλά τα είπε κάποιος ο οποίος ανήκει στο χώρο της Δεξιάς. Και τα είπε όταν ο κ. Μητσοτάκης επιμένει ότι ο διάλογος είναι η επιβεβλημένη μας πορεία».

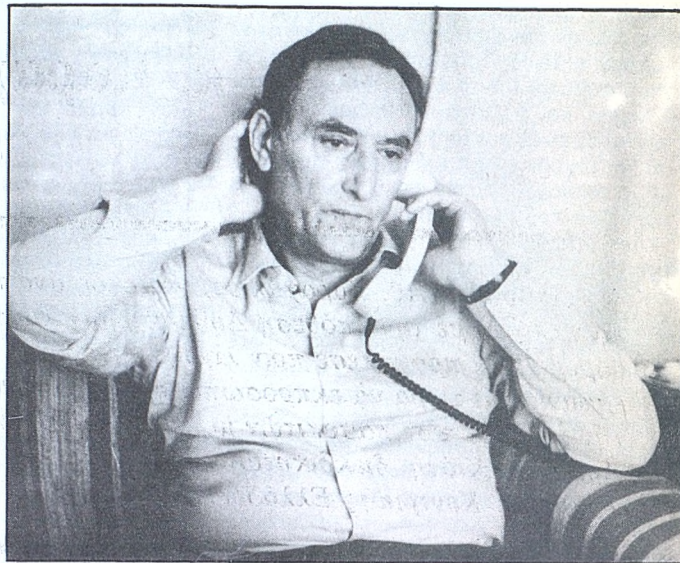
Αυτά δήλωνε ο κ. Παπανδρέου στη Δ' Πανελλαδική Συνδιάσκεψη Αγροτικών Συνεταιρισμών, ενώ ο κ. Μπούτος ήταν ακόμα στην Τουρκία, παγιδευμένος από την κακοκαιρία. Είχε βέβαια δηλώσει ήδη στους δημοσιογράφους ότι «φεύγει πιο σκεπτικός από ότι ήρθε». Στην Αθήνα όταν έφτασε τη Δευτέρα ο κ. Γ. Μπούτος είπε ότι «η εκτίμησή μου είναι ότι κάτω από τις παρούσες συνθήκες, ο διάλογος αν δεν υπάρξει σοβαρή προετοιμασία, μπορεί να αποδειχθεί άσκοπος ή ακόμα και επικίνδυνος».

Δεν θα μπορούσε να κομίσει γλαύκα στην Άγκυρα ο κ. Μπούτος ούτε και θα μπορούσε να κάνει δηλώσεις με διαφορετικές θέσεις από εκείνες του κ. Παπανδρέου γιατί τα ελληνοτουρκικά είναι εθνικό θέμα και ιδιαίτερα ευαίσθητο.

Όμως η παρουσία του Γιάννη Μπούτου στην Άγκυρα ειδικά μετά τη συνάντησή του στο Καστρί με τον κ. Παπανδρέου είναι και αυτή, από μόνη της ένα μήνυμα. Ερμηνεύθηκε διαφορετικά από τις δύο πλευρές και τελικά κακοφάνηκε στους Τούρκους γιατί εξυπηρέτησε τις ελληνικές θέσεις πιο πολύ από ό,τι είχαν υπολογίσει. Κανένας στην Τουρκία δεν είχε υποβαθμίσει το γεγονός ότι ο κ. Μπούτος έπαιζε για δικό του συμφέρον και εξυπηρέτούσε τον εαυτό του σε σχέση με την ελληνική πολιτική πραγματικότητα. Όμως κάπου ξέφυγαν οι υπολογισμοί για το πόσο θα βοηθούσε την τουρκική θέση που στην αρχή τον είχε κάνει καλόδεχτο στην Τουρκία.

Ο τουρκικός Τύπος γιατί επιτέθηκε και έκανε έντονη κριτική στον Έλληνα πολιτικό γιατί υπερασπίστηκε τις θέσεις Παπανδρέου ενώ ανέμεναν ότι σαν δεξιός πολιτικός θα υποστήριζε το διάλογο όπως και ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας Κ. Μητσοτάκης. Όμως ο Γιάννης Μπούτος δεν ανήκει πια στην Νέα Δημοκρατία και οι θέσεις που ανέπτυξε στην Άγκυρα τον φέρνουν πλησιέστερα προς το Καστρί.

Η τουρκική κυβέρνηση που είχε προσκαλέσει τον κ. Μπούτο του έδωσε την ευκαιρία να μιλήσει στη Βουλή και να αναπτύξει τις ελληνικές θέσεις. Οι απόψεις του κ. Μπούτου ήταν οι θέσεις που παίρνει η σημερινή κυβέρνηση της Ελλάδας με αποτέλεσμα όλοι οι επίσημοι να δυσανεστηθούν. Όμως έγκυρες πηγές για τα ελληνοτουρκικά, πιστεύουν ότι το Υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας γνώριζε, πολύ καλά τις απόψεις του Έλληνα ευρωβου-

λευτή και γι' αυτό ακριβώς το λόγο του έδωσε την ευκαιρία να τις εκφράσει στο Κοινοβούλιο και να προκαλέσει τις αναμενόμενες για αυτούς αντιδράσεις. Τα «γεράκια» στο υπουργείο Εξωτερικών εξυπηρετούνται από τις θέσεις της ελληνικής κυβέρνησης και το γεγονός ότι ο Γιάννης Μπούτος τις επανέλαβε, δίνει στην Άγκυρα την ευκαιρία —χωρίς να εκδηλωθεί— να σφυγμομετρήσει την κατάσταση και να βεβαιωθεί για ό,τι τη βολεύει. Καλά πληροφορημένοι κύκλοι της τουρκικής πρωτεύουσας τονίζουν ότι σε περίπτωση που ο κ. Γ. Μπούτος εμφανιζόταν πιο διαλλακτικός, τότε η Τουρκία θα είχε απλά κρατήσει τα προσχήματα.

Αντίθετα με τους Τούρκους πολιτικούς συντάκτες που τον θεώρησαν «ακράιο» αφού πήγε να υποστηρίξει τις αποψεις του Παπανδρέου στην Τουρκία, ο ξένος Τύπος στην Άγκυρα τον έκρινε πολύ διαλλακτικό και μετριοπαθή. Έλεγαν ότι «θα βοηθούσε πολύ τα πράγματα αν έρχονταν πιο πολλοί Έλληνες σαν κι αυτόν».

Οι ραγδαίες εξελίξεις στο ζήτημα του Πρίνου και η απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να εξαγοράσει την канаδική εταιρεία «Ντένισον» δημιούργησε μια ξαφνική ένταση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, κάτι που δυσχέρανε το ταξίδι του κ. Γ. Μπούτου. Το γεγονός ότι το ταξίδι είχε οργανωθεί από πολύ καιρό και δεν μπορούσε να ματαιωθεί, δημιουργεί τις επιπρόσθετες αμφιβολίες για το αν ο κ. Μπούτος θα μπορούσε να μεταφέρει μερικές απόψεις για τα ελληνοτουρκικά θέματα. Όπως η ανάρρωση του Τούρκου πρωθυπουργού καθυστέρει, στερήθηκε τη δυνατότητα για συνάντηση υψηλού επιπέδου. Συνάντησε πάντως τον Βαχίτ Χαλέφολγλου, υπουργό Εξωτερικών και τον Αλή Μποζέρ, υπουργό άνευ χωροφυλακίου για τα θέματα ΕΟΚ.

Κανένας τους δεν έχει τη δύναμη να πει κάτι πρωτότυπο χωρίς την έγκριση του Οζάλ. Ειδικά μάλιστα ο Χαλέφολγλου αφού το υπουργείο Εξωτερικών δεν βρίσκεται σε άριστες σχέσεις με το πρωθυπουργικό γραφείο. Ο Μποζέρ πάλι σαν άνθρωπος του Τούρκου πρωθυπουργού θα μπορούσε να μιλήσει πιο ανοιχτά αλλά τα θέματα της ΕΟΚ έχουν μια προδιαγραμμένη διαδικασία και ο ίδιος ξέρει την έκβασή τους.

Αν η επίσκεψη Μπούτου δεν έφερε κανένα από τα αναμενόμενα για την Άγκυρα αποτελέσματα, έφερε για τον ίδιο τον βουλευτή και Ευρωβουλευτή που τον ξαναφέρει στο πολιτικό προσκήνιο, την καθημερινή ειδησιογραφία και ίσως τελικά του ανοίγει δυνατότητες για κάποιες μακροπρόθεσμες αντιπαροχές.

«Μπιζνες» με το Δημόσιο επιδιώκει, τώρα, ο κ. Καραχάλιος...

του Κώστα Δέδε

● Όπου ο κ. Αθ. Καραχάλιος, γνωστός ανά το πανελλήνιο με την υπόθεση Διύλιστηρίων και το θόρυβο που προκάλεσε πριν λίγους μήνες, εμφανίζεται τώρα να εκπροσωπεί προς το Δημόσιο, την εταιρεία των πασοκικών μεγαλοεργολάβων Αρφάνη - Χιόνη, διεκδικητών —πάλαι ποτέ— της Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδος...

Πολλές απορίες και εύλογα ερωτηματικά έχει δημιουργήσει τελευταία η συνέχιση της «υπόθεσης των Ελληνικών Διύλιστηρίων Ασπρόπυργου», (ΕΛΔΑ) που υπήρξε η αιτία απομάκρυνσης στις 18 Νοεμβρίου 1986, του Γενικού Διευθυντή των Διύλιστηρίων κ. Αθ. Καραχάλιου καθώς και του Διευθυντή οικονομικών υπηρεσιών κ. Ελεμένογλου. Και ο μεν κ. Ελεμένογλου «επέστρεψε» στη θέση του «εν πομπαίς και οργάνοις», ο δε κ. Καραχάλιος προσλήφθηκε από την εταιρεία Αρφάνη και Χιόνη —που πρόσκεινται ιδεολογικά στο ΠΑΣΟΚ— έναντι αμοιβής που φθάνει —όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά— τις 600.000 δρχ. Και ο οποίος, κ. Καραχάλιος είναι —σύμφωνα με έγκυρες πηγές— ο συνομιλητής της σημερινής διοίκησης των Διύλιστηρίων και της Δημόσιας Επιχείρησης Πετρελαίου (ΔΕΠ) για την προμήθεια πετρελαίου, που εισάγει η εταιρεία αυτή από τη Λιβύη, όπου ασκεί οικοδομικές δραστηριότητες.

Έτσι, η υπόθεση της ΕΛΔΑ, η οποία κυριολεκτικά αναστάτωσε την πολιτική και οικονομική ζωή του τόπου και «συγκλόνησε» —κατά τη γνωστή κυβερνητική έκφραση— το «Κίνημα» του κ. Αν. Παπανδρέου, παίρνει τώρα νέες διαστάσεις. Ιδιαίτερα, μάλιστα, μετά τη νέα απασχόληση του κ. Καραχάλιου και τις επαφές του με τη ΔΕΠ. Και τούτο γιατί η κοινή γνώμη δεν έχει ακόμα πληροφορηθεί για το τι πράγματι συνέβη στα ελληνικά διύλιστήρια. Αν, δηλαδή, ο κ. Καραχάλιος μπορεί να θεωρηθεί ή όχι η

«πέτρα του σκανδάλου», για τη ζημιά που υπέστησαν τα ΕΛΔΑ —από διάφορες κομπίνες και ατασθαλίες —προς όφελος φυσικά κάποιων επιτηδείων, αρμοδίων ή αναρμοδίων, ανωνύμων ή επωνύμων.

Το όλο θέμα παίρνει καινούργιες προεκτάσεις από τη στιγμή, που οι απομακρυσμένοι «κινούνται» επαγγελματικά, προς αντίθετες κατευθύνσεις σε «ήρεμα νερά» μάλιστα επιχειρηματικής δράσης: ο οικονομικός διευθυντής επανέρχεται στη θέση του, ο πρώην γενικός διευθυντής αναλαμβάνει υπεύθυνο πόστο σε εταιρεία ομογάλακτων «ιδεολογικά» επιχειρηματιών, όταν μάλιστα εκκρεμεί, στη Δικαιοσύνη, η υπόθεση αυτή. Λογικό επομένως, να δημιουργούνται αρκετές απορίες, να καλλιεργούνται υπονοούμενα και να διατυπώνονται ερωτηματικά. Πράγματι:

Τι κρύβεται όμως πίσω από την υπόθεση του Διύλιστηρίου; Υπάρχουν ευθύνες; Γιατί έγινε όλος αυτός ο «θόρυβος»; Αν αποδειχθεί από τη Δικαιοσύνη ότι είναι αθώος ο κ. Καραχάλιος, τότε ποιος φταίει; Μήπως η όλη υπόθεση βρεθεί —απλώς ρωτάμε— σε αυτό το περιήφημο «χρονοντούλαπο της ιστορίας», το οποίο έχει θέση για όλους και για όλα;...

Οι «κακές γλώσσες»

Η πρόσληψη του κ. Καραχάλιου από την εταιρεία Χιόνη και Αρφάνη απασχολεί σοβαρά το πολιτικό και οικονομικό παρασκήνιο και έχει δημιουργήσει τη διατύπωση αρκετών σχολίων και ποικί-

λων εκτιμήσεων. Υποστηρίζεται, σχετικώς, ότι η εταιρεία προσέλαβε τον κ. Καραχάλιο «διότι πρόκειται για έναν ικανότατο μάνατζερ, ο οποίος γνωρίζει όλα τα μυστικά —τα λεγόμενα «ντεσού»— της πετρελαϊκής αγοράς. Γνωρίζει, ακόμη, πρόσωπα και πράγματα απαραίτητα για να κλειστούν συμφωνίες αρκετά προσοδοφόρες»...

Αναφέρεται, επίσης ότι τον κ. Καραχάλιο —ο οποίος σημειωτέον, βρίσκεται (ή βρισκόταν) υπό την προστασία του κ. Άκη Τσοχατζόπουλου— «έφαγαν» τα γνωστά κυκλώματα, τα οποία δεν ήθελαν, σε αντίθεση με τον κ. Καραχάλιο, τον εκσυγχρονισμό των ελληνικών Διύλιστηρίων Ασπρόπυργου, αφήνοντας έτσι τη Μότορ Όιλ του κ. Βαρδή Βαρδινογιάννη να μονοπωλήσει την αγορά με την άκρως ανταγωνιστική μονάδα «κράκιγκ» που διαθέτει. Το ερώτημα πάντως, που δημιουργείται στους επιχειρηματικούς κύκλους, είναι γιατί προσελήφθη ο κ. Καραχάλιος, όταν ακόμα το «πανελλήνιο» δεν έχει πληροφορηθεί για την «υπόθεση του Διύλιστηρίου», και όταν αναμένονται οι σχετικές Δικαστικές αποφάσεις.

Και μια που τίθεται «θέμα εμπιστοσύνης», από τον επιχειρηματικό κόσμο, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη —ως αντικειμενικοί παρατηρητές— αυτό που λένε οι διάφορες «κακές γλώσσες», ανεξάρτητα αν αυτές διαβάσουν ή όχι το αντιπολιτευτικό «πεντάγραμμο» της οδού Ρηγίλλης...

Λένε, λοιπόν, οι «κακές γλώσσες»: ο

κ. Καραχάλιος μαρτύρησε —οι «γλώσσες» αναφέρουν «κάρφωσε»— στον κ. Ανδρέα Παπανδρέου, πριν από τις εκλογές του 1981, ενδεχόμενη ανάθεση από τη Νέα Δημοκρατία της έρευνας για εκμετάλλευση πετρελαίου του Βορείου Αιγαίου —όπως γίνεται σήμερα από το κονσόρτσιουμ με επικεφαλής τη «Ντένι-σον»— από την εταιρεία «Σελλ». Επιχείρηση στην οποία ο κ. Καραχάλιος είχε διατελέσει πλασιέ χημικών προϊόντων όντας ιδρυτικό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ και μέλος της κλαδικής χημικών μηχανικών.

Η ιστορία στη ...Δικαιοσύνη

Την πληροφορία αυτή χρησιμοποίησε ο κ. Παπανδρέου προεκλογικά, τονίζοντας από τα μπαλκόνια, ότι η Νέα Δημοκρατία ξεπουλά τα πετρέλαια του Βορείου Αιγαίου στο ξένο κεφάλαιο.

Οι «κακές γλώσσες» υποστηρίζουν ότι η «ανταμοιβή» του κ. Καραχάλιου υπήρξε ο διορισμός του, από τον τότε (και σήμερα) υπουργό Βιομηχανίας και Ενέργειας κ. Αναστάσιο Πεπονή, στη Γενική Διεύθυνση των Διυλιστηρίων Ασπροπύργου. Και όπως υποστηριζόταν, αλλά και αναφέρθηκε στον Τύπο, —στο τρίτο δεκαήμερο του Νοεμβρίου '86— οι δύο προηγούμενοι υφυπουργοί Βιομηχανίας είχαν ζητήσει την απομάκρυνση του κ. Καραχάλιου, λόγω διαφόρων καταγγελιών που τους είχαν γίνει. Εκείνος όμως, παρέμενε ακλόνητος στη θέση του με εντολή «σημαντικού, κομματικού και κυβερνητικού προσώπου»...

Τελικά στις 18 Νοεμβρίου 1986, ο Γενικός Διευθυντής των Διυλιστηρίων Ασπροπύργου κ. Αθ. Καραχάλιος, εξαναγκάστηκε σε παραίτηση. Αιτία υπήρξε η διαπίστωση διαφόρων ανωμαλιών στα έργα για τον εκσυγχρονισμό των ελληνικών Διυλιστηρίων Ασπροπύργου ύψους 500 εκατ. δολαρίων καθώς και στην προμήθεια υγρών καυσίμων, οι δύο ιδιωτικές επιχειρήσεις που τελούσαν «υπό χρεωκοπία», αξίας γύρω στα 1,5 δισ. δρχ. χωρίς καμιά —όπως αναφερόταν— εγγύηση. Διατυπώθηκαν, επίσης, καταγγελίες για σκάνδαλα στη διακίνηση πετρελαίου και αγορά 100 χιλ. τόνων ναφθας, χωρίς έγκριση του υπουργείου Βιομηχανίας και Ενέργειας. Η συνολική ζημιά του Δημοσίου εκτιμάται και προβλέπεται να είναι μεγάλη.

Μετά την απομάκρυνση των δύο αιτιών παραγόντων των Διυλιστηρίων, (δηλαδή του Καραχάλιου και Ελεμενόγλου) η όλη υπόθεση ανατέθηκε στη Δικαιοσύνη προκειμένου να αποδοθούν ευθύνες. Απομένει —συνεπώς— να γίνει γνωστό.

Πρώτον: Αν ο φάκελος εξακολουθεί να βρίσκεται στα χέρια της Δικαιοσύνης.

Δεύτερον: Αν αναμένεται κάποια αποφαση της και πότε.

Ο περιώνυμος ΠΑΠΑ-ΚΑΤΙΝΑΣ: ντερβίσης, ασίκης, και ολίγον... ρουφιάνος

του Κ. Β. Σακελλαρίου

«Σε λίγο όμως ανοίγει ξαφνικά η πόρτα και μπαίνει μέσα ο παπα-Κατινάς μαζί με έναν άλλο και δύο φωτογράφους και άρχισαν να μας βρίζουν και να μας κτυπούν και τέλος μας ξεγυμνωσαν τελείως, μας έβγαλαν διάφορες πόζες φωτογραφιών και μετά ντυμένους μόνο με το αντερί μας πήγαν στην αστυνομία...».

Από αρχιβασανιστής και εκβιαστής των παπάδων στην περίοδο της ιερωνυμικής λαίλαπας, το «παίζει» σήμερα «παπάς του λαού».

Από αρχιχαφίς και κατασκευαστής κατηγοριών σε βάρος αντιφρονούντων κληρικών και προϊστάμενος της ιερωνυμικής παπαδοαστυνομίας, έχει μεταμορφωθεί σε υπερδημοκράτη κληρικό και νεωτεριστή πρεσβύτερο και μ' αυτόν τον υποκριτικό του μανδύα παριστάνει τον καλό και αγαθό λευίτη.

Πρόκειται για το διαβόητο πια παπα-Κατινά, ο οποίος το πρωί κάνει πως λειτουργάει ευλαβικά στο ναό της Αγίας Αικατερίνης στην Πλάκα, αλλά τις νύχτες τον πιάνει ο σούπερ δημοκρατικός πυρετός, μερακλώνεται, κατεβάζει τα ουίσκάρια του και αρχίζει να ρίχνει τις ξεγυρισμένες ζειμπέκικες στροφές του σε κλασικά στο είδος του ξενυχτάδικα. Κι εκεί πάνω στην πίστα και για χατήρι του ξεφαντωμένου παπά, ρίχνουν στα πόδια του αγκαλιές τις γαρδένιες και σπάνε κατά δωδεκάδες τα πιάτα οι ανήξεροι για τα καλογερίστικα τερτίπια πελάτες και πρόσκαιροι θαυμαστές του.

Γι' αυτά του τα καμώματα ο πρώην χωροφύλακας από τη Νάξο παπα-Κατινάς γίνεται και ...δημοφιλής. Και σαν τέτοιος έρχεται στη δημοσιότητα και, μάλιστα, γίνεται πανηγυρικά δεκτός με ανοιχτές αγκάλες και διάπλατα τυποποιημένα μειδιάσματα και στη κρατική τηλεόραση, η οποία τον παρουσιάζει σε χιλιάδες τηλεθεατές ως παράδειγμα για μίμηση, για να επιδείξει τις χορευτικές του ικανότητες, αλλά και να παραδώσει ανεπανάληπτα μαθήματα ιερατικού ήθους και δημοκρατικού πνεύματος.

Ωστόσο κανείς υπεύθυνος δεν φρόντισε να πληροφορηθεί όπως είχε υποχρέωση —ποιος είναι αυτοί ο «φιλοφειδούμενος» της εκπομπής παπάς και από πού

κρατάει η σκούφια του.

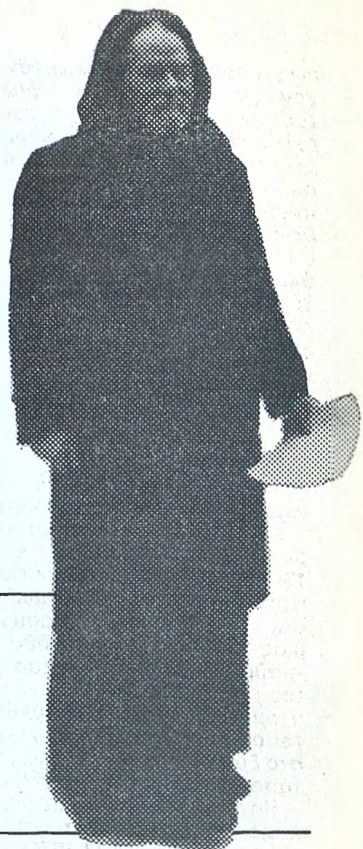
Φαίνεται πως για τους υπεύθυνους, αρκεί η διαβεβαίωση του ίδιου για το άψογο παρελθόν του και το γεγονός ότι δηλώνει ο ίδιος δεινός χορευταράς και δημοκράτης, παπάς του λαού...

Σήμερα ο παπα-Κατινάς παριστάνει και το θύμα και ζητάει τη συμπαράσταση του κόσμου, γιατί η αρχιεπισκοπή τον τιμώρησε με αργία —σε πρώτη φάση— για την τηλεοπτική του εμφάνιση και τις δημόσιες και αξιοζήλευτες χορευτικές του επιδόσεις.

Για την ενημέρωση της κοινής γνώμης περί του βίου και της πολιτείας του παπα-Κατινά, για τη δράση του ως αρχιχαφίς και αρχηγού της ιερωνυμικής παπαδοαστυνομίας, για τις χαλκεύσεις των κατηγοριών σε βάρος αντιιερωνυμικών κληρικών, για τις αισχρές μεθόδους αποσπάσεως «ομολογιών» από συλλαμβανόμενους παπάδες κλπ., δημοσιεύουμε σήμερα ελάχιστα από τα υπάρχοντα σε βάρος του στοιχεία, τα οποία αποδεικνύουν ταυτόχρονα και το αίσχος της ιερωνυμικής εκκλησιαστικής δικαιοσύνης.

Υπόθεση ιερέα Δημ. Ντάρλα

Η υπόθεση του ιερέα Δημ. Ντάρλα αποτελεί ένα από τα πιο μελανά κι ανεξίτηλα σημάδια που άφησε στον εκκλησιαστικό χώρο η ιερωνυμική λαίλαπα με πρωταγωνιστή τον παπα-Κατινά. Σ' αυτήν την υπόθεση αναφέρονται ο αποθανών μητροπολίτης Ελευθερουπόλεως Αμβρόσιος, ο οποίος σε υπόμνημα που υπέβαλε στην Ιεραρχία, το 1973, τονίζει και τα ακόλουθα: «Ο ιερεύς αιδεσιμότητος κ. Δημ. Ντάρλας, έγγαμος και πατήρ δύο ανηλίκων τέκνων, υπηρέτων εις την αρχιεπισκοπήν Αθηνών από το 1965, ετοποθετήθη εν έτει 1969 ως εφημέριος εις τινά των ιερών ναών της αρχιεπισκοπικής περιφέρειας. Ανώτατα όργανα της Αρχιεπισκοπής ετηλεφώνησαν εις τους ιερείς του ναού, ό-

πως υποστηρίζουν γνωστόν των φωτογράφων (λήψεις φωτογραφιών κατά την τέλεση γάμων και βαπτίσεων). Και οι ιερείς συνεμορφώθησαν. Ο φωτογράφος όμως ηξίωσεν, όπως εκδιωχθούν όλοι οι άλλοι δια να παραμείνει μόνον αυτός. Ο προϊστάμενος του ναού και ο προαναφερθείς ιερέας Δημ. Ντάρλας δεν απεδέχθησαν την αξίωσίν του, θεωρήσαντες αυτήν άδικο. Εκδικούμενος ο φωτογράφος καθόρθωσε να πείσει ενορίτην τινά, όπως υποβάλλει εις την Αρχιεπισκοπήν αναφοράν κατά του ιερέως κατηγορών αυτόν ότι (πρό έτους) επέδειξαν ανάρμωστον συμπεριφοράν προς την σύζυγόν του.

Και η Αρχιεπισκοπή Αθηνών μετά πενήνθμερον από λήψεως αναφοράς επιβάλλει διά της από 11.8.70 επισκοπικής αποφάσεως ποινήν μηνιαίας αργίας, χωρίς να καλέσει αυτόν εις απολογία!..

Στη συνέχεια ο μητροπολίτης Ελευθερουπόλεως περιγράφει πώς στις 13.11.1970 έγινε σκευωρία σε βάρος του ιερέα Δημ. Ντάρλα και πώς τον εξάπησαν να πάει να κάνει αγιασμό στο δωμάτιο μιας ανύπαρκτης λεχούς, στο οποίο —σύμφωνα με το καταστρωμένο από τους χαφιέδες σχέδιο— «εισήλθαν τρία άτομα, εξ'ων εις χωροφύλαξ εν ενεργεία τα οποία "τον έσπασαν κυριολεκτικώς στο ξύλο" κατά την γνωμάτευσιν του εξετάσαντος τον Ιερέα Ιατρού».

Κατόπιν ο μητροπολίτης Ελευθερουπόλεως καταγγέλλει, ότι «την μεσημβρίαν της επομένης (14.11.1970) ο ιερέως εκλήθη να παρουσιασθεί εις το αστυνομικό τμήμα. Εκεί τον ανέμενε ο ιερέως Γεώργιος Κατινάς, σημαίνον στέλεχος της φατρίας και αρχιαστυνόμος της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, όστις και υποχρέωσε τον ιερέα θύμα να υπογράψει, δήλωσιν αποσηματισμού, το περιεχόμενον της οποίας υπηγόρευσεν ο ίδιος... Μετά την απόσπασιν της υπογραφής ο αρχιαστυνόμος της Αρχιεπισκοπής Αθηνών επιβιβάζει τον ιερέα εις ένα των αρχιεπισκοπικών οχημάτων (με τα διακριτικά Α.Α.) και μετάγει αυτόν εις τα γραφεία του Ι. Ναού Αγίας Αικατερίνης Πλάκας. Εκεί του αφαιρεί τα ράσα, του κόβει τα μαλλιά, του ξυρίζει τα γένια, του δίνει ένα σακκάκι να καλύψει τη γύμνια του και τον πετάει σαν σκύβαλο στο δρόμο»...

Στη συνέχεια ο μητροπολίτης Αμβρόσιος γράφει ότι «η Αρχιεπισκοπή Αθηνών αποφάσισε την απόλυση του ιερέα Δημ. Ντάρλα από της θέσεώς του και την διαγραφήν του από των μισθοδοτικών καταστάσεων, συνεπαγομένην ως γνωστόν, και την διακοπήν της παρεχόμενης ιατροφαρμακευτικής περιθάλψεως. Το μονομελές πλημμελειοδικειον ηθώωσε τον ιερέα. Ο αρμόδιος εισαγγελεύς κηρύσσει την απόφασιν πεπλανημένην. Το θύμα δικάζεται εκ νέου. Και το τριμελές πλημμελειοδικειον κηρύσσει αυτόν δια δευτέραν φοράν, αθών...».

Η πρεσβυτέρα Αλεξ. Ντάρλα με αφορμή τη σκευωρία και τις διώξεις του συζήγου της ιερέα Δημ. Ντάρλα από τον παπα-Κατινά και τους συνεργούς του, απεύθυνε στις 22 Ιουλίου 1972 ανοιχτή επιστολή στον τότε αρχιεπίσκοπο Ιερώνυμο, όπου καταγγέλλει και τα εξής:

«Μακαριώτατε ενδιάφερεσθε δια τους γέροντες και πομπωδώς διασαλπίζει τα εκατομμύρια των εισπράξεων για τους πτωχούς. Θριαμβολογείτε ότι αποστέλετε άφθονον σε ποσότητα και ποιότητα ιματισμόν προς τους πλημυροπαθείς της Ρουμανίας και τρόφιμα στους αποδεκατιζομένους από πείνα Πακιστανούς αδελφούς μας και όμως αφαιρείται απαραδέκτως τον μισθόν του ιερέως συζήγου μου καταδικάσαντες εις τον εκ πείνης θάνατον ολόκληρον οικογένειαν, αποστερήσατε δε αδικαιολογητώς την εκ του Κράτους χορηγουμένην περίθαλψην μη θεωρούντες τα βιβλιάρια υγείας επί διετίαν...

μακαριώτατε αφήστε την πολυτελεστάτην λιμουζίνα Σας και ελάτε τας εσπερινάς ώρας μέχρι την 12 νυκτερινήν εις τον έμπροσθεν του Σταδίου χώρον. Θα συναντήσετε εκεί δύο αδύνατα παιδιά των 9 και 11 ετών με αποτυπωμένην στα πρόσωπά τους την μελαγχολία που προτείνουν τα σκελετωμένα χεράκια τους και προσφέρουν στους διερχόμενους σακκούλκια με φυστίκια και πασατέμπο και που σιγοτραγουδούν μάλιστα τη συμφορά τους με στιχάκια, όπως το ακόλουθο:

“Παπα-Κατινά και σεις οι άλλοι η σκληρή καρδιά σας δεν θα γιάνει, που πήραν του μπαμπά μου το κεφάλι, όπως ο Ηρώδης του Αγιάνην η πληγή σας δεν θα γιάνη...”.

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι χαλκευθείσες κατηγορίες σε βάρος του ιερέα Δημ. Ντάρλα διαλύθηκαν και αυτός πανηγυρικά αθωώθηκε και από τα εκκλησιαστικά δικαστήρια.

Στο απολογητικό υπόμνημα ο Γ.Κ. γράφει και τα εξής:

«...Και έρχομαι τέλος, εις την περίφημην “επ’ αυτοφώρῳ” σύλληψίν μου υπό του ιερέως Γεωργίου Κατινά και των αστυνομικών. Ουσιαστικώς το μόνον επιβαρυντικόν στοιχείον είναι η “ιδιόγραφος” ομολογία μου και αι φωτογραφίαι. Και των μεν φωτογραφιών δεν αρνούμαι την γνησιότητα. Συνομολογώ τούτέστιν ότι ο φωτογραφικός φακός όντως με “συνέλαβε” γυμνόν. Το ερώτημα όμως είναι πώς εγυμνώθη».

Η αλήθεια εν προκειμένῳ είναι ότι με εγύμνωσαν δια της βίας και κατόπιν με εφωτογράφησαν...

Όσον αφορά την “ιδιόγραφον” ομολογίαν μου εις το αστυνομικόν τμήμα, αρκούμαι να σας σημειώσω, ότι όταν την έγραφα ο ιερέως Γεώργιος Κατινάς μου είχεν ακινητοποιήσει την κεφαλήν κρατών με εκ της γενειάδος...».

Υπόθεση κληρικού Γ.Κ.

Ο Χ.Α. απαντών σε ερωτήσεις μελών του δευτεροβάθμιου συνοδικού δικαστηρίου, σχετικά με τη δράση του ιερέα Γ. Κατινά, είπε:

«Σε λίγο όμως ανοίγει ξαφνικά η πόρτα και μπαίνει μέσα ο παπα-Κατινάς μαζί με έναν άλλο και δύο φωτογράφους και άρχισαν να μας βρίζουν και να μας κτυπούν και τέλος μας ξεγύμνωσαν τελείως, μας έβγαλαν διάφορες πόζες φωτογραφιών και μετά ντυμένους μόνο με το αντερί μας πήγαν στην αστυνομία...».

Ο παπα-Κατινάς στο θεάρεστο έργο της «κάθαρσης», του κλήρου από πάντα εχθρό και πολέμιο του ιερωνυμικού καθεστώτος είχε ως πρωτοπαλλήκα τον χωροφύλακα Παπαδόπουλο και τον περιβόητο για τις ποικίλες επιδόσεις του ...κληρικό, με το βαρύγδουπο όνομα «Φελάχας»... Κι όλοι τους είχαν στη διάθεσή τους όλο το 24ωρο κι ένα πράσινο «κουπεράκι» αυτοκίνητο της Αρχιεπισκοπής. Αυτά κάνει πως τα έχει ξεχάσει ο δημοκράτης παπα-Κατινάς...

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΕΣ

‘Ο άλλος Σουρρεαλισμός

(Βουκουρέστι 1944-1948)

Μανιφέστα, Ποίηση, Πεζογραφία, Θεωρία
Επιμέλεια: ΝΙΚΤΩΡ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ

ΠΕΤΡΟΣ ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ: Τι θέλει η καρδιά Φρίαν (Πεζογραφία). ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΥΡΕΣΛΑΣ: Συνάλλαξη (Ποίηση). ΠΑΣ ΓΚΟΥΡΤΙΑΝΙΗΣ: Σχόλια στί Ποίηση. ΒΙΣΕΝΤΕ ΛΙΟΡΑ: Ουαδείνα (Πεζογραφία: απόδοση: 'Ιωάννη Κανστή). ΑΜΑΝΤΙΟΥ ΛΟΠΕ ΣΑΜΠΙΝΟ: Πρόσωπα και συγγραφείς (Μελέτη: απόδοση: Μ.Π.). ΝΙΚΟΛΑΣ ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗΣ: Μολυστήρια (Μικρά πεζά). ΠΕΤΡΟ ΧΑΝΤΣΕ: Όνειρο (Πεζογράφημα: απόδοση: Ρ. Στάντλερ, Κ. Μανουλάκης). ΙΩΑΝ. Π. ΚΟΥΜΑΝΟΥ: Τέσσερις (Μελέτη: απόδοση: Μιχαήλ Α. Βασιλειάδης). ΝΤΟΜΕΝΙΚΟ ΠΟΡΤΣΙΟ: Για τή μοιρασμένη, τή Μουσική κ.ά. (Συζητήσεις στην Αθήνα απόδοση: Σωτ. Πατσάκης). ΑΝΤ. ΤΡΙΦΥΛΛΙΔΗΣ: Ποίημα. ΛΟΥΪΣΤΟ ΜΟΝΤΕΡΡΙΣΜΟ: Η ποίηση και τή αντανάκλαση (Πεζογραφία: απόδοση: 'Ιωάννη Κανστή). ΣΤΕΛΛΑ ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ: Τέσσερα ποιήματα. ΝΙΚΤΩΡ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ: 'Ο μολυστήριος Σέρτζος.

28-29

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΗΝ «ΑΥΓΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ»

«Μεταβατική
περίοδος» και
«δημοκρατική
πορεία»

ΓΡΑΦΕΙ ο πρώην
υπουργός
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΛΑΖΑΡΗΣ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ
Καταργείται
το ...ενιαίο
μισθολόγιο
από το 1988

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΑΖΑΝΗΣ: Το μέλλον του Θεάτρου Τέχνης
ΚΑΙ ΑΚΟΜΑ 40 ΣΕΛΙΔΕΣ ΜΕ ΠΛΟΥΣΙΑ ΥΛΗ

Στα Παιδιά της Διεύθυνσης του Γραφείου

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΑ. Εκλογές στους δικηγορικούς συλλόγους της χώρας.

Η δημοσιότητα της νίκης του Φώτη Κουβέλη στην Αθήνα κυριάρχησε σε τηλεόραση κι εφημερίδες.

Τ' αποτελέσματα των εκλογών στη Θεσσαλονίκη και στον Πειραιά απωθήθηκαν στα χαμηλά των σελίδων.

Τ' αποτελέσματα στους λοιπούς δικηγορικούς συλλόγους της χώρας χάθηκαν στα ψιλά γράμματα.

Κι όμως εκεί στα ψιλά γράμματα υπήρχαν θησαυροί για τους δημοσιογράφους.

Στα ψιλά γράμματα πχ. γράφτηκε και διαβάστηκε:

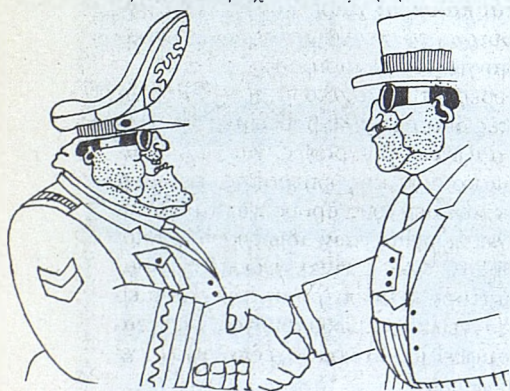
— Λάρισα: Ο Γ. Δουβαλόπουλος (Ν.Δ.).

Διετέλεσε του λόγου του —επί των ημερών της παπαδοπουλικής χούντας— κοτζάμ υπουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών.

Διαδέχθηκε τον Λουκά Πάτρα που «αναδομήθηκε» όταν η ηγεσία της δικτατορίας καλοσκέφθηκε και ματαίωσε την ενοποίηση των Ασφαλιστικών Ταμείων —που ευαγγελιζόταν ο Πάτρας και είχε προαναγγείλει ο αρχιδικτάτορας με την κομψή φράση:

«Θα γίνει σεισμός» —γιατί φοβήθηκε πως το μέτρο θα 'βαζε φωτιές στα «ρετιρέ».

—Οι άλλοι τι είχαν, τι θα 'χαναν— Φωτιές που θα πέρναγαν ύστερα στα ...πери και τρέχα να τις σβήσεις...

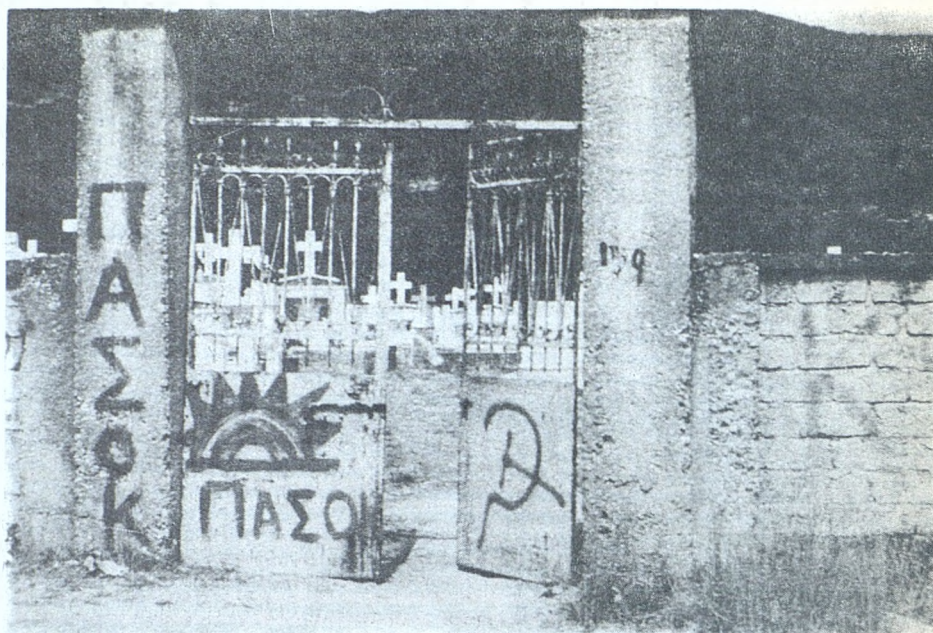

Ο Δουβαλόπουλος, ο Λαρισαίος ως υπουργός δεν έγραψε βέβαια ιστορία.

Τ' άφησε φεύγοντας όπως τα βρήκε ακριβώς.

Αυτός φαντάζομαι θα είναι και ο λόγος που οι δημοσιογράφοι δεν χαμπάρισαν την περίπτωση κι άφησαν ασχολίαστο το προεδρικό και τον άνδρα. Δεν γνώριζαν περί του ανδρός.

ΔΟΥΒΑΛΟΠΟΥΛΟΣ. Δεν έγραψε λοιπόν Ιστορία —ως υπουργός

Ο φίλος που μας έστειλε τη φωτογραφία (από κάποια ελληνική γωνιά) πρότεινε τις ακόλουθες λεζάντες: «Εκλογές στον Παράδεισο και απλή αναλογική» ή αν, προτιμάτε: «Η κόλαση των προοδευτικών δυνάμεων». Διαλέγετε...

Κοινωνικών Υπηρεσιών της πρώτης χούντας— ο Δουβαλόπουλος.

Ξεστόμησε όμως κουβέντες που είναι κρίμα να λείψουν από την Ιστορία.

Τις ημέρες εκείνες του 1971 κάθε πρωί και επί βδομάδες έκαναν σύναξη φανερή στο υπουργείο της οδού Αριστοτέλους καμία δεκαπενταριά πτυχιούχοι της Ιατρικής που ζητούσαν κι επέμεναν να τους επιτραπεί η νοσοκομειακή άσκηση για ν' αποκτήσουν ιατρική ειδικότητα. Ήταν ανάμεσά τους:

Ο Αργύρης Αργυρόπουλος, ο Φώτης Καρδάρης, ο Αντώνης Κοντόπουλος, η Έλλη Λάκκα Παπαδόδημα, ο Μιχάλης Λεβέντης, ο Νίκος Μπουσιούνης, ο Μανώλης Μυλωνάκης, ο Νίκος Παπαδόδημας, ο Άγγελος Παπούλιας, ο Παρασκευάς Τριβέλας, η Κάτια Τσόλκα, ο Γιώργος Μπαλάφας... Άλλοι είχαν απολυθεί από νοσοκομεία —κάποιοι κι από αγροτικά ιατρεία— κι άλλοι δεν είχαν γίνει δεκτοί βάσει του νόμου 516.

Ο Α.Ν. 516 του 1948 καθόριζε τα προσόντα των δημοσίων υπαλλήλων. Το προσόν των προσόντων ήταν η «νομιμοφροσύνη» που την βεβαίωνε το «πιστοποιητικό των κοινωνικών φρονημάτων».

Οι γιατροί της ιστορίας μας υπήρξαν —σχεδόν όλοι— στελέχη της Δημοκρατικής Νεολαίας Λαμπράκη, «μη αποχρωματισθέντα και μη διατεθειμένα ν' αποχρωματισθούν».

Στα υπομνήματα τους αυτοπροσδιορίζονταν ως «οι ιατροί οι μη έχοντες τας προϋποθέσεις του νόμου 516».

Οι υπάλληλοι όμως των γραφείων της ηγεσίας του υπουργείου, των οποίων «οι ιατροί οι μη έχοντες κτλ.» είχαν γίνει στενός κορσές, απλοποιούσαν τα πολυλόκα.

Οι υπάλληλοι έλεγαν:

«Ήρθαν πάλι οι μη νομιμόφρονες».

Σε κρατικά νοσοκομεία «οι μη νομιμόφρονες γιατροί» δεν μπορούσαν ν' ασκηθούν —είπαμε— ως δημόσιοι υπάλληλοι.

Ούτε και σε Ιδιωτικού Δικαίου νοσοκομεία μπορούσαν γιατί —έτσι τους έλεγαν— και τα Ι.Δ. νοσοκομεία έπαιρναν κρατική επιχορήγηση.

Πώς να ειδικευτούν λοιπόν «οι γιατροί οι μη νομιμόφρονες»;

«Οι γιατροί οι μη νομιμόφρονες» και ο επ' αμοιβή δικηγόρος τους Λέων Αυδής συνεδρίασαν, μελέτησαν και κατέληξαν εις το τι θα διεκδικήσουν.

Έδωσαν ραντεβού στο πεζοδρόμιο της Αριστοτέλους. Περίμεναν ν' ανοίξει η μεγάλη αίθουσα του ισόγειου. Μπήκαν στην ουρά. Συμπλήρωσαν τα ατομικά έντυπα του επισκέπτη, υποβλήθηκαν στον έλεγχο της ταυτότητας, υποβλήθηκαν στον αντιβομβιστικό έλεγχο και στα λοιπόν μέτρα ασφαλείας και κάποτε έφτασαν έξω από τον

του Τύπου, του Ραδιοφώνου, της Τηλεόρασης...

προθάλαμο του υπουργού.

Οι κλητήρες ειδοποίησαν τους γραμματείς. Οι γραμματείς σήκωσαν το εσωτερικό τηλέφωνο:

— Κύριε υπουργέ. Είναι οι μη νομιμόφρονες ιατροί. Μπορούν να σας δουν; Έχουν ζητήσει από τον προηγούμενο μήνα.

Στο γραφείο του υπουργού:

Ο υπουργός Δουβαλόπουλος όρθιος μπροστά στο γραφείο του. Στο πρόσωπο του ζωγραφισμένη η διάθεση του «ασίχτηρ».

Όταν τέλειωσαν τα τυπικά καλημέρα πήρε το λόγο ο Μυλωνάκης που είχε οριστεί να μιλήσει:

Πρέπει να ειδικευθούμε στα νοσοκομεία και μας εμποδίζουν. Οι υπηρεσίες του υπουργείου επικαλούνται το νόμο 516. Εμείς όμως δεν ζητάμε ν' ασκηθούμε στα νοσοκομεία ως δημόσιοι υπάλληλοι. Εμείς ζητάμε ν' ασκηθούμε ως άμισθοι εξωτερικοί βοηθοί.

Όπως ασκούνται τώρα εκατοντάδες συνάδελφοι σε διάφορα νοσοκομεία κι όπως έχουν ασκηθεί τα 4/5 των Ελλήνων γιατρών.

Επομένως δεν αποτελεί κώλυμα η έλλειψη των προϋποθέσεων του νόμου 516.

Ο υπουργός Δουβαλόπουλος εμεδίασε, έβηξε και απάντησε:

— Κύριε φαίνεσθε ευφυής.

Φαντάζομαι όμως ότι αναγνωρίζετε και εις ημάς στοιχειώδη ευφυΐα.

Δια ποιους αμίσθους εξωτερικούς βοηθούς μου ομιλείτε;

Ο παράγων εκείνος τον οποίον ημείς δεν επιθυμούμεν είναι η παρουσία σας εις τα νοσοκομεία, είναι το χαμόγελο σας, είναι η αναπνοή σας.

Τα πράγματα είναι καθαρά και ξάστερα. Εξήλθατε των ορίων και μας υποχρεώνετε να φθάνωμεν μέχρι του περιθωρίου δια να σας αντιμετωπίσωμεν...

Λίγες μέρες αργότερα ο ισχυρός άνδρας του υπουργείου αντισυνταγματάρχης Μέξης δήλωνε στους γιατρούς.

— Πρέπει να σταματήσει αυτή η φασαρία γιατί μας ενοχλεί και μας εκθέτει.

Στο τέλος του καλοκαιριού άλλαξε η νομοθεσία για τους διορισμούς των ειδικευμένων στα νοσοκομεία. «Οι μη νομιμόφρονες» διορίστηκαν σε εμμισθες θέσεις.

Ο Δουβαλόπουλος δε χρόνισε στο υπουργείο.

ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ. Σύνθημα της εποχής. Μου τσίριπε η Κική που τα 'κουσε από μια παρέα νεαρών. Το φώναζαν ρυθμικά σε ένα δρόμο της Πάτρας:

— Το AIDS δε φοβόμαστε, γιατί μαλακιζόμαστε.

● Τι κάνει ο άνθρωπος, για να ηρεμήσει: ο νέος διευθυντής Ειδήσεων της ΕΡΤ-1 κ. Δεληγιάννης συναντά και συζητά με τους νέους συνεργάτες του, στο γραφείο του. Μέχρι εδώ φυσικά, τίποτα το παράξενο. Μόνο που στο γραφείο του νέου διευθυντή, ο φωτισμός είναι χαμηλός, ενώ ακούγεται και κλασική μουσική. «Έτσι για να ρηλαζάρετε», λέει ο κ. Δεληγιάννης στους εκπληκτικούς που τον επισκέπτονται.

● Αυτό θα πει να δημιουργείς ως περιοδικό ρεύμα: μία εβδομάδα πριν την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς, ο «Ταχυδρόμος» δημοσίευσε ρεπορτάζ με τα μπαράκια της Πάτρας. Το μπαρ «BANANA MOON», που δεν συμπεριλαμβάνονταν στο άρθρο, έκλεψε την παράσταση σε όλη τη διάρκεια του Καρναβαλιού, υποσκελίζοντας τα υπόλοιπα και σε κέφι, αλλά και σε προσέλευση κόσμου. Και δεν έφτανε αυτό, αλλά ο show-man του μπαρ, κατήγγειλε κάθε τόσο το ρεπορτάζ, λέγοντας περίπου τα εξής: «Όσοι δεν θέλουν να χορέψουν, ας πάρουν τον περασμένο Ταχυδρόμο, να βρουν να πάνε σε κανένα μπαράκι. Γιατί εδώ είναι μπαρ».

● Το έγραψε πρώτη η «Αυγή», εμείς απλώς προσκομίζουμε και τα αποδεκτικά στοιχεία. Η εφημερίδα του «λαουτζικου», η «προοδευτική» «Αυριανή», τυπώνεται με χαρτί αγορασμένο από τη Νότια Αφρική, σπάζοντας το εμπάργκο που έχει επιβληθεί. Το έγγραφο που έχουμε, αφορά μία μόνο παρτίδα, και έχει ημερομηνία 4/6/86. Το ξέρει ο «λαουτζικός» ότι αγοράζει φθηνή εφημερίδα, λόγω της συμφωνίας του Κουρή με τους ρατσιστές;

● Τι μας θυμίζει η «Αυριανή», που απαντώντας στο «ΡΙζοσπάστη», όταν έθιξε και αυτός το θέμα, ρωτάει πού βρέθηκαν τα 500 εκατομμύρια του Λουξεμβούργου; Μα το ανέκδοτο μ' έναν Αμερικάνο στη Μόσχα που ρωτάει έναν Σοβιετικό γιατί αργεί το μετρό, κι εκείνος απαντάει: «Κι εσείς γιατί καταπιέζετε τους νέγρους»;

● Ήταν πραγματικά απολαυστικός ο καθηγητής Α. Αγγελόπουλος, στους «Διαλόγους» του Ν. Δήμου, και τόσο λίγη η ώρα για τόσα πολλά ενδιαφέροντα θέματα. Μήπως θα χρειάζονταν μια ακόμη ωριαία εκπομπή με τον ίδιο προκαλεσμένο;

● Όταν η τηλεόραση κάνει αφιέρωμα στην Αμαλία Φλέμινγκ, και εξιστορεί την πολιτική της διαδρομή, οφείλει να αναφερθεί και στη διαγραφή της από το ΠΑΣΟΚ, το 1975. Δεν είναι ντροπή κ. Πλασκοβίτη, να λογοκρίνουμε και την ιστορία;

Το Ινστιτούτο Μαζικής Επικοινωνίας αναρωτιέται στοχαστικά: «γνωρίζετε τι

μπορεί να πάθει κανείς όταν μια ανακοίνωση δημοσιεύεται αποσπασματικά;» και συνεχίζει στο γράμμα που μας έστειλε:

Γνωρίζετε τι μπορεί να πάθει κανείς όταν μια ανακοίνωση δημοσιεύεται αποσπασματικά; Αναφερόμαστε στο σχόλιό σας (τεύχος ANTI 340/27-2-1987/ σελ. 24, μεσαία στήλη) το οποίο, δίκαια προκλήθηκε από την ελλιπή δημοσίευση της ανακοίνωσής μας, στο ΕΘΝΟΣ. Το ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ λειτουργεί από το 1976 —το γεγονός ότι σας είναι άγνωστο, δείχνει ότι μάλλον δεν κάναμε τίποτα σημαντικό όλα αυτά τα χρόνια, πάντως δεν έλλειψαν οι προσπάθειες— πήρε δε και τυπική νομική υπόσταση το 1983 (13 Ιουνίου - απόφαση 9044 Πρωτοδικείου Αθηνών).

Για την άρση κάθε ταύτισης με πραγματικούς φορείς και / ή φραγίδες - φορείς που έστελναν στο αλήστου μνήμης παρελθόν και που περιοδικά επανεμφανίζονται, τηλεγραφήματα συμπαράστασης, θέλουμε απλά να διαβεβαιώσουμε ότι δεν ανήκουμε ούτε θέλουμε να ανήκουμε στην κατηγορία αυτή.

Με εκτίμηση
Για το Ι.Μ.Ε. / Ε.Ρ.Τ.Α.

Ελένη Ιωαννίδου

Δεκτές οι διευκρινίσεις, δεν θα πειραζε όμως αν το γράμμα έλεγε και κάτι για την ταμπакiέρα: χαιρέτησε ή όχι το «Ινστιτούτο», το περίφημο τέρας - νομοσχέδιο για τον ενιαίο φορέα;

● Κυβερνητικό αλαλούμ, ή ενδοκυβερνητικές διαμάχες; 80 βουλευτές του ΠΑΣΟΚ μάζεψαν υπογραφές, για τη σύσταση διακομματικής επιτροπής, η οποία θα εκπονήσει τους όρους και τα κριτήρια λειτουργίας των ιδιωτικών ραδιοσταθμών. Όπως είναι γνωστό, η διακομματική αυτή επιτροπή, την οποία είχε εξαγγείλει ο πρωθυπουργός, είχε παρακαμφθεί με το νομοσχέδιο για τον ενιαίο φορέα.

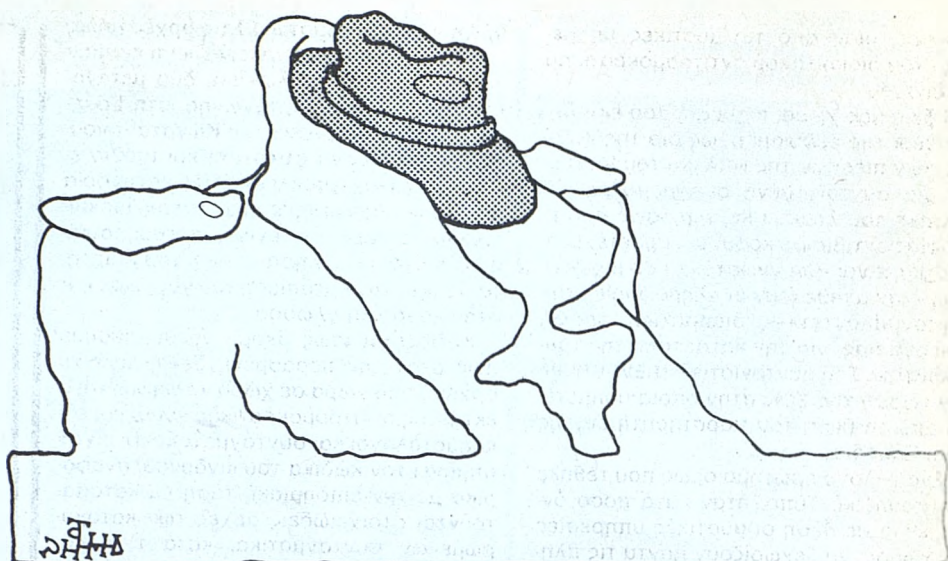
● Παράδοξο είναι φυσικά, να καλείς έξι άνδρες, για να μιλήσουν για την ισότητα της γυναίκας. Το παραδοξότερο όμως είναι να κάνεις αυτό θέμα των «Ανοιχτών Χαρτιών», τη στιγμή που υπάρχουν Πρίνος, Ελληνοτουρκικά, Ελληνοαμερικανικά και δε συμμαζεύεται.

«Κιλοβάττ - γκρουπ»

**Η «διεθνής»
17 μυστικών υπηρεσιών
και δυνάμεων ασφαλείας
κατά της τρομοκρατίας**

της Αλίκης Τσιλιχρήστου

Ένας εναλλακτικός τίτλος των αποκαλύψεων, σ' ό,τι αφορά την Ελλάδα, θα μπορούσε να ήταν: Μια μυστική συνεργασία της ελληνικής ασφάλειας με CIA και ΜΟΣΣΑΝΤ.

Την είδηση για την απόρρητη συνεργασία των μυστικών υπηρεσιών 17 χωρών της δύσης, συμπεριλαμβανομένης και της ελληνικής και υπό την επωνυμία της Κιλοβάττ - Γκρουπ, αποκάλυψε με πρωτοεξέλιδο δημοσίευσμά της, το πρώτο δεκαήμερο του Γενάρη, η σουηδική σοσιαλδημοκρατική εφημερίδα «Αφτονμπλάντετ». Για το αναγνωστικό κοινό της «Αφτονμπλάντετ», την οποία εκδίδει η σουηδική ένωση εργατών και που αποτελεί τη μεγαλύτερη σοσιαλδημοκρατική εφημερίδα της Σουηδίας, η είδηση δεν ήταν βέβαια η συνεργασία της «δικής μας» με τις ανάδελφες σ' ευαισθησία ως προς τα θέματα βίας, «συναδέλφισες» εξ ΗΠΑ και Ισραήλ, αλλά η ταυτόχρονη αποκάλυψη δωσοληψιών και της σουηδογεννούς ΣΕΠΟ μαζί τους.

Η εν λόγω συνεργασία, εν πάση περιπτώσει, τόσο της ελληνικής όσο και της σουηδικής και με δηλωμένο ως σκοπό την καταστολή της τρομοκρατίας, ξεκίνησε, σύμφωνα με το παραπάνω δημοσίευμα, περί το τέλος της δεκαετίας του '70 και διεξάγεται σε διάφορες μορφές και επίπεδα, η σπουδαιότερη εκ των οποίων φέρει τον τίτλο της KILLOWATT-GRUPP. Η ομάδα - Κιλοβάττ επί το ελληνικότερον, φαίνεται να είναι ο απόρρητος σύνδεσμος μεταξύ των μυστικών δυνάμεων ασφαλείας αναλυτικότερα των ΗΠΑ, του Ισραήλ, του Καναδά, της Δ. Γερμανίας, Μ. Βρετανίας, Γαλλίας, Ισπανίας, Βελγίου, Ολλανδίας, Λουξεμβούργου, Ιρλανδίας, Ιταλίας, Δανίας, Νορβηγίας, Σουηδίας και Ελλάδας. Είναι τόσο δε απόρρητος που ούτε μια σουηδική αρχή δε δέχτηκε να σχολιάσει κατά κανένα τρόπο την πληροφορία. Η πρώτη συμφωνία για τη σύσταση της Κιλοβάττ επιτεύχθηκε, σύμφωνα με την ίδια πηγή, στα μέσα της δεκαετίας του '70. Έκτοτε η ανταλλαγή σχετικών πληροφοριών, που εν πλήρει μυστικότητα, θεσμοθετήθηκε, περί των κινήσεων ή μετα-

κινήσεων ομάδων και ατόμων που ήθελαν... ως ήθελαν μάλλον ορίσει για τρομοκράτες ή ύποπτους σχετικής δράσης, οι πάσης φύσεως μυστικοί εγκέφαλοι, γίνεται μέσω του ειδικού τηλεπικοινωνιακού δικτύου των «Χιλίων Βαττ».

Αξίζει ίσως τον κόπο να αναφερθεί, πως στις εισόδους προς τη Σουηδία «κυκλοφορούσε» την ίδια εποχή κάποιος κατάλογος της ΣΕΠΟ με πάνω κάτω 100 ονόματα «τρομοκρατών», που επ' ουδενί λόγω δεν θα έπρεπε να περάσουν τα σουηδικά σύνορα. Η στοπ-λίστα, που όπως εικάζει η Αφτονμπλάντετ, συντάχτηκε με βάση τις πληροφορίες του δικτύου Κιλοβάττ, χρησίμευσε ν' αποκλειστεί η είσοδος σε κάποια άτομα, μια φορά το '74 και μια άλλη το '82. Ποια άτομα αφορούσε και με ποια οργανωτική σύνδεση, είναι πράγματα που γνωρίζει σήμερα μόνο το ανώτερο κλιμάκιο της ΣΕΠΟ. Εκείνο που είναι γνωστό, είναι ότι ο «αντιτρομοκρατικός» κατάλογος στο τέλος αποσύρθηκε. Η αναμονή διέλευσης των... 100 διάσημων τρομοκρατών

ΚΑΛΩΣ ΗΡΘΕΣ ΜΟΣΑΝΤ!

Έχει γραφτεί επανειλημμένα τον τελευταίο καιρό — και το ANTI από πολύ νωρίς είχε δώσει πρώτο λεπτομερειακές πληροφορίες — ότι οι ελληνοϊσραηλινές σχέσεις «βαίνουν καλώς» και είναι ζήτημα εκλογής του κατάλληλου χρόνου για να συντελεστεί η επίσημη αναγνώριση του κράτους του Ισραήλ.

Αλλά σε σχέση και με όσα αναφέρονται στο άρθρο αυτό για την «ομάδα κιλοβάττ», πρέπει να εκτιμηθεί η πληροφορία που ανέγραψε η ισραηλινή εφημερίδα «Χααρέτ» της 12.2.87 και αναμετάδωσε το Ρώντερ ότι η ισραηλινή ΜΟΣΑΝΤ συμφώνησε με την ελληνική ΕΥΠ να εκπαιδεύσει άλληνες πράκτορες. Η συμφωνία, σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, έγινε την τελευταία εβδομάδα του Γενάρη φέτος μετά από την επίσκεψη υψηλού κλιμακίου της ΜΟΣΑΝΤ στην Αθήνα.

απ' τις επίσημες διαβάσεις και με τυπωμένα τα αληθινά ονόματά τους, επί των διαβατηρίων τους θεωρήθηκε ως φαίνεται υπόθεση μάλλον ολίγον τι αφελής.

Πάντως στο ερώτημα «υπάρχει ή δεν υπάρχει η Κιλοβάττ και τα περί αντίστοιχης σουηδικής συμμετοχής», ο υπουργός Δικαιοσύνης Στέν Γουίκμπουμ αρνήθηκε να τοποθετηθεί. Η ΣΕΠΟ «ύστερα από ώριμη σκέψη αποφάσισε να μη σχολιάσει την πληροφορία» ενώ το μοναδικό σχόλιο του διευθυντή της αστυνομίας ήταν πως «δεν μπορούσε ούτε να επιβεβαιώσει ούτε να διαψεύσει τα στοιχεία». Η Κιλοβάττ σημειώνει στη συνέχεια «συνεργάτης της «Αφτονμπλάντετ», αποδεικνύεται ιδιαίτερα ευαίσθητη περιοχή που ενδεχομένως κάποιοι υπουργοί, δικαιοσύνης να μην είχαν ποτέ την ευκαιρία καν να πληροφορηθούν την ύπαρξή της. Αυτό τουλάχιστον ισχυρίστηκε ο Ούβε Ράινερ, πρώην υπουργός Δικαιοσύνης που η ίδια — ειρήσθω εν παρόδω — σοσιαλδημοκρατική εφημερίδα τον είχε αναγκάσει να παραιτηθεί επί Πάλμε, αποκαλύπτοντας μια ανάρμοστη, αν και όχι παράνομη ωςτόσο διαδικασία φοροαπαλλαγής του. Να πούμε ακόμη πως η προσθήκη της παρένθεσης δεν τίθεται χάριν της φορολογικής της διάστασης, αλλά για το δημοσιογραφικό ήθος που επιτρέπει να διαφανεί ότι αναπτύσσεται εκεί, όπου το χρέος - δικαίωμα του δημοκρατικού ελέγχου των λειτουργιών της ενημέρωσης, δεν φιλτράρεται από τον πασίγνωστο, σε μας όρο της «εποικοδομητικότητας», όπως η κάθε λογής μακρο- ή μικρο-εξουσία την εννοεί και την υπαγορεύει... Κλείνει η παρένθεση.

Το σχόλιο λοιπόν του πρώην υπουργού Δικαιοσύνης Ούβε Ράινερ*, ήταν πως όχι μόνον αγνοούσε τα περί της υποστάσεως της Κιλοβάττ ή όχι, αλλά και πως δεν είχε ποτέ ξανακούσει το παραμικρό, γι' αυτήν. Ωστόσο, οι πληροφορίες της εργατικής εφημερίδας, φέρονται ως επιβεβαιωμένες από «πολλές και αξιόπιστες πηγές». Μεταξύ άλλων και από «πρόσωπο υψηλά ι-

*πέθανε πρόσφατα.

στάμενο, μιας από τις μυστικές υπηρεσίες» του διακρατικού αντιτρομοκρατικού συνδέσμου.

Η δική μας χώρα, πέρα απ' όσα εκτέθηκαν περί της ευδοκίμησής της δια της Κιλόβατ, των πιέσεων της ΗΠΑ και του Ισραήλ για μια συντονισμένη αντιτρομοκρατική πολιτική του λευκού και υπεράνω πάσης υποψίας αντιβίαιου κόσμου, συμμετέχει όπως μας είναι ήδη γνωστό και σε μια δεύτερη — αν αληθεύουν οι πληροφορίες της «Αφτονμπλάντετ» — διακρατική μορφή συνεργασίας, για την καταστολή της τρομοκρατίας. Στη συντονιστική TREVI-GRUPP των χωρών της ΕΟΚ, στην οποία συμμετέχει από τη θέση του παρατηρητή επίσης και η Σουηδία.

Ένα εύλογο ερώτημα όμως που τέθηκε στο σουηδικό Τύπο, ήταν κατά πόσο όντως είναι σε θέση οι μυστικές υπηρεσίες της χώρας, να ξεχωρίζουν πάντα τις πληροφορίες απ' τις παραπληροφορίες, που ενδεχομένως οι μηχανισμοί των ξένων συνεργαζόμενων υπηρεσιών θα διέδιδαν, χάριν εξυπηρέτησής ιδίων σκοπών και συμφερόντων. Για πολύ περισσότερους κι ευνόητους λόγους θα μπορούσε να απευθυνθεί το ίδιο ερώτημα και προς τις ελληνικές αρχές. Το δεύτερο ερώτημα που τέθηκε είχε να κάνει με το αντιτρομοκρατικό ήθος πολλών από τις μυστικές «συνεργατίδες μας». Για την αντιτρομοκρατική αξιοπιστία, παραδείγματος χάριν, της CIA και MOSSAD, ύστερα από την αποκάλυψη του ρόλου - κλειδιού που έχουν παίξει στην υπόθεση διοχέτευσης όπλων στο Ιράν. Μια χώρα, που κατά κόρον καταγγέλλθηκε, σαν «κράτος υποθάλπον τη διεθνή τρομοκρατία», από τις ίδιες τις ΗΠΑ. Για τη φερεγγυότητα της Ισραηλινής ΜΟΣΣΑΝΤ, όταν η ίδια έχει απαγάγει τον πυρηνικό τεχνικό VAUNU, μετά τις αποκαλύψεις του στο βρετανικό Τύπο σχετικά με το πρόγραμμα των πυρηνικών όπλων του Ισραήλ ή την εκπόνηση της «σκευωρίας βομβιστικού σχεδίου», που της προσάπτεται σε βάρος αεροσκάφους της EL-AL, την περασμένη άνοιξη και με απώτερο σκοπό ν' αποδοθεί σε πρωτοβουλία της Συρίας. Για την περιβόητη ανάμιξη της μυστικής υπηρεσίας της χώρας του Μπτεράν στη βύθιση του RAINBOW WARRIOR. ΚΤΛ.

Ο κατάλογος ανάλογων κατηγοριών είναι μακρύς. Αλλά το πιο πρόσφατο παράδειγμα διπλής αντιτρομοκρατικής ηθικής, των συνεργατών εργαζόμενων ευρωπαϊκών χωρών κατά της τρομοκρατίας είναι ο στιγματισμός σχεδόν σα συνώνυμου (της τρομοκρατίας) από τη μια κουρδικών αντιστασιακών ομάδων, που δεν φείδονται τη χρήση, όντως, αλλόγιστης βίας, πλην όμως σ' έναν αγώνα απεγνωσμένο για την επιβίωση 15.000.000 ψυχών της φυλής τους, την ιδιαίτερη υπόσταση της οποίας αρνείται μετά βδελυγμίας το τουρκικό καθεστώς. Ταυτόχρονα που το τελευταίο επιβραβεύεται και για τα εγκλήματά του κατά των Κούρδων όσο και κατά των Κυπρίων, με την απόδοση σ' αυτό της Προεδρίας στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Κι αναδεικνύεται, για την ειρωνεία της ιστορίας στο πόστο της υπεράσπισης των αν-

θρωπίνων δικαιωμάτων! Στις αρχές μόλις του Δεκέμβρη είχε ανακοινωθεί η ερήμην καταδίκη μεταξύ άλλων και δύο μεταναστριών κουρδικής καταγωγής, στη Σουηδία, από στρατοδικείο της Κωνσταντινούπολης σε 8χρονη φυλάκιση και ισόβιο επαγγελματικό αποκλεισμό. Η κατηγορία που τους απαντήθηκε ήταν ενέργειες αντικαθεστωτικές, το έγκλημά τους συνίσταται στο ό,τι μίλησαν στις 8 του Μάρτη, το '78, για την καταπίεση της γυναίκας και στην κουρδική γλώσσα.

Χρειάζεται ίσως ακόμη να θυμηθούμε πως όταν την περασμένη δεκαετία είχε αρχίσει από χώρα σε χώρα να ψηφίζεται ο έκτακτος αντιτρομοκρατικός νόμος, οι εγκληματολόγοι και συνταγματολόγοι είχαν σημάνει τον κώδικα του κινδύνου, αναφορικά με την επιδημιακή τάση να καταπατούνται στοιχειώδεις αρχές των κατοχυρωμένων συνταγματικά, κατά τ' άλλα, προσωπικών ελευθεριών και να υιοθετείται η αστυνομική αυθαιρεσία πίσω από την πλάτη ανύποπτων πολιτών. Το σκεπτικό του αντιτρομοκρατικού νόμου, έβλεπε το φαινόμενο λίγο πολύ της τρομοκρατίας ως εισαγόμενο από αλλοδαπούς και τη συναγή της αναγκαιότητάς του, στην παραχώρηση έκτακτων αρμοδιοτήτων ελέγχου κυρίως πάνω τους, στη μυστική αστυνομία. Κάτω από μια τέτοια οπτική οι υποπτοι όπως είναι προφανές αναζητούνται μεταξύ των διαφόρων πολιτικών φυγάδων, των αλλοδαπών και όλων εκείνων που ανοιχτά αμύνονται των νομικών τους δικαιωμάτων. Ανάμεσα στις πρώτες ενστάσεις ή στα θέματα που τότε εγέρθηκαν, ήταν και η ασάφεια του όρου της τρομοκρατίας. Η έλλειψη προσδιορισμού των ορίων μεταξύ πολιτικής βίας και τρομοκρατικής πράξης.

Η απόρριψη της κατηγορίας του «υποπτου» για τρομοκρατική δράση, γιατί στοιχειθετούσε νομικό σκάνδαλο να παραβιάζονται τα στοιχειώδη δικαιώματα πολιτών που δεν είχαν διαπράξει τίποτα το αξιόποιο, πέρα απ' το να προκαλούν ενδεχομένως λόγω της «διαφορετικότητάς» τους την υποψία του μυστικού αστυνομικού κτλ. Πριν απ' όλα όμως η αντιτρομοκρατική νομοθεσία, στην ανεπτυγμένη Ευρώπη, είχε καταγγελθεί σαν μία νομοθεσία ρατσιστική, και για το λόγο ότι στρέφονταν κυρίως κατά των ξένων, σε βάρος των οποίων δόθηκε το πράσινο φως στη μυστική αστυνομία για το φακέλωμά τους. Κατά του σουηδικού, ας σημειωθεί, αντιτρομοκρατικού νομοσχεδίου είχαν υπογράψει το '73 όλες οι ελληνικές αντιστασιακές οργανώσεις, μεταξύ των οποίων και το ΠΑΚ.

Η ίδια κριτική, που ασκήθηκε κατά της ψήφισης του αντιτρομοκρατικού νόμου ισχύει εξίσου και πολύ περισσότερο, μάλλον, κατά της θεσμοθέτησης μιας διακρατικής συνεργασίας των μυστικών υπηρεσιών αφού μια τέτοια ανταλλαγή πληροφοριών δεν συνιστά παρά την επέκταση του αντισυνταγματικού και ρατσιστικού φακελώματος, σε διακρατικό επίπεδο, ενώ παράλληλα αμέσως καταργείται η αρχή του πολιτικού ασύλου. □

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΑΝΤΡΕΪ ΤΑΡΚΟΦΣΚΙ

Σμιλεύοντας τό χρόνο

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ
ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΟ

Εκδόσεις Νεφέλη

Μαρούσι, 9^η Λόγην 106 79 Τηλ. 36.07.744

Οι προτάσεις Γκορμπατσόφ ανατρέπουν το ψυχροπολεμικό κλίμα

του Χ. Γ. Λάζου

Ο χρόνος θα δείξει αν η πολιτική του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ θα επιτύχει τους σημαντικούς στρατηγικούς στόχους που έχει θέσει. Όμως είναι ήδη προφανές ότι οι επιτυχίες του στο επίπεδο των τακτικών ελιγμών έχουν, τους τελευταίους μήνες, αντιστρέψει την εικόνα της σοβιετικής πολιτικής που είχαν επιβάλει δύο δεκαετίες ακινησίας και γεροντοκρατίας.

Την ίδια στιγμή που η έρευνα της επιτροπής Τάουερ για το «Ιράν-γκάιτ» σκιαγραφεί έναν πρόεδρο Ρέηγκαν ανίκανο να παρακολουθήσει όλες τις πτυχές ενός προβλήματος, απόντα κατά την πραγματική άσκηση της εξουσίας, επηρεαζόμενο από ένα περιβάλλον που δεν μπορεί να ελέγξει και να κατευθύνει, ο Γκορμπατσόφ αναλαμβάνοντας πλήρως την πρωτοβουλία των κινήσεων επιχειρεί με βίαιους τρανταγμούς να βγάλει από την απάθεια και την ακινησία τη σοβιετική κοινωνία, ενώ ταυτόχρονα πολλαπλασιάζει τις διπλωματικές κινήσεις μπρος στις οποίες ο δυτικός κόσμος εμφανίζεται να έχει καταληφθεί από ένα είδος εμβροντησίας.

Η πρόταση για τους ευρωπυραύλους που ακανοίκωσε στις 28 Φεβρουαρίου δεν ήταν αναπάντεχη· ωστόσο αιφνιδίασε τους δυτικούς που δεν περίμεναν ότι είναι δυνατόν να υποβληθεί τόσο σύντομα. Ανατρέποντας τα δεδομένα της λεπτής ισορροπίας των διαπραγματεύσεων για τους εξοπλισμούς, ο Γκορμπατσόφ αποσυνέδεσε από το «πακέτο» του Ρέικγιαβικ τους ευρωπυραύλους, πρότεινε στις ΗΠΑ «μια ξεχωριστή συμφωνία» και τις κάλεσε να προβούν σ' αυτό το βήμα «δύσως καθυστερήσεις». «Δεν πρέπει ν' αφήσουμε αυτή την ιστορική ευκαιρία να περάσει. Περιμένουμε μια απάντηση γρήγορα, θετική!», ήταν οι τελευταίες φράσεις της σύντομης ανακοίνωσής του, που άνοιξε μια νέα —και ίσως ιστορική— περίοδο στο μεγάλο θέμα του ελέγχου των πυρηνικών εξοπλισμών.

Το νέο στοιχείο της πρότασης Γκορμπατσόφ είναι ακριβώς η απόσυνδεση του φακέλου των ευρωπυραύλων από τα άλλα δύο επίπεδα των διαπραγματεύσεων για τον έλεγχο των εξοπλισμών: από το φάκελο, δηλαδή των διαστημικών όπλων και των στρατηγικών. Ανάμεσα στα τρία επί-

πεδα, ο δεσμός είχε τεθεί από τον Γκορμύκο, τον Ιανουάριο 1985 στη Γενεύη, κατά τις συνομιλίες του με τον αμερικανό ομόλογό του Τζωρτζ Σουλτς και είχε εκτιμηθεί τότε ως ένδειξη ότι η σοβιετική ηγεσία καθιστά μεν τις θέσεις της πλέον ευλύγιστες, αλλά δεν εγκαταλείπει την αδιαλλαξία που χαρακτήριζε την πολιτική τους στον τομέα των εξοπλισμών κατά την τελευταία δεκαετία.

Ωστόσο η πρωτοβουλία του Γκορμπατσόφ δεν τέμνει μόνον αυτή την πλευρά του ζητήματος. Βραχυκυκλώνει επίσης σ' αυτό το σημείο την αμερικανική πολιτική και την εύκολη σχετικά ρητορική των ευρωπαίων εταίρων της που, καλυπτόμενοι πίσω από τη «μηδενική λύση» του προέδρου Ρέηγκαν, διέθεταν ένα ισχυρό προπαγανδιστικό επιχείρημα έναντι της φιλειρηνικής κοινής γνώμης της Ευρώπης. Από αυτή τη σκοπιά, η πρόταση για ξεχωριστή συμφωνία, στην οποία δεν θα συνυπολογισθούν οι αγγλικές και γαλλικές πυρηνικές δυνάμεις, κυριολεκτικά ανατρέπει το σκηνικό.

Παρ' ότι ακόμα και τον Οκτώβριο 1986 στο Ρέικγιαβικ, ο Γκορμπατσόφ είχε επα-

ναλάβει τη σοβιετική θέση ότι τα τρία επίπεδα θα πρέπει να εξετασθούν σε αλληλεξάρτηση, οδηγώντας ίσως και αυτός από την πλευρά του τις διαπραγματεύσεις σε αδιέξοδο, σήμερα εγκαταλείπει αυτή τη θέση, υιοθετεί απλά και καθαρά την πρόταση για «μηδενική λύση» και αφήνει πλέον στις ΗΠΑ και στους νατοϊκούς εταίρους της την ευθύνη ν' αποδείξουν ως ποιο βαθμό αποτελούσε πραγματική πρόταση και δεν ήταν απλώς ένας ευφυής ελιγμός, στηριγμένος αποκλειστικά στην υπόθεση ότι η πολιτική της σκλήρυνσης και η ελεγχόμενη αύξηση των εξοπλισμών αποτελεί ένα ουσιαστικό στοιχείο συνοχής της σοβιετικής νομενκλατούρας.

Η αλλαγή της σοβιετικής πολιτικής

Το κρίσιμο ερώτημα που προκύπτει και με τον ένα ή τον άλλο τρόπο τίθεται από το σύνολο των πολιτικών παρατηρητών είναι το ακόλουθο: τι μεσολάβησε από τη συνάντηση κορυφής του περασμένου Οκτωβρίου και οδήγησε σ' αυτή τη θεαματική στροφή της σοβιετικής πολιτικής;

Παρ' ότι μια πλήρης απάντηση είναι δύσκολη, εντούτοις μια σειρά επιχειρημάτων είναι δυνατόν από τώρα να προταθεί.

ΜΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ

1977

Εκδίπλωση των SS-20 στην ΕΣΣΔ.

1979

Ιανουάριος

Συνάντηση κορυφής της Γουαδελούπης. Συμμετέχουν οι κ. Κάρτερ, Ζισκάρ ντ' Εσταίν, Κάλαχαν και Σμιτ. Λαμβάνεται η απόφαση να αναπτυχθούν στην Ευρώπη «επιχειρησιακά» οπτικά συστήματα μεγάλου βεληνεκούς.

12 Δεκεμβρίου

«Διπλή απόφαση» του ΝΑΤΟ η οποία προβλέπει την εγκατάσταση στην Ευρώπη 108 εκτοξευτών Πέρσινγκ II και 464 πυραύλων κρύου. Ταυτόχρονα, προτείνεται

στην ΕΣΣΔ ν' αρχίσουν διαπραγματεύσεις για τη μείωση των εξοπλισμών.

1980

3 Ιανουαρίου

Επίσημη άρνηση του Κρεμλίνου ν' αρχίσει διαπραγματεύσεις εφόσον δεν εγκαταλείπεται η απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου.

1981

Οκτώβριος - Νοέμβριος

Διαδηλώσεις στην Ευρώπη εναντίον της εγκατάστασης των πυραύλων του ΝΑΤΟ.

18 Νοεμβρίου

Ο πρόεδρος Ρέηγκαν προτείνει τη «μηδενική λύση».

30 Νοεμβρίου

Αρχίζουν οι διαπραγματεύσεις για τα πυρηνικά όπλα μεσαίου βεληνεκούς.

1982

16 Μαρτίου

Ο Μπρέζνιεφ ανακοινώνει ένα «μονομερές πάγωμα» της επέκτασης των SS-20.

21 Δεκεμβρίου

Ο Αντρέοφ ανακοινώνει ότι η Σοβιετική Ένωση είναι έτοιμη «να μη διατηρήσει στην Ευρώπη παρά τον ίδιο αριθμό πυραύλων με εκείνον που διαθέτουν η Αγγλία και η Γαλλία, ούτε έναν παρ'πάνω».

1983

20 Ιανουαρίου

Λόγος του Μιτεράν στην Ομοσπονδιακή Βουλή στη Βόννη με τον οποίο υποστηρίζει την εγκατάσταση των αμερικανικών πυραύλων.

6 Μαρτίου

Οι εκλογές στη Δυτική Γερμανία αναδεικνύουν νικητή το συνασπισμό Χριστιανοδημοκρατών (CDU) και Φιλελευθέρων (FDP) που έχει ταχθεί υπέρ της απόφασης του ΝΑΤΟ.

27 Μαΐου

Η Σοβιετική Ένωση ανακοινώνει ότι θα πάρει μια σειρά «αντιμέ-

Κατ' αρχήν, η δηλωμένη βούληση του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ είναι σαφής: Θέλει να τελειώνει με τον έλεγχο των εξοπλισμών και να προωθήσει με μεγαλύτερη άνεση την ανασυγκρότηση της σοβιετικής κοινωνίας. Σ' αυτό το σημείο οι υποστηρικτές της άποψης Γκένσερ, που δεν παύει να τονίζει ότι «οι δυτικοί πρέπει να παίρνουν τις δηλώσεις Γκορμπατσόφ κατά γράμμα», ολοένα και πληθαίνουν. Ο Αντρέ Φονταίν σ' ένα κύριο άρθρο του (Le Monde 4/3/87) έγραφε πρόσφατα πως όσοι αναρωτιούνται για τις προθέσεις του, δεν έχουν παρά «να διαβάσουν τις εισηγήσεις και τους λόγους που εκφώνησε πρόσφατα» για να πεισθούν ότι ο Γκορμπατσόφ δεν επιδιώκει να παραπλανήσει τη Δύση.

Έπειτα, ο γενικός γραμματέας του ΚΚΣΕ έχει επαναλάβει σ' όλους τους τόπους ότι «η εξωτερική πολιτική της ΕΣΣΔ καθορίζεται από την εσωτερική της πολιτική». Πράγμα που σημαίνει ότι τα τεράστια προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η Σοβιετική Ένωση —οικονομική ανάπτυξη, τεχνολογική καθυστέρηση, εκπαίδευση, ιδεολογική κατάσταση της νεολαίας, εθνικές μειονότητες, Πολωνία, Αφγανιστάν ή Μοζαμβίκη— είναι αδύνατον να αντιμετωπισθούν μέσα σ' ένα κλίμα διεθνούς έντασης και ανάπτυξης των εξοπλισμών που απορροφά τη δημιουργικότητα και τους πόρους μιας ακινητοποιημένης κοινωνίας που έτσι κι αλλιώς δεν διακρίνεται για την υψηλή της παραγωγικότητα.

Ένα δεύτερο στοιχείο είναι ότι ο Γκορμπατσόφ φαίνεται πως έβγαλε τα συμπεράσματά του από τη μαξιμαλιστική στάση της σοβιετικής ηγεσίας κατά τη συνάντηση του Ρέικγιαβικ.

Έχοντας απέναντί του έναν Ρήγκαν προφανώς ανίκανο να σταθμίσει τη σημασία των λεπτομερειών αφενός, αλλά πρόθυμο να προβεί σε σημαντικές υποχωρήσεις, με στόχο να προσφέρει στους συμπατριώτες του μια συμφωνία με την ΕΣΣΔ κατά την προεκλογική περίοδο αφετέρου, ο πρώτος γραμματέας διέπραξε το λάθος να ζητήσει την εγκατάλειψη του προγράμματος SDI, του γνωστού ως «Πόλεμου των

Αστρων». Υπερβολική αισιοδοξία και αυτοπεποίθηση, λανθασμένη εκτίμηση της ψυχολογίας του Ρήγκαν, δέσμευση από τους εταίρους του της σοβιετικής ηγεσίας, ή όλα αυτά μαζί. Η απάντηση δεν είναι εύκολη, όμως γεγονός είναι ότι η σοβιετική στάση έχει το δικό της μερίδιο ευθύνης για την αποτυχία της συνάντησης.

Ενδιαμέσως, βέβαια, το σκηνικό άλλαξε. Το σκάνδαλο του «Ιράν-γκέιτ» καταράκωσε τη φερεγγυότητα του προέδρου Ρήγκαν και κατέστησε προφανές ότι ο αμερικανός ομόλογος του πρώτου γραμματέα δεν διαθέτει πλέον το κύρος και τα μέσα να προχωρήσει στην υλοποίηση ενός προγράμματος στο οποίο κανείς δεν είχε πιστέψει όσο αυτός ο ίδιος. Επιπλέον, τα τεράστια ελλείμματα του αμερικανικού εξωτερικού εμπορίου και το δημόσιο χρέος που κληροδότησαν τα ελλείμματα του προϋπολογισμού —ας σημειωθεί ότι το κεντρικό σύνθημα που έφερε τον Ρήγκαν στην εξουσία ήταν ακριβώς η εξάλειψη αυτών των προβλημάτων που η πολιτική του δεν κατάφερε παρά να επιδεινώσει— ανανέωσαν το ενδιαφέρον του πολιτικού κόσμου των ΗΠΑ για εκείνες τις απόψεις που ποτέ δεν έπαψαν ν' ακούγονται και υποστηρίζουν μια μείωση της αμερικανικής στρατιωτικής παρουσίας στην Ευρώπη.

Σ' αυτές τις παραμέτρους πρέπει να προστεθεί το γεγονός ότι με την πρόταση για το ξήλωμα των ευρωπυραύλων ο Γκορμπατσόφ επιτυγχάνει επίσης να ανοίξει μια εξαιρετικά γόνιμη δίοδο για το ξεμπλοκάρισμα συνολικά των συνομιλιών για τον έλεγχο των εξοπλισμών και το σταδιακό αφοπλισμό. Με δεδομένη τη στενή σύνδεση ανάμεσα στα βαλλιστικά στρατηγικά οπτικά συστήματα και τα διαστημικά όπλα, η μόνη πραγματικά πρωτοβουλία που απέμεινε ήταν ακριβώς η επιδίωξη χωριστής συμφωνίας στο ζήτημα των ευρωπυραύλων. Στην ανακοίνωσή του έσπευσε να υπογραμμίσει αυτό το σημείο και να το εντάξει σ' έναν ευρύτερο σχεδιασμό που θα οδηγήσει σταδιακά «στην κατάρτιση μιας συμφωνίας για την ουσιαστική μείωση και, κατόπιν, στην κατάργηση των στρατηγικών εξοπλισμών». «Είναι αυτόνοτο», πρόσθεσε, «ότι η κα-

ΟΙ ΕΥΡΩΠΥΡΑΥΛΟΙ

Οι Ευρωπύραυλοι, όπως αποκαλούνται συνήθως οι πύραυλοι μέσου βεληνεκούς (η εμβέλεια τους κυμαίνεται από 1000 ως 5500 χιλιόμετρα), που είναι εγκατεστημένοι στην Ευρώπη αποτελούνται από την πλευρά του ΝΑΤΟ, από τους Πέρσινγκ II και από τους Κρουζ και, από την πλευρά των Σοβιετικών, από τους SS-20.

● Οι αμερικανικοί ευρωπύραυλοι ήσαν στις 31 Δεκεμβρίου 1986 316, ενώ ο συνολικός αριθμός που προέβλεπε η «διπλή απόφαση» του ΝΑΤΟ το Δεκέμβριο 1979 ανέρχεται στους 572. Πρόκειται για 108 Πέρσινγκ II, που όλοι έχουν τοποθετηθεί στη Δυτική Γερμανία, και για 208 Κρουζ που είναι εγκατεστημένοι στη Δυτική Γερμανία, τη Μεγάλη Βρετανία, την Ιταλία και το Βέλγιο (η Ολλανδία επρόκειτο επίσης να υποδεχθεί μερικούς αργότερα).

● Οι ΠΕΡΣΙΝΓΚ II είναι βαλλιστικοί πύραυλοι με εμβέλεια 1.800 χιλιόμετρα περίπου και μπορούν να πλήξουν εντός δεκαπέντε λεπτών όλο το δυτικό μέρος της ΕΣΣΔ, όχι όμως και τη Μόσχα.

Οι πύραυλοι ΚΡΟΥΖ —ένα είδος αεροπλάνου χωρίς πιλότο— πετούν με ταχύτητες κατώτερες του ήχου, σε ύψος 20 ως 60 μέτρων πάνω από το έδαφος και ακολουθούν τις πτυχές του εδάφους. Η εμβέλεια τους είναι περίπου 2.500 χιλιόμετρα και η ταχύτητά τους 700 ως 900 χιλιόμετρα την ώρα.

Οι SS-20, που άρχισαν να αναπτύσσονται ως οπλικό σύστημα από το 1977, είναι βαλλιστικοί κινητοί πύραυλοι με εμβέλεια 5.000 χιλιόμετρα, που μεταφέρουν τρεις πυρηνικές κεφαλές των 150 χιλιτόνων ο καθένας. Μεταφέρονται και εκτοξεύονται από ειδικά οχήματα. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του ΝΑΤΟ, η ΕΣΣΔ έχει ήδη τοποθετήσει 441 SS-20, όμως αυτός ο αριθμός περιλαμβάνει και εκείνους που είναι εγκατεστημένοι στο άλλο άκρο της Σοβιετικής Ένωσης και σκοπεύουν την Κίνα και την Ιαπωνία (περίπου το 1/3 του συνόλου).

γύρω από τους πυραύλους μέσου βεληνεκούς

τρων» εάν η απόφαση του ΝΑΤΟ υλοποιηθεί.

Τέλος Οκτωβρίου

Έναρξη της εγκατάστασης των ευρωπυραύλων.

Νοέμβριος

Η Μόσχα απαντά διακόπτοντας τις συνομιλίες για τους πυραύλους μεσαίου βεληνεκούς και αναστέλλοντας τις διαπραγματεύσεις για τη μείωση των στρατηγικών όπλων (START).

1985

7 Ιανουαρίου

Στη Γενεύη, οι Γκορμπατσόφ και Σολτς συμφωνούν να επαναλη-

φθούν οι συνομιλίες με αντικείμενο και τα τρία επίπεδα των εξοπλισμών (διαστημικά όπλα, στρατηγικά και μέσου βεληνεκούς) τα οποία θα πρέπει να εξετασθούν «σε αλληλεξάρτηση».

7 Απριλίου

Μετά την άνοδο του Γκορμπατσόφ στην εξουσία, η Μόσχα ανακοινώνει την άρση των αντιμέτρων που είχε ανακοινώσει το 1983 και ένα μορατόριο αναφορικά με την ανάπτυξη των SS-20.

Αρχές Οκτωβρίου

Κατά την επίσκεψή του στο Παρίσι, ο Γκορμπατσόφ δέχεται να διαπραγματευθεί το φάκελο των

ευρωπυραύλων ανεξάρτητα από τις άλλες πτυχές του αφοπλισμού.

1986

15 Ιανουαρίου

Στο σχέδιό του για τον αφοπλισμό, ο Γκορμπατσόφ δέχεται να μην συνυπολογισθούν οι γαλλικές και αγγλικές πυρηνικές δυνάμεις σε μια συμφωνία για τους ευρωπυραύλους, υπό τον όρο ότι αυτές οι δυνάμεις δεν πρόκειται να αυξηθούν· πράγμα που σημαίνει ότι το Παρίσι και το Λονδίνο θα πρέπει να εγκαταλείψουν τα αντίστοιχα προγράμματα εκσυ-

χρονισμού των πυρηνικών τους όπλων.

Οκτώβριος

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης κορυφής του Ρέικγιαβικ, ο Γκορμπατσόφ υποχωρεί στο ζήτημα του εκσυγχρονισμού των γαλλικών και αγγλικών πυρηνικών όπλων και προσχωρεί στη «μηδενική λύση» του Ρήγκαν. Ωστόσο επαναφέρει την άποψη της «αλληλεξάρτησης» των τριών επιπέδων του αφοπλισμού.

1987

28 Φεβρουαρίου

Ο Γκορμπατσόφ αποσυνδέει τους ευρωπυραύλους από τους υπόλοιπους φακέλους του αφοπλισμού.

τάληξη σε μια τέτοια συμφωνία, όπως τόσες φορές έχουμε υπογραμμίσει, προϋποθέτει μια απόφαση για τη μη στρατιωτικοποίηση του διαστήματος, δεδομένης της οργανικής αλληλεξάρτησης αυτών των προβλημάτων».

Ας σημειωθεί ότι ο εμπνευστής της θεωρίας της αλληλεξάρτησης των τριών επιπέδων είναι ο Γκρομύκο, ο οποίος στην τελευταία ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΣΕ πήρε για πρώτη φορά τις αποστάσεις του από τον Γκορμπατσόφ, πράγμα, που ίσως σημαίνει ότι αν η πρωτοβουλία αυτή στεφθεί από επιτυχία —όπως όλοι αναμένουν— τότε θα πρέπει να προδιαγράφονται στον ορίζοντα και ευρύτερες αλλαγές στον κεντρικό πυρήνα της σοβιετικής ηγεσίας.

Στο μεταξύ ο Γκορμπατσόφ σημείωσε ένα ακόμα πόντο στην ευρωπαϊκή σκακιέρα, «την κοινή εστία μας» όπως δήλωσε ευφυώς, δημιουργώντας σοβαρά προβλήματα στο μέτωπο ΗΠΑ - Ευρώπης που είχε σφυρηλατηθεί γύρω από το θέμα των Ευρωπαϊκών και δίνοντας μια νέα ώθηση στο φιλειρηνικό κίνημα που πραγματικά αναζητούσε μια δεύτερη πνοή. «Η νέα νοστορία ταυτίζεται με την ικανότητά μας να ακούμε την κοινή γνώμη, ευρωπαϊκή και διεθνή» έλεγε στην ανακοίνωσή του, πράγμα που σημαίνει, ανάμεσα σε άλλα, ότι οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ και της Δυτικής Ευρώπης είναι υποχρεωμένες να αποδεχτούν τη δική τους «μηδενική λύση», αν θέλουν να διατηρήσουν την αξιοπιστία τους.

Ενώπιον σημαντικών εξελίξεων

Με αυτά τα δεδομένα, δύσκολα μπορεί να υποθέσει κανείς ότι η πρωτοβουλία του Γκορμπατσόφ κινδυνεύει να αποτύχει. Ο πρόεδρος Ρήγκαν υποδέχτηκε θερμά τη δήλωση της σοβιετικής ηγεσίας και τόνισε ότι «μετά την άρση αυτού του σοβαρού εμποδίου» οι ΗΠΑ θα καταθέσουν στη Γενεύη, την Τετάρτη (4/3), ένα σχέδιο συμφωνίας για αυτό το θέμα. Παρότι αρκετά γεράκια και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού έσπευσαν να διατυπώσουν απόψεις γύρω από την ανάγκη του αυστηρού ελέγχου και της επιτόπιας επιθεώρησης των χώρων όπου παράγονται και αποθηκεύονται οι πύραυλοι, ελπίζοντας ότι ακόμα κι αν αυτή η δύσκολα εφαρμόσιμη αρχή γίνει αποδεκτή, η ρύθμιση των λεπτομερειών θα αποδειχθεί εξαιρετικά χρονοβόρα και ενδεχομένως θα τους επιτρέψει μίαν αντεπίθεση σε επόμενη φάση, οι εκπρόσωποι των δύο υπερδυνάμεων στη Γενεύη δέχθηκαν κατ' αρχήν —μολονότι με διαφορετικές διατυπώσεις— και αυτή την αρχή, αίροντας ένα ακόμα εμπόδιο για την επίτευξη της συμφωνίας.

Όλα δείχνουν, λοιπόν, ότι οι βελτιωμένες από 15ετίας συνομιλίες για τον έλεγχο των εξοπλισμών μπήκαν σε μια φάση ραγδαίων εξελίξεων. Ο Τζωρτζ Σουλτς προγραμματίσει ήδη μια επίσκεψη στη Μόσχα για τις 13-16 Απριλίου, ενώ ο Λευκός Οίκος προβλέπει μια συνάντηση κορυφής για την αρχή του καλοκαιριού (Βήμα 8/3). Παράλληλα εκπρόσωπος του αμερικανικού προέδρου δήλωσε ότι «η πρόθεση

μας είναι να καταλήξουμε γρήγορα σε μια συμφωνία» (Le Monde 3/3), και ο σοβιετικός διαπραγματευτής Βοροντσόφ την Παρασκευή στη Γενεύη, εξέφρασε την ελπίδα ότι «μέσα σε 3-4 μήνες η συμφωνία για τους πυραύλους μέσου βεληνεκούς θα είναι έτοιμη για υπογραφή» (Βήμα 8/3).

Προφανώς αυτή την αισιοδοξία δεν τη συμπεριζόνταν όλοι οι ευρωπαίοι ηγέτες.

Στο Παρίσι, η κυβερνητική πλειοψηφία κλονίζεται καθώς τρεις ήδη υπουργοί της κυβέρνησης Σιράκ έχουν διατυπώσει δημόσια ακραίες απόψεις που αμφισβητούν τόσο την αξιοπιστία του σοβιετικού ηγέτη όσο και τη σκοπιμότητα της σύναψης μιας συμφωνίας. Πρώτος ο υπουργός Εξωτερικού Εμπορίου Μισέλ Νουάρ, στις 27/2, είχε επιτεθεί βίαια κατά της ΕΣΣΔ αποκαλώντας τις μεταρρυθμίσεις Γκορμπατσόφ «απάτη». Στη συνέχεια, ο υπουργός Άμυνας Αντρέ Ζιρό χαρακτήρισε την πρόταση Γκορμπατσόφ «μπλόφα», κατά τη συνάντηση του υπουργικού συμβουλίου την Τετάρτη (4/3), ενώ κατά την ομιλία του στην κοινοβουλευτική ομάδα της «ένωσης για την υπεράσπιση της Δημοκρατίας» (UDF), θεωρεί τη μηδενική λύση μια «ευρωπαϊκή συμφωνία του Μονάχου». Παράλληλα, ο υπουργός Ζαν Πιέρ Ρεμό, στην ανακοίνωση του υπουργείου Εξωτερικών, διατύπωσε δημόσια μια σειρά από όρους και επιφυλάξεις.

Προφανώς αυτές οι απόψεις υπονομεύουν τη θέση του Σιράκ που έσπευσε να συνταχθεί με τον πρόεδρο Μιτερνάν και να υιοθετήσει την άποψη του ότι οι προτάσεις Γκορμπατσόφ παρουσίαζαν «ένα πραγματικό ενδιαφέρον», ότι είναι σύμφωνες με τις αποφάσεις του ΝΑΤΟ του 1979, 1981 και 1986 και ότι «αυτή η εξέλιξη είναι συμβατή με το συμφέρον της Γαλλίας και της ειρήνης». Προφανώς η εικόνα του Σιράκ να ψελλίζει αμέσως μετά το τέλος της προεδρικής ομιλίας «έχει δικιο, έχει δικιο» δεν πρόκειται να βελτιώσει το κύρος του στον συμμαχό του του UDF. Όμως απεικονίζει την κατάσταση του κυβερνητικού στρατοπέδου στη Γαλλία.

Παρόμοιες είναι οι αντιδράσεις και στην Αγγλία, που αισθάνεται —όπως φυσικά και οι Γάλλοι— ότι αν τελικά υπογραφεί μια συμφωνία για το ξήλωμα και την καταστροφή των ευρωπαϊκών πυραύλων, αργά ή γρήγορα θα τεθεί και το ζήτημα των δικών της πυρηνικών δυνάμεων. Ήδη ο στρατάρχης Αχρόμееφ, αρχηγός του Γενικού Επιτελείου και υφυπουργός Άμυνας, δήλωσε στη Μόσχα (3/3) ότι η διαδικασία που άνοιξε «θα πρέπει να είναι επόμενο στάδιο να συμπεριλάβει τη Γαλλία και τη Μεγάλη Βρετανία».

Στις αγωνίες των δύο ευρωπαϊκών πυρηνικών δυνάμεων προστίθενται οι φόβοι της Ολλανδίας, αλλά και γενικότερα των ευρωπαϊκών συντηρητικών, ότι αυτή η συμφωνία θα είναι το πρώτο βήμα η σταδιακή εγκατάλειψη της Ευρώπης από τους Αμερικάνους. Ο κίνδυνος ενός «πυρηνικού διαζυγίου» δεν είναι προφανώς καινούργιος. Όμως η συντηρητική Ευρώπη ίσως για πρώτη φορά αισθάνεται ότι η

πυρηνική ομπρέλα των αμερικάνων βιάζεται να την εγκαταλείψει.

Αντίθετα, πολύ πιο αισιόδοξος αποδείχτηκε ο Γερμανός υπουργός των Εξωτερικών Γκένσερ που, ενισχυμένος από την πρόσφατη εκλογική επιτυχία του κόμματός του, θεμελιώνει ένα κεφαλαίωδες μέρος της πολιτικής του στη στήριξη της ευρωπαϊκής πολιτικής του Γκορμπατσόφ —και φυσικά το συνδέει με μια ουσιαστική βελτίωση των σχέσεων ανάμεσα στις δύο Γερμανίες.

Στις δυσκολίες όμως που γεννά η πρόταση της Σοβιετικής Ένωσης στους ευρωπαίους ελπίζει ότι θα βρει κάποια στηρίγματα κι εκείνο το τμήμα των αμερικανών πολιτικών που εκφράζεται κυρίως από τον Κάσπαρ Γουάινμπέργκερ. Απέναντι στη διάθεση του Ρήγκαν να ανορθώσει το κύρος του και να εμφανίσει μια γρήγορη επιτυχία, ο υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ μάλλον θα επιλέξει τη στρατηγική του ανταρτοπόλεμου. Η ιδέα των επιτόπιων επιθεωρήσεων θεωρείται δική του, ενώ πολιτικοί παρατηρητές εκτιμούν ότι ενδέχεται να επιβάλει τέτοιες ρυθμίσεις που θα καταστήσουν δύσκολη την αποδοχή τους από τους σοβιετικούς.

Παρότι, όμως, οι προτάσεις Γκορμπατσόφ δημιούργησαν ήδη κάποιες σθεναρές αντιστάσεις, το πιο σημαντικό ίσως είναι ότι έφεραν στην επιφάνεια μια σειρά από αντιθέσεις και αδυναμίες τόσο της αμερικάνικης όσο και της ευρωπαϊκής πολιτικής.

Για τους αμερικανούς είναι πλέον προφανές ότι η εικόνα μιας γεροντοκρατούμενης και αυταρχικής κοινωνίας που δεν είναι σε θέση να ανανεωθεί, έχει ολοσχερώς αντιστραφεί. Μετά το «Ιράν-γκέιτ» έγινε φανερό σε όλους ότι το μοντέλο ενός πολιτικού που διαθέτει κυρίως τηλεοπτική γοητεία και δεν ανήκει στους επαγγελματίες πολιτικούς, έχει παρέλθει ανεπιστρεπτι.

Για τους ευρωπαίους, ο εφesusχασμός και η ανάθεση των προβλημάτων της άμυνας στον υπερατλαντικό σύμμαχο, κινδυνεύει να μετατραπεί σε ταραγμένο εφιάλη. Γιατί είναι δυνατόν από τώρα να προβλεφθεί το μέλλον τους: αν δεν αναλάβουν οι ίδιοι την ευθύνη της άμυνάς τους, κινδυνεύουν να βρεθούν από προστατευόμενοι των ΗΠΑ σε «φιλανδοποιημένο» προτεκτοράτο των Σοβιετικών.

Αν κάποιο συμπέρασμα, λοιπόν, επιβάλλεται από τα πράγματα, είναι τούτο: αν ο Γκορμπατσόφ για να εμπεδώσει την εξουσία του έχει ανάγκη όχι απλώς από κάποιες διπλωματικές επιτυχίες στο εξωτερικό, αλλά από ένα κλίμα πραγματικής ύφεσης και συνεργασίας, τότε πραγματικά βρισκόμαστε μπρος σε ένα σταυροδρόμι ιστορικών εξελίξεων. Κι αν η ευκαιρία που προσφέρει αφεθεί να χαθεί, δεν κινδυνεύει μόνο η εξουσία του από τα δογματικά γεράκια του Κρεμλίνου, κινδυνεύει ίσως εξίσου και η προοπτική της Ευρώπης.

Φυσικά, οι επόμενοι μήνες θα δείξουν ποια εκδοχή θα επιβεβαιωθεί, όμως από τώρα είναι σαφές ότι ο ρυθμός των εξελίξεων επιταχύνεται. □

Ο αδύνατος σοσιαλισμός

ΕΡΕΥΝΑ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ

ΣΤΗΝ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ είναι πάντα δύσκολο να διακρίνεις την ρητορική από την πραγματικότητα. Καθώς λέει και ο υποδιευθυντής της σοσιαλιστικής εφημερίδας «O Journal» χρειάζεσαι μια πυξίδα με προσαρμογή 60° για να κατατάξεις πολιτικά το κάθε κόμμα, εκτός βεβαίως του κομμουνιστικού. Το σοσιαλιστικό κόμμα (PSP) είναι στη θέση των σοσιαλδημοκρατών (PSD) και οι σοσιαλδημοκράτες είναι εκεί που έπρεπε να αναζητείται η δεξιά.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ παράδειγμα η οικονομική πολιτική λιτότητας. Την εφάρμοσε πρώτος ο σοσιαλιστής Μάριο Σοάρες (επικεφαλής τότε της κυβέρνησης συνασπισμού PSP-PSD) και τη συνεχίζει σήμερα επάξια ο διάδοχός του στην πρωθυπουργία και ηγέτης των σοσιαλδημοκρατών, Άνιμπολ Καβάκο Σίλβα. Και τα καταφέρνει τόσο καλά που ο Σοάρες τον χαρακτήρισε πρόσφατα «πολλά υποσχόμενο νέο», προκαλώντας την αγανάκτηση της νέας ηγεσίας των σοσιαλιστών.

ΤΟ ΠΕΡΙΕΡΓΟ της υπόθεσης είναι ότι ενώ οι σοσιαλιστές πληρώνουν την λιτότητα του Σοάρες με την απώλεια σχεδόν της μισής εκλογικής βάσης τους στις εκλογές του 1985, ο Καβάκο Σίλβα απολαμβάνει σήμερα τα θετικά αποτελέσματά της, όσον αφορά τους οικονομικούς δείκτες. Αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν σε βάρος της αγοραστικής δύναμης του πληθυσμού, με τον περιορισμό της οικονομικής δραστηριότητας, την ανεργία και την επιδείνωση των κοινωνικών διαφορών.

ΑΝ ΠΙΝ από τη λιτότητα, η Πορτογαλία ήταν η φτωχότερη χώρα της Ευρώπης σήμερα είναι ακόμα πιο φτωχή. Η ανεργία ξεπερνά το 11%, ο πληθωρισμός είναι πάντα γύρω στο 15%, το δημόσιο χρέος μεγαλύτερο των 15 δισ. δολαρίων, ενώ περίπου 500.000 Πορτογάλοι ζουν κάτω από το επίπεδο και αυτής της φτώχειας. Άλλοι, για την κυβέρνηση είναι γύρω στους 50.000 ενώ για το ΚΚΠ ξεπερνούν τους 150.000. Δουλεύουν χωρίς να πληρώνονται για πολλούς μήνες και τα συνδικάτα δεν κινητοποιούνται από το φόβο της ανεργίας που συνέχει τον πληθυσμό. Είναι καλύτερα να δουλεύεις και να έχεις να λαμβάνεις, παρά να μην έχεις να λαμβάνεις τίποτα.

Η ΑΛΛΗ ΟΨΗ της σημερινής πραγματικότητας στην Πορτογαλία είναι το σταδιακό αλλά σίγουρο ξήλωμα των κατακτήσεων της άτυχης «επανάστασης των γαρίφαλων». Βέβαια, κανείς δεν τολμά να προχωρήσει ανοικτά, ούτε οι σοσιαλιστές ούτε οι σοσιαλδημοκράτες, επειδή οι κατακτήσεις είναι κατοχυρωμένες συνταγματικά. Ο πιο σίγουρος τρόπος είναι η «χρεωκοπία» τους και οικονομικά και στη συνείδηση του κόσμου.

ΝΑ ΠΩΣ γίνεται για παράδειγμα αυτό το ξήλωμα στους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Οι «κολλεκτίβες» (UCP) πουλάνε τα προϊόντα τους κυρίως σε μεγάλους κρατικούς συνεταιρισμούς και επιχειρήσεις οι οποίοι και τα διαθέτουν στην αγορά. Αλλά πουλάνε μόνο στις τιμές που καθορίζει το κράτος, δηλαδή η κυβέρνηση, δηλαδή αυτοί που δεν θέλουν τους συνεταιρισμούς. Και φυσικά οι τιμές είναι χαμηλές, δηθεν για την προστασία του καταναλωτή. Με αποτέλεσμα οι «κολλεκτίβες» να «μπαίνουν μέσα μόνιμα» και οι αγρότες να απογοητεύονται.

— «Και γιατί δεν αντιδράτε;» ρώτησα ένα στέλεχος της αριστεράς.

— «Πώς να αντιδράσουμε;» ήταν η απάντηση «δεν μπορούμε

να οργανώσουμε διαδηλώσεις με αίτημα... να αυξηθούν οι τιμές των αγροτικών προϊόντων».

ΑΠΟ ΤΗΝ άλλη μεριά οι συνεταιρισμοί αγοράζουν τα λιπάσματα και ό,τι άλλο χρειάζονται από κρατικές πάλι επιχειρήσεις. Οι οποίες βεβαίως πουλάνε σε υψηλές τιμές, για να είναι «αποδοτικές».

— «Τι έμεινε λοιπόν από την επανάσταση;» Οι απαντήσεις που πήραμε στο «κλασικό» πλέον ερώτημα όσων πηγαίνουν στην Πορτογαλία ήταν πολλές και διάφορες, αλλά μόνο μια εκφράζει ίσως πιστότερα τη σημερινή πραγματικότητα.

«Οι κατακτημένες με αγώνες ελευθερίες; Αγώνισαν. Η αγροτική μεταρρύθμιση; Πεθαίνει. Οι εθνικοποιήσεις; Δέχονται επιθέσεις από όλες τις πλευρές».

ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ τις τελευταίες το ερώτημα πλέον δεν είναι αν θα διατηρηθούν, αλλά πόσο ακόμα θα διατηρηθούν. Άλλωστε κανείς δεν μιλά πλέον και για άλλες εθνικοποιήσεις, ούτε καν το ΚΚΠ.

ΝΑ ΕΝΑ παράδειγμα πολιτικής ανάλογης με εκείνην που ακολουθείται με τους συνεταιρισμούς. Το γιγαντιαίο πετροχημικό συγκρότημα CNP— ιδρύθηκε στη δεκαετία του '60, όταν οι τιμές του πετρελαίου ήταν πολύ χαμηλές. Το 1975 εθνικοποιήθηκε. Όταν οι τιμές του «μαύρου χρυσού» ανέβηκαν στα ύψη και έγινε ελλειμματικό οι σοσιαλιστές θέλησαν να το πουλήσουν, αλλά δεν τους άφησαν οι σοσιαλδημοκράτες. Πέρσι, όταν λόγω της μείωσης των τιμών του πετρελαίου άρχισε να γίνεται πάλι αποδοτικό, ήταν οι σοσιαλδημοκράτες αυτοί που ήθελαν να πουληθεί στους ιδιώτες και τώρα οι σοσιαλιστές αυτοί που αντιδρούσαν. Στο μεταξύ οι διευθυντές του CNP αλλάζουν με ρυθμό δύο το χρόνο, όσες φορές δηλαδή αλλάζει και η κυβέρνηση, με αποτέλεσμα κάθε τόσο να αλλάζει και ο τρόπος διαχείρισής του.

ΚΑΠΩΣ ΕΤΣΙ λειτουργούν σήμερα όλες οι εθνικοποιημένες πορτογαλικές επιχειρήσεις. Έτσι κανείς δεν θέλει να τις χρεωθεί και αυξάνουν συνεχώς οι πιέσεις για την ιδιωτικοποίησή τους. Πρόσφατα, μια ομάδα 100 τραπεζιτών εξέδωσε μανιφέστο όπου απειλούσαν ότι για να συνεχίζουν να δανείζουν την χώρα πρέπει «να δημιουργηθούν συνθήκες που θα διευκολύνουν τις ιδιωτικοποιήσεις στη βιομηχανία και τη μείωση του όλου δημόσιου τομέα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα».

Αυτό βέβαια που τους ενδιαφέρει είναι το χρηματοπιστωτικό σύστημα γιατί τις απαραιτωμένες και χρεωμένες πορτογαλικές βιομηχανίες τι να τις κάνουν; Οι πολυάριθμες ξένες πολυεθνικές που εισβάλλουν αυτήν την εποχή στην Πορτογαλία—στη Λισαβόνα υπάρχουν αντιπροσωπείες όλων σχεδόν— ενδιαφέρονται μόνο για τη φτηνή αξία της εργατικής δύναμης. Και οι επενδύσεις που κάνουν είναι ασήμαντες επειδή και η προστιθέμενη αξία που παράγουν στη χώρα είναι ασήμαντη. Τα προϊόντα—κυρίως αυτά της υψηλής τεχνολογίας—έρχονται έτοιμα ή σχεδόν έτοιμα και αυτό που γίνεται στην Πορτογαλία είναι το «φινιρίσμα» ή η συσκευασία.

Ο ΚΑΒΑΚΟ ΣΙΛΒΑ είναι λοιπόν σήμερα ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση. Και συνεχίζει να κυβερνά παρόλο που είναι κυβέρνηση μειοψηφίας.

Ο πρόεδρος Εάνες με το συνεργάτη μας Βασίλη Ζήση.

ANTONIO EANES:

Δεν προχωρεί η ανάπτυξη και ο εκδημοκρατισμός...

Πριν από δώδεκα μόλις χρόνια, ο Αντόνιο Ραμάλιο Εάνες, ο Οτέλο Σαράιβα ντε Καρβάλιο, ο Ερνέστο Μέλο Αντούνες και ο Βάσκο Γκονζάλες ήταν οι αξιωματικοί που καθόριζαν το μέλλον της Πορτογαλίας, και σε έναν βαθμό, της Ιβηρικής Χερσονήσου.

Σήμερα ο δεύτερος είναι στη φυλακή, ο τρίτος κάπου στον ΟΗΕ, και ο τέταρτος σπίτι του. Μόνον ο πρώτος παραμένει στο προσκήνιο της πολιτικής επικαιρότητας.

Γεννημένος το 1935 στο Καστέλο Μπράνκο, προσχώρησε στο «Κίνημα των Ενόπλων Δυνάμεων» (MFA) το 1973 και μετά την επανάσταση (25.4.74) ανέλαβε την ευθύνη της πορτογαλικής τηλεόρασης. Το Νοέμβριο του 1985 ήταν αυτός που κατέστειλε την εξέγερση των αριστερών φαντάρων που ζητούσαν να παραμείνει η Πορτογαλία στη γραμμή της Επανάστασης. Τον Ιούνιο του 1976 εκλέγεται με το 61% των ψήφων, Πρόε-

δρος της χώρας. Επανεκλέγεται το 1980 με το 56,5%. Έδωσε την έγκρισή του, όσο ήταν ακόμα Πρόεδρος, για την ίδρυση του PRD, και μετά τη λήξη της θητείας του ανέλαβε την ηγεσία του.

Παρά το δυναμισμό του το κόμμα αυτό μοιάζει να είναι η προέκταση στον χρόνο της πιο συντηρητικής τάσης της επανάστασης. Αυτής που —αντίθετα με τον Καρβάλιο και τους άλλους— αντλούσε τα ιδανικά της από την ανεξάντλητη ως φαίνεται ακόμα πηγή του 1840. Άλλωστε ο Ραμάλιο Εάνες το λέει καθαρά στη συνέντευξή του. Το PRD χρωστάει λοιπόν τη μεγάλη επιτυχία του —18% με την πρώτη— λιγότερο στην ιδεολογία του και στους συγκεκριμένους στόχους του και περισσότερο στην τιμιότητα και προσωπικότητα του Εάνες και το αδιαμφισβήτητο κύρος του ως εγγυητή των ιδανικών της επανάστασης, όπως την καταλαβαίνουν οι οπαδοί του. Από την άλλη, η εμφάνιση του PRD είναι

αποτέλεσμα του κενού που δημιούργησε στην Πορτογαλία η δεξιά στροφή του σοσιαλιστικού κόμματος. Ένα κενό που δεν παρατηρείται μόνον εκεί.

ΑΝΤΙ: Κύριε πρόεδρε, υλοποιήθηκαν οι στόχοι της Επανάστασης; Ποια είναι σήμερα η κατάσταση στην Πορτογαλία;

Α. Εάνες: Η επανάσταση του 1974 έθεσε τρεις βασικούς στόχους: Την αποαποικιοποίηση τον εκδημοκρατισμό και την ανάπτυξη. Ο πρώτος υλοποιήθηκε, καλώς ή κακώς. Ο δεύτερος έμεινε μόνο στην πολιτική δημοκρατία. Απαραίτητη, σημαντική αλλά όχι αρκετή για να καταστήσει τους ανθρώπους άτομα - πολίτες όπως τους είχε υποσχεθεί η επανάσταση. Η κοινωνική και πολιτιστική δημοκρατία έμειναν προεκλογικές υποσχέσεις. Η ανάπτυξη δεν επιτεύχθηκε.

Η πορτογαλική δημοκρατία διατήρησε ως μοντέλο ανάπτυξης εκείνο της δεκαετίας του '70 που έχει ήδη εξαντληθεί για πολλούς λόγους, οι κυριότεροι των οποίων είναι η αποαποικιοποίηση, και το τέλος της μετανάστευσης— που ήταν ένας από τους κυρίους σταθεροποιητικούς παράγοντες της οικονομικής επέκτασης στα προηγούμενα 15 χρόνια. Η διατήρηση αυτού του μοντέλου είχε ως αποτέλεσμα το μπλοκάρισμα της ανάπτυξης και του εκδημοκρατισμού.

ΕΡ: Ποιοι ήταν οι λόγοι της ίδρυσης του «Δημοκρατικού Ανανεωτικού Κόμματος»;

Και γιατί αναλάβατε εσείς την ηγεσία του;

ΑΠ: Το 1984 η πορτογαλική δημοκρατία διέτρεχε σοβαρό κίνδυνο. Η διακυβέρνηση της χώρας από το συνασπισμό PS-PSD είχε θετικά μεν αποτελέσματα στην οικονομία, αλλά σε βάρος της οικονομικής δραστηριότητας, η ύφεση της οποίας είχε σαν αποτέλεσμα την επιδείνωση των κοινωνικών αδικιών. Η ανασφάλεια και η ανέχεια έγιναν τμήμα της καθημερινής ζωής των Πορτογάλων οι οποίοι έχαναν συνεχώς την εμπιστοσύνη τους στο δημοκρατικό καθεστώς που γέννησε η Επανάσταση τον Απρίλη.

Το PRD γεννήθηκε μέσα στις συνθήκες αυτές, και η γέννησή του είναι προϊόν μιας δημοκρατικής επιταγής η υλοποίηση της οποίας δεν μπορούσε να αναβληθεί άλλο. Έπρεπε να αφυπνισθούν τα πρόσωπα και οι δυνάμεις που πίστευαν εαυτούς ιδιοκτήτες του εκλογικού σώματος. Έπρεπε να καταλά-

ΤΟ ΘΕΜΑ ΚΑΡΒΑΛΙΟ

Έχει ξαναγραφεί ότι στην Πορτογαλία ένα από τα κριτήρια για το χαρακτηρισμό του κάθε κόμματος είναι και η στάση που τηρεί στο θέμα του Καρβάλιο. Το ANTI, υπέβαλε στους ηγέτες και των τριών κομμάτων της αντιπολίτευσης, το ίδιο ερώτημα: «Δεν νομίζετε ότι ήταν δυνατή η εξεύρεση μιας εναλλακτικής λύσης λιγότερο οδυνηρής για όλους στην υπόθεση Καρ-

βάλιο»;

Να ποιες ήταν οι απαντήσεις τους:

Ραμάλιο Εάνες: «Ναι ήταν δυνατό. Δεν χρειαζόταν γι' αυτό παρά η θέληση του Κοινοβουλίου και του Προέδρου της Δημοκρατίας. Υπενθυμίζω ότι στην περίπτωση των πολιτών Ισαμπέλ ντο Κάρμο και Κάρλος Άντονες (αντιμετώπισαν παρόμοιες κατηγορίες με τον Οτέλο) βρέθηκε μια ενοική λύση, παρά το μεγάλο κόστος της για τον τότε Πρόεδρο της Δημοκρατίας που ήμουν εγώ ο ίδιος. Πρέπει να προσθέσω ότι δεν μετανοώ, είμαι μάλλον υπερήφανος για τη δύσκολη απόφαση που ελήφθη τότε ...και τους επέτρεψε να ενταχθούν πάλι στην κοινωνία».

Βίτορ Κονσταντίνο: «Δεν το νομίζω.

βουν ότι οι εκλογείς ήταν ικανοί να κρίνουν, να επιβραβεύσουν ή να τιμωρήσουν, να ανα-
νεώσουν ή να αλλάξουν το χώρο έκφρασης
της εμπιστοσύνης τους.

Αυτοί ήταν οι λόγοι που οδήγησαν στην ί-
δρυση του PRD και ανάγκασαν τον τότε Πρό-
εδρο της Δημοκρατίας (σσ. εννοεί τον εαυτό
του) να βάλει στην εκλογική μάχη (το 1985) έ-
να κόμμα χωρίς δομή, μέσα και προετοιμα-
σία.

Υπήρχε συνεπώς ένας ηθικός λόγος για να
αναλάβω την ηγεσία αυτού του κόμματος.
Δέχθηκα την ηγεσία του PRD με την πεποίθη-
ση ότι έτσι θα είμαι πιο χρήσιμος στην Πορ-
τογαλία, τη δημοκρατία και την ελευθερία.

ΕΡ: Σας κατηγορούν ότι είστε ένα κόμμα
χωρίς αρχές και ιδεολογία. Ποιες είναι οι
ιδεολογικές συντεταγμένες του PRD;

ΑΠ: Για το PRD η ιδεολογία πρέπει να λει-
τουργήσει με στόχο την πνευματική και ηθι-
κή ανανέωση. Στα πλαίσια αυτά πρέπει να
προσανατολίζει τη συστηματική προσπάθεια
για τη μετατροπή «του λογικού σε πραγματι-
κό και τον πραγματικό σε λογικό», σύμφω-
να με τις αξίες αρχές της ελευθερίας της δι-
καισύνης, της αλληλεγγύης και της αξιο-
πρέπειας.

Αυτά σημαίνουν ότι το PRD οδηγείται από
ένα σύνολο ιδεών και αξιών που χαρακτηρί-
ζουν τη μεταπολεμική ευρωπαϊκή δημοκρα-
τική αριστερά τη σοσιαλδημοκρατία και το
δημοκρατικό σοσιαλισμό στις οποίες ανα-
γνωρίζονται επίσης, με τις καλύτερες παρα-
δόσεις τους, η κλασική φιλοσοφία η χριστιανι-
κή ηθική και ο πολιτισμός της Πορτογα-
λίας.

ΕΡ: Ποια είναι η στάση του κόμματός σας
απέναντι στους σοσιαλιστές;

ΑΠ: Έχουμε εγκάρδιες προσωπικές σχέσεις
με πολλούς από τους ηγέτες του PS. Αλλά οι
σχέσεις μας με το Σοσιαλιστικό Κόμμα δεν
είναι και ούτε μπορούν να είναι εύκολες. Οι
δηλώσεις των ηγετών του μας οδηγούν στο
συμπέρασμα ότι θεωρούν το PRD σαν τον κύ-
ριο αντίπαλό τους.

Υπάρχει επίσης μια αντίφαση ανάμεσα
στην πολιτική συμπεριφορά του PS όταν είναι
στην κυβέρνηση με αυτή που επιδεικνύει ό-
ταν είναι στην αντιπολίτευση. Σαν κυβέρνη-
ση προτείνει μέτρα που τα πολεμά σαν αντι-
πολίτευση. Αυτό μειώνει στα μάτια μας την
αξιοπιστία του.

Κατά τη διάρκεια της δίκης προσκομι-
σθηκαν αρκετά στοιχεία για να τονο-
δοποιηθούν. Πιστεύω μόνο ότι η όλη
υπόθεση διήρκεσε περισσότερο από ό-
σο χρειαζόταν.

Αλβάρο Κουνιάλ: «Είναι πράγματι μια
οδυνηρή υπόθεση. Είναι λυπηρό να
βλέπεις ένα λοχαγό του Απρίλη σε μια
παρόμοια υπόθεση».

Δεν είναι τυχαίο ότι ο Εάνες τηρεί
την πιο σωστή στάση και ο Κουνιάλ
την πιο αντιδραστική. Γνωστός δημο-
σιογράφος της Λισαβώνας μας εξή-
γησε ότι το ΚΚΠ ήταν αυτό που είχε
τους περισσότερους λόγους για να
συντριβεί το εξοικονομολογικό κί-
νημα, μια από τις ηγετικές φυσιογνω-
μίες του οποίου ήταν ο Οτέλο. Ο πιο

ΑΛΒΑΡΟ ΚΟΥΝΙΑΛ:

Ο Αλβάρο Κουνιάλ, «ο καβάλο
μπράνκο» («το άσπρο άλογο») όπως
τον αποκαλούν οι συμπατριώτες του, εξ
αιτίας των λευκών του μαλλιών, παρα-
μένει ένας μεγάλος ηγέτης της Πορτο-
γαλίας.

Λιτός αυστηρός, κανείς δεν γνωρίζει
τίποτα για την προσωπική του ζωή. Ού-
τε πού κοιμάται κάθε βράδυ. Πιστός ως
φαίνεται, σε μια παράδοση δεκαετιών, ο
γενικός γραμματέας του ΚΚΠ κοιμάται
κάθε βράδυ και σε διαφορετικό σπίτι,
λένε στη Λισαβώνα.

Ούτε κανείς γνωρίζει ποιος θα είναι ο
διάδοχός του, τώρα που το θέμα της δια-
δοχής του αρχίζει να γίνεται το πιο σο-
βαρό ίσως πρόβλημα του ΚΚΠ.

Έχουν διαρρεύσει, όμως μερικές πλη-
ροφορίες γύρω από τις σχέσεις του Κου-
νιάλ με τον Μιχαήλ Γκορμπατσώφ και
φαίνεται πως αυτές οι σχέσεις δεν είναι
οι καλύτερες δυνατές. Ο Κουνιάλ μάλ-
λον επιβεβαιώνει αυτές τις φήμες στο
σημείο της συνέντευξης του όπου μιλά
για τις σχέσεις ΚΚΠ—ΚΚΣΕ χωρίς να α-
ναφέρει καθόλου τον Γκορμπατσώφ. Ε-
ξάλλου ένα μέλος της ΚΕ του ΚΚΠ, που
ζήτησε να μην δημοσιευτεί το όνομά
του, είπε ότι το κόμμα του «παρακολου-
θεί τις προσπάθειες του Γκορμπατσώφ
με... ενδιαφέρον». Δεν γνωρίζουμε αν η
φράση αυτή οφείλεται στα όχι και τόσο

σημαντικός από τους λόγους ήταν ότι
το κίνημα αυτό απειλούσε τον «ηγετι-
κό» ρόλο του ΚΚΠ στην πορτογαλική
αριστερά. Να τι μας είπε σχετικά ένα
μέλος της ΚΕ του ΚΚΠ: «Δεν υπάρχει
κανένας λόγος να υποστηρίξουμε ένα
άτομο που δεν το εκτιμούμε. Το ΚΚ
δεν μπορεί να προσφέρει υποστήριξη
σε κάποιον που κατηγορείται για πρά-
ξεις τρομοκρατίας».

Γιατί κατηγορείται ο Καρβάλιο;
Στα χρόνια 1976-78, ανήσυχος από τις
συνεχείς συνωμοσίες της δεξιάς που
ήθελε με τη βοήθεια του τότε πρεσβε-
τή των ΗΠΑ και πρώην πράκτορα της
CIA Καρλούς να αντιστρέψει την πο-
ρεία της επανάστασης, συνέταξε ένα
σχέδιο για την οργάνωση της ένοπλης

Σχηματισμός δημοκρατικής κυβέρνησης με συμμετοχή του ΚΚ...

καλά γαλλικά του ή στο ότι όντως το
ΚΚΠ δεν ενδιαφέρεται και πολύ για ό,τι
συμβαίνει σήμερα στην ΕΣΣΔ.

Ό,τι και να συμβαίνει, πάντως το
ΚΚΠ θα μείνει στην ιστορία σαν το κομ-
μουνιστικό κόμμα που αποπειράθηκε
τελευταίο από όλα τα άλλα, να πάρει
την εξουσία με τρόπο άλλον από εκείνον
με τις εκλογές. Πώς εκτιμά σήμερα την
απόπειρα του 1975; Να τι λέει ένα μέλος
της ΚΕ: «Η κατάσταση ήταν τότε επανα-
στατική, δεν υπήρχε θεσμοποιημένο κα-
θεστώς. Εμείς «παίζαμε» από τη μια με-
ριά και οι άλλοι από την άλλη. Δεν απο-
τύχαμε. Δεν τα καταφέραμε, γιατί μείνα-
με μόνοι μας με την αριστερά του «Κινή-
ματος Ενόπλων Δυνάμεων».

Το ΚΚΠ παραμένει ακόμα σήμερα μό-
νο του στην πορτογαλική πολιτική σκη-
νή.

ΑΝΤΙ: Ποιοι είναι οι λόγοι για τους οποίους
το κόμμα σας ζητά την παραίτηση της
σημερινής κυβέρνησης;

Αλβάρο Κουνιάλ: Ο πρώτος και βασικός εί-
ναι ότι η κυβέρνηση αυτή ακολουθεί τη δεξιά
πολιτική των προηγούμενων κυβερνήσεων.
Δηλαδή την πολιτική των βίαιων επιθέσεων
με στόχο το «εξήλωμα» των κατακτήσεων
της επανάστασης (εθνικοποιήσεις, αγροτική
μεταρρύθμιση, δικαιώματα των εργαζομέ-
νων, τοπική αυτοδιοίκηση κλπ.). Αποτέλε-
σμα αυτής της πολιτικής είναι η επιδείνωση
της κοινωνικής κατάστασης, η βαθεία κρίση
της οικονομίας, τα πλήγματα κατά της δη-
μοκρατίας και οι παραχωρήσεις στις ΗΠΑ
και την ΕΟΚ που υπονομεύουν βαρεια την α-
νεξαρτησία και την εθνική κυριαρχία της χώ-
ρας μας.

Ο συσχετισμός δυνάμεων στη σημερινή
Βουλή δεν καθιστά αναγκαία τη διάλυση της
Βουλής και την προκήρυξη πρόωρων εκλο-
γών. Δίνει αντιθέτα τη δυνατότητα μιας θε-
σμικής λύσης.

ΕΡ: Εκτιμά το κόμμα σας ότι μπορεί να
συμμετάσχει στην κυβέρνηση και πώς;

άμυνας αν χρειαζόταν. Η μανία των α-
ξιοματικών του επιτελείου να συντάσ-
σουν σχέδια για το παραμικρό. Αλλά
όταν η οργάνωση «Λαϊκές Δυνάμεις
της 25ης Απριλίου» (FP25) άρχισε να
βάζει βόμβες η αστυνομία βρήκε το
σχέδιο και κατηγορήσε τον Καρβάλιο
ότι οι εξτρεμιστές δεν ήταν παρά πα-
ρακλάδι της οργάνωσης του «Δυνά-
μεις της Λαϊκής Ενότητας» (FUP) που
εφάρμοζαν το σχέδιο του. Από κει και
ύστερα όλα ήταν εύκολα για τη δεξιά
και δύσκολα για τον Οτέλο.

Κάτι ακόμα. Πρόσφατα, ο Καρβά-
λιο εξέφρασε την ελπίδα ότι όταν απο-
φυλακισθεί θέλει να έρθει στην Ελλά-
δα, γιατί «είναι η μόνη χώρα που του
συμπαράσταθηκε».

Ποιοι είναι οι σημερινοί σας στόχοι;

ΑΠ: Στόχος μας είναι μια συμφωνία όλων των δημοκρατικών κομμάτων για την «αλτερνατίβα». Αποτελεί πραγματικότητα της πολιτικής κατάστασης στην Πορτογαλία ότι δεν υπάρχει δυνατότητα για το σχηματισμό δημοκρατικής κυβέρνησης χωρίς τη συμμετοχή του Κομμουνιστικού Κόμματος. Οι τελευταίες προεδρικές εκλογές το απέδειξαν.

Στον πρώτο γύρο, ο εκπρόσωπος της άκρας δεξιάς υποστηριζόμενος από την κυβέρνηση πήρε το 46% των ψήφων και ο Σοάρες το 25%.

Μπροστά στον άμεσο κίνδυνο κατά του δημοκρατικού καθεστώτος, το ΚΚΠ— χωρίς να υποστηρίζει με κανένα τρόπο την υποψηφιότητα του Σοάρες— πήρε την απόφαση να κινητοποιήσει το εκλογικό σώμα υπέρ αυτού. Ήταν ο μόνος τρόπος για να αποφευχθεί ο αντιδραστικός κίνδυνος. Το αποτέλεσμα του δεύτερου γύρου —53% για τον Σοάρες— αποδεικνύει τον ρόλο του ΚΚΠ μέσα στο δημοκρατικό καθεστώς (σσ. *Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Κουνιάλ κάλεσε τότε τα μέλη και τους οπαδούς του κόμματος του να μην κοιτάζουν το όνομα στο ψηφοδέλτιο του Σοάρες αλλά να το ρίξουν μόνο στην κάλπη*).

Από τη στιγμή που θα καθοριστεί μια κοινή πλατφόρμα μεταξύ των δημοκρατικών κομ-

μάτων, είμαστε έτοιμοι να προτείνουμε άλλους τρόπους για το σχηματισμό της κυβέρνησης.

ΕΡ: *Λένε ότι το ΚΚΠ είναι «ένα από τα πιο δογματικά και φιλοσοβιετικά του κόσμου».*

Τι έχετε να πείτε;

ΑΠ: Πρόκειται για εκφράσεις που δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Όσον αφορά το «δογματισμό» το πρόγραμμα και όλη η δραστηριότητα του κόμματος μας αποδεικνύουν σε όλους όσους σέβονται την αλήθεια ότι το ΚΚΠ καθορίζει την πολιτική γραμμή και τακτική του με αντιδογματικό τρόπο. Δηλαδή με δημιουργικό τρόπο και λαμβάνοντας υπόψη τη συγκεκριμένη κατάσταση της Πορτογαλίας.

Όσον αφορά τον «φιλοσοβιετισμό» πρέπει να πω ότι το κόμμα μας θεωρεί τη Σοβιετική Ένωση σαν μια χώρα της οποίας οι ιστορικές κατακτήσεις και εμπειρίες και η σημερινή πολιτική (κυρίως η υπεράσπιση της ειρήνης) έχουν παγκόσμια απήχηση. Είναι επίσης αλήθεια ότι το κόμμα μας έχει σχέσεις αδελφικής φιλίας με το ΚΚΣΕ. Αλλά όταν η αντικομμουνιστική προπαγάνδα χαρακτηρίζει ένα κόμμα «φιλοσοβιετικό» θέλει να πει ότι αυτό το κόμμα «ακολουθεί» τη σοβιετική πολιτική. Δεν είναι αυτή η περίπτωση του ΚΚΠ. Ο προσανατολισμός μας είναι σταθερός σύμ-

φωνα με τις δικές μας αναλύσεις και τις αποφάσεις μας που λαμβάνονται με πλήρη ανεξαρτησία.

ΕΡ: *Ποια είναι η στάση σας απέναντι στο Σοσιαλιστικό Κόμμα;*

ΑΠ: Υπερασπιζόμαστε όχι μόνο το διάλογο, που επαναλήφθηκε μεταξύ του PS και του ΚΚΠ, αλλά και τη συνεργασία. Τα εμπόδια για αυτή τη συνεργασία δεν προέρχονται από το ΚΚ αλλά από το PS. Έχοντας υποστεί μια συντριπτική εκλογική ήττα, το PS επιμένει ακόμα να αποτελεί, εντελώς μόνο του, την εναλλακτική λύση στη σημερινή κυβέρνηση, στα πλαίσια ενός συστήματος «εναλλαγής» και «διπολισμού» που δεν ανταποκρίνεται με κανένα τρόπο στο σημερινό συσχετισμό δυνάμεων.

Από την άλλη μεριά, η πολιτική του PS διατηρεί προγραμματικούς στόχους που δεν διαφέρουν από αυτούς της δεξιάς.

Τους τελευταίους μήνες, πάντως, όλα τα δημοκρατικά κόμματα ενέκριναν στο κοινοβούλιο νόμους και μέτρα δημοκρατικού χαρακτήρα που αντιτίθενται σε αντίστοιχα της κυβέρνησης. Αυτό αποτελεί ένα θετικό γεγονός που μπορεί να ανοίξει τον δρόμο για νέες συμφωνίες μεταξύ των δημοκρατικών κομμάτων.

Πορτογαλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα:

«Κάναμε λάθη και τιμωρηθήκαμε αυστηρά»...

Νούντο ντε Σάντος.

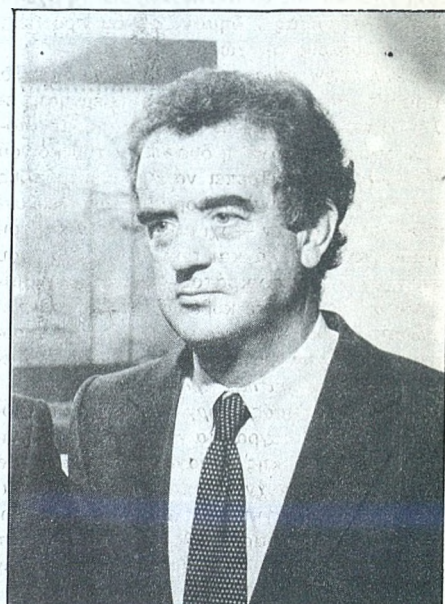
Το Σοσιαλιστικό Κόμμα της Πορτογαλίας είναι το ιδανικό παράδειγμα της αποτυχίας του νοτιοευρωπαϊκού σοσιαλιστικού πειράματος. Μέσα σε δύο μόνον χρόνια ('83-'85) έχασε τη μισή σχεδόν εκλογική δύναμη του (800.000 ψήφους) και μαζί την κυβέρνηση. Η ήττα προκάλεσε όπως ήταν φυσικό, ισχυρό σοκ στις γραμμές των σοσιαλιστών αλλά ήταν πια πολύ αργά. Τα πιο δυναμικά και αριστερά στελέχη τους είχαν ήδη οργανωθεί στο «Δημοκρατικό Ανανεωτικό Κόμμα» (PRD) του πρώην Προέδρου της χώρας Ραμάλιο Εάρες. Μαζί τους είχαν πάρει και τη μεγάλη πλειοψηφία του

Βίτορ Κονσταντίνο.

18% που πήρε το PRD στην πρώτη κάθοδο του στις εκλογές.

Το έκτο συνέδριο του PS επέκρινε την πολιτική του Μάριο Σοάρες (λιτότητα, υποταγή στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, άκρατος ατλαντισμός και συστηματικό ξήλωμα των κατακτήσεων της Επανάστασης) και εξέλεξε στην Εθνική Γραμματεία τους πρώην εσωκομματικούς αντιπάλους του. Νέος γενικός γραμματέας του PS είναι από τότε ο Βίτορ Κονσταντίνο που όταν η «σοσιαλιστική τάση» του κόμματος έβαλε το ζήτημα «να φύγουμε ή να μείνουμε» αυτός

Ζόργκε Σαμπάιο.

επέλεξε να μείνει και να διαδεχθεί, ύστερα από την κρίση, τον «Μάριο». Όπως και έγινε.

Σήμερα κύριοι άξονες της πολιτικής της νέας ηγεσίας είναι η κριτική της «γραμμής Σοάρες», η ανανέωση του πολιτικού μηνύματος του PS και η αναδιοργάνωσή του. Πόσο το καταφέρνει αφήνουμε στους αναγνώστες του ANTI να το συμπεράνουν από τα κύρια σημεία της μακράς συνομιλίας που είχαμε στη Λισσαβόνα, με τα ηγετικά στελέχη των σοσιαλιστών, Βίτορ Κονσταντίνο, Ζόργκε Σαμπάιο και Νούντο ντε Σάντος.

ΑΝΤΙ: Ποια είναι τα διδάγματα που άντλησε το κόμμα σας από τη θητεία του στην κυβέρνηση;

Βίτορ Κονστανσίο: (45 χρονών, οικονομολόγος, γενικός γραμματέας του PSP): Έχουμε μια πολύ κακή πείρα από τις κυβερνήσεις του συνασπισμού που σχηματίσαμε στο παρελθόν με κόμματα της δεξιάς. Στο τελευταίο συνέδριο του κόμματός μας απορρίψαμε κάθε είδους συνεργασία με συντηρητικά κόμματα και τώρα προσπαθούμε να οικοδομήσουμε μian εναλλακτική αριστερή λύση. Το PS μπορεί να αυξήσει πάλι τη δύναμή του παραμένοντας πιστό στο πρόγραμμά του και αρνούμενο τους συμβιβασμούς με τη συντήρηση.

Ζόργκε Σαμπάιο: 46 χρονών, δικηγόρος, μέλος Εθνικής Γραμματείας): Πιστεύω ότι υπερβάλαμε στα μέτρα λιτότητας. Δεν διακρίναμε μεταξύ της υπερβολής και αυτού που ήταν αναγκαίο. Έτσι τιμωρηθήκαμε αυστηρά στις εκλογές.

ΕΡ: Το κόμμα σας έχει συγκροτήσει μια ομάδα επεξεργασίας του νέου κυβερνητικού προγράμματος, (απαρτίζεται από 700 επιστήμονες). Ποια είναι τα βασικά σημεία αυτού του προγράμματος;

Ζ. Σαμπάιο: Κατ' αρχήν πιστεύω ότι ολίγη τεχνοκρατία δεν κάνει κακό. Κατά τη γνώμη μου, να ποια πρέπει να είναι τα στοιχεία που θα αναδείξουν την αναγκαιότητα της αριστερής λύσης:

Θεσμοποίηση της δημόσιας ζωής: Ήρθε νομίζω ο καιρός να απεικονίσουμε τη σχέση λαού - εξουσίας - δημοκρατικού προτσές, στους θεσμούς της χώρας.

Εκδημοκρατισμός της πληροφόρησης: Το κράτος, δηλαδή η εκάστοτε κυβέρνηση, ελέγχει τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, με αποτέλεσμα να αυξάνει η δυσπιστία του κοινού απέναντί τους. Πρέπει να βρούμε τρόπους που θα επιτρέπουν το διορισμό των διευθυντών και στελεχών —όχι μόνο της TV και του ραδιοφώνου, αλλά και των εφημερίδων που ελέγχονται από το κράτος— χωρίς να αναμιγνύεται η εκάστοτε κυβέρνηση. (Σ.Σ. Οι περισσότερες καθημερινές εφημερίδες της Πορτογαλίας έχουν εθνικοποιηθεί μέσω των χρεών τους στις κρατικές τράπεζες).

Εκσυγχρονισμός γεωργίας: Πρέπει να προτείνουμε ένα πρόγραμμα για τον εκσυγχρονισμό της αγροτικής παραγωγής, το οποίο θα συνδυάζει την τεχνική υποστήριξη του κράτους με την ανάγκη για ένωση των παραγωγών. Πρέπει να παραδεχθούμε ότι η πολιτική μας στο θέμα των αγροτικών κοοπερατίβων δεν είναι σαφής.

Ελαστικότητα στην εργατική νομοθεσία: Η επίλυση του προβλήματος που δημιουργεί η ακαμψία της εργατικής νομοθεσίας αποτελεί πρόκληση για μας. Σήμερα είναι πολύ δύσκολο να γίνουν απολύσεις στην Πορτογαλία και για τη δεξιά αυτό είναι το κύριο εμπόδιο στον εκσυγχρονισμό της οικονομίας. Εμείς πρέπει να προτείνουμε μια λύση που θα καθιστά ευλύγιστη την εργατική νομοθεσία μέσα σε ορισμένα όρια. Πρέπει να προτείνουμε μια φιλελευθεροποίηση της αγοράς εργασίας, αλλά με όρια.

Αναθεώρηση του Συντάγματος: Είμαστε έτοιμοι για διάλογο με θέμα την αναθεώρηση των διατάξεων που καθορίζουν ως ανέκκλητες

τις εθνικοποιήσεις που έγιναν κατά τη διάρκεια της Επανάστασης. Είμαστε, επίσης, έτοιμοι να συζητήσουμε την αλλαγή του ισχύοντος αναλογικού εκλογικού συστήματος της απλής αναλογικής. Στα πλαίσια αυτά θεωρούμε ως καταλληλότερο ένα συνδυασμό της αναλογικής με το πλειοψηφικό.

Αναδιοργάνωση Δημοσίου Τομέα: Το πρόβλημά μας δεν είναι η αύξηση του ήδη τεράστιου δημόσιου τομέα, αλλά η μείωσή του. Πρέπει να απαντήσουμε στο ερώτημα που θέτει η ακαμψία του όχι με μια αμετακίνητη θέση (όπως π.χ. «ναι» ή «όχι» στην ιδιωτικοποίηση) αλλά με μια ελαστική που θα συνδυάζει τον εκσυγχρονισμό του ΔΤ, με τις ιδιαίτερες ανάγκες της χώρας μας και τις εξωτερικές απαιτήσεις.

ΕΡ: Αλλά τόσο η προηγούμενη πολιτική σας όσο και η σημερινή έχουν δώσει λαβή για επικρίσεις του τύπου «το PS δεν κάνει τίποτα άλλο από να διαχειρίζεται το σύστημα». Αληθεύει αυτό;

Βίτορ Κονστανσίο: Θα έλεγα ναι. Δεν προτείνουμε καμιά μεγάλη αλλαγή στο σύστημα της μικτής οικονομίας. Τη δεχόμεθα και παράλληλα αποδίδουμε ιδιαίτερη σημασία στο ρόλο του δημόσιου τομέα.

ΕΡ: Είναι έτοιμο το κόμμα σας να συνεργαστεί με τα άλλα της αντιπολίτευσης για την εφαρμογή αυτής της εναλλακτικής λύσης;

Β. Κονστανσίο: Η τακτική μας είναι να μην επιστρέψουμε στην εξουσία παρά μόνο ύστερα από τις νέες εκλογές.

Ζ. Σαμπάιο: Πιστεύω ότι πρέπει να πούμε όχι στην πόλωση. Η προηγούμενη πολιτική του κόμματος, ήταν λάθος. Πρέπει να αρχίσουμε διάλογο με τα άλλα κόμματα της αντιπολίτευσης, το ΚΚΠ και— δυστυχώς για μας— το PRD.

Νούντο Μπρεντερόντε ντο Σάντος (41 χρονών δικηγόρος, μέλος ΕΓ, και υπεύθυνος για τη στρατηγική του PS): Με το ΚΚΠ έχουμε μια ι-

στορική διένεξη, αλλά θα επιδιώξουμε να ομαλοποιήσουμε τις σχέσεις μας. Όσον αφορά το PRD το θέμα διαφέρει: Η εμφάνισή του στηρίχθηκε στη δική μας βάση. Το 80% των εκλογών του ανήκουν στην αριστερά και οι μισοί από αυτούς, ήταν δικοί μας ψηφοφόροι. Έτσι κάθε συμμαχία μαζί του πριν από τις εκλογές θα είχε σαν αποτέλεσμα και την δικαίωση και την ισχυροποίησή του. Πιστεύουμε ότι μέχρι τις μελλοντικές εκλογές θα χάσουν μεγάλο μέρος των ψήφων τους.

Γενικότερα το ζήτημα τίθεται ως εξής για το PS: Είμαστε υπέρ ενός «διπλού ηγεμονικού» συστήματος. Στην Πορτογαλία υπάρχει ανάγκη για δύο μεγάλα κόμματα που θα ηγούνται αντίστοιχα στο δεξιό και αριστερό μπλοκ δυνάμεων. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει πρώτα να εξασφαλίσουμε την ηγεμονία στο δικό μας μπλοκ.

ΕΡ: Ποιες είναι οι εκτιμήσεις σας από το σοσιαλιστικό πείραμα στη Νότια Ευρώπη. Πώς βλέπεται το μέλλον των σοσιαλιστικών κομμάτων;

Σάντος: Μπορούμε να διακρίνουμε δύο στάδια στη στρατηγική των σοσιαλιστικών κομμάτων. Το πρώτο αφορά στη δεκαετία του '50 και του '60 όταν σταδιακά εγκατέλειψαν την «αντιεξουσιαστική λογική» που τα χαρακτήριζε πριν από τον πόλεμο, για τη «λογική δυνάμεως». Αλλά αυτή η «λογική δυνάμεως» πρέπει να διακρίνεται από τον «ρεαλισμό της εξουσίας» που είναι ένα πολύ επικίνδυνο πράγμα. Αυτό σημαίνει ότι φτάνεις να κάνεις πράγματα που δεν έχουν καμιά σχέση με το πρόγραμμά σου, με στόχο να κερδίσεις ψήφους από ένα χώρο που δεν σου ανήκει.

Β. Κονστανσίο: Οι σοσιαλιστές πρέπει να παραμείνουν πιστοί στις βασικές ιδέες που απαρτίζουν το πρόγραμμά τους. Το μέλλον του σοσιαλισμού βρίσκεται στην οργάνωση της αλληλεγγύης της κοινωνίας που αποτελεί μια καλή απάντηση στον οικονομικό φιλελευθερισμό.

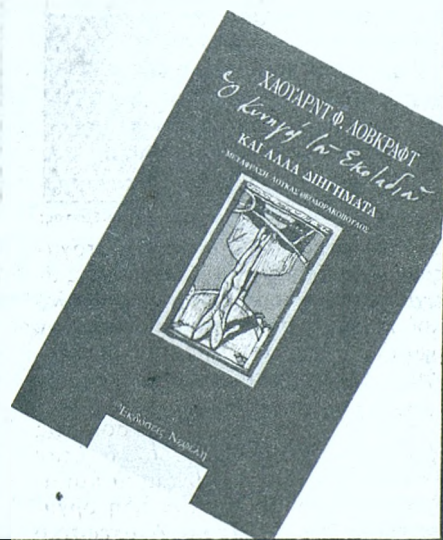
Χάουαρντ Φ. Λόβκραφτ

Ο ΚΥΝΗΓΟΣ ΤΟΥ ΣΚΟΤΑΔΙΟΥ

Στίς φανταστικές ιστορίες αυτού του βιβλίου κυριαρχεί ένας προφητικός τρόμος για τήν άπειλούμενη πυρηνική τραγωδία. Η λεπτομερής ποιητική γραφή, ή επανάληψη συμβόλων και όνομάτων, οδηγούν τον αναγνώστη σε μία άτμοσφαιρα μυστηρίου.

Τρομακτικές ιστορίες που δέν προσφέρουν καμιά λύση.

Ένας σημαντικός συγγραφέας, ο σπουδαιότερος ίσως διάδοχος του Έντγκαρ Άλαν Πόε.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα, Τηλ.: 360 77 44

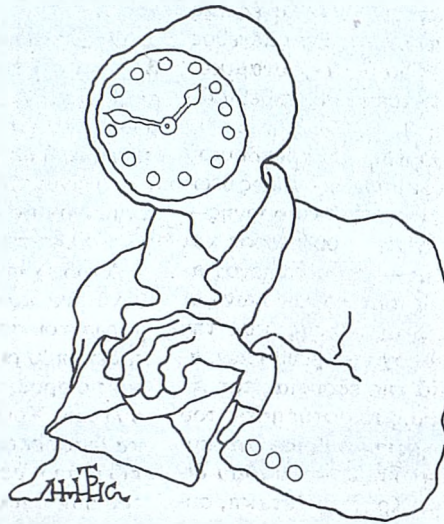
ΣΥΝΤΑΓΜΑ

και πολιτικές εξελίξεις

Γύρω από τον προεδρικό ρόλο και τις πρόωρες εκλογές

του Γιώργου Αναστασιάδη

Καθώς έκλεισαν δύο χρόνια από την απροσδόκητη, ανορθόδοξα μεθοδευμένη και αμφιλεγόμενη «ρήξη» της 9ης Μαρτίου 1985 και ένας χρόνος από τη δημοσίευση του αναθεωρημένου συνταγματικού κειμένου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (12.3.86), η πολιτική και δημοσιογραφική συζήτηση για τους συνταγματικούς θεσμούς και την ερμηνεία του Συντάγματος δεν φαίνεται να έχει χάσει το ενδιαφέρον της, αν και η πολιτική συγκυρία είναι επικεντρωμένη σε κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα που φαίνονται πολύ πιο άμεσα και καυτά: Ο ρόλος του προέδρου της Δημοκρατίας και οι σχέσεις του με τον πρωθυπουργό, η εκλογολογία, τα σενάρια για τη μετάβαση του Α. Παπανδρέου, στο προεδρικό αξίωμα, το εκλογικό σύστημα, το ενδεχόμενο κατάθεσης πρότασης δυσπιστίας κτλ. απασχολούν και εξακολουθούν να απασχολούν αρκετές φορές κα-

τά τρόπο αποπροσανατολιστικό ή (και) ατεκμηρίωτο τις πολιτικές δυνάμεις και τον ημερήσιο και περιοδικό Τύπο.

Έχει τεθεί έτσι το θέμα όχι μόνο μιας αξιολόγησης της τρέχουσας προβληματικής αλλά και μιας, κάτω από σύγχρονη σκοπιά, αποτίμησης των συνταγματικών εξελίξεων μετά την 9η Μαρτίου 1985.

Το ΑΝΤΙ καταθέτει με το κείμενο που ακολουθεί τη δική του συνεισφορά στη σχετική συζήτηση και στον απολογισμό θεωρώντας ότι τα ζητήματα που τέθηκαν παραμένουν ανοικτά καθώς απαιτούν μια θεώρηση νηφάλια και τεκμηριωμένη για να αρθούν οι παρεξηγήσεις, τα ιδεολογήματα, οι προκαταλήψεις και οι εξωραϊσμοί που έχουν εμφιλοχωρήσει σ' ορισμένες προσεγγίσεις αλλά και για να γίνει πιο γόνιμος ο σχετικός προβληματισμός και διάλογος...

Το Σύνταγμα, αναδεικνύεται και πάλι σε *ιδιαίτερη παράμετρο* της τρέχουσας πολιτικής συγκυρίας και γιατί περιέχει εστίες πολιτικής τριβής ακόμη και σε ελάχιστους σημασίας διατάξεις του (I) και γιατί οριοθετεί ως ένα σημείο το πότε και το πως των προσεχών βουλευτικών εκλογών (II).

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΠΟ - ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ - ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΡΟΛΟ

Η εκδήλωση μιας ιδιότυπης και κυρίως επώνυμης κοινωνικής ευαισθησίας και η κινητοποίηση — σε καιρούς ιδεολογικής σύγχυσης, πολιτικής αμηχανίας και οικονομικής δυπραγίας — γύρω από τη γνωστή πλέον *υπόθεση Χρ. Ρούσσου* σε συνδυασμό με — ένα επιπλέον — άστοχο χειρισμό από τον Π.Τ.Δ. Χρ. Σαρτζετάκη (με αποκρύψιμο την ατυχήστατη προεδρική ανακοίνωση που δεν αποκάλυψε μόνο ένα διάτρητο πολιτικό λόγο αλλά και μια πλήρη σύγχυση γύρω από τους πολιτειακούς ρόλους...) απέδειξαν ότι το Σύνταγμα περιέχει — δυνάμει — εστίες ή μήτρες πολιτικής τριβής και ερμηνευτικής αμφισβήτησης ακόμη και σ' εκείνα τα σημεία του που θεωρούνται «ανώδυνα»: Η συγκεκριμένη άσκηση της αρμοδιότητας — και όχι βέβαια «προνομίας» — από τον αρχηγό του κράτους — και όχι βέβαια από τον «Ανώτατο Αρχοντα» — να μετατρέπει ή να μετριάξει τις ποινές των δικαστηρίων σύμφωνα με το άρθρο 47 του Συντάγματος, η οποία δεν είχε απασχολήσει στο παρελθόν το δημόσιο ενδιαφέρον προκάλεσε έντονη πολιτική συζήτηση και αντιδράσεις ιδίως στην «εντός των τειχών» κοινή γνώμη (γιατί είναι αμφίβολη και πολύ συζητήσιμη η απήχηση που είχε η υπόθεση στην ευρύτερη κοινή γνώμη...) και την ενεργοποίηση των εκπροσώπων της συνταγματικής επιστήμης για να επισημανθεί — ορθότατα — ότι αυτή η *ονομαστική* και όχι *ουσιαστική* προεδρική αρμοδιότητα πρέπει να ασκηθεί «κατά τρόπο ανταποκρινόμενο προς τη θέληση του λαού την οποία τεκμαίρεται ότι εκφράζει η κυβέρνηση και ο εκά-

Και επειδή η προεδρική αυτή πράξη δεν εξαιρείται από τον κανόνα της υπουργικής προσυπογραφής: (Άρθρο 35 Συντ.) θα πρέπει ο Π.Τ.Δ. — αντίθετα απ' ό,τι φαίνεται να πιστεύει συγκαλύπτοντας έτσι το πρόβλημα ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου με την αμήχανη και ατεκμηρίωτη δήλωση (Ελευθεροτυπία, 29.1.87) περί «τυπικών πράξεων και ουσιαστικών αρμοδιοτήτων του Π.Τ.Δ.» — εφ' όσον δεν μπορεί να έχει την πολιτική ευθύνη που στο εξελεγμένο κοινοβουλευτικό σύστημα την επωμίζεται με την προσυπογραφή ο υπουργός Δικαιοσύνης, να μην θεωρήσει την αρμοδιότητα αυτή ως «εξουσιαστικό δικαίωμα» του και να αποδεχθεί την υπουργική εισήγηση (βλ. σχετικές επιστημονικές μου στη Θεσσαλονίκη της 21.1.87). Να μην «διαβάσει» δηλ. κατά γράμμα τη σχετική διάταξη αλλά σύμφωνα με το «πνεύμα» που απορρέει από τις θεμελιώδεις συνταγματικές αρχές και οργανωτικές βάσεις του πολιτεύματος: την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας και την κοινοβουλευτική αρχή. (Χρήσιμη είναι εδώ η ανάλυση του Α. Μανιτάκη: Συνταγματική ύβρις το όχι του Προέδρου, Ελευθεροτυπία, 13.2.87). Το ότι ο Π.Τ.Δ. αγνόησε με την συγκεκριμένη του άρνηση αυτή την πιο έγκυρη και ευρύτερα αποδεκτή ανάγνωση - ερμηνεία του Συντάγματος στο σύγχρονο δημοκρατικό πολίτευμα είναι ενδεικτικό βέβαια για το πόσο παρωχημένα και ανεδαφικά αντιλαμβάνεται το διαλεκτικό χαρακτήρα του Συντάγματος και τη συμβολική για την πολιτεία λειτουργία του προεδρικού θεσμού (παραπέμπω εδώ στις εύστοχες παράτηρήσεις του Δ. Τσάτσου, Ελευθεροτυπία, 1.2.87).

Ταυτόχρονα όμως δίνει και το έναυσμα για να επανεξετάσουν οι πολιτικές δυνάμεις τις απόψεις τους και να αναλάβουν τις ευθύνες τους σχετικά με τα *ουσιαστικά* προσόντα που χρειάζονται για την επιλογή και την ανάδειξη στο προεδρικό αξίωμα εκείνης της προσωπικότητας που θα 'χει προηγουμένως ζυμωθεί και καταξιώθει σε *δημόσιους πολιτικούς χώρους* στοτε αρμόδιος υπουργός» (Αρ. Μάνεσης, Ελευθεροτυπία, 28.1.87).

(κόμματα, κοινοβούλιο, τοπική αυτοδιοίκηση, συνδικαλισμό) και θα διαθέτει την ευρύτερη δυνατή *διακομματική*— και *όχι υπερκομματική*— *ταυτότητα και αποδοχή*.

Διότι το πρόβλημα δεν είναι σε τελική ανάλυση ο «ιδιότροπος» χαρακτήρας του συγκεκριμένου Π.Τ.Δ.— και πολύ περισσότερο τα ανθρωπομορφικά χαρακτηριστικά του πάνω στα οποία επικεντρώθηκαν πολλά σχόλια από ρηχά έως χυδαία... Ούτε τα αναχρονιστικά και νεφελώδη εθνικοθηρησκευτικά κηρύγματα που περιέχει ο πολιτικός λόγος του, (που χρειάζεται, για να αξιολογηθεί νηφάλια, μια συστηματική καταγραφή).

Ούτε τέλος η «αμφιλεγόμενη» νομιμοποίησή του (δηλ. τα «τραύματα» της εκλογής του) στο μέτρο που τις υπαρκτές ή μη αμφισβητήσεις κάλυψε κατά τεκμήριο, μαχητό αλλά σεβαστό, η ετυμηγορία του εκλογικού σώματος στις εκλογές της 2.6.1985· (Η ουσιαστική νομιμοποίηση άλλωστε είναι μέγεθος ευρύτερο από τον αριθμό των ψήφων και προπαντός δυναμικό: δεν αρκεί να έχει υπάρξει απλώς κάποτε, πρέπει να επιβεβαιώνεται συνέχεια με κάθε πρόσφορο μέσο...).

Το πρόβλημα είναι ότι ο σημερινός φορέας του προεδρικού θεσμού προέρχεται από ένα χώρο υπερκομματικό— όπως θεωρείται ο χώρος της δήθεν πολιτικά ουδέτερης δικαιοσύνης— και αντιλαμβάνεται την πολιτική ως «πολιτικά ουδέτερος και υπερκομματικός» κριτής— ή και τιμητής— αποξενωμένος από τον διαρκώς εξελισσόμενο συσχετισμό των κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων, το «κλίμα» της συγκυρίας και την διαδρομή— «υπόγεια» και μη— των ιδεολογικών ρευμάτων, αποκλεισμένος στην «επικίνδυνη μοναξιά της εξουσίας του Ανώτατου Άρχοντος»: (βλ. τις διεισδυτικές παρατηρήσεις του Χρ. Κυριαζή στο Αντί, τχ. 339). Νομίζω ότι εδώ βρίσκεται κυρίως η μεγάλη παρεξήγηση και όχι μόνο ούτε τόσο σ' όσα δικάια κατά καιρούς καταμαρτυρούν στον Χρ. Σαρτζετάκη, συνήθως όμως άκομψα, η αντιπολίτευση αλλά και μερίδα της συμπολίτευσης.

Ο συνταγματικά μη τυποποιημένος ρόλος του Π.τ.Δ. (συμβολικός - ιδεολογικός, συμβουλευτικός, στρατηγικός και καθημερινός) όπως και ο αυστηρά πλέον μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος τυποποιημένος ρυθμιστικός ρόλος του όχι μόνο *δεν είναι πολιτικά ουδέτερος* (πως είναι δυνατόν άλλωστε να υπάρξει τέτοιος ρόλος σε μια κοινωνία εξουσιαστική, ανταγωνιστική, ιεραρχημένη...) αλλά επιπλέον δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι *«υπερκομματικός»*; δηλ. «υπεράνω» και «μακράν» των πολιτικών κομμάτων.

Ο ρόλος του Π.τ.Δ. είναι γενικότερα ρόλος *πολιτικός* δηλ. ρόλος που απαιτεί μια πολιτική στάση και ευθύνη και ένα πολιτικό λόγο που να θεμελιώνονται σε διαφανή πολιτικά κριτήρια και αισθητήρια, δηλ. στη δημιουργική, κάτω από ένα σύγχρονο πρίσμα, σύζευξη πολιτικής σκέψης και εμπειρίας. Ειδικότερα δε —ως προς τους συγκεκριμένους πολιτικούς σχηματισμούς— είναι ρόλος *διακομματικός, ενταγμένος δηλ. μέσα στη λογική και τη δυναμική όλων των πολιτικών κομμάτων* που το σύνταγμα αναγνωρίζει ως τους κύριους εκφραστές της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας και η πρόσφατη αναθεώρηση ως ουσιαστικούς παράγοντες της ρύθμισης του πολιτεύματος.

Αυτόν τον πολιτικό— με την πιο πλατειά σημασία της έννοιας— και τον λεπτό και ευαίσθητο διακομματικό ρόλο που δεν είναι σε θέση ή και δεν έχει την θέληση να διαδραματίσει ο σημερινός Π.Τ.Δ. πρέπει να μπορεί να φέρει με πέρασ όποιος θα εκλέγεται στο εξής στο προεδρικό αξίωμα. Είναι γεγονός ότι μας λείπουν οι σχετικές προσλαμβάνουσες παραστάσεις όχι τόσο γιατί ο προεδρικός θεσμός δεν αριθμεί πάνω από 12 χρόνια ζωής στην μεταπολεμική Ελλάδα αλλά κυρίως γιατί δεν δοκιμάστηκε κάτω από μια εκδοχή πολυκομματικού— και όχι δικομματικού— συστήματος, κυβερνήσεων συνεργασίας, εϋθραυστων και οριακών κοινοβουλευτικών πλειοψηφιών κλπ. Αλλά ήδη τα πολιτικά κόμματα

πρέπει— μετά από όλες αυτές τις εμπειρίες— να έχουν σχηματίσει μια εικόνα σχετική με το κύρος και την προοπτική του προεδρικού θεσμού. Μπορούν δηλαδή να επιβάλουν στην πολιτική πρακτική τον προεδρικό ρόλο που εναρμονίζεται προς τον χαρακτήρα του πολιτεύματος και την συνταγματική τους θέση και μπορούν επίσης να επανατοποθετηθούν απέναντι στις σχέσεις Π.Τ.Δ. και πρωθυπουργού (αλλά και υπουργών, πολιτικών αρχηγών της αντιπολίτευσης κλπ) που σήμερα— και μέχρι σήμερα— πάσχουν από μια απαράδεκτη για τη σύγχρονη δημοκρατία *αδιαφάνεια* και *μυστικοπάθεια*. (Παραπέμπω εδώ στο τελευταίο κρούσμα της ανταλλαγής επιστολών μεταξύ πρωθυπουργού και Π.Τ.Δ. για το περιεχόμενο των οποίων ο ελληνικός λαός έμεινε χωρίς επίσημη και υπεύθυνη πληροφόρηση...).

Όσον αφορά τέλος τις ονομαστικές αρμοδιότητες που εδρεύουν στα άρθρα 36 (: ο Π.Τ.Δ. «εκπροσωπεί διεθνώς το κράτος» κλπ.) 45 (: ο Π.Τ.Δ. «είναι αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων» κλπ.) και 47 (: ο Π.Τ.Δ. «έχει το δικαίωμα να χαρίζει, μετατρέπει ή μετριάξει τις ποινές που επιβάλλουν τα δικαστήρια» κλπ.) είναι προφανές ότι προσιδιάζουν σε αρχηγό του κράτους κληρονομικό και ισόβιο και επιβίωσαν χάρη σε μια όχι ανεξήγητη αλλά πάντως αδικαιολόγητη νομικοτεχνική αδράνεια.

Αποδείχθηκε ότι για να αλλάξει ουσιαστικά και ολοκληρωμένα ένα πολίτευμα δεν αρκεί να διακηρυχθεί πανηγυρικά η μορφή του στο άρθρο 1 του Συντάγματος και να τεθεί στις διατάξεις που ρυθμίζουν τις αρμοδιότητες του αρχηγού του κράτους ο όρος: «Πρόεδρος της Δημοκρατίας» αντί του όρου «βασιλεύς». Χρειάζεται και μια ανάλυση αναδιάρθρωση, μια ριζικά διαφορετική «λογική» και «φιλοσοφία» έτσι ώστε να μην επιβιώνουν μέχρι σήμερα, 12 χρόνια σχεδόν μετά την θέσπιση του συντάγματος του 1975 θεσμικοί θύλακες και νοοτροπίες ενός μοναρχοκρατούμενου πολιτεύματος που ο λαός με μεγάλη πλειοψηφία έχει αποδοκιμάσει στο δημοψήφισμα του 1974.

Πάντως τα άρθρα αυτά που έχουν χαρακτηριστεί ή θεωρούνται και από τη σημερινή κυβερνητική πλειοψηφία ως «κατάλοιπα του μοναρχικού πολιτεύματος» (έτσι χαρακτηρίζεται το δικαίωμα χορηγήσεως αμνηστίας— όχι όμως και της χάριτος— από την εισηγητική έκθεση της πρότασης αναθεώρησης της 9.3.85) ίσως να παρέχουν ένα νομότυπο έρεισμα όχι όμως και ένα νομιμοποιητικό βάθρο για την άσκηση των σχετικών αρμοδιοτήτων από τον Π.τ.Δ.: σε καμιά περίπτωση δεν μπορούν να δικαιολογήσουν ένα αντιπλειοψηφικό χειρισμό π.χ. για θέματα εξωτερικής πολιτικής για τα οποία ως μόνο αρμόδιο όργανο αποφασίζει η κυβέρνηση (άρθρο 82 παρ. 1 Συντ.).

Και είναι ίσως μια *ειρωνεία της ιστορίας* το ότι η πρόσφατη αναθεώρηση, πέρα από τη συγκυρία με την οποία συνδέθηκε, από τη μια φαίνεται να δικαιώνεται σήμερα ως προς τη βασική αντίληψη του περιορισμού των προεδρικών αρμοδιοτήτων και από την άλλη να ελέγχεται διότι δεν προχώρησε ακόμη πιο βαθιά μεταρρυθμίζοντας και τις ονομαστικές αρμοδιότητες του

Τώρα -

ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
φθηνά ΠΟΛΥ φθηνά βιβλία

Έγκυκλοπαίδειες μισοτιμής
Ευκολίες πληρωμής

ΜΠΟΣΤΑΝΟΓΛΟΥ - ΓΙΑ ΤΟ ΦΘΗΝΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 92, ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΤΗΛ. 4112258

αρχηγού του κράτους για να αποκαταστήσει έτσι πληρέστερα τον κοινοβουλευτικό χαρακτήρα του πολιτεύματος...

ΠΟΤΕ ΚΑΙ ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΔΙΑΛΥΘΕΙ Η ΒΟΥΛΗ ΜΕ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Συνταγματικοί μηχανισμοί και θεσμικό κόστος

Ο τελευταίος ανασχηματισμός της κυβέρνησης (:από τη συνταγματική σκοπιά ο ανασχηματισμός αυτός προβληματίσε τους παρατηρητές όχι τόσο γιατί υποδηλώνει μια υποτίθεται «καταχρηστική» προσφυγή στο δικαίωμα που το Σύνταγμα (άρθρο 37 παρ. 1) αναθέτει στον πρωθυπουργό αλλά κυρίως γιατί ελέγχεται για το συγκεκριμένο ύφος υλοποίησής του που δεν ήταν εναρμονισμένο με τη διαφάνεια των διαδικασιών που υπαγορεύει σε κάθε εξουσιαστικό όργανο το σύγχρονο δημοκρατικό πολίτευμα και όταν ακόμα λειτουργεί σε όλη σχεδόν τη μεταπολιτευτική περίοδο κάτω από την πρωθυπουργοκεντρική εκδοχή με εκφυλιστικά φαινόμενα έντονης προσωποποίησης της εξουσίας), έθεσε επί τάπητος το ζήτημα των πρώτων εκλογών που υποβόσκει άλλωστε μετά τις δημοτικές εκλογές. Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης ζήτησε με δηλώσεις του επανειλημμένα— όχι πάντως από τον Π.τ.Δ.— «άμεση προσφυγή σε εκλογές» ενώ η κυβέρνηση επανέλαβε και δια στόματος του πρωθυπουργού ότι οι εκλογές θα διεξαχθούν το 1989, θα εξαντληθεί δηλ. η «τετραετία». Ανεξάρτητα από το πολιτικό βάρος και την αξιοπιστία που μπορεί να έχουν πλέον παρόμοιες δηλώσεις, η *εκλογολογία* είναι ήδη παρούσα και πρόκειται πλέον να δεσπόσει στην πολιτική σκηνή τους επόμενους μήνες. Σε αυτή τη συγκυρία, λοιπόν το Σύνταγμα «παρεμβαίνει» στο μέτρο που οριοθετεί— υποδέχεται στις σχετικές διατάξεις του τις πολιτικές δυνατότητες και ανάγκες προσφυγής σε εκλογές.

Παρέχει, με άλλα λόγια, απαντήσεις στο ερώτημα: *Με βάση ποιους συνταγματικούς μηχανισμούς μπορεί να διαλυθεί η Βουλή σήμερα (δηλ. αν δεν μεταβληθεί ο συσχετισμός των κοινοβουλευτικών δυνάμεων).*

Το θέμα δηλ. δεν είναι μόνο το να θέλει— ή να πιεστεί να αποφασίσει— τις εκλογές στο χρόνο που θα κρίνει κατάλληλο η κυβέρνηση. Χρειάζεται να συνεκτιμηθεί και μέσα από ποια συνταγματική δίοδο θα περάσει και με ποιο θεσμικό κόστος. *Πράγματι σήμερα την πρόωρη διάλυση της Βουλής μπορεί να προκαλέσει μόνο η κυβέρνηση, είτε (α) για να «ανανεωθεί η λαϊκή εντολή προκειμένου να αντιμετωπιστεί εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας» (άρθρο 41 παρ. 2) είτε (β) με την υποβολή της παραίτησής της (άρθρο 38 παρ. 1).*

(γ) Αυτά «κατ' αρχήν» γιατί υπάρχει και μια άλλη περίπτωση εξαιρετική και ακραία: να φτάσουμε σε διάλυση της Βουλής χωρίς να το θέλει η κυβέρνηση (ή χωρίς να φαίνεται ότι το έχει επιδιώξει— αλλά αυτή η εκδοχή— «σενάριο» μας οδηγεί πολύ μακριά...): με παραίτηση του Π.τ.Δ. και εφ' όσον βέβαια αποβεί άγονη και η τρίτη από τις ψηφοφορίες που θα επακολουθήσουν για να αναδειχθεί ο νέος Π.τ.Δ. (άρθρο 41 παρ. 5 και 32 παρ. 4 Συντ.).

Αναλυτικότερα:

(α) Επιλέγοντας την πρώτη δυνατότητα η κυβέρνηση έχει και το πλέον έκρηκτο ότι θα ανατεθεί σε αυτήν και η ευθύνη διεξαγωγής των εκλογών— αυτό άλλωστε συνέβη και το 1977 και το 1985 όταν το άρθρο 41 παρ. 2 χρησιμοποιήθηκε ως ο πιο εύκολος δρόμος για τη διάλυση της Βουλής. Το μόνο «πρόβλημα» της κυβέρνησης σ' αυτή την περίπτωση είναι η πειστική «περιγραφή» της διάταξης, δηλ. η επιλογή ενός μεζονος εθνικού θέματος της επικαιρότητας (π.χ. η παραμονή ξένων βάσεων στη χώρα μας) το οποίο πάντως δεν μπορεί να 'ναι— όπως το 1985— το κυπριακό γιατί σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 41 παρ. 2, εδαφ. β': «Αποκλείεται η διάλυση της νέας Βουλής για το ίδιο θέμα».

(β) Η επιλογή της δεύτερης δυνατότητας, συνεπάγεται πέρα α-

πό το πολιτικό κόστος μιας παραίτησης και ένα συγκεκριμένο πλέον θεσμικό τίμημα: Τις εκλογές δεν θα τις διενεργήσει η κυβέρνηση που υποβάλει την παραίτηση της— και εξακολουθεί να διαθέτει την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας της Βουλής (όπως συνέβη το 1981 με την κυβέρνηση Γ. Ράλλη κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 38, 1, β του Συντάγματος του 1975) αλλά, σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 3— στο οποίο παραπέμπει το 38 παρ. 1— μια «οικουμενική» κυβέρνηση (δηλ. μια κυβέρνηση που σχηματίζεται— ή γίνεται αποδεκτή από όλα τα «κόμματα της Βουλής» δηλαδή όσα ο κανονισμός της συμβαίνει να αναγνωρίζει ως τέτοια...) ή αν ο σχηματισμός της αποτύχει— όπερ και το πιθανότερο...— μια «υπερσυστατική» κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Πρόεδρο ενός από τα τρία ανώτατα δικαστήρια (Συμβούλιο της Επικράτειας, Άρειος Πάγος, Ελεγκτικό Συνέδριο) και υπουργούς τα πρόσωπα εκείνα που μπορούν να συγκεντρώσουν την ευρύτερη δυνατή αποδοχή των πολιτικών δυνάμεων σύμφωνα με την εκτίμηση όχι μόνο του πρωθυπουργού που θα τους προτείνει αλλά σ' αυτήν ειδικά την περίπτωση και του Π.τ.Δ. (Να ένα από τα ελάχιστα πεδία όπου ο Π.τ.Δ. μπορεί να ασκήσει ρυθμιστικές αρμοδιότητες και να παίξει τον εποικοδομητικό πολιτικό και διακομματικό ρόλο στον οποίο αναφερθήκαμε παραπάνω...).

● Πάντως είτε με τον πιο πρόσφορο και επωφελή πολιτικά μηχανισμό του άρθρου 41 παρ. 2 είτε και με τον μηχανισμό του άρθρου 38 παρ. 1 για να φτάσουμε σε πρόωρες εκλογές χρειάζεται η πολιτική βούληση της κυβέρνησης και όχι μόνο του πρωθυπουργού.

Αν αυτό μοιάζει τυπικό για την πρώτη εκδοχή (μιας και είναι μάλλον απίθανο να μην αποδεχτούν οι υπουργοί την σχετική εισήγηση του πρωθυπουργού) είναι *ουσιαστικό* στην δεύτερη εκδοχή: Γιατί αν παραιτηθεί λ.χ. σήμερα μόνο ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου— χωρίς να ζητήσει την παραίτηση και των άλλων μελών της κυβέρνησης— ο Π.τ.Δ. σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 38 παρ. 2 διορίζει πρωθυπουργό— το αργότερο μέσα σε 3 μέρες και ενώ εν τω μεταξύ καθηκοντα πρωθυπουργού ασκεί ο πρώτος κατά σειρά αντιπρόεδρος ή υπουργός— τον βουλευτή που θα του προτείνει η κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος. Συνεπώς δεν οδηγούμαστε έτσι σε διάλυση της Βουλής στο μέτρο που η κυβέρνηση με το νέο πρωθυπουργό— ανασχηματισμένη ή μη— θα πάρει, «καλώς έχοντων των πραγμάτων», την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας της Βουλής που υποχρεούται να ζητήσει μέσα σε 15 μέρες από την ορκωμοσία του πρωθυπουργού κατά το άρθρο 84 παρ. 1.

(Ανάλυση όλων των παραπάνω ρυθμίσεων βλ. σε *Εν. Βενιζέλος*, Το κοινοβουλευτικό πολίτευμα και η λειτουργία του κατά το Σύνταγμα του 1975 / 1986, Θεσσαλονίκη 1987).

(γ) Η διάλυση της Βουλής είναι τέλος η αναπόφευκτη κατάληξη μιας ενδεχόμενης παραίτησης του σημερινού Π.τ.Δ. Χρ. Σαρτζετάκη, εφόσον βέβαια— δεν αναδειχθεί νέος Π.τ.Δ., εκδοχή που μοιάζει σήμερα εν όψει της δεδομένης σύνθεσης της Βουλής ως η πιο πιθανή.

Υποτίθεται ότι στη διάρκεια της πρώτης θητείας του κάθε Π.τ.Δ. θα σκεφθεί πολύ για να καταφύγει στην παραίτηση στο βαθμό που επιθυμεί να διεκδικήσει την επανεκλογή του. Σύμφωνα με την ερμηνευτική δήλωση του άρθρου 33 του Συντ. απαγορεύεται στο Π.τ.Δ. πρην παραίτηται πριν από τη λήξη της θητείας του να λάβει μέρος στην προεδρική εκλογή που επακολουθεί εξ αιτίας της παραίτησής του.

Ήδη όμως η ρήτρα αυτή δε στάθηκε ικανή να αποτρέψει την παραίτηση του προηγούμενου Π.τ.Δ. Κ.Καραμανλή. Ούτε μπορεί σήμερα να αποκλείσει μια ενδεχόμενη παραίτηση του Χρ. Σαρτζετάκη. Ωστόσο το θεσμικό κόστος μιας προεδρικής παραίτησης είναι πολύ βαρύ— εφόσον δεν υπάρξει αναδείξη νέου Π.τ.Δ.— στο μέτρο που (1) οδηγεί σε μια πρόωρη και «εξ αντι-

ταγμα 75/86 δέχεται πλέον μόνο κάτω από τους αυστηρά τυποποιημένους όρους του άρθρου 41 παρ. 1 και (2) προσδίδει στις βουλευτικές εκλογές μια επί πλέον φόρτιση και ένα δημοψηφισματικό - προεδρικό χαρακτήρα που καταστρατηγεί ή αλλοιώνει το νόημα της λαϊκής ετυμολογίας.

Αν αναλογιστεί αυτές τις σοβαρές επιπτώσεις, αυτό το θεσμικό τμήμα που θα 'χει η παραίτηση του ο σημερινός— και κάθε— Π.τ.Δ. πρέπει να καταφύγει σε αυτό το έσχατο μέσο μόνο μετά από πολλή περίσκεψη...

Τις εκλογές πάντως σε αυτή την περίπτωση θα διενεργήσει η κυβέρνηση που έχει σήμερα την εμπιστοσύνη της διαλυόμενης Βουλής: η διάταξη για την «οικουμενική» ή «υπηρεσιακή» κυβέρνηση έχει εφαρμογή μόνο όταν δεν συγκροτείται κυβέρνηση που να διαθέτει την εμπιστοσύνη της απόλυτης πλειοψηφίας της Βουλής ή η κυβέρνηση που έχει την εμπιστοσύνη και θέλει— όπως είδαμε ήδη— με την παραίτησή της να προκαλέσει διάλυση της Βουλής.

Και μια τελευταία επισήμανση: Θα ήταν ενδιαφέρον να αναρωτηθούμε ποια θα ήταν η τροπή των πραγμάτων σήμερα αν δεν είχε αναθεωρηθεί η διάταξη του άρθρου 41 παρ. 1. Η αρμοδιότητα του Π.τ.Δ. να διαλύσει τη Βουλή όταν κρίνει ότι βρίσκεται σε «προφανή δυσαρμονία με το λαϊκό αίσθημα» θα είχε αποβεί πεδίο συνταγματικοπολιτικής έντασης καθώς θα έθετε τον ρυθμιστή του πολιτεύματος μπροστά στο δίλημμα ή να αποκρούσει το σχετικό αίτημα της αξιωματικής αντιπολίτευσης με κίνδυνο να θεωρηθεί ότι ευνοεί έτσι την κυβερνητική πλειοψηφία ή να δεχτεί—καθώς σήμερα το έδαφος μοιάζει τόσο πρόσφορο— ότι υπάρχουν αρκετές ενδείξεις δυσαρμονίας και να προβεί σε μια αντιπλειοψηφική διάλυση της Βουλής, οδηγώντας τη χώρα, με ένα αμφισβητούμενο χειρισμό, σε εκλογές πρόωγης. Η αναθεώρηση αυτής της επίμαχης προεδρικής αρμοδιότητας, αποδεικνύεται λοιπόν σήμερα ότι δεν ήταν και τόσο «ανούσια» ή «άχρηστη» στο μέτρο που με τη νέα ρύθμιση αποτρέπονται εξελίξεις ανεπιθύμητες και ζημιογόνες όχι τόσο για την συγκεκριμένη παράταξη που διαθέτει την κυβερνητική πλειοψηφία αλλά κυρίως για την ομαλή λειτουργία των συνταγματικών θεσμών.

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ:

Η εκδοχή σύμφωνα με την οποία οι εκλογές μπορεί να αποβούν αναπόφευκτες αν— κατά τις εκτιμήσεις του ανταποκριτή των «Τάιμς», βλ. Ελευθεροτυπία 10.2.87— επτά μόνον βουλευτές αποσκιρτήσουν από το ΠΑΣΟΚ δεν εξετάζεται γιατί μια τέτοια ή άλλη παρεμφερής εξέλιξη ανατρέπει την σημερινή κατανομή των πολιτικών δυνάμεων στη Βουλή.

Πάντως στην περίπτωση της αποχώρησης ή «αποστασίας» (ο όρος εγκαλεί στη μνήμη τις τραυματικές ιστορικές εμπειρίες από τα Ιουλιανά του '65 και καθιστά στο όλο εγχείρημα πρόσφορο πεδίο για μια «αποδοτική» ιδεολογική χρήση της ιστορίας...) ενός αριθμού βουλευτών από την κυβερνητική πλειοψηφία θα πρέπει να έχουμε υπ' όψη μας ότι το Σύνταγμα (άρθρο 84 παρ. 6) προβλέπει την δυνατότητα να παραμείνει στην αρχή μια κυβέρνηση αρκεί στην ψήφο εμπιστοσύνης που θα ζητήσει να πάρει την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων βουλευτών (: π.χ. 146 επί 290 παρόντων αν στη Βουλή, και το παράδειγμα βέβαια δεν είναι μόνο υποθετικό, είναι παρόντα όλα τα μέλη της εκτός από τους 9 βουλευτές του ΚΚΕ και τον 1 του ΚΚΕ εσωτ.).

Ανεξάρτητα από την προφανή πολιτική αποδυνάμωση που υφίσταται έτσι η κυβέρνηση— πράγμα που κατά πάσα πιθανότητα θα την οδηγήσει στην παραίτηση— το σύνταγμα για την πτώση της με κοινοβουλευτικές διαδικασίες απαιτεί να έχει σχηματιστεί εναντίον της μια νέα απόλυτη πλειοψηφία (δηλ. να την καταψηφίσουν τουλάχιστον 151 βουλευτές...).

Θεσσαλονίκη, 16.-2-87

Το SEX στην Ελλάδα

Δρ. ΓΙΑΝΝΗ Γ. ΓΑΛΑΝΟΥ
Ένα βιβλίο ΣΟΚ

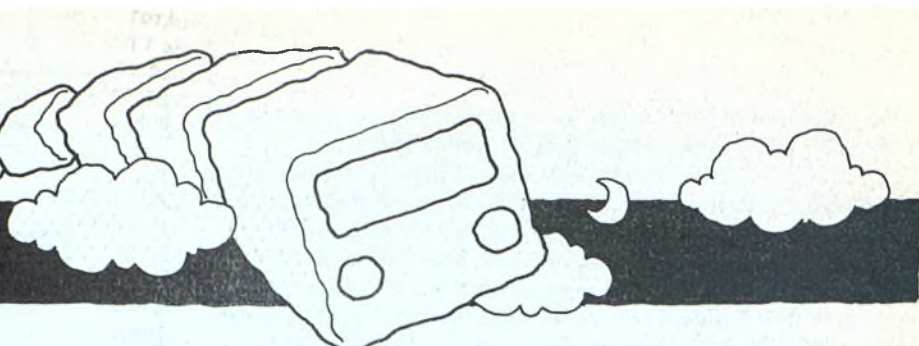
Για τις σεξουαλικές νευρώσεις και τη θεραπεία τους.
Εκδόσεις ΜΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗ

ΧΟΡΧΕ ΣΕΜΠΡΟΥΝ

Εξάντας

ΤΟ ΛΕΥΚΟ ΟΡΟΣ

Η αβάσταχτη ελαφρότητα της εξαγγελίας των «μεγάλων έργων»

του Μιχάλη Μοδινού

Εν έτει έκτω από εγκαθιδρύσεως σοσιαλισμού το ΠΑΣΟΚ ανακαλύπτει ξανά την πυρίτιδα της ανάπτυξης: την προ τριακονταετίας καραμανλική συνταγή των μεγάλων δημοσίων έργων. Δρόμοι, ασφάλτινοι και σιδηροί, υπόγειοι, επίγειοι, αιωρούμενοι, εναέριοι, υδάτινοι θα κατευθύνουν την κοινωνική ροή προς την ανάπτυξη. Ποια ανάπτυξη όμως; Τα 4/6 των έργων αφορούν τον τουρισμό, το 1/6 τους Αθηναίους, το 1/6 τη γεωργία. Τουλάχιστον επί καραμανλικής οκταετίας αναπτυσσόταν η ΔΕΗ και ο ΟΤΕ —απαραίτητες υποδομές για βιομηχανία και υπηρεσίες. Τώρα μόνο ο τουρισμός κι η γεωργία της Θεσσαλίας υπάρχουν ως στόχοι; Μ' αυτούς θα επιχειρηθεί η αναβάθμιση της θέσης της χώρας στο διεθνή και (κυρίως) ευρωπαϊκό καταμερισμό εργασίας; Θα εξαγούμε πρώιμα ραπανάκια και ροδοκόκκινους τουρίστες και θα εισάγουμε όλα τα άλλα;

Να λοιπόν που μετά το τούνελ της λιτότητας το ΠΑΣΟΚ μας προσφέρει «ορίζοντες αναπτυξιακούς». Αξίζει να τους σχολιάσουμε και να τους κρίνουμε πριν είναι πολύ αργά.

Οι μεγαλεπήβολες εξαγγελίες για τα έξι μεγάλα έργα είναι περίεργο το πόσο εύκολα έριξαν στάχτη στα μάτια του κόσμου, ακόμη και κονδυλοφόρων που υποτίθεται ότι πρέπει να είναι μέσα στα πράγματα. Διότι άλλο οι πρώτες σελίδες των εφημερίδων όπου το παιγχνίδι παίζεται χοντρά και άλλο τα «εσωτερικά», επώνυμα άρθρα με αξιώσεις επικύρωσης από ονόματα που κάτι λένε στη συλλογική συνείδηση. Θα διαπιστώσει λοιπόν κανείς ότι, με ελάχιστες εξαιρέσεις, οι εφημερίδες πήραν στα σοβαρά τις εξαγγελίες για τα μεγάλα έργα, όπως ακριβώς πήραν στα σοβαρά τις υποτιθέμενες ευμενείς επιπτώσεις της διοργάνωσης από τη χώρα μας των Ολυμπιακών αγώνων. Να φταίει το χαμηλό επίπεδο δημοσιογραφικής ενημέρωσης ή η απώλεια της αίσθησης των μεγεθών ή τέλος η πλήρης παράδοση στην πατροπαράδοτη ιδεολογία των μεγαλόσχημων άνωθεν επεμβάσεων που εκπορεύονταν ανέκαθεν από τους πολιτικούς μας ηγέτες; Μάλλον όλα αυτά μαζί σε δύσκολα προσδιορίσιμες αναλογίες.

Υπάρχει όμως μια σοβαρή ένδειξη ότι τα μεγάλα έργα εκτός από το ρόλο που καλούνται να παίξουν σε ένα συμβολικό επίπεδο (αφ' ενός ως βορά στην εσωτερική κατανάλωση, αφ' ετέρου ως απαστράπτοντα μηχανήματα προς εξωτερικούς επενδυτές του τριτογενούς), θα λειτουργήσουν μεσοπρόθεσμα και ως σιγαστήρας στους κοινωνικούς αναβρασμούς, την καθ' ημάς «πάλη των τάξεων». Το μήνυμά του κ. Β. Νέττα από τις στήλες της «Ελευθεροτυπίας» προς τους απεργούς είναι σαφές: μα γιατί φωνάζετε, όταν το σταθεροποιητικό πρόγραμμα του κ. Σημίτη δεν έχει σαν στόχο παρά τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης μας; Αν βρεθούν τρόποι να χρηματοδοτηθούν τα έξι μεγάλα έργα θα δημιουργηθούν 100.000 θέσεις εργασίας και το πρόβλημα της ανεργίας θα έχει εν πολλοίς λυθεί. Η σύγχυση του κ. Νέττα και των άλλων διαλλακτικών κονδυλοφόρων είναι πλήρης. Πρώτον ποιος είπε ότι οι εργαζόμενοι διεκδικούν θέσεις εργασίας όταν αυτές είναι για τους ανέργους εξ ορισμού; Δεύτερον ποιος θεωρεί τις 100.000 θέσεις εργασίας ικανοποιητικές όταν οι επίσημα δηλωμένοι άνεργοι είναι περίπου πενταπλάσιοι (9% του ενεργού εργατικού δυναμικού) και οι ανεπίσημοι περίπου άλλοι τόσοι; Τρίτον από πού προκύπτει ο αριθμός αυτός όταν δεν υπάρχουν τεχνικές μελέτες για τα περισσότερα από τα εξαγγελόμενα έργα, ούτε καν μελέτες σκοπιμότητας ή ανάλυσης ωφέλειας - κόστους που θα προσδιόριζαν σε αδρές γραμμές και τις θέσεις εργασίας; Τέταρτον γιατί δεν δηλώνεται ότι οι όποιες νέες θέσεις δεν έχουν χαρακτήρα

μονιμότητας, αλλά διαρκούν όσο και η κατασκευή των έργων;

Σ' η βράση κολλάει...

Θα μπορούσε κανείς να προχωρήσει λίγο παραπέρα στην ίδια συλλογιστική γραμμή. Η απόδοση του σταθεροποιητικού προγράμματος, πέραν της κοινωνικής αδικίας που εξ' ορισμού συνεπάγεται αφού πλήττει αποκλειστικά τις τάξεις των μισθωτών, δεν είναι μόνο αμφίβολη ως προς τους χρονικούς ορίζοντες όπου τοποθετείται αλλά και ως προς το μέγεθος και τα είδη των βελτιώσεων που θα επιφέρει. Για παράδειγμα οι στόχοι της σταθεροποίησης ή ελαφράς μείωσης του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών είναι ένας στόχος ελάχιστα παρηγορητικός όταν τα ανοίγματα του δημόσιου τομέα είναι τεράστια, οι τρέχουσες υποχρεώσεις από υπάρχοντα δάνεια επίσης και το εξωτερικό χρέος δυσβάσταχτο ακόμη και αν συγκρατηθεί στα παρόντα επίπεδα. Είναι λοιπόν αστείο να θεωρεί κανείς ότι η λιτότητα είναι από μόνη της ικανή να χρηματοδοτήσει έργα πέραν των τρεχουσών δεσμεύσεων του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων, πολύ περισσότερο έργα προϋπολογισμού της τάξεως των μερικών τρισεκατομμυρίων δραχμών και όχι του 1 τρις. δρχ. όπως ελαφρά τη καρδία δηλώθηκε. Οι χρηματοδοτικές πηγές θα βρεθούν αλλού, προφανώς στο εξωτερικό ή δεν θα υπάρξουν.

Η εξαγγελία των έξι έργων σχεδόν ταυτόχρονα με την πανελλαδική απεργία είναι προφανές ότι αποτελεί ένα χονδροειδή αντιπερισπασμό. Εντούτοις αφόπλισε τη δεξιά που για άλλη μια φορά έδειξε αιφνιδιασμένη μη γνωρίζοντας πως πρέπει να αντιδράσει όταν την παίρνουν τη μπουκιά από το στόμα. Εν προκειμένω η υποκλοπή της δικής της αντίληψης περί εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης όπως διαμορφώθηκε τη δεκαετία του '50, άσχετα αν δεν ταιριάζει με τους καιρούς που ζούμε σήμερα, τη βρίσκει απροετοίμαστη. Όμως απροετοίμαστη δείχνει και η εν γένει αριστερά όταν δεν καταγγέλλει τις λογικές ασυνέπειες παρόμοιων εξαγγελιών και διστακτικά αποδέχεται την αμφίβολη δημιουργία θέσεων εργασίας στον τομέα των δημοσίων έργων. Η αμηχανία ένθεν και ένθεν της διαχωριστικής γραμμής αριστερά - δεξιά είναι προφανής σε εποχές όπου η άνοδος της οργανικής σύνθεσης του κεφαλαίου έχει καταστήσει πανάκριβη τη θέση εργασίας στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας και όπου ο καπιταλισμός εκσυγχρονίζεται ραγδαία μεταφέροντας πόρους και μαλαλά στους τομείς της πληροφορικής και αυτοματοποίησης, με ραγδαίους ρυθμούς. Έτσι η αποβιομη-

χάνιση της χώρας αυτής προβάλλει ως ρεαλιστική πιθανότητα καθώς καινοτομίες και οργανωτικότητα βρίσκονται σε σπάνι και— κυρίως— καθώς οι παρεμβάσεις του κεντρικού κράτους διακρίνονται από ολιγωρία και σύγχυση.

Τα μεγάλα έργα δεν θα απαντήσουν στο πρόβλημα της ανεργίας αντίθετα θα υπερχρεώσουν τη χώρα και θα ακυρώσουν οριστικά την όποια προοπτική αυτοδύναμης ανάπτυξης. Επίσης δεν θα έχουν δευτερογενείς επιπτώσεις γιατί από μόνα τους δεν είναι ικανά να προσελκύσουν επενδυτές ούτε ντόπιους (λόγω της αφασίας που χαρακτηρίζει την ντόπια αστική τάξη) ούτε ξένους (διότι η χώρα θεωρείται περίπου αφερέγγυα και η κυβέρνηση «απρόβλεπτη» στο εξωτερικό). Έτσι, και αν ακόμη κατασκευασθούν στο σύνολό τους ή εν μέρει, θα παραμείνουν «υποδομή εξυπηρετήσεως του καταναλωτού» και όχι του επενδυτού. Υπάρχει όμως κάτι χειρότερο. Η βιάση με την οποία προγραμματίζονται και η αβάσταχτη ελαφρότητα με την οποία σε περίπτωση πραγματοποίησης τους θα αποστερηθεί η οικονομία επενδύσεων σε άλλους κλάδους και τομείς (υγεία, εκπαίδευση, γεωργική και δασική ανάπτυξη, προστασία περιβάλλοντος κλπ.) δεν προοιωνίζονται τίποτα καλό. Για παράδειγμα τίποτα δεν είναι γνωστό για τις οικολογικές επιπτώσεις από την τυχόν εκτροπή του Αχελώου τόσο ανάντη του ποταμού όσο και στις σημερινές εκβολές του στην Αιτωλοακαρνανία. Ακόμη δεν έχουν αξιόπιστα εκτιμηθεί οι οικολογικές επιπτώσεις στον ίδιο το Θεσσαλικό κάμπο από ένα εντατικό παραγωγικό μοντέλο με υπερχρήση λιπασμάτων και φυταφαρμάκων, ρύπανση του υπογείου υδροφόρου ορίζοντα, και αφαλάτωση των εδαφών λόγω της αυξημένης εξατμίστη στην Θεσσαλία. Ούτε άλλωστε υπάρχουν αξιόπιστες μετρήσεις για την ποσότητα του νερού που τελικώς θα εκτραπεί και για το ποσοστό που θα φτάσει τελικά στον αγρότη μετά τις αναμενόμενες απώλειες (εξατμίστη, διήθηση) σε μια πορεία δεκάδων χιλιομέτρων. Δεν είναι καν γνωστό ένα αξιόπιστο σενάριο που θα περιγράψει το τι θα καλλιεργήσουμε στο μέλλον και που θα τεκμηριώσει το πώς και το γιατί η διαφορική πρόσδοδος λόγω της άρδευσης αξίζει τον κόπο.

Παρόμοια ως προς τη φύση τους ερωτηματικά πλανιούνται για τη ζεύξη Ρίου Αντίριου όταν μάλιστα δεν έχει επισημως ακυρωθεί ο δρόμος Βόλου - Ηγουμενίτσας που θα αποτελούσε το σύνδεσμά μας με την Ευρώπη.

Αλλά επίσης για το μετρό, όταν δεν ξέρουμε παρά ελάχιστα πράγματα για τις εξωτερικές επιβαρύνσεις από την κατασκευή του στην ίδια την πόλη μια και καμιά μελέτη δεν μιλάει γι' αυτές. Και ακόμη για τον εκσυγχρονισμό των τηλεπικοινωνιών όταν είναι γνωστή η έλλειψη συντονισμού μεταξύ υπηρεσιών και άγνωστος ο τρόπος που θα υλοποιηθεί το πρόγραμμα και θα επικαλυφθεί με άλλα προγράμματα άλλων φορέων. Εν ολίγοις δηλαδή η αφερέγγυότητα του Δημοσίου Τομέα και η δε-

δομένη ανικανότητά του να προγραμματίσει με συνέπεια και αξιοπιστία σίγουρα δεν μας οδηγούν στη μεταβιομηχανική εποχή του υπουργού Εθνικής Οικονομίας ούτε στο διεθνές μετακομιστικό και τουριστικό κέντρο που έδειξε να οραματίζεται ο πρωθυπουργός στο Νταβός.

Με ποιο δημόσιο τομέα;

Πράγματι με τον δεδομένο δημόσιο τομέα να κατασπαταλά το πλεόνασμα που παράγεται στην κοινωνία αυτή ή να υποδεικνύει έμμεσες οδούς κατανάλωσής του, το μέλλον δείχνει γκριζωπό. Η σταθεροποιητική πολιτική δεν έχει καμιά πιθανότητα να πετύχει όταν για παράδειγμα το κράτος φροντίζει για τη μαζική πρόσληψη χιλιάδων φερελπίδων νέων που τους μετατρέπει σύντομα σε εξαθλιωμένους εργαζόμενους, όχι μόνο με την υλική αλλά και με την πνευματική ηθική έννοια του όρου. Για όποιον δεν πείθεται εύκολα αρκεί μια βόλτα σε οποιοδήποτε υπουργείο ή οργανισμό κοινής ωφέλειας για να διαπιστώσει ιδίως ομμάσι πώς έχουν δημιουργηθεί οι εκατοντάδες χιλιάδες αμειβομένων ανέργων που διπλασιάζουν το κόστος «διαμονής» τους σε πανάκριβα τετραγωνικά στο κέντρο της Αθήνας καταναλώνοντας φως, νερό, τηλέφωνο, αναλώσιμα και επιβαρύνοντας καθημερινά το κυκλοφοριακό σύστημα, εντελώς αναίτια με καθαρά οικονομικά κριτήρια.

Η ψυχοπαθολογία αυτού του κόσμου δεν έχει απασχολήσει επαρκώς κανέναν, ούτε έχει οδηγήσει σε μια τεκμηριωμένη θεωρία που θα εξηγούσε το γιατί οι εκατοντάδες χιλιάδες δημοσίων υπαλλήλων δεν παράγουν τίποτα. Το βέβαιο είναι ότι η τεράστια μάζα αυτών των ανθρώπων όχι απλώς δεν συνιστά ένα τριτογενή τομέα ικανό να στηρίξει τους πραγματικά παραγωγικούς τομείς της οικονομίας, αντίθετα ακυρώνει τις όποιες επιλογές, καταστρέφοντας οτιδήποτε παράγεται αλλού. Έτσι όμως κατατρώγονται οι πόροι αυτής της κοινωνίας που αντί να επενδύονται σε παραγωγικό έργο κατευθύνονται σε αργομισθίες και διπλοθεσίες βάζοντας σε κίνηση όλο αυτόν τον κόσμο για να του δημιουργήσουν την ψευδαίσθηση ότι απασχολείται. Γι' αυτό άλλωστε είναι τρέχουσα η ακραία αντίληψη ότι η δουλειά θα γινόταν καλύτερα με το 1/10 του τρέχοντος δημοσιοϋπαλληλικού δυναμικού, των υπολοίπων 9/10 εισπρακτόντων ένα επίδομα ανεργίας ανάλογο του σημερινού μισθού τους κάτι που θα μας έκανε όλους πλουσιότερους. Τότε κατ' αυτή την άποψη θα ήταν δυνατό το υπόλοιπο 1/10 να προγραμματίσει έργα και παρεμβάσεις επί τη βάσει κάποιου στοιχειώδους σκεπτικού και όχι του πολιτικού αισθητηρίου του πρωθυπουργού που γνωρίζει πολύ καλά πως να αποστομώσει το συνδικαλιστικό κίνημα μοιράζοντας αφιδώς οράματα, όταν δεν χρησιμοποιεί άλλα μέσα.

Φυσικά τα πιο πάνω θα απαιτούσαν φαντασία και θα συνιστούσαν «επανάσταση». Αλλά ποιος μπορεί ακόμη— εδώ που φτάσαμε— να πιστεύει στις— ανυπαρκτες άλλωστε— μεταρρυθμίσεις;

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΑΧΕΛΩΟΣ:

Αφορά στην εκτροπή ποσοστού του νερού του ποταμού, περί το 20%, από τη δυτική Ελλάδα προς το Θεσσαλικό κάμπο. Προβλέπεται να κατασκευαστούν πέντε φράγματα, πέντε υδροηλεκτρικοί σταθμοί, σήραγγα μεταφοράς και αρδευτικά δίκτυα στους τρεις γεωργικούς νομούς της Θεσσαλίας. Οι τεχνικές μελέτες έχουν ολοκληρωθεί και έχει αρχίσει η κατασκευή ορισμένων τμημάτων των σηράγγων εκτροπής. Ο προϋπολογισμός των έργων εκτιμάται σε 250 δις δραχμές και αναγγέλλεται ότι πρόκειται να δημιουργηθούν 30.000 νέες θέσεις εργασίας για την κατασκευή τους.

ΜΕΤΡΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ:

Αφορά στην κατασκευή των κεντρικών τμημάτων των γραμμών Α και Β, δηλαδή από Κεραμεικό στο Γενικό Επιτελείο Στρατού και από Σεπόλια στη Δάφνη, μήκους περίπου 10 χλμ., με 20 σταθμούς. Έχει προχωρήσει η διαδικασία δημοπράτησης, για έργα πολιτικού μηχανικού, σήραγγας μήκους 1 χλμ., από Σεπόλια σε Αττική, η οποία στηρίζεται στη λεγόμενη προμελέτη των Γάλλων, που παρελήφθη το 1982. Ο προϋπολογισμός του έργου εκτιμάται σε 150 δις δραχμές και η κατασκευή του αναμένεται να δημιουργήσει πολλές χιλιάδες θέσεις εργασίας. Στο άμεσο μέλλον προβλέπεται να διενεργηθεί πρώτη διευνητική φάση διαγωνισμού, για την προεπιλογή χρηματοδοτικών - κατασκευαστικών ομίλων. Πιθανός χρόνος περάτωσης του έργου: 1996 —Ολυμπιακοί αγώνες.

ΡΙΟ - ΑΝΤΙΡΡΙΟ:

Αφορά στην κατασκευή κατ' αρχήν κρεμαστής γέφυρας ζεύξης, μήκους περίπου 1,8 χλμ. Ο προϋπολογισμός του έργου εκτιμάται σε 40 δις δραχμές και υπολογίζεται ότι η κατασκευή του θα δημιουργήσει περίπου 200.000 μεροκάματα εργασίας.

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΣΠΑΤΩΝ:

Παρουσιάζεται η εναλλακτική λύση απέναντι στην κατασκευή δεύτερου διαδρόμου, μέσα στη θάλασσα, στο Ελληνικό. Κατ' αρχήν θα εξυπηρετεί πτήσεις Charters. Έχουν δαπανηθεί για απαλλοτριώσεις περί τα 20 δις δραχμές. Εκτιμάται ότι, με διπλασιασμό της δαπάνης που έχει ήδη γίνει, θα δημιουργηθεί ένας διάδρομος και πρόχειρες κτιριακές εγκαταστάσεις που θα αποφορτίσουν το Ελληνικό για διάστημα 20ετίας περίπου.

ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΔΡΟΜΟΣ:

Πρόκειται για τη μετατροπή του λεγόμενου βασικού εθνικού δικτύου (Πάτρα - Αθήνα - Ευζώνοι, Θεσσαλονίκη - Καβάλα, Κόρινθος - Τρίπολη - Καλαμάτα) σε δίκτυο αυτοκινητοδρόμων με συνολικό μήκος περίπου 1000 χλμ. και με προϋπολογισμό 250 δις δραχμές. Έχει ήδη αρχίσει η μετατροπή τμημάτων, μήκους περίπου 100 χλμ.

ΔΙΚΤΥΟ ΟΣΕ:

Αφορά στον εκσυγχρονισμό της γραμμής Αθήνα - Θεσσαλονίκη - Ειδομένη με εγκατάσταση διπλής γραμμής σε όλο το μήκος, βελτίωση της χάραξης και ηλεκτροκίνησης. Ο χρόνος διαδρομής Αθήνας - Ειδομένης προβλέπεται να συντμηθεί στο ήμισυ (4,5 ώρες αντί των 9,0 ωρών). Ο προεκτιμώμενος προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται σε 120 δις δραχμές.

ΥΠΕΘΟ:

'Αλλα λόγια ν' αγαπιόμαστε...

Από το Γραφείο Τύπου του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας στάλθηκε στο ΑΝΤΙ μακροσκελής απάντηση (9 σελίδες) στα δημοσιεύματα του περιοδικού για τις καταστροφές στις Πρέσπες. Δημοσιεύουμε τα κύρια σημεία της απάντησης, μαζί με ορισμένα σχόλια του συνεργάτη μας Γιάννη Φλώρινου.

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΥΠΕΘΟ

Κυρία Διευθύντα,

Στα τεύχη υπ' αριθμόν 333, 334 και 335 του έγκριτου περιοδικού σας δημοσιεύτηκαν ορισμένα ρεπορτάζ για τις «ΠΡΕΣΠΕΣ» τα οποία απέχουν κατά πολύ από την πραγματικότητα.

Θεωρούμε ότι από την πλευρά σας δεν υπήρχε κακή πρόθεση. Για την πληρέστερη και αντικειμενικότερη πληροφόρηση των αναγνωστών σας παρακαλούμε να δημοσιεύσετε την παρακάτω επιστολή - απάντησή.

Σημειώνουμε με λύπη ότι ο συντάκτης των δημοσιευμάτων κ. Ι. Φλώρος σε καμία περίπτωση δεν απευθύνθηκε στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας για να έχει τουλάχιστον την άποψη των αρμοδίων υπηρεσιών.

Η όλη υπόθεση των Πρεσπών έχει ως εξής:

● Στις 15 Ιουνίου 1983 υποβλήθηκε στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας έγγραφη πρόταση του ΚΕΠΕ, σύμφωνα με την οποία έπρεπε να καταρτιστεί, και στη συνέχεια να υποβληθεί για έγκριση στην Επιτροπή της ΕΟΚ, το Πρότυπο Προπαρασκευαστικό Πρόγραμμα Πρεσπών. Το Πρόγραμμα αυτό ήταν ενταγμένο στα πλαίσια των προπαρασκευαστικών ενεργειών για την εφαρμογή των Ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων.

Υστερα από την πρόταση του ΚΕΠΕ δόθηκε εντολή σε ομάδα υπαλλήλων της αρμόδιας υπηρεσίας του ΥΠΕΘΟ να καταρτίσει το πρόγραμμα ώστε να υποβληθεί μέσα στις προβλεπόμενες ημερομηνίες για έγκριση στην Επιτροπή της ΕΟΚ.

Το Πρόγραμμα συντάχθηκε μέσα στο δίμηνο Ιουλίου - Αυγούστου 1983 και για την κατάρτισή του λήφθηκαν υπόψη:

- οι σχετικές Διατάξεις που διέπουν το Νομικό καθεστώς του Εθνικού Δρυμού
- οι Προτάσεις προϋπαρχουσών μελετών τις οποίες είχε εκπονήσει η Υπηρεσία Περιφερειακής Ανάπτυξης Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας (δύο μελέτες 1975 και 1979) και οι παρατηρήσεις σχετικά με την αξιοποίησή τους που είχαν γίνει από συναδέλφους της Υπηρεσίας μας και του ΚΕΠΕ.
- οι προτάσεις της μελέτης του ΙΟΚΑΕ για την Προστασία και Αξιοποίηση της Λίμνης Μικρής Πρέσπας (Απρίλιος 1983)
- οι προτάσεις του ΚΕΠΕ (Ιούνιος 1983)
- οι προτάσεις της Δ/νσης Προγραμματισμού της Νομαρχίας Φλώρινας.
- των Προέδρων της συνέλευσης των Προέδρων των 10 Κοινοτήτων της Περιοχής.
- οι προτάσεις των αρμοδίων τοπικών φορέων για την σύνταξη του 5ετούς Προγράμματος Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης 1983-1987.

Το Πρόγραμμα υποβλήθηκε για έγκριση στις αρμόδιες υπηρεσίες της Κοινότητας τον Σεπτέμβριο 1983.

Οι ενέργειες που έγιναν αποδεικνύουν ότι το Πρόγραμμα δεν συντάχθηκε πρόχειρα ούτε στα «σβέλτα» ούτε για να «εξυπηρετηθεί» κάποιο κύκλωμα εκτέλεσης δημοσίων έργων. Ασφαλώς το πρόγραμμα συντάχθηκε αφού μελετήθηκαν, και αυτό φαίνεται από τα στοιχεία που λήφθηκαν υπόψη, τα κοινωνικοοικονομικά και περιβαλλοντικά δεδομένα της περιοχής.

Επισημαίνουμε ότι το Πρόγραμμα δεν ήταν προϊόν δουλειάς κάποιων «αρχιτεκτόνων» και «αρχιτεκτονικών» αλλά προϊόν συλλογικής δουλειάς η οποία, εγκρίθηκε τόσο από τους προϊστάμενους των υπαλλήλων που το συνέταξαν όσο και από την πολιτική ηγεσία του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

Η επιστολή συνεχίζει με πέντε-κα όλων των έργων που περιέλαβε το πρόγραμμα στους τομείς της γεωργίας, αλιείας, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, υποδομή και περιβάλλον. Και καταλήγει:

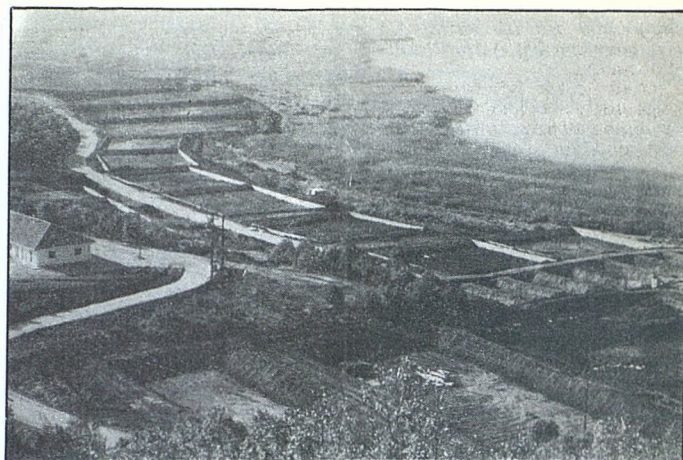
«Από τις ενέργειες που απαιτούνται παραπάνω φαίνεται ότι έγινε μια προσπάθεια ολοκληρωμένης επέμβασης στην περιοχή, όπου όλες σχεδόν οι δράσεις - έργα συνδυάζονται μεταξύ τους και αλληλοσυμπληρώνονται, γιατί κύρια επιδίωξη ήταν να μην ξοδευτούν άσκοπα οι χρηματοδοτικοί πόροι (Εθνικοί και Κοινοτικοί). Η προσπάθεια αυτή ανταποκρίνεται στους στόχους του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας για την ισόρροπη ανάπτυξη της περιοχής με παράλληλη ανάπτυξη της περιβαλλοντικής προστασίας.

Το Πρότυπο Προπαρασκευαστικό Πρόγραμμα Πρεσπών συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα με ποσοστό συγχρηματοδότησης από 50 έως 75% ανάλογα με τα έργα.

Σύμφωνα με τις αποφάσεις της ΕΟΚ που αφορούν τα έργα του προγράμματος αρμόδιος φορέας για τον συντονισμό σε εθνικό επίπεδο και παρουσίαση του προγράμματος στην ΕΟΚ είναι το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας ενώ αρμόδιοι φορείς για την εφαρμογή και εκτέλεση των επιμέρους έργων του προγράμματος είναι οι καθ' ύλην αρμόδιοι εθνικοί κεντρικοί και τοπικοί φορείς.

Οι διευκρινίσεις που δίδονται παρακάτω αναφέρονται σε ορισμένα σημεία των δημοσιευμάτων τα οποία είναι ανακριβή και αφορούν θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

Άλλες πληροφορίες σχετικά με την εκτέλεση κάποιων έργων για τις οποίες το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας έχει τη σχετική ενημέρωση, είναι προτιμότερο να σας παρασχεθούν από τους καθ' ύλην αρμόδιους φορείς εκτέλεσης και εφαρμογής των έργων.

ΠΡΕΣΠΕΣ: Δραστηριότητα 1

Σχετικά με την τοποθεσία εκτέλεσης των έργων του Προγράμματος σας γνωρίζουμε ότι **κανένα από τα έργα του Προγράμματος δεν έχει εκτελεστεί μέσα στον πυρήνα του Εθνικού Δρυμού.**

Ειδικότερα για το Αρδευτικό έργο Παρπαρεσπίων περιοχών σας γνωρίζουμε ότι:

1. Αρμόδιος φορέας για την εκτέλεση και εφαρμογή του είναι το Υπουργείο Γεωργίας, Δ/νση Προγραμματισμού και Γεωργοτεχνικοοικονομικών Μελετών ΕΒ και η 11η Περιφερειακή Δ/νση Εγγείων Βελτιώσεων Θεσσαλονίκης.
2. Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας δεν συμμετείχε με κανένα στέλεχος του «ανώτερο» ή «κατώτερο» και με καμία ομάδα του στη διαμόρφωση ή αναθεώρηση της μελέτης ούτε στη δημοσίευσή του αρδευτικού έργου.
3. Επειδή και στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας διατυπώθηκαν έγγραφες ανησυχίες Οικολογικών Οργανώσεων σχετικά με τον τρόπο εκτέλεσης του αρδευτικού έργου, το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας κάλεσε σε κοινές συσκέψεις όλους τους συναρμόδιους με το θέμα φορείς και την επιβλέπουσα το έργο υπηρεσία (11η Περιφερειακή Δ/νση Εγγείων Βελτιώσεων Θεσσαλονίκης) η οποία και διαβεβαίωσε ότι θα κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε επιβάρυνση του περιβάλλοντος από την κατασκευή του έργου.

Παράλληλα πραγματοποιήθηκαν συσκέψεις με όλους τους συναρμόδιους φορείς προκειμένου να υποβληθούν έγγραφες προτάσεις μέτρων και έργων και να συνταχθεί πρόγραμμα εφαρμογής δόσης μέτρων Προστασίας και Αξιοποίησης της περιοχής. Οι περισσότερες προτάσεις έχουν υποβληθεί από τους φορείς και το νέο Πρόγραμμα βρίσκεται ήδη στο στάδιο της επεξεργασίας.

4. Παράλληλα το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας προκειμένου να διασφαλιστεί μελλοντικά η Προστασία του Οικοσυστήματος της λίμνης, ανέθεσε στο Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο το ερευνητικό έργο «Περιβαλλοντικές επιπτώσεις από το υπό κατασκευή (και όχι προτεινόμενο σύμφωνα με τα δημοσιεύματα) δίκτυο άρδευσης στη λίμνη Μικρή Πρέσπα του Νομού Φλώρινας». Προϋπήρξαν κάποιες περιβαλλοντικές μελέτες, οι οποίες όμως δεν έδιναν εναλλακτικές λύσεις προστασίας της λίμνης από τη χρησιμοποίηση του αρδευτικού δικτύου, ούτε την εκτίμηση

των επιπτώσεων που θα έχει στο υδατικό περιβάλλον της λίμνης ο ενδεχόμενος Βαθμός αξιοποίησης του δικτύου.

Το κόστος του ερευνητικού έργου ανέρχεται στα 8.570.000 δρχ. (και όχι 10-12 εκατ. όπως αναφέρεται στο δημοσίευμα) και η επιστημονική ομάδα απαρτίζεται από 5 καθηγητές του Εθνικού Μετσόβειου Πολυτεχνείου και της ΑΓΣΑ 10 επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων και τριμελές βοηθητικό προσωπικό (σύνολο 18 άτομα).

5. Με αφορμή τις διαμαρτυρίες, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων πάγωσε τις πιστώσεις της γραμμής 550 του αρδευτικού έργου για δύο χρόνια, με αποτέλεσμα να χάσει η Ελλάδα ένα μεγάλο ποσοστό από το ποσό της Κοινοτικής συμμετοχής λόγω διαφορών συναλλαγματικών ισοτιμιών. Βεβαίως στην επίσκεψη που πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 1986 οι εκπρόσωποι των Υπηρεσιών της Κοινότητας (εξεταστική επιτροπή όπως τους αποκαλείτε στα δημοσιεύματά σας) διαπίστωσαν ότι δεν είχε συντελεστεί η «καταστροφή» που περιγραφόταν στις διαμαρτυρίες και απελευθέρωσε τις πιστώσεις της γρ. 550 του αρδευτικού έργου.

Ποιος όμως θα αναλάβει να πληρώσει τις διαφορές των συναλλαγματικών ισοτιμιών στη χώρα μας; και (εφόσον αποδεχόμενα το «Αντί» ενδιαφέρεται για την πολιτική διάσταση των πραγμάτων) μήπως ο θόρυβος που ξεσηκώθηκε εξυπηρετεί άλλοι είδους σκοπιμότητες και όχι αυτή καθ' αυτή την προστασία του περιβάλλοντος.

Στις 3 Νοέμβριο 1986 πράγματι έγινε επίσκεψη στις Πρέσπες στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι των αρμοδίων Υπηρεσιών της Κοινότητας (6 άτομα και όχι 3). Η επίσκεψη ήταν μια από τις συνηθισμένες επισκέψεις των Κοινοτικών σε περιοχή που εκτελείται κάποιο από τα Προγράμματα, η οποία πάντα συνοδεύεται με τις συσκέψεις που πραγματοποιούνται σε κεντρικό επίπεδο του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας. (Ανάλογες επισκέψεις έχουν γίνει στην Ευρυσανία - Λέσβο κλπ.). Θα μπορούσε να θεωρηθεί επίσκεψη - έλεγχος εάν σταματήσουμε στο γεγονός ότι οι κοινοτικοί εκπρόσωποι δεν βέλησαν να επισκεφθούν κανένα από τα άλλα έργα του Προγράμματος παρά μονάχα τον τόπο εγκατάστασης του Ιχθυογεννητικού Σταθμού και ορισμένα μόνο σημεία του αρδευτικού έργου (και όχι έκταση 200.000

στρεμ.) έργα για την κατασκευή των οποίων είχαν ήδη διατυπωθεί διαμαρτυρίες.

Σχετικά με τον Ιχθυογεννητικό Σταθμό σας γνωρίζουμε:

1. Αρμόδιοι φορείς για την κατασκευή του είναι η Δ/ση Τεχνικών Υπηρεσιών Φλώρινας ενώ φορέας υπεύθυνος για την λειτουργία του και την παροχή τεχνικών προδιαγραφών στην παραπάνω υπηρεσία είναι η Δ/ση Αλιείας του Υπουργείου Γεωργίας. Δεν γίνεται αναφορά στα τεχνικά και άλλα στοιχεία γιατί είναι αρμοδιότητες των παραπάνω φορέων.

2. Ο Ιχθυογεννητικός Σταθμός κατασκευάστηκε εκτός του πυρήνα του Εθνικού Δρυμού, σε θέση κοινής αποδοχής που επιλέχθηκε κατά την επιτόπια επίσκεψη των αρμοδίων φορέων τον Ιούνιο του 1984 στην περιοχή και ύστερα από σχετική πρόταση του εκπροσώπου της Δ/σης Αλιείας του Υπουργείου Γεωργίας στην οποία περιλαμβάνοντο και άλλες εναλλακτικές προτάσεις που οι οικολόγοι απέρριψαν.

3. Είναι γεγονός ότι για την επιλογή της συγκεκριμένης θέσης ενημερώθηκαν εγγράφως οι αρμόδιες Υπηρεσίες της Κοινότητας σχεδόν αμέσως μετά την επίσκεψη στην περιοχή. Για την αξιοπιστία του γεγονότος υπάρχει ένας σοβαρός αριθμός εγγράφων διαφόρων Υπηρεσιών σχετικών με το θέμα, που βρίσκονται στη διάθεση κάθε ενδιαφερόμενου, ενώ αντίθετα δεν υπάρχει καμία διαμαρτυρία την αυτή περίοδο γι' αυτό το θέμα.

4. Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινιστεί ότι ο συντάκτης του άρθρου έχει κάνει λάθος όχι μόνο στις μέρες και στους μήνες αλλά και στα χρόνια.

Συγκεκριμένα:

- Η επιλογή της θέσης του σταθμού έγινε τον Ιούνιο του 1984.

- Η κατασκευή του άρχισε το 1985 και

- Η επίσκεψη στην περιοχή για να διαπιστωθεί η θέση κατασκευής του σταθμού έγινε τον Νοέμβριο του 1986.

Ακόμα σας γνωρίζουμε ότι:

Η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομίας ουδέποτε έστειλε στην Κοινότητα σχέδια του ιχθυογεννητικού σταθμού. Πιθανώς ο συντάκτης θα εννοεί την οικοδομική άδεια του ιχθυογεννητικού σταθμού που επιδείχθηκε στους κοινοτικούς εκπροσώπους αλλά και τους εκπροσώπους του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας στη Νομαρχία Φλώρινας κατά την επίσκεψη στις 3 Νοέμβρη 1986 όχι για να αποδειχθεί η σύμφωνη γνώμη του ΥΠΕΧΩΔΕ (όπως αναφέρεται στο δημοσίευμα) αλλά για να αποδειχθεί ότι ο ιχθυογεννητικός σταθμός είχε κατασκευαστεί εκτός του πυρήνα του Εθνικού Δρυμού (όπως μας έγινε γνωστό χρησιμοποιήθηκε το αυτό τοπογραφικό διάγραμμα για να αποτυπωθούν οι κτιριακές εγκαταστάσεις του σταθμού μ' εκείνο που υπάρχει στο σχετικό διάγραμμα στο οποίο ορίζονται τα όρια του πυρήνα του Εθνικού Δρυμού).

Συμπληρωματικά αναφέρουμε ότι δεν υπάρχουν γραπτές διαφωνίες του ΥΠΕΧΩΔΕ για το εν λόγω θέμα ακόμη και την εποχή που τους είχε ζητηθεί από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας έγγραφη υποβολή παρατηρήσεων στα πλαίσια της καθοδηγητικής επιτροπής που συμμετείχε.

Και ακόμη, στην επίσκεψη συμμετείχαν οι εκπρόσωποι του Υ-

πουργείου Εθνικής Οικονομίας (σαν αρμόδιοι για τον συντονισμό του Προγράμματος) και οι τοπικές Υπηρεσίες της Νομαρχίας και του Υπουργείου Γεωργίας αρμόδιες για την εκτέλεση των έργων, όπως επίσης και υπάλληλος του ΥΠΕΧΩΔΕ στο Νομαρχιακό επίπεδο, ειδικός για θέματα περιβάλλοντος.

Οι εκπρόσωποι της Δ/σης Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ δεν παρευρίσκοντο γιατί:

- δεν ήταν αρμόδιοι για την εκτέλεση κάποιου έργου·
- δεν είχε ζητηθεί κάτι τέτοιο στο σχετικό ΤΕΛΕΣ της Κοινότητας·
- συμμετείχαν στο Πρόγραμμα μόνον σαν μέλη της Καθοδηγητικής Επιτροπής παρακολούθησης της μελέτης της οποίας οι εργασίες έληξαν μετά την παρουσίαση της μελέτης τον Δεκέμβριο του 1986.

Ο εργολάβος του αρδευτικού παραβρέθηκε στην επίσκεψη ύστερα από αίτημα της επιβλέπουσας το έργο υπηρεσίας (11ης Περιφ. Δ/σης Εγγείων Βελτιώσεων Θεσσαλονίκης) προκειμένου να δώσει εξηγήσεις εφόσον αυτό κρινόταν απαραίτητο.

Άλλωστε δεν είναι η πρώτη φορά που εργολάβος έργου ή μελέτης παραβρίσκεται σε επίσκεψη περιοχής προγράμματος. (Για παράδειγμα σε επίσκεψη στην ίδια περιοχή τον Ιούνιο 1986 παραβρέθηκαν οι συντάκτες της μελέτης περιβάλλοντος και ακόμη σ' αυτή την επίσκεψη τον Νοέμβριο 1986 παραβρέθηκαν οι συντάκτες της μελέτης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων).

Στο γεύμα που μας παρέθεσε ο Νομάρχης την παραμονή το βράδυ δεν συμμετείχε κανένα άλλο άτομο πλην των εκπροσώπων της Κοινότητας, του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και των μελετητών.

Οι υπάλληλοι του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας με την ευαισθησία και αγάπη για το περιβάλλον που χαρακτηρίζει κάθε πολιτισμένο άνθρωπο, κατέβαλαν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε το δύσκολο έργο του συμβιβασμού της ανάπτυξης μιας περιοχής με την παράλληλη περιβαλλοντική της προστασία να επιτευχθεί στο μεγαλύτερο δυνατόν βαθμό.

Κι ακόμη οι σχέσεις του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας με τους εκπροσώπους των διαφόρων Υπηρεσιών της Κοινότητας στηρίζονται στη βάση της καλής συνεργασίας και συναδελφικότητας. Ταμπέλες του τύπου «κουτόφραγκοι» ανήκουν σ' άλλες πολύ μακρινές και άγριες εποχές και χώρους και εκφράζουν άλλες ιδεολογίες, όχι πάντως την επίσημη θέση του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας για τη συνεργασία του με τους εκπροσώπους της ΕΟΚ.

Σχετικά με τις ήπιες παραγωγικές δραστηριότητες μέσω των οποίων θα μπορούσε να αναπτυχθεί σύμμετρα η περιοχή (όπως αναφέρεται στα δημοσιεύματά σας) σας γνωρίζουμε ότι:

1. Ίσως ο συντάκτης των δημοσιευμάτων δεν υπήρξε σωστά πληροφορημένος για όλες τις δράσεις του προγράμματος. Διαφορετικά δεν θα αναφερόταν αποκλειστικά και μόνο στα «αναπτυξιακά» έργα του.

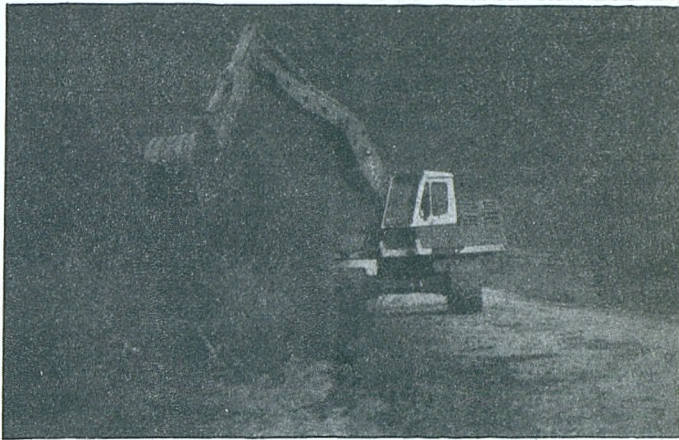
Για την καλύτερη πληροφόρησή του λοιπόν αναφέρουμε ότι στο πρόγραμμα έχει ενταχθεί και η μετατροπή 3 παραδοσιακών κτιρίων σε ξενώνες (η κατασκευή τους τε-

λείωσε ήδη και τα αποτελέσματα είναι αρκετά αξιόλογα), είχαν ενταχθεί μαθήματα κατάρτισης γυναικών στον αγροτουρισμό (επίσης τα μαθήματα έγιναν με επιτυχία) που οδήγησαν στην δημιουργία του Αγροτουριστικού Συνεταιρισμού των γυναικών της περιοχής στον οποίον παραχωρήθηκε και η διαχείριση των ξενώνων.

Στο Πρόγραμμα έχει ενταχθεί η δημιουργία Πολιτιστικού κέντρου που η κατασκευή του τελείωσε. Έγιναν μαθήματα γυμναστικής και ή-

δη οι κάτοικοι δουλεύουν στον τόμο αυτό σε συνεργασία με εργαστήρια της Καστοριάς.

Έγιναν μαθήματα στο συνεταιρισμό Αλιέων και άλλα έργα που στόχο τους είχαν να βελτιώσουν το εικόνα των κατοίκων. Όσο για τον οικολογικό τουρισμό εμείς δεν μπορούμε να τον κατευθύνουμε προς την περιοχή. Αυτό πρέπει να το κάνουν εφόσον πραγματικά ενδιαφέρονται οι ίδιες οι οικολογικές οργανώσεις».

ΠΡΕΣΠΕΣ: Δραστηριότητα 2

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ ΜΑΣ:

Σε σχέση με το παραπάνω έγγραφο, παρατηρεί ο Γιάννης Φλώρος:

Και το ΑΝΤΙ και εγώ προσωπικά δεν έχουμε «κακή πρόθεση» για το ΥΠΕΘΟ και πιστεύουμε στον καλόπιστο διάλογο. Όμως αυτή η στάση πρέπει να είναι αμοιβαία. Γιατί όταν το ΥΠΕΘΟ αποδίδει επίσημα τις διαμαρτυρίες για τα έργα στις Πρέσπες «όχι σ' αυτή καθ' αυτή την εξυπηρέτηση της προστασίας του περιβάλλοντος αλλά σε άλλες σκοπιμότητες» δεν οδηγεί άραγε το διάλογο σε αδιέξοδο, με μια γνωστή μέθοδο που ανήκει «σ' άλλες πολύ μακρινές και άγριες εποχές και χώρους...»; Ωστε οι δέκα ελληνικές φιλοπεριβαλλοντικές οργανώσεις που διαμαρτυρήθηκαν (και που εκπροσωπούν πολλούς χιλιάδες πολίτες), οι επώνυμοι έλληνες και ξένοι επιστήμονες (καθηγητές πανεπιστημίων, ερευνητές, ακόμα και δικαστικοί), οι πέντε σημαντικότεροι διεθνείς φορείς προστασίας της φύσης (με μερικές εκατοντάδες χιλιάδες μέλη) όλοι αυτοί δεν ενδιαφέρονται πραγματικά για το περιβάλλον, αλλά εξυπηρετούν «άλλες σκοπιμότητες»;

Ενώ αντίθετα (κατά την επιστολή) μόνον οι αρμόδιοι του ΥΠΕΘΟ έχουν «ευαισθησία και αγάπη για το περιβάλλον». Και ποιος μας λέει ότι οι αρμόδιοι αυτοί δεν εξυπηρετούν εκείνοι «κάποιες άλλες σκοπιμότητες»;

Αλλά ας σοβαρευτούμε. Η επιστολή του ΥΠΕΘΟ βρίθκει ανακριβειών και «μισιών αληθειών». Εκφράζει ακριβώς τη νοοτροπία κρυψινόας των συντακτών της στην προσπάθεια συγκάλυψης

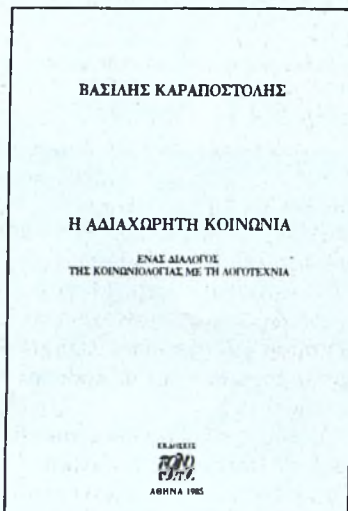
των σφαλμάτων που έγιναν. Η ανασκευή όλων των σημείων θα απαιτούσε αρκετές σελίδες του περιοδικού. Γι' αυτό επιφυλασσάμε για το προσεχές μέλλον, αφού μελετήσουμε τους σχετικούς φακέλους του ΥΠΕΘΟ «που είναι στη διάθεση κάθε ενδιαφερόμενου» (μέχρι τώρα δε δινόταν κανένα στοιχείο, ούτε και στους μελετητές της περιοχής). Δεν μπορούμε όμως να μη σταθούμε σήμερα σε κάποια καίρια σημεία.

1. Το πρόγραμμα

Κατά το ΥΠΕΘΟ μέσα σε δύο μήνες του 1983 (από τους οποίους ο ένας διακοπών, δηλαδή Ιούλιο και Αύγουστο) καταρτίστηκε το πρότυπο πρόγραμμα Πρεσπών, αφού έλαβαν υπόψη όλες τις μελέτες και αφού εξέτασαν τις οικονομικές, κοινωνικές, τεχνικές και περιβαλλοντικές παραμέτρους των έργων, την αλληλεπίδραση και το συντονισμό τους σε συνάρτηση βέβαια και με τον εξαιρετικά ευαίσθητο χαρακτήρα της περιοχής. Μέσα σε δύο μήνες έγιναν οι μελέτες οικονομικής σκοπιμότητας, επιπτώσεων στο περιβάλλον και οι αναγκαίες τεχνικές διενεργήσεις. Ή πρόκειται λοιπόν για ομάδα θαυματοποιών του ΥΠΕΘΟ, ή πράγματι το πρόγραμμα έγινε με τη μέθοδο του «άρπα - κόλλα». Δυστυχώς, ήδη τα πρώτα αποτελέσματα μάλλον το δεύτερο αποδεικνύουν.

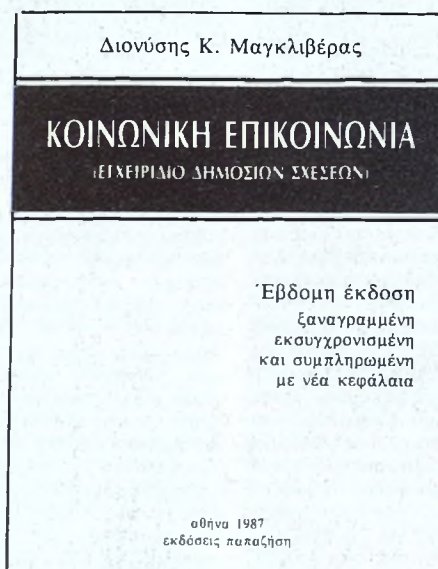
(Στην πραγματικότητα το πρόγραμμα έγινε μέσα σε λίγες μέρες χωρίς παραμονή των συντακτών του στις Πρέσπες και επιτόπια εξέταση των θεμάτων. Ή έχουμε άδικο);

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΠΟΛΥΤΥΠΟ**

Ο συγγραφέας διερευνά τη μεταπολεμική ελληνική κοινωνία μέσα από ένα διάλογο με το μυθιστόρημα του Δ. Χατζή «Διπλό βιβλίο».

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»,
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237

Ξαναγραφμένο και συμπληρωμένο με νέα θέματα (όπως π.χ. η Διαφήμιση και η Προπαγάνδα) κυκλοφόρησε σε 7η έκδοση το κλασικό έργο του Δ. Κ. Μαγκλιβέρας «Κοινωνική Επικοινωνία» (Εγχειρίδιο Δημοσίων Σχέσεων).

Το βιβλίο αυτό διερευνά βασικά την Κοινωνική Επικοινωνία, που αποτελεί το θεμελιώδη κλάδο της Κοινωνιολογίας. Αποτελεί ένα εκσυγχρονισμένο επιστημονικό πόνημα και ταυτόχρονα ένα χρήσιμο όργανο δουλειάς για την Κοινωνική Επικοινωνία, όπως εκφράζεται από τις Δημόσιες Σχέσεις.

2. Καταστροφές

Στις εννέα σελίδες η επιστολή του ΥΠΕΘΟ δεν διαπιστώνει πουθενά ούτε καν κάποιες ζημιές στο περιβάλλον (τις παραδέχεται ακόμα κι ο Νομάρχης Φλώρινας). Δείγμα κι αυτό της ευαισθησίας των αρμοδίων του ΥΠΕΘΟ. Πέρα όμως από τις υπεύθυνες καταγγελίες, τους συνιστούμε να διαβάσουν την προσεκτική διατύπωση της απάντησης του Γρ. Βάρφη εκ μέρους της ΕΕΚ προς τον ευρωβουλευτή Κ. Φιλίνη.

Χαρακτηριστικό της «ευαισθησίας» των αρμοδίων του ΥΠΕΘΟ είναι ο ισχυρισμός ότι δεν κλήθηκαν στις Πρέσπες οι εκπρόσωποι της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ (κατά την επίσκεψη της Κοινοτικής επιτροπής) γιατί «δεν ήταν αρμόδιοι για την εκτέλεση κάποιου έργου» (δεν αναφερόμαστε και στις υπόλοιπες κωμικές και απαράδεκτες δικαιολογίες). Δηλαδή η εκτέλεση έργων μέσα σε μια εξαιρετικά ευαίσθητη περιοχή, κηρυγμένη ως εθνικός δρυμός και υπό την προστασία πολλών διεθνών συμβάσεων, δεν αποτελεί αντικείμενο μέριμνας της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ, αλλά μόνο των εργολάβων, ή και των «ευαίσθητων» αρμοδίων του ΥΠΕΘΟ;

3. Τα αρδευτικά έργα

Ισχυρίζεται το ΥΠΕΘΟ ότι παράλληλα ανέθεσε σε ομάδα καθηγητών το ερευνητικό έργο «Περιβαλλοντικές επιπτώσεις προτεινόμενων (και όχι «υπό κατασκευή», έχουμε τη φωτοτυπία της πρότασης) δικτύου άρδευσης στη Μικρή Πρέσπα» «προκειμένου να διασφαλιστεί μελλοντικά η Προστασία του Οικοσυστήματος της λίμνης». Περίεργη ερμηνεία του όρου «παράλληλα». Το πρόγραμμα έγινε τον Αύγουστο του 1983, τα έργα εκτελέστηκαν το 1985 και το 1986, οι ζημιές και οι διαμαρτυρίες άρχισαν το 1985 και κορυφώθηκαν το πρώτο ήμισυ του 1986, ενώ η έρευνα για τις επιπτώσεις ξεκίνησε «παράλληλα» το Σεπτέμβριο του 1986! Μπράβο προνοητικότητα!

4. Ο ιχθυογεννητικός σταθμός

Το ΥΠΕΘΟ ισχυρίζεται ότι η θέση του καθορίστηκε με σύμφωνη γνώμη όλων των αρμοδίων και εκτός του πυρήνα του δρυμού. Περιμένουμε τα στοιχεία που εδραιώνουν την πληροφορία αυτή, γιατί:

- Τουλάχιστον η ομάδα μελέτης της περιοχής (Πυροβέτση - Γεράκη) έχουν εκφράσει γραπτά την αντίθεσή τους για τη θέση αυτή, ενώ ενδοιασμούς φαίνεται ότι είχε και το ΥΠΕΧΩΔΕ.
- Οι εγκαταστάσεις του σταθμού είναι μέσα σε δασική περιοχή (που δεν έχει αποχαρκτηριστεί) και μέσα στη ζώνη αυστηρής προστασίας των αρμόδιων μελετών (υγρά λειβάδια).
- Τα όρια της περιοχής πυρή-

να του διατάγματος 1974 είναι και αμφισβητούμενα και πλήρως αβάσιμα επιστημονικά.

5. Τα συναρμόδια υπουργεία

Το ΥΠΕΘΟ υποστηρίζει ότι τα συναρμόδια υπουργεία είναι απολύτως σύμφωνα με το χειρισμό του προγράμματος από τις υπηρεσίες του και επικαλείται την έλλειψη εγγράφων αντιρρήσεων. Μήπως όμως, αντίστροφα, έχει κάποια έγγραφα των Διευθύνσεων Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ και του Υπουργείου Γεωργίας, ή της Διεύθυνσης Εθνικών Δρυμών του ΥΓ, στα οποία να αναφέρεται ότι έλαβαν γνώση του προγράμματος και των έργων και ότι συμφωνούν; Και ποια ήταν η παρακολούθηση της εκτέλεσης των έργων από τις αρμόδιες αυτές υπηρεσίες, που είναι αυτονόητη σε μια τόσο ευαίσθητη περιοχή;

6. Οι ευθύνες

Στο έγγραφο του ΥΠΕΘΟ επιρρίπτονται ευθύνες στους διαμαρτυρόμενους για τις καταστροφές στις Πρέσπες για οικονομικές ζημιές της Χώρας από «διαφορές συναλλαγματικών ισοτιμιών» λόγω αναστολής πληρωμών από την ΕΟΚ. Είναι και το κύριο σημείο της επιστολής. Ας σκεφτούν όμως οι συντάκτες της τα ακόλουθα σημεία:

- Η απλή εισροή κοινοτικών πόρων ωφελεί ίσως το σταθεροποιητικό πρόγραμμα της Κυβέρνησης. Η σωστή τους όμως χρήση, σε έργα και προγράμματα μακροπρόθεσμης και σταθερής ανάπτυξης χωρίς βλάβες στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, είναι αυτό που ενδιαφέρει όλους εμάς τους πολίτες.

- Η «ταμειακή» ζημιά δεν φαίνεται να περιορίζεται μόνο στο ΜΟΠ Πρεσπών. Σύμφωνα με το έγγραφο Βάρφη της Κοινότητας «στο μέτρο που έγιναν λάθη (στις Πρέσπες) η Επιτροπή προτίθεται, σε συνεννόηση με τις ελληνικές αρχές, να πάρει αυτή την ευκαιρία για να καθιερώσει πιο αποτελεσματικές διαδικασίες ώστε να εξασφαλιστεί μέσα στα πλαίσια των ΜΟΠ ότι οι αναπτυξιακές ανάγκες και η προστασία του περιβάλλοντος θα μπορούν να εναρμονιστούν επιτυχέστερα».

- Ποιοι ευθύνονται λοιπόν για τις σημαντικές καθυστερήσεις που όλα αυτά συνεπάγονται στην απορρόφηση (και καλή χρήση) των Κοινοτικών πιστώσεων; Μήπως το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης έχουν οι αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΕΘΟ με την αλλαζονεία, την έλλειψη ευαισθησίας για την προστασία της φύσης (αλλά και για την αποτελεσματική χρήση των πιστώσεων), την κρυψινοία, τη συνεχή προσπάθεια συγκάλυψης λαθών, που φοβούμαστε ότι χαρακτηρίζει όλο το χειρισμό της υπόθεσης του προγράμματος Πρεσπών.

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Καλλιτεχνικά δαιμόνια

Πρόσφατα δημοσιεύματα του Τύπου έφεραν στην επιφάνεια το πρόβλημα της πολιτικής που ασκείται από την Εθνική Πινακοθήκη στον τομέα των εικαστικών τεχνών και της διαχείρισης των πόρων που της έχουν εμπιστευθεί. Οι καταγγελίες, συγκεκριμένες και στοιχειοθετημένες, προσδίδουν στην υπόθεση το χαρακτήρα σκανδάλου. Τις συνοψίζουμε.

Στον τομέα της διοργάνωσης των εκθέσεων και των εκδηλώσεων, φαίνεται ότι το πνεύμα που επικρατεί είναι η εξυπηρέτηση είτε πολιτικών πελατειών στο χώρο των εικαστικών είτε η προώθηση των προσωπικών σχέσεων που διατηρεί ο διευθυντής της Πινακοθήκης κ. Παπαστάμος. Και οι δύο κύκλοι προσώπων συλλαμβάνονται με αναφορά την «αγορά της τέχνης» και εκτίθενται με τη λογική της προνομιοκρατίας των τιμών των αντιστοιχών καλλιτεχνών. Η Εθνική Πινακοθήκη, δηλαδή, εμφανίζεται να απονέμει μια σφραγίδα καλλιτεχνικής αξίας προσδοκώντας ότι η εξαργύρωσή της σε χρήμα θα πραγματοποιηθεί αμέσως στην αγορά.

Στον τομέα των αγορών έργων, ακολουθείται η ίδια πολιτική. Τρεις ιδιοκτήτες γκαλερί και ένας ή δύο παλαιοπώλες είναι μονίμως οι προμηθευτές της Πινακοθήκης.

Οι «μεγαλες» αναδρομικές του Μπουζιάνη και του Παρθένου πολιτογραφήθηκαν ήδη ως μικρά «σκανδαλά», αφού καταγγέλθηκε ότι φιλοξένησαν εκ προθέσεως έργα αμφισβητούμενης γνησιότητας. Εκφράστηκαν επίσης υποψίες ότι οι εκθέσεις οργανώθηκαν με αποκλειστικό σκοπό να περάσουν αυτά τα έργα από ένα πλαστό και σκηνοθετημένο έλεγχο γνησιότητας —την έκθεσή τους δηλαδή στην Εθνική Πινακοθήκη— και να επιστρέψουν στην αγορά ως αυθεντικά κομμάτια προς πώληση.

Σε συνδυασμό με αυτές τις δραστηριότητες, η Εθνική Πινακοθήκη προβαίνει σε ενέργειες από τις οποίες το ζητούμενο δεν είναι η προώθηση της αισθητικής παιδείας και η ανάδειξη σημαντικών σταθμών της ελληνικής τέχνης, αλλά η διατήρηση

συμμαχιών στο πολιτικό ή καλλιτεχνικό επίπεδο που είναι απαραίτητες για την απρόσκοπτη εμπλοκή της στην προσοδοφόρα αγορά της τέχνης. Οι μεγάλοι νεκροί, όπως ο Πικιώνης, ο Παπαλουκάς ή ο Γαλάνης, είναι αδιάφοροι για την Εθνική Πινακοθήκη —διότι δεν μπορεί να τους εντάξει σε κανένα παιχνίδι— γι' αυτό το λόγο και δεν τους τιμά ούτε με εκθέσεις, ούτε με εκδόσεις, ούτε με αγορές.

Παρόμοια τακτική ακολουθείται και ως προς τη διαχείριση του κληροδοτήματος Ε. Κουτλίδη, το οποίο κατά τα φαινόμενα λυμαίνεται κατ' αποκλειστικότητα και κατά βούληση ο κ. Παπαστάμος, ο οποίος προσφέροντας μια άμεση λύση στο πιεστικό πρόβλημα στέγης του Θεάτρου Τέχνης φαίνεται πως εξασφάλισε την ισόβια ανοχή της κ. Μερκούρη.

Για όσους γνωρίζουν την κ. Μερκούρη, είναι προφανές πως κρίνει πάντα εκ του αποτελέσματος και στηρίζεται σε πρόσωπα που αισθάνεται ότι της είναι πιστά. Με δεδομένη τη δική της εντιμότητα και ακεραιότητα, συνδυασμένη όμως με την έλλειψη προγραμματισμού και αυστηρού ελέγχου, είναι κατανοητό πως ανέχεται να εμπλέκονται οι προστατευόμενοι της σε παρόμοιες δραστηριότητες.

Αν αυτό συνδυαστεί με τις πληροφορίες για «δανεισμό» έργων της Πινακοθήκης σε σπίτια της πολιτικής νομενκλατούρας που πρώτα απέκτησαν την εξουσία και έπειτα ένιωσαν την ανάγκη της πολιτιστικής πατίνας, φαίνεται πως το πνεύμα της «παλιοπαρέας» που αδιαφορεί για τους δημοκρατικούς και νομικούς κανόνες είναι ένα ακόμη στήριγμα του κ. Παπαστάμου. Ας μην ξεχνάμε ότι ο Ρωμανόφ, πρώην μέλος του Π.Γ. του ΚΚΣΕ, πήρε για τους γάμους της κόρης του τα σερβίτσια της Μεγάλης Αικατερίνης από το Ερμιτάζ και τα επέστρεψε αφού πρόηγουμένως κάποιος μεθυσμένος καλεσμένος έσπασαν μερικά πιάτα. Αν ψάξει κανείς στη νομενκλατούρα του ΠΑΣΟΚ, όλο και θα βρει κάποιους έλληνες Ρωμανόφ.

Ωστόσο τα δημοσιεύματα που είδαν το φως δεν είναι απλώς δημοσιογραφικές πληροφορίες. Στοιχειοθετούν αρχές αποδείξεως. Και ως τέτοιες θα πρέπει να κινήσουν το ενδιαφέρον της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΠΟ. Διότι αν αφεθούν στην τύχη τους ενδέχεται όχι μόνο να σαπίσουν, αλλά να συμπεριλάβουν και άλλους συνεργάτες της κ. Μερκούρη, που παλιά επόπτευαν τον κ. Παπαστάμο και σήμερα εποπτεύουν την παραγωγή ταίμων.

Σημειωματάριο ειδήσεων

● Εβδομάδα με χαμηλές θερμοκρασίες, αποκλεισμούς χωρών και πόλεων! «Μάρτης γδάρτης...» και άλλωστε δεν ξεχνάμε ούτε την «ιστορική ρήξη» της 9ης Μαρτίου, ούτε τα γενέθλια όλων των απανταχού

ευρισκομένων γυναικών. 8 Μαρτίου, Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας και οι Αθηναίες, τουλάχιστον, κλείστηκαν στα σπίτια τους αποκλεισμένες απ' τα χιόνια! Κατά πληροφορίες μας το τι mouton doré —δηλαδή «χρυσόμαλλον δέρας»— πουλήθηκε, δε λέγεται.

Παρόλα αυτά, η τηλεοπτική κάλυψη με την ταινία του Μάρτιν Ριτ, «Νόρμα Ρέη», μας έπεισε ότι ακόμη ζει ο σοσιαλιστικός ρεαλισμός χολιγουντιανού τύπου και μας οδηγεί σε νέες κατακτήσεις.

● Οι κλειστές αίθουσες ενδείκνυνται —λόγω κρύου— κι έτσι όσοι για διάφορους λόγους δεν επισκέφθηκαν την έκθεση του Μποστ στην γκαλερί Ώρα έχουν τη δυνατότητα να το κάμουν και σήμερα. Η έκθεση του Μποστ με ζωγραφική, σκίτσα, θεατρικά κείμενα, γελοιογραφίες, αντικείμενα, αφίσες, προβολές, βίντεο κτλ. τελειώνει. Ο Μποστ που έχει σημαδέψει γενιές με το χιούμορ

του βέβαια θα συνεχίσει. Ευχόμαστε και ελπίζουμε να ξαναδούμε και πάλι σύντομα μια καινούργια έκθεσή του.

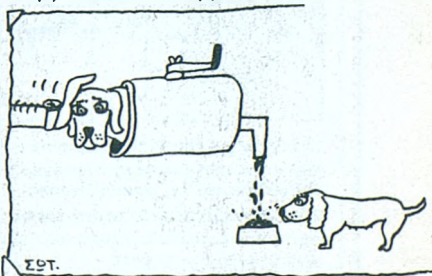
● Και μιας και μιλούμε για εκθέσεις μπορείτε να επισκεφθείτε από τη Δευτέρα την έκθεση του ζωγράφου Γιάννη Καρυδάκη στο βιβλιοπωλείο «αγκάθι» Μυθούμνης 29 κοντά στην πλατεία Αμερικής. Η έκθεση θα είναι ανοικτή μέχρι τις 28 Μαρτίου.

● Και μια άλλη έκθεση εγκαινιάζεται, και αυτή τη Δευτέρα, στο Κολέγιο Ψυχικού. Η «Ένωση Ελλήνων Χαρακτών» που ιδρύθηκε πρόσφατα ξεκινά τις δραστηριότητές της με αυτή την έκθεση. Στην ιδρυτική ομάδα που αποτελείται από 38 χαρακτες μετέχουν μεταξύ άλλων ο Β. Χάρος, η Βάσω Κατράκη, ο Χρ. Δαγλής, ο Κ. Γραμματόπουλος, η Τόνια Νικολαΐδου, ο Π. Κατσουλίδης, η Λιάνα Παπαϊωάννου και άλλοι. Η Ένωση που δεν στοχεύει σε μια συνδικαλιστική παρέμβαση έχει

σκοπό την προβολή και τη διάδοση αυτής της τέχνης.

● Όσοι επιμένουν να μείνουν σπίτι τους, μπορούν να προμηθευτούν το φεμινιστικό περιοδικό «Δίνη», που κυκλοφορεί εδώ και ένα τρίμηνο. Εκδίδεται κάθε εξάμηνο και μπορείτε να βρείτε το πρώτο του τεύχος στα βιβλιοπωλεία όχι μόνο της Αθήνας, αλλά και των επαρχιακών πόλεων.

● Στο μεταξύ, το βιβλιοπωλείο «Σελάνα», Σίνα 38, με αφορμή την ημέρα της Γυναίκας διοργανώνει έκθεση με τίτλο

«Σατιρικός γυναικείος λόγος».

Στη μικρή γκαλερί του βιβλιοπωλείου εκθέτουν μέχρι τις 10 Απριλίου τα έργα τους εννέα γυναίκες γελοιογράφοι. Στα πλαίσια της έκθεσης γίνονται παρουσιάσεις βιβλίων και σχετικές συζητήσεις.

● Τρεις θεατρικές ομάδες νέων δημιουργών προσπαθούν να δώσουν μέσα από τη συλλογική εργασία και την έρευνα προτάσεις εναλλακτικού θεάτρου. Είναι η «**Ομάδα Θέαμα**», που ξεκίνησε το 1982, ο «**Διπλούς Έρωτες**», που ξεκίνησε το 1983 και το «**Σημείο**» το 1985. Αν και παραμένει μικρή η θεατρική αυτή «πρόκληση» έχει σημασία για πολύ περισσότερους!

● Στη Θεσσαλονίκη τώρα, μια σημαντική εκδήλωση οργανώνεται από τη φοιτητική παράταξη «**Δημοκρατική Ενότητα**» της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ, αφιερωμένη στη **μνήμη του Κ. Κουν**, τη Δευτέρα 16 Μαρτίου '87, στο κεντρικό αμφιθέατρο του ωραίου αναπαλαιωμένου κτιρίου της Φιλοσοφικής, στις 8 το βράδυ.

Η βραδιά —όπως φαίνεται απ' το πρόγραμμα— θα έχει την πυκνότητα και την πολλαπλότητα μιας «ημερίδας». Θα ξεκινήσει με την προβολή ταινίας μικρού μήκους, που έχει επιμεληθεί ο **Μίμης Κουγιουμτζής** όπου θα δούμε στιγμιότυπα από παραστάσεις και πρόβες του «Θεάτρου Τέχνης». Θα ακολουθήσει ομιλία του καθηγητή και σκηνοθέτη **Νίκου Χουρμούζιδη**, ο οποίος θα αναφερθεί στην εμπειρία του απ'

το «Θέατρο Τέχνης» ως θεατής —προφανώς ως ένας «μεροληπτικός θεατής». Η εκδήλωση θα συνεχιστεί με το άκουσμα της **έκκλησης** από τους **Πέρσες** σε μουσική **Γιάννη Χρήστου** και την «αφήγηση» του καθηγητή **Παναγιώτη Μουλλά**, για τη συνεργασία του, ως μεταφραστή, με τον **Κάρολο Κουν**. Το πρώτο μέρος της εκδήλωσης θα κλείσει με ομιλία του θεατρολόγου **Νικηφόρου Παπανδρέου**, ο οποίος θα μιλήσει για τη δραστηριότητα του «Θεάτρου Τέχνης» στη Θεσσαλονίκη.

Στο δεύτερο μέρος ο καθηγητής **Δημήτρης Ν. Μαρωνίτης** θα συντονίσει συζήτηση στοργυλής τράπεζας με συνομιλητές τους συνεργάτες - ηθοποιούς του **Κάρολου Κουν**, **Γιώργο Αρμένη**, **Μίμη Κουγιουμτζή**, και **Ρένη Πιττακή**.

Την όλη εκδήλωση θα πλαισιώσει έκθεση με **αφίσες, φωτογραφίες και προγράμματα** από παραστάσεις του «Θεάτρου Τέχνης» (διάρκεια έκθεσης ως τις 23.3).

● Πάλι στη Θεσσαλονίκη, αρχίζει στις 2 Απριλίου «**έκθεση βιβλίου της Βόρειας Ελλάδας**». Θα διαρκέσει δύο μέρες και θα πραγματοποιηθεί στο βιβλιοπωλείο «**Μπίμπης**», Εγνατίας 108. Συμμετέχουν με έργα τους 140 συγγραφείς από όλους τους τομείς της πνευματικής δημιουργίας.

● Εκτός από τα βιβλία, όμως, υπάρχουν και τα περιοδικά. Κυκλοφορούν η «**Σύγχρονη Εκπαίδευση**» με αφιέρωμα στους μικροϋπολογιστές και τη διδασκαλία, το «**Διαβάζω**» με αφιέρωμα στον **Βλαντιμίρ Ναμπόκοφ**. Κυκλοφόρησε επίσης το διμηνιαίο περιοδικό «**πόρφυρας**» που εκδίδεται στην Εγκύρια, το τεύχος 29 της «**Νέας Οικολογίας**» με άρθρα για την πανελλαδική συνάντηση των οικολόγων που έγινε πρόσφατα στην Πάντειο καθώς και το πρώτο τεύχος του περιοδικού «**Ειρήνη και Ζωή**» της Αδέσμευτης Κίνησης Ειρήνης.

● Βοήθειά μας!

«ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ»

Ένα συμπόσιο στο Πολυτεχνείο Κρήτης

Η πρωτοβουλία του Πολυτεχνείου Κρήτης για την οργάνωση συμποσίου για την Τέχνη και την Τεχνολογία, στις 6, 7, και 8 Μαρτίου στα Χανιά, ήταν ενδιαφέρουσα ελπιδοφόρα και αντισυμβατική προσπάθεια: Τα Πολυτεχνεία, αυτές οι καθεδρικές της τέχνης και της τεχνολογίας, δεν μας έχουν συνηθίσει σε τέτοιες ευαισθησίες, έστω κι αν (παρά φύσιν) φιλοξενούν σχολές «καλών τεχνών». Εξ άλλου είναι γεγονός ότι παρόμοιες προσπάθειες συλλογικής διερεύνησης των σχέσεων Τέχνης και Τεχνολογίας είναι σχεδόν ανύπαρκτες. Απ' αυτή την άποψη η διοργάνωση του συμποσίου «Τέχνη και Τεχνολογία» από το Πολυτεχνείο Κρήτης με τη συμπάρασταση της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς μπορεί να ανοίξει δρόμους. Και τούτο γιατί η σημερινή μεταβατική περίοδος, εκτός των νέων αναζητήσεων, οδηγεί και στην «μυθολογική» ή μεροληπτική αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτουν οι εξελίξεις της σύγχρονης τεχνολογίας. Πρόκειται για στάσεις που σε πολλές περιπτώσεις αντί να διευκολύνουν την αντιμετώπιση των προβλημάτων τα περιχαρακώνουν σε αντιλήψεις περί «καλού» ή «κακού».

Βέβαια ο ευρύς ορίζοντας και η μοιραία πολυθεματικότητα του συμποσίου, είχαν ως αποτέλεσμα να μην μπορεί να εστιασθεί η συζήτηση σε εξειδικευμένα θέματα. Αυτή η ανάπτυξη ίσως να ήταν αναγκαία επειδή ήταν η πρώτη φορά που τέθηκε ένα τόσο πολύπλευρο θέμα, δεν επέτρεψε όμως να διευκρινισθούν προβλήματα τα οποία αναγκαστικά εθίγησαν με γενικές αναφορές.

Θέματα και εισηγητές

Οι ανακρινόμενοι που έγιναν στο συμπόσιο θα εκδοθούν σύντομα σε ειδικό τόμο. Στην ίδια έκδοση θα συμπεριληφθούν οι παρεμβάσεις και η συζήτηση που ακολούθησε. Αξίζει όμως έστω και τηλεγραφικά, να αναφερθούν ονόματα και θέματα για να αναδειχθεί ο πλούτος της προβληματικής.

Ι. Σκλαβούνος, **Μύθος και Τεχνολογία**. Πέπη Ρηγοπούλου, **Τέχνη και Τεχνολογίας: Σε αναζήτηση μιας ενότητας**. Β. Δρουκόπουλος, **Τέχνη - Τεχνική - Τεχνολογία: Ανθρώπινη φύση και μηχανοποίηση**. Ι. Γρουπολάκης, **Τα αποτελέσματα της τεχνολογίας στη ζωή μας**. Ν. Χριστοδουλάκης, **Η φυγή του Ρουσσώ προς την φύση και η πρόκληση της Ανάπτυξης στον Γκαίτε**. Ε. Μπιστάκης, **Η εξέλιξη της έννοιας**

του χώρου μέσα από τις φυσικές επιστήμες. Χρ. Στράντζαλος, **Δειγματοληπτικές επιστημονικές από την αλληλεπίδραση Τέχνης και Μαθηματικών**. Δ. Παπαλεξόπουλος, **Αρχιτεκτονική και Βιομηχανία: Τεχνολογία της κατασκευής ή Τεχνολογία του σχεδιασμού**; Π. Σακελλαρόπουλος, **Ονειρο και Τεχνολογία**. Θ. Λιανός, **Ο καλλιτέχνης και ο επιστήμονας**. Γ. Νικολαΐδης, **Ο προβληματισμός του καλλιτέχνη μπροστά στη σύγχρονη τεχνολογία**. Β. Δημητριάς, **Τεχνολογική νεωτερικότητα και τεχνολογικός νατουραλισμός στις πλαστικές τέχνες**. Π. Ξαγοράρης, **Τέχνη και νέα Τεχνολογία με την βοήθεια υπολογιστών και lasers**. Γ. Χουρμούζιδη, **Η τέχνη και η Τεχνολογία στα πλαίσια της προϊστορικής κοινότητας**. Ν. Φαράκλας, **Η μεγάλη πλαστική των γεωμετρικών χρόνων**. Μάρθα Χριστοφύλου, **MODERNITE -μοντερνισμός και τεχνολογία**. Γ. Βέλτσος, **Τέχνη και —συμπλεκτικός σύνδεσμος— Τεχνολογία**. Βάλτερ Πούχλερ, **Ο Μένερχολντ και η «βιομηχανική» υποκριτική**. Φ. Σοφιανός, **Μαριονέττα και νέα τεχνολογία: συμβιβασμοί και προοπτικές, τέχνη - τεχνική**. Π. Βούλγαρης, **Κινηματογράφος και Τεχνολογία**. Μ. Γρηγορίου, **Μουσική και τεχνολογία - Το κουτί της Πανδώρας και το τέρας του Φρανκενστάιν**. Στ. Μπονάτσος, **Από την τεχνολογία στην τεχνική και την αυθαιρέσια της τέχνης**. Βίκα Γκιεζλή, **Τέχνη και μεταφορά τεχνολογίας**. Α. Λαζάνης, **Σύγχρονες τεχνολογίες παραγωγής εικόνας δια μέσου ηλεκτρονικών υπολογιστών και Γ. Τσεκλένη, Μάρκετινγκ και ο σύγχρονος σχεδιαστής μόδας**.

Πρέπει να σημειωθεί τέλος ότι η οργάνωση του συμποσίου βασίστηκε κυρίως στους φοιτητές του Πολυτεχνείου Κρήτης. Αυτό δεν είναι ανεξάρτητο και με τα ουσιαστικά προβλήματα προσανατολισμού του Πολυτεχνείου τα οποία ακόμη δεν έχουν επιλυθεί. Πιθανόν οι απαιτήσεις από ένα τέτοιο συμπόσιο να ήταν μεγαλύτερες. Από μια όμως σκοπιά —χωρίς να αναφερόμαστε εδώ στο καθαυτό περιεχόμενο των εισηγήσεων αν και ορισμένες έθιξαν με «πρωτόγονο» τρόπο προβλήματα— έπρεπε να γίνει αυτό το άνοιγμα. Και η αρχή της προσπάθειας, και ως τέτοια θα πρέπει να αντιμετωπισθεί έγινε. Η συνέχεια δεν αφορά μόνο τους οργανωτές, οι οποίοι διαβεβαίωσαν ότι θα υπάρξει και συνέχεια και νέες πρωτοβουλίες...

Γιάννης Φλώρος

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΩΣ: Μεροληπτική κατάθεση
Μία προσωπική κατάθεση, που συγχρόνως είναι και μαρτυρία της γενιάς της δικτατορίας και της μεταπολίτευσης.

ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΒΟΥΝΙΔΗΣ: Λεπτομέρειες
Λεπτομέρειες του καθημερινού βίου, που κάνουν όμως τη ζωή μας... δύσκολη πολλές φορές ανυπόφορη.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ANTI

Μικρά χρονολογικά δημοσιευμένα στο περιοδικό ANTI.

ΠΕΝΤΕ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ για τον Ψυχάρη πετσοκομμένες του Ξ.Α. Κοκόλη

Εκπομπή Ιστορικές Προσωπογραφίες: Γ ΨΥΧΑΡΗΣ
Παραγωγή EPT-2.
Διεύθυνση παραγωγής Έλλη Δέλτα.
Έρευνα - κείμενα Γιάννης Τζανετάκος.
Σενάριο - Σκηνοθεσία Γιώργος Πετρίτσας.
Μετάδοση Τετάρτη 17.12.86, 18.55-19.40, EPT-2.

Η επισήμανση του φαινομένου δεν θα άξιζε ίσως τον κόπο, αν δεν συνέβαιναν δύο τινά:

α) Τα μαγνητοσκοπημένα σημεία που περιέκοψαν οι αρμόδιοι, αφήνουν, με τις πολιτικές τους αναφορές, τη (βάσιμη;) υποψία ότι έχουμε να κάνουμε μ' ένα ακόμη κρούσμα λογοκρισίας· και

β) Τα όσα μεταδόθηκαν, περιόρισαν (δύο φορές στις τρεις) τον ομιλήτη στο ρόλο του αναγνώστη γραφικών αποσπασμάτων.

Το πλήρες μαγνητοσκοπημένο κείμενο έχει ως εξής (τα μαύρα στοιχεία επισημαίνουν τις περικοπές):

Οι συνομήλικοί μου πρωτοσυναντήσαμε στα βιβλιοπωλεία βιβλίο του Ψυχάρη στα μισά περίπου της εφηβείας μας. Ήταν (τι άλλο;) το Ταξίδι μου, μ' έναν παλιό πρόλογο του Παλαμά. Στο τέλος εκείνου του σύντομου προλόγου διαβάσαμε και ξαναδιαβάσαμε ένα μικρό κείμενο του Ψυχάρη, όχι από το Ταξίδι, από άλλο βιβλίο του —ένα κείμενο του Ψυχάρη που τότε, πριν από 30 σχεδόν χρόνια, πολύ μας τράνταζε:

«Εσένα, κανείς να μη σ' αγγίξει! Βαστούμε ρόπαλο στο χέρι, πολύ γερό. Το ρόπαλό μας είναι η αλήθεια. Ένας ένας, όποιος προβάλλει να σε χτυπήσει, ένας ένας θα τσακιστεί και θα πέσει. Εσύ αιώνες κι αιώνες ζεις, πολεμάς, κι αναστενάζεις. Εσένα τα όνειρά σου, εσένα οι πόθοι σου κι οι μεγάλες σου οι λαχτάρεις, εσένα κι οι θυμοί σου πάντα βλέπουνε την ιδέα, κι η ορμή σου πάντα θα πεταχτεί στα πιο ψηλά, τα πιο μεγάλα και τα πιο ωραία. Τα μάτια σου τα μαύρα, γιομάτα ελπίδα, γιομάτα θλίψη που με σφάζει, μέρα δεν είναι που να μην τα θωρώ και να μην τα θαυμάζω και να μην τα πονώ, τα μάτια σου τα μεγάλα. Παντού σε ξανοίγω, παντού σε προσκυνώ, παντού σε λατρεύω, αθάνατή μου εσύ ψυχή της Ρωμοσύνης».

Αυτή η ρητορεία, η όχι και τόσο δύσκολη, μας τράνταζε και μας ταρακουνούσε πολλαπλά: και ιδεαλιστικά (είχαμε παιδικές α-

σθένειες), και εθνικιστικά, και αγωνιστικά (εκείνο το ρόπαλο...) —ακόμη και ερωτικά («τα μάτια σου τα μεγάλα»...). Κυρίως όμως (και αυτό είναι αντίφαση, αλλά έτσι συμβαίνει συχνά) ερέθιζε την αριστερή πολιτική μας συνείδηση (όση και όποια είχαμε), τη στάση μας εναντίον του μετεμφυλιακού δεξιού βάνουσου κομμουνιστοφάγου κατεστημένου.

Η «Ρωμοσύνη» δεν κινδύνευε τότε από λαϊκιστικές θολούρες (άσε τι συνέβη μετά, ξεκινώντας από τα κατά Μανόλη Χιώτη ψευτορεμπέτικα, φτάνοντας ως το σημερινό ψευδορόκ). Η θλίψη της «Ρωμοσύνης» πήγαζε, τότε, από τις υπέρογκες αδικίες και τους κατατρεγμούς. Η «Ρωμοσύνη» μας θύμιζε (με αρκετή δόση αυτοειρωνίας) τη Μαμά Ελλάδα με το αγέλαστο πρόσωπο, του Μπoστ.

Όμως —αυτά που έγραψε ο Ψυχάρης στον καιρό του, ο Ψυχάρης, κατεστημένος καθηγητής Πανεπιστημίου, στο κατεστημένο Παρίσι μέσα, γαμπρός μεγαλοκατεστημένου πνευματικού άντρα της εποχής (του Ερνέστου Ρενάν) τα γραψίματα του Ψυχάρη, διανοούμενου βέβαια υπονομευτικού (ώς έ να σημείο) αλλά και γνήσιου εξουσιαστή του πεφωτισμένου αστισμού της εποχής του· τα γραψίματα αυτού του ανθρώπου, σωστά λειτουργούσαν έτσι, για μας, πριν από 30 χρόνια; Λάθος δεν ήταν που τα διαβάσαμε αντί-εξουσιαστικά;

Ίσως όχι. Γιατί, όταν πρωτοεκδόθηκε Το ταξίδι μου (σε δύο χρόνια κλείνει ένας αιώνας), και τότε

ο Βλάσης Γαβριηλίδης, ένα από τα πιο θαρραλέα και προσημένα μυαλά εκείνου του καιρού έγραφε, 48 ώρες μετά την κυκλοφορία του βιβλίου, επεκτείνοντας τις σκέψεις του Ψυχάρη από το γλωσσικό στο εθνικό και στο κοινωνικό, από τον πανεπιστημιακό καθηγητή Κόντο στον Τούρκο, από το χάσμα ανάμεσα σε λαό και λογίους στα Μηδενικά:

«Δύο κατακτητάς το ελληνι-

κόν έθνος ε γνώρισε: τους Τούρκους και τους δασκάλους. Ο κ. Κόντος, μεθ' όλην την αδόλον ρουμελιωτικήν ελληνικότητά του, δύναται να εκληφθεί ως ο Μαχμούτης των ελληνικών πνευμάτων, και ο Μαχμούτης (...) ως ο Κόντος των ελληνικών σωμάτων. Δάσκαλοι και Τούρκοι απεκτήνωσαν, εδούλωσαν, εξόντωσαν, κατέστρεψαν όσους πλείονας ημπούρεσαν Έλληνες. (...) Ο λαός ομιλούσε ρωμέικα, οι ανεπτυγμένοι ελάουν η έγγραφον κινέζικα. Το δε αποτέλεσμα; Οι λόγιοι εμορφώθησαν εις λαμπρούς ημιμαθείας αγύρτας, ο δε λαός εξηγριώθη και απεκτηνώθη. (...) Και τώρα πλήρες χάσμα μεταξύ ανεπτυγμένων και λαού. Εθνική φιλόλογια, ντζίφος! Εθνική ποίηση, ντζίφος! Εθνική γλώσσα, ντζίφος! Εθνική επιστήμη, ντζίφος! Μηδενικά επί Μηδενικών».

Αυτά ο Γαβριηλίδης, το καλοκαίρι του 1888.

Παρόμοιες και οι δικές μας αντιδράσεις, πριν από 30 περίπου χρόνια. Πολύ αργά προχωράει το Ρωμέικο...

Μια άλλη διάσταση της ψυχαρικής παρέμβασης στην πνευματική ζωή του τόπου:

Ο Ψυχάρης, απολύτως συνειδητά και με όλο του το κύρος (που, βέβαια, αυξομοιωνόταν, αλλά παρέμενε πάντοτε αξιόλογο και αξιομάχητο), μετατόπισε την εστίαση του ενδιαφέροντος από τη λογοτεχνία στη γλώσσα: από τις αξίες τις λεγόμενες αισθητικές στις αξίες τις γλωσσικές.

Ομολογεί ο ίδιος ότι, για κάποια λογοτεχνικά βιβλία που πρέπει να τα επαινέσει (πρέπει, για λόγους γλωσσικούς, φυσικά), κάθεται και «σκοτώνει τα μυαλά του» (έτσι το λέει, ανελλήνιστα, ο παριζιάνος!) για να ανακαλύψει «κανένα μαργαριταράκι, που θα σου χρειαστεί τσιμπίδα να το πιάνεις και μικροσκόπι να το παρουσιάσεις στον αναγνώστη, με τρόπο που να γελαστεί το μέγεθος».

Αυτό το μεγεθυντικό «μικροσκόπι», αυτή η ηθελήμενη εξάπτηση του αναγνώστη («ορίστε

ένα γλωσσικά υπέροχο βιβλίο, που, για προσέξτε! Δείτε εδώ! Να, έχει και λογοτεχνική αξία επιτέλους!» —αυτή η διαδικασία λειτούργησε και ως μπούμεραγκ: ο Ψυχάρης ο ίδιος «γελιέται» ως αναγνώστης, και —για λόγους γλωσσικούς— βλέπει με παραμορφωτικούς φακούς τον... Καβάφη, ας πούμε: τον χαρακτηρίζει τον Καβάφη ο Ψυχάρης στα 1924 «σωστό μαθητούδι του Σουρή» και «καραγκιόζη της Δημοτικής».

Τέτοιο «μικροσκόπι», αντι-στραμμένο τώρα και ασυνειδητοποιητό!

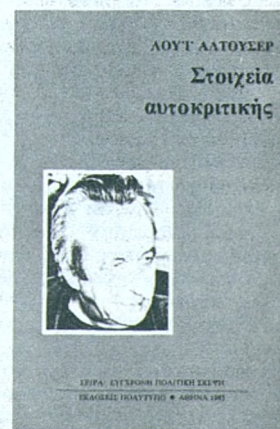
Βέβαια, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι, για άλλους λόγους αλλά το ίδιο λάθος, την υποτίμηση δηλαδή των ειδικών λογοτεχνικών αξιών και τη σύστοιχη υπερτίμηση αξιών που αφορούν την κοινωνία αμέσωτερα ή εμφανέστερα, —το ίδιο αυτό λάθος είχε αρχίσει να το διαπράττει και η Αριστερά... Μια άλλη ιστορία.

Αυτό το κείμενο είχε μαγνητοσκοπηθεί στις 13/4/86. Για τις περικοπές δεν ειδοποιήθηκαν.

Διδάγματα;

Ένας φίλος μου πρότεινε, την άλλη φορά (θεέ μου, φύλαγε), να «τους βάσεις να υπογράφουν δήλωση του Ν. 105, ότι δε θα κόψουνε τίποτε»... Ένας άλλος μου θύμιζε, όλο κακία, τα πιτούρα και τις κότες...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

KΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ», Δεινοκράτους 131
τηλ. 72.29.237

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ 150 χρόνια ζωής

1837

ΕΤΑΙΡΕΙΑ 575 ανασκαφές

1987

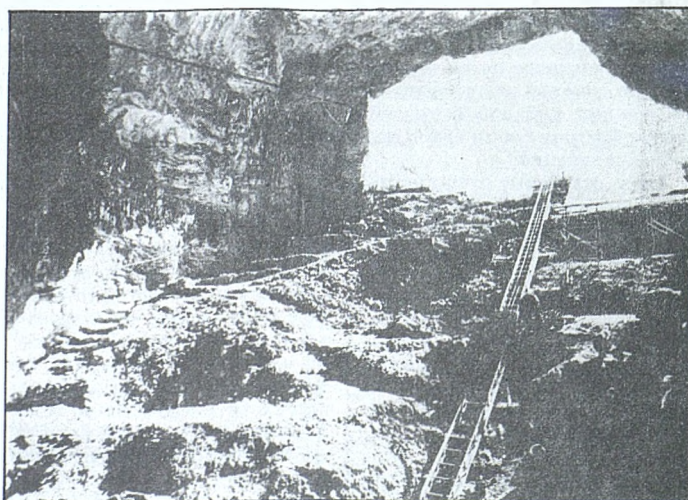
Η Αρχαιολογική Εταιρεία, ένα από τα ελάχιστα Ιδρύματα, που δημιουργήθηκαν στον τόπο μας λίγο μετά την απελευθέρωση —αλλά και διατηρήθηκαν— γιορτάζει φέτος, τα 150 χρόνια από την ίδρυσή της (1837 - 1987). Μέσα από μια σειρά εκδηλώσεις που έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον αρχαιολογικό τομέα και την επιστημονική έρευνα, υπενθυμίζεται η προσφορά της Αρχαιολογικής Εταιρείας στην παιδεία και τη γνώση, ενός ιδρύματος που αποτελεί από τα λίγα φαινόμενα αποτελεσματικής ιδιωτικής πρωτοβουλίας στον τόπο μας.

Οι προσπάθειες της Εταιρείας για τη διάσωση του ιστορικού και πολιτιστικού μας παρελθόντος ξεκινούν λίγο μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους το 1830, κατά την περίοδο που οι πρώτες κυβερνήσεις παίρνουν στα χέρια τους τα μεγάλα προβλήματα της οικονομίας, της διοίκησης και της εκπαίδευσης. Μία από τις πρώτες βασικές μέριμνες είναι και η τύχη των αρχαιοτήτων, που αιώνες λεηλατούσαν και κατέστρεφαν οι αρχαιοκάπηλοι (οι ενέργειες της τότε ολιγομελούς κρατικής αρχαιολογικής υπηρεσίας δεν μπορούσε να είναι αποτελεσματικές). Έτσι στις αρχές του 1837, και τη στιγμή που διάχυτες ήταν οι απόψεις ότι «το Γένος έπρεπε να τονώσει την εθνική του συνείδηση, όφειλε να αποδεχθεί τις ευθύνες του πολίτη μέσα σε μια ελεύθερη πολιτεία», μια ομάδα λογίων και πολιτικών με πρωτοβουλία του πλούσιου εμπόρου Κωνστ. Μπέλιου ίδρυσε την «Εν Αθήναις Αρχαιολογικήν Εταιρείαν». Οι σκοποί της είναι η ανεύρεση, η αναστήλωση και η συμπλήρωση των αρχαιοτήτων της Ελλάδας. Πρώτοι πρόεδροι και γραμματείς ήταν πολιτικοί και διπλωμάτες όπως ο Ιάκωβος Ρίζος Νερουλός —που χρημάτισε πρώτος πρόεδρος— ο Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής, αλλά και άλλοι δραστήριοι άνδρες, οι οποίοι χωρίς καμιά κρατική βοήθεια και με τις μικρές προσφορές των μελών της Εταιρείας ή με δωρεές προσπαθούν να φέρουν σε πέρας μια σειρά από φιλόδοξα έργα ανασκαφών, όπως εκείνες στα κλασικά μνημεία της Αθήνας.

Έως το 1859 η Εταιρεία θα αντιμετωπίσει μεγάλες οικονομικές δυσκολίες, που βάζουν σε κίνδυνο την ύπαρξή της. Όμως την ίδια αυτή χρονιά γραμματέας της Εταιρείας εκλέγεται ο γνωστός λόγιος και ειδικός στην Επιγρα-

Μια ανέκδοτη φωτογραφία από την ανασκαφή του κ. Κουρουγιώτη, στην Ερέτρια. Εργάτης κρατά γλυπτό που μόλις ανέσκαψε. Από το σύμπλεγμα με θέμα την αρπαγή της Αντιόπης από τον Θησέα. Προέλευση: ναός του Δαφνηφόρου Απόλλωνα στην Ερέτρια.

Η σπηλιά του Ιδαίου Άνδρου στον Ψηλορείτη όπου πραγματοποιείται μια από τις μεγαλύτερες ανασκαφές της Αρχαιολογικής Εταιρείας. Στο Ιδαίο Άνδρο, γεννήθηκε κατά τη μυθολογία ο κρητογενής Δίας, μοναδικός θεός που γεννιέται και πεθαίνει κάθε χρόνο, σύμβολο της παμπάλιας κρητικής πίστης στην αναγέννηση.

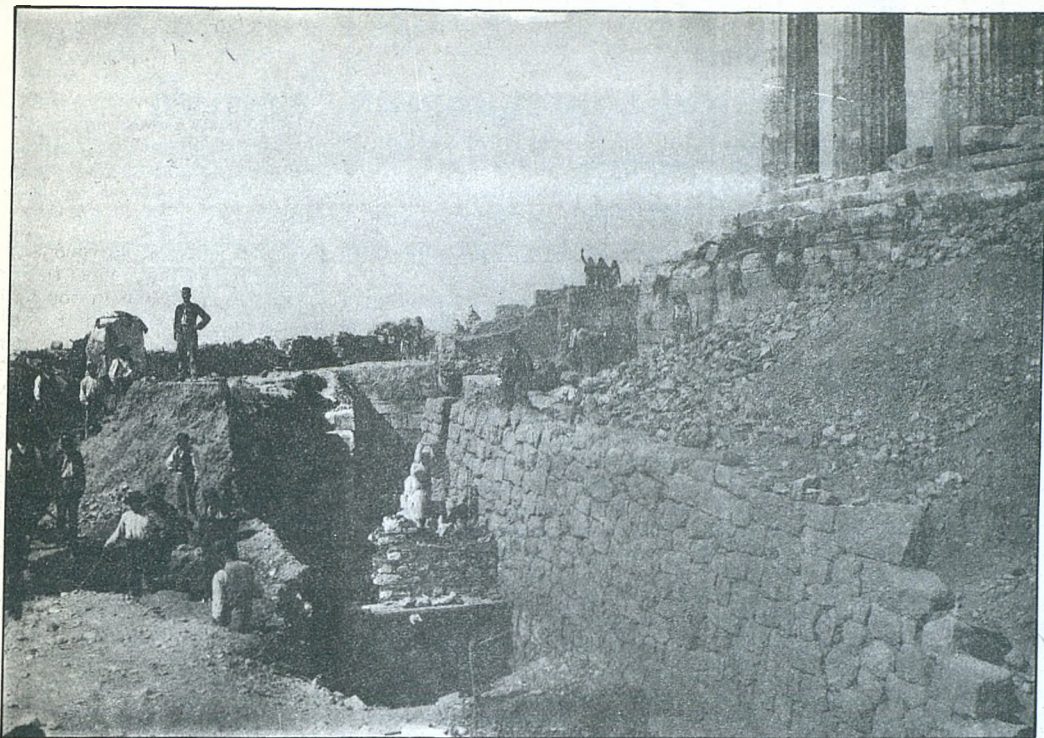
φική Στέφανος Κουμανούδης· τη θέση αυτή θα διατηρήσει έως το 1894. Με πρωτοβουλία του Κουμανούδη ξεκινούν αυτή την περίοδο ανασκαφές μεγάλης έκτασης. Στην Αθήνα: Κεραμεικός, Ακρόπολη, Βιβλιοθήκη, του Αδριανού, στοά του Αττάλου, Θέατρο του Διονύσου, Ρωμαϊκή Αγορά.

Στην Αττική: Ραμνούς, Θορικός, Μαραθώνας, Ελευσίνα, Αμφιάρειο, Πειραιάς.

Στη Βοιωτία: Χαιρώνεια, Τανάγρα, Θεσπίες. Στην Πελοπόννησο: Μυκήνες, Επίδαυρος, Λακωνία. Ανασκαφές πραγματοποιούνται και στις Κυκλάδες. Παράλληλα προς τις ανασκαφές η Εταιρεία —που θα συμβάλει και στην ίδρυση των πρώτων μεγάλων μουσείων της χώρας— συγκεντρώνει στην Αθήνα τα σημαντικότερα αρχαιολογικά ευρήματα, τα περισσότερα από τα οποία θα αποτελέσουν τις συλλογές του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου.

Φίλιππος Ιωάννου, Ευθύμιος Καστόρχης, Σπυρίδων Φιντικλής, Αλέξανδρος Κοντόσταυλος, είναι ορισμένα από τα ονόματα των δραστήριων συνεργατών εκείνης της περιόδου, οπότε η ανασκαφική δραστηριότητα της Εταιρείας επεκτείνεται έως τη γη της Ιωνίας και την ενδοχώρα της Μ. Ασίας· εδώ οι ανασκαφές διαρκούν έως ότου αρχίσουν οι διωγμοί των Ελλήνων. Τον Κουμανούδη διαδέχεται ο Παναγιώτης Καββαδίας, γενικός έφορος Αρχαιοτήτων (1895-1909, 1912-1920). Ο Καββαδίας όχι μόνο συνεχίζει το έργο των προκατόχων του, αλλά και το επεκτείνει με ανασκαφές σε νέες περιοχές της Ελλάδας: Θεσσαλία, Ήπειρος, Μακεδονία, Εύβοια, Κέρκυρα, Κεφαλλονιά, Σάμος, Κυκλάδες. Στις επαρχιακές πόλεις ιδρύονται πολλά νέα μουσεία που θα στεγάσουν τα ευρήματα που προέρχονται από τις συστηματικές ανασκαφές της Εταιρείας. Τον Καββαδία διαδέχονται ως γραμματείς οι καθηγητές του Πανεπιστημίου Αθηνών Γεώργιος Οικονόμος (1924-1951) και Αναστάσιος Ορλάνδος (1951-1979), οι οποίοι αρχίζουν νέες ανασκαφές, συνεχίζουν τις αναστηλωτικές εργασίες και συστηματοποιούν τις επιστημονικές εκδόσεις της Εταιρείας.

Σήμερα, πρόεδρος της Εταιρείας είναι ο ακαδημαϊκός Κ. Μπόνης, ενώ γραμματέας της είναι ο καθηγητής Γ. Μυλωνάς, ανασκαφές των Μυκηνών και της Ελευσίνας. Στην περίοδο της

Από την ανασκαφή του Παναγιώτη Καββαδία στο χώρο της Ακρόπολης (1885-1890). Έρευνα στο Πολυγωνικό ανάλημμα, μεταξύ Παρθενώνα και νοτίου τείχους της Ακρόπολης. Σήμερα ο χώρος έχει καλυφθεί με χώμα. Φωτογραφία από το Αρχείο της Αρχαιολογικής Εταιρείας.

γραμματείας του αρχίζουν νέες έρευνες στις περιοχές της Μακεδονίας, Θράκης, Αττικής, Θεσσαλίας και Κρήτης, ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη νέα προγράμματα μελετών και εκδόσεων.

Συνοπτικά ως προς το συνολικό έργο: 575 ανασκαφές σε ολόκληρη την Ελλάδα και πλήθος αναστηλώσεων σε προϊστορικά, κλασικά και βυζαντινά μνημεία, συγκαταλέγονται στα 150 χρόνια γόνιμης δράσης της Εταιρείας. Ακόμη, η έκδοση μεγάλου αριθμού επιστημονικών συγγραμμά-

των και περιοδικών δημοσιευμάτων διεθνούς αναγνώρισης. Η βιβλιοθήκη της Εταιρείας αριθμεί 100.000 τόμους, σημαντικό βοήθημα, για τους αρχαιολόγους, τους φοιτητές, και τους ερευνητές. Σε προηγούμενες προσπάθειες ίδρυσης νέων μουσείων έρχεται να προστεθεί η ανέγερση Μουσείου στις Μυκίνες, με διδακτικό - εκπαιδευτικό χαρακτήρα, σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού.

Σημαντικοί είναι και οι μελλοντικοί στόχοι της Αρχαιολογικής

Εταιρείας: συνέχιση των ανασκαφικών προγραμμάτων που έχει ήδη εγκαινιάσει στο Ιδαίο Άντρο (προϊστορική περίοδος), στον Ραμνούντα (κλασική περίοδος) και στις Φθιώτιδες Θήβες (πρωτοβυζαντινή περίοδος). Δημόσιευση όλων των ανασκαφών της. Αναστήλωση μνημείων με τη δημιουργία ειδικού γραφείου. Προώθηση της γνώσης της αρχαιολογικής επιστήμης με διαλέξεις για το ευρύτερο κοινό, ξεναγήσεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, σεμινάρια σε ει-

ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

● Με τη διαλέξη του καθηγητή Γιάννη Σακελλαράκη «Εκατό χρόνια έρευνας στο Ιδαίο Άντρο» την Τετάρτη 25/2 άρχισαν οι εκδηλώσεις στην Αρχαιολογική Εταιρεία για τα 150 χρόνια από την ίδρυσή της.

● Στις 11 Μαρτίου ο έφορος Αρχαιοτήτων Αττικής Β. Πετράκος μιλά για τις ανασκαφές του Ραμνούντος (1880-1887).

● Στις 29 Μαρτίου ο Γεν. Γραμματέας της Αρχαιολογικής Εταιρείας καθηγητής Γ. Μυλωνάς θα αναφερθεί στο έργο της εταιρείας κατά το 1886.

● Στις 22 Απριλίου ο αντιπρόεδρος της Εταιρείας Γ. Δοντάς μιλά για την «Προβληματική στο θέμα τοποθέτησης εκμαγείων στα μνημεία της Ακρόπολης».

● Στις 13 Μαΐου ο πρώην Δ/ντης του Βυζαντινού Μουσείου Π. Λαζαρίδης μιλά για τις «Φθιώτιδες Θήβες - Ιστορία, Ανασκαφές, Μνημεία».

Οι εκδηλώσεις θα κλείσουν στις 21 Σεπτεμβρίου με την πανηγυρική συνεδρίαση των μελών της εταιρείας στο Ηρώδειο οπότε ο Γεν. Γραμματέας της, καθηγητής Γ. Μυλωνάς, θα μιλήσει για τα «150 χρόνια Αρχαιολογικής Εταιρείας».

δικά θέματα στις αίθουσές της —που θα χρησιμεύσουν σαν ένα μικρό ελεύθερο πανεπιστήμιο— και υποτροφίες.

Μια νέα αντίληψη φαίνεται πως διακατέχει ένα από τα αρχαιότερα επιστημονικά ιδρύματα της χώρας, που δείχνει να επιδιώκει στην ουσία και όχι με ευχολόγια το γνωστό ρηθέν: γνώση για όλους κι όχι για τους λίγους. Το μέλλον θα δείξει.

Νάσια Μιχαλοπούλου

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΔΟΚΙΜΙΟ/6

Κώστα Παππά

**Παράλληλα
νεοελληνικά
ποιήματα**

Καμιά ιδέα δεν είναι εντελώς καινούργια. Κάπου υπάρχει ο πρόγονός της· οι ρίζες της καταγωγής της. Η υπόθεση αυτή υπήρξε το ερέθισμα και η αφορμή για το φιλόλογο Κώστα Παππά να ερευνήσει την καταγωγή κλασικών νεοελληνικών ποιημάτων και ιδεών.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΛΑΡΟΣ

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 - ΑΘΗΝΑ 141 - ΤΗΛ. 36.18.457

νηπιαγωγείο

το αστεράκι

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαβηττό λειτουργεί τό νηπιαγωγείο. «Τό άστεράκι».
- Μιά μικρή δαση μέσα στο τοιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο - Διδασκαλία και επίδλεψη από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης για τό παιδί.
- Έλάτε νά γνωριστούμε και νά συζητήσουμε για τό παιδί σας.

**Γκόλφω Τζελετοπούλου - Ευθυμία
Βαλαμάνος 4 και Άσκληπιού τηλ. 6447830 - 3635419.**

Πατριαρχική ακρισία και επιστημονική κριτική

του Πέτρου Πιζάνια

Ίσως δε θα υπήρχε λόγος να ασχοληθεί κανείς δημόσια με το σημείωμα του κ. Α. Αγγέλου εναντίον του κ. Π. Κιτρομηλίδη (βλ. Α. Αγγέλου «Π. Μ. Κιτρομηλίδη, *Ιώσηπος Μοισιόδαξ. Οι συντεταγμένες της βαλκανικής σκέψης τον 18ο αιώνα*», *Ο Πολίτης* 74 (2), Δεκέμβριος 1986), αν δεν έφερνε στην επιφάνεια σχέσεις, νοοτροπίες και συμπεριφορές, καταστάσεις γενικότερες που με μια πρώτη ματιά φαίνονται ξεπερασμένες για τα ερευνητικά πράγματα στη χώρα μας. Πιο σαστά φαίνονται ξεπερασμένες στο μικρόκοσμο των ιστορικών ερευνών και της αντίστοιχης πανεπιστημιακής παιδείας, εκεί όπου βρίσκονται πρόσωπα—φορείς του ιστοριογραφικού ρεύματος που πρόχειρα ονομάζουμε νέα ελληνική ιστοριογραφία. Αναφέρομαι στις κοινωνικές σχέσεις, νοοτροπίες και συμπεριφορές εκείνες που εκτυλίσσονταν γύρω από το θεσμό της πανεπιστημιακής έδρας, την αυθεντία του καθηγητή και την παντογνωστική πατριαρχική επιβολή του σε όποιον κατώτερο είχε την οποιαδήποτε σχέση μαζί του—σχέσεις μέσω των οποίων πραγματοποιούν η παραγωγή των επιστημονικών γνώσεων. Φυσικά αυτά τα χαρακτηριστικά δεν είναι το κύριο γνώρισμα στο ρεύμα της νέας ελληνικής ιστοριογραφίας, ούτε βέβαια δική του ανακάλυψη· προϋπήρχαν.

Ωστόσο οι σχέσεις αυτές, επειδή είναι πολύ ανθεκτικές, προσαρμόζονται στα σχετικά νεότερα κοινωνικά δεδομένα της επιστημονικής παραγωγής, έχοντας για φορείς της προσαρμογής τους εκείνους που βγαίνουν ή σωστότερα που επιδιώκουν να βγαιίνουν κερδισμένοι από αυτές. Η επίθεση του κ. Α. Αγγέλου στον κ. Π. Κιτρομηλίδη δείχνει ότι οι παραδοσιακές σχέσεις, τουλάχιστον στον κοινωνικό χώρο της νέας ελληνικής ιστοριογραφίας, έχουν δεχτεί κάποιον κλονισμό. Όμως φαίνεται συγχρόνως ότι υπάρχουν και μάλιστα οι φορείς τους τις διεκδικούν επιθετικά. Και ας λέει ότι θέλει ο νόμος—πλαίσιο σχετικά με την κατάργηση της έδρας και της αντίστοιχης καθηγητικής αυθεντίας: έτσι ανάπηρος, αδέξιος και αντιπαθικός που καταντάει, μάλλον φαίνεται να ενισχύει την επιβίωση των παραδοσιακών αυτών σχέσεων, με νέους όρους, όχι τόσο φανερούς.

Ας δούμε ένα ζήτημα το οποίο ακριβώς επειδή είναι καιρίο φαίνεται να ενόχλησε ιδιαιτέρως τον

κ. Α. Αγγέλου. Πρόκειται για τις έννοιες και του όρους «σύμβολο», «πολιτισμός», «πολιτισμικά όρια» κτλ. που άλλες κοινωνικές επιστήμες έχουν καθιερώσει και στην ιστορική ανάλυση έχουν χρησιμοποιηθεί διεθνώς με επιτυχία. Τον κ. Α. Αγγέλου δεν τον απασχολεί αν ο κ. Π. Κιτρομηλίδης χρησιμοποιήσει σωστά ή όχι αυτές τις έννοιες, αλλά το απλό γεγονός ότι τις χρησιμοποίησε. Και προφανώς τον ενοχλούν, γιατί η ίδια η χρήση τους παραπέμπει στην ερμηνεία του εξεταζόμενου θέματος, συνεπώς και στην κριτική κατανόηση του παρελθόντος. Τείνω να πιστέψω ότι το επίδοκο αντικείμενο για το οποίο μάχεται ο κ. Α. Αγγέλου ξεκινάει από την παλιά αντίθεση στην ιστορική επιστήμη, αυτή που εκδηλώνεται μεταξύ του φιλολογικού σχολιασμού και της κριτικής ερμηνείας. Ο κ. Αγγέλου φαίνεται πως προτιμάει το σχολιασμό—προφανώς στη σύγχρονη εκδοχή του—και για τούτο δεν τον απασχολεί ιδιαιτέρως αν ο κ. Π. Κιτρομηλίδης χρησιμοποιεί δημιουργικά τις έννοιες στην ανάλυσή του ή αν απλώς βρίσκονται στη μελέτη ως διακοσμητικά αντικείμενα.

Με βάση αυτή την αφετηριακή διαφορά—και ξεχνώντας ότι ο ίδιος επιλέγοντας το σύγχρονο φιλολογικό σχολιασμό θα μπορούσε άνετα να κριθεί ότι κρύβει την ερμηνεία του πίσω από την επίθεση της αντικειμενικότητας—ο κ. Α. Αγγέλου εξαπολύει την αναπόδευκτη στο σημείωμά του κατηγορία για «αχαλίνωτο συγχρονικό βερμπαλισμό» (σ. 90). Παρά το γεγονός ότι η διαφορά μεταξύ σχολιασμού και ερμηνευτικής κριτικής είναι θεμελιακή, ο κ. Α. Αγγέλου δεν τη δηλώνει ρητά. Αντίθετα αποσιωπώντας τις πραγματικές θεωρητικές διαφορές, χρησιμοποιεί αντί επιχειρημάτων το κύρος του, την κοινωνική του θέση. Έτσι αποφθέγγεται διαρκώς με τη βεβαιότητα του παντογνώστη και τη βιαιότητα της πατερικής οργής που δεν ανέχεται τη διαφάνεια, (βλ. σ. 87, τα 10 σημεία) εντέλει τη διαφορά. Πριν όμως φτάσει στην τελική καταδίκη, σε αποπομπή του κ. Π. Κιτρομηλίδη ως «απροσδιόνυσου», προσπαθεί—προφανώς για να ενισχύσει την καταδικαστική πρότασή του—να διαμορφώσει και κάποιες συμμαχίες. Έτσι υποστηρίζει ότι «τον ακατάσχετο βερμπαλισμό» για τον οποίο καταδικάζει τον κ. Π. Κιτρομηλίδη, τον χρησιμοποίησε παλαιότερα η αριστερά, η οποία «είχε ταξινομήσει τους ανθρώ-

πους σε στίλ γουέστερν» (σελ. 90).

Στην περίπτωση της αριστεράς ο κ. Α. Αγγέλου δεν περιορίζεται στο φιλολογικό σχολιασμό, αλλά χρησιμοποιώντας τη μισή αλήθεια (βλ. επίθεση αντικειμενικότητας) περνάει κατευθείαν στην ερμηνεία. Μόνο που η ερμηνεία του είναι άκριτη, γιατί ξεχνάει την άλλη μισή αλήθεια: ότι οι πρώτοι μαρξιστές και κομμουνιστές ιστοριογράφοι στην εποχή τους αντιπαράθεσαν μια όντως σχηματική πλην όμως επιστημονική κριτική ερμηνεία στον ακατάσχετο μεταφυσικό βερμπαλισμό της εθνικιστικής ιστοριογραφίας. Είναι πολύ βασικό για να ξεχνιέται ότι αυτοί οι ιστοριογράφοι, με τα χονδροειδή θεωρητικά εργαλεία τους, άλλαξαν το τοπίο της ιστοριογραφίας: σε αντιπαράθεση με τη νεκρή φύση της τρισχλιετούς συνέχειας του ελληνικού έθνους καθιέρωσαν την επιστημονική σκέψη ως κριτική, θετικά και δημόσια, αρνούμενοι το φύλλο συκής του σχολιασμού.

Έτσι ο κ. Α. Αγγέλου φτάνει στο τέλος του σημειώματος όπου με πατερικό τρόπο εκφωνεί την τελική καταδικαστική του απόφαση: να εκδιωχθεί ο κ. Π. Κιτρομηλίδης από το χώρο της νεοελληνικής γραμματείας.

Εκτός από τον απαράδεκτο χαρακτήρα του, το σημείωμα του κ. Α. Αγγέλου δεν θα είχε ιδιαίτερη σημασία αν δεν συγκέντρωνε όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που το αναβαθμίζουν σε έκδηλο σύμπωμα του γενικότερου αυταρχισμού. Αυτού του αυταρχισμού που στην πανεπιστημιακή παιδεία και δευτερευόντως στην έρευνα, μετά την επιταχυνόμενη διάλυση, επανέρχεται με το προσώπιο της μοναδικής σωτηρίας τους. Με αυτή την οπτική δεν έχει νόημα να αναζητήσει κανείς αν η καλύτερη μελέτη για τον Ιώσηπο Μοισιόδακα είναι εκείνη του κ. Α. Αγγέλου ή η άλλη του κ. Π. Κιτρομηλίδη. Ούτε, πολύ περισσότερο, να αναζητήσει κακές προθέσεις: σήμερα ευτυχώς είναι κοινοτυπία ότι «ο δρόμος για την κόλαση είναι στρωμένος με τις καλύτερες προθέσεις». Το ζητούμενο είναι οι παλιές νοοτροπίες, οι συμπεριφορές και οι σχέσεις που αυτές υποδηλώνουν. Είναι εμφανές, πιστεύω, ότι το ζήτημα ξεπερνάει κατά πολύ τον κ. Α. Αγγέλου και το σημείωμά του και απαντάται και στις πλέον αθώες φαινομενικά πτυχές του μικρόκοσμου της ιστορικής έρευνας και της παιδείας.

Οι παλαιότερες κοινωνικές

σχέσεις παραγωγής της επιστημονικής γνώσης, αυτές που υπαινίχθηκα μέχρις εδώ, νομίζω ότι δραστηριοποιούνται και διεκδικούν με νέους όρους το χώρο τους ή και την αναγνώρισή τους στον μικρόκοσμο των ιστορικών που συναπαρτίζουν το ρεύμα της νέας ελληνικής ιστοριογραφίας. Η απουσία κριτικής τις διευκολύνει σημαντικά. Άλλωστε αυτές οι ίδιες ως κοινωνικές σχέσεις προϋποθέτουν την απουσία κάθε κριτικής καθεστώτος το οποίο έχουν επιβάλει σε μεγάλο βαθμό συμβοηθούμενες παλαιότερα, μετά τον εμφύλιο πόλεμο, και από τον πολιτικό αυταρχισμό. Σήμερα οι σύγχρονες, αλλαγμένες πια, εκδοχές τους διατηρούν το σκληρό πυρήνα τους: τις πατριαρχικές σχέσεις υπαγωγής στην παραγωγή της επιστημονικής γνώσης. Παρόμοιες σχέσεις για να είναι δυνατόν να ισορροπούν στις σύγχρονες δημοκρατικές κοινωνίες απαιτούν κάποιες ιδιότυπα κλειστές, κατακερματισμένες, και συνεπώς αντιδημοκρατικές σχέσεις μεταξύ των επιστημόνων—εκείνες που θυμίζουν έντονα συντεχνιακές ιεραρχίες και αντίστοιχη επαγγελματική οργάνωση του μικρόκοσμου που παράγει επιστημονική γνώση.

Μέσα σε ένα πλαίσιο παρόμοιων σχέσεων η διαφορετική ερμηνεία από έναν ερευνητή ενός θέματος που έχει απασχολήσει προηγουμένως και άλλον, εκλαμβάνεται ως ευθεία βολή του πρώτου εναντίον του προσωπικού κύρους του δεύτερου. Όταν μάλιστα ο πρώτος είναι νεότερος και συγχρόνως δεν χρησιμοποιεί την ίδια γλώσσα με το δεύτερο, τότε η διαφορετική ερμηνεία ισοδυναμεί με ύβρι. Έτσι η αντίδραση μπορεί να είναι βίαιη. Οι πιο «συνετοί» οργανωτές ερευνών καταφεύγουν στην πρόληψη, θέτοντας προκαταβολικά περιορισμούς για τη διαπραγμάτευση ενός θέματος, εφόσον με αυτό έχει ασχοληθεί κάποιος γνωστός παλαιότερος. Όμως παρόμοιες αντιδράσεις από καταξιωμένους επιστήμονες που κατέχουν στο σχετικό πάντοτε χώρο μια κάποια μορφή εξουσίας αποκλείουν το θεμελιώδες, το εγχείρημα δηλαδή της κριτικής. Αν δεν ανέχονται τη διαφορετική πλην όμως παράλληλη ερμηνεία, πόσο μάλλον την απευθείας επιστημονική κριτική; θα είναι γι' αυτούς αβάσταχτη.

Με αυτά τα κοινωνικά δεδομένα το εγχείρημα της κριτικής για τους νεότερους ερευνητές θα σή-

μαίνει ένα υψηλότατο ρίσκο για το επαγγελματικό τους μέλλον, αλλά συχνά και μια αφόρητη συναισθηματική φόρτιση. Το ίδιο ρίσκο σήμερα γίνεται θεόρατο αν κανείς συνυπολογίσει ότι οι περισσότεροι νέοι ερευνητές στις κοινωνικές επιστήμες είναι εκτός θεσμών, κοινώς άνεργοι ή στην καλύτερη περίπτωση υποαπασχολούμενοι. Με τέτοιες συνθήκες νομίζω ότι ο καθένας θα προτιμούσε να μην ικανοποιήσει δημόσια την οποιαδήποτε ανάγκη για επιστημονική κριτική ή κριτική των σχετικών θεσμών.

Παρόμοιοι καταναγκασμοί όχι μόνο αποκομίζουν την εγρήγορση του καθενός, αλλά και ενισχύουν τις νοοτροπίες εκείνες μέσω των οποίων η ανάγκη κριτικής απωθείται και συγχρόνως εκλογικεύεται μέσα από το επιχειρήμα που εκφορείται εκ των άνω, και αγνοώντας την αυτογνωσία του καθενός επικαλείται την απουσία γνωστικής επάρκειας. Όπως αποκλείεται η δημόσια κριτική προς τρίτους, έτσι αποκλείεται και η δημόσια έκθεση—όχι αναγκαστικά μαζοχιστική—ή η κριτική προς εαυτόν. Κοντολογίς όλα αποκλείουν τον ανοιχτό διάλογο και φυσικά το ρίσκο που συνεπάγεται, δηλαδή το βασικό συστατικό μιας ανοιχτής διαδικασίας παραγωγής και αναπαραγωγής της επιστημονικής γνώσης. Επαγγελματικά πιο συμφέροντες φαίνεται πως είναι οι γκριζες και παγερές ισορροπίες που εξασφαλίζει η σιωπή. Οι εξαίρεσεις, παρά τα φαινόμενα και παρά την έντονη δημόσια δραστηριότητά τους, νομίζω ότι και στατιστικά ακόμη είναι πολύ περιορισμένες.

Φυσικά το ζήτημα δεν είναι να απορρίψουμε το έργο—ιδίως της τελευταίας δεκαπενταετίας—των παλαιότερων ερευνητών. Αυτό απλώς θα ήταν μια άλλου τύπου ακρισία. Ζητούμενο νομίζω είναι να υπερβούμε τον κατακερματισμό σε πολλές παράλληλες αλλά λίγο πολύ όμοιες ατομικές πορείες. Επειδή η εποχή του παντογνώστη μενονομένου επιστήμονα που ταυτιζόταν με το μάθημα, εκείνο με τη γνώση, η γνώση με την έδρα, και αυτή με το πανεπιστήμιο έχει τελειώσει, καλό θα ήταν ίσως να μην επαναπαυόμαστε, αλλά να φυλαγόμαστε από τη νεκρανάστασή του. Γιατί όλα την ευνοούν. Πιο συγκεκριμένα ίσως θα έπρεπε να προσανατολισουμε τις μικρές δυνάμεις της νέας ελληνικής ιστοριογραφίας προς την αναζήτηση μιας συλλογικότητας και συνεπώς μιας απεριορίστης πολυφωνίας. Νομίζω ότι αυτός ο προσανατολισμός που είναι έτσι κι αλλιώς αναγκαίος μπορεί να διαμορφώσει μια νέα δυναμική και ίσως κάποιες πραγματικές δυνατότητες υπέρβασης των παραδοσιακών και σύγχρονων κοινωνικών αγκυλώσεων στην ιστορική έρευνα και την παιδεία.

Ο Χρήστος Γ. Λάζος γράφει για το βιβλίο του Αναστάση Παπαληγούρα «Κείμενα Αμφισβήτησης» εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1986.

Τα αποτελέσματα των Δημοτικών Εκλογών επαναφέρουν με ένταση στο προσκήνιο το ζήτημα της ιδεολογικής φυσιογνωμίας και της πολιτικής στρατηγικής της Νέας Δημοκρατίας. Καθώς ήδη η εκλογική επιτυχία έχει μετατραπεί στη συνείδηση του ηγετικού πολιτικού προσωπικού αλλά και του κομματικού οργανισμού, σε επαλήθευση για το τελικό άλμα προς την εξουσία, εύλογα μπορεί να προβλέψει κανείς ότι ο δημόσιος διάλογος γύρω από τις προγραμματικές αρχές και το κοινωνικό όραμα με τα οποία θα επιχειρήσει αυτό το κόμμα, να πείσει τους ψηφοφόρους θα συγκεντρώσει εκ νέου το ενδιαφέρον.

Παρ' ότι η διαύγεια των αρχών και η συνεκτικότητα του προγράμματος δόσκολα συμβαδίζουν με την ευφορία που γεννά η ελπίδα της μελλοντικής επιτυχίας και με το «φλου αρτιστική» που έχει αναχθεί ως κύριο γνώρισμα των ελληνικών πολυσυλλεκτικών κομμάτων, εντούτοις τα κρίσιμα ζητήματα που θέτει αντικειμενικά η σημερινή συγκυρία απαιτούν χειρισμούς και διαδικασίες που υπερβαίνουν τις κοινότοπες αντιπολιτευτικές διαδικασίες που υπερβαίνουν τις κοινότοπες αντιπολιτευτικές τακτικές και περιορίζουν την αποτελεσματικότητά τους. Κοντολογίς, η άντληση από τη δυσάρεσκεια που γεννά η πολιτική του ΠΑΣΟΚ θα εξαντλείται ως ψηφοσυλλεκτική μέθοδος, όσο η Νέα Δημοκρατία θα προσεγγίζει τα οριακά ποσοστά που θα της εξασφαλίζουν την εξουσία.

Η Νέα Δημοκρατία διαθέτει ήδη μια εμπειρία αυτού του φαινομένου από τις βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου 1985, όταν η νεοφιλελεύθερη ιδεολογία που επιχείρησε να της προσδώσει ο Κ. Μητσοτάκης απέφερε τα ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα από τα προσδοκώμενα. Συνεπώς αν αυτή η εκτίμηση είναι ορθή, η διαπάλη των απόψεων γύρω από το πρόγραμμα εξουσίας με το οποίο η αξιωματική αντιπολίτευση θα επιχειρήσει να μετατραπεί σε κυβέρνηση, θα αναδειχθεί εκ των πραγμάτων, στο αμέσως προσεχές μέλλον, ως το κεντρικό πρόβλημα αυτού του κόμματος. Και τούτο ανεξάρτητα από τις απόψεις της ηγεσίας του που προφανώς διέπονται από την αρχή: «...δεν αλλάζεις ποτέ την τακτική μιας ομάδας που κερδίζει».

Από αυτή τη σκοπιά, τα κείμενα του Αναστάση Παπαληγούρα

που συγκεντρώθηκαν κάτω από τον τίτλο «Κείμενα Αμφισβήτησης», οριοθετούν αδρά την προβληματική ενός ρεύματος της συντηρητικής παράταξης και ανανεώνουν το ενδιαφέρον για τις προτάσεις του. Όπως σημειώνει ο Π. Ευθυμίου που προλογίζει την έκδοση «είναι ακριβώς το ρεύμα που εκδηλώθηκε αλλά δεν κατάφερε να επιβληθεί στην περίοδο του 1974-81 ενδοκυβερνητικά και τον οριστικό ενταφιασμό του επιχειρεί η νεοφιλελεύθερη ιδεολογία που εμβληματίζει σήμερα τη Νέα Δημοκρατία».

Δύσκολα θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι στα κείμενα αυτά είναι συστηματικά διατυπωμένη μια πολιτική στρατηγική που ξεδιπλώνει με αυστηρή διαδοχή το σύνολο των προτάσεων της. Πρόκειται περισσότερο για κείμενα άρθρα, συνεντεύξεις και ομιλίες μαχητικής πολιτικής παρέμβασης που επιδιώκουν να στηρίξουν μια βασική πρόταση προγραμματικού χαρακτήρα: την πρόταση για το ρόλο του κράτους ως εξισορροπητικού μηχανισμού των κοινωνικών αντιθέσεων και ως κεντρικού φορέα σχεδιασμού της ανάπτυξης.

Παρ' ότι διατυπωμένη με αυτό τον τρόπο η πρόταση αυτή φαίνεται εξαιρετικά κοινότοπη, μέσα στο πλέγμα των ιδεολογικοπολιτικών αντιθέσεων που χαρακτηρίζουν τη Νέα Δημοκρατία αποκτά ένα πολύ συγκεκριμένο νόημα. Εκκινεί από την αντίληψη ότι η ελληνική κοινωνία βρίσκεται σε μια κρίσιμη καμπή κι ότι οι ελάχιστοι ανεπτυγμένοι αυτορυθμιστικοί μηχανισμοί της δεν είναι ικανοί να διασφαλίσουν ούτε την προσφορότερη οικονομική ανάπτυξη ούτε την εθνική και κοινωνική συνοχή. Πάνω σ' αυτή την κεντρική υπόθεση θεμελιώνεται και νομιμοποιείται ο παρεμβατικός ρόλος του κράτους και προδιαγράφεται η κατεύθυνση στην οποία οφείλει να ασκηθεί.

Ο κεντρικός άξονας λοιπόν, γύρω από τον οποίο περιστρέφονται όλες οι παρεμβάσεις είναι ακριβώς ο ρόλος του κράτους. Επιπλέον ένα από τα σημαντικά προτερήματα αυτής της συλλογής είναι ακριβώς ότι αναδεικνύει με σαφήνεια αυτό το ζήτημα ως το κομβικό σημείο γύρω από το οποίο διατάσσονται σήμερα οι πολιτικές τάσεις μέσα στη Νέα Δημοκρατία και προσδιορίζει το σκληρό πυρήνα της ιδεολογίας του «νεοφιλελευθερισμού». Έτσι, σ' έναν τόνο πολεμικής ο Αν. Παπαληγούρας σημειώνει σ' ένα άρθρο που φέρει τον ευανάγνωστο τίτλο «Είναι νεοφιλελεύθερη η Νέα Δημοκρατία;» «...Αν νεοφιλελεύθερο χαρακτηρίζεται κάποιο κόμμα που:

— θεωρεί ότι από την αναγνώριση της ελευθερίας του ατόμου ως υπέρτατου αγαθού απορρέει αξιωματικά και άκαμπτα η επιταγή για

καθεστώς απόλυτα αγνής, πούρας ελεύθερης οικονομίας,

— πρεσβεύει ότι το κράτος πρέπει να τείνει να καταστεί αμέτοχο στην οικονομία, και αρνείται οποιονδήποτε παρεμβατικό ρόλο του,

— πιστεύει ότι χάρη της επιδιωκόμενης οικονομικής ανάπτυξης, ενδεχομένη διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων αποτελεί θεμιτό τίμημα, καθώς νύπτι τας χείρας για τα θύματα των δυσπλησιών της αγοράς, τότε η απάντησή είναι ανενδοίαστα: όχι, η Ν.Δ. δεν είναι νεοφιλελεύθερη».

Οι πρακτικές πολιτικές απολήξεις αυτής της προβληματικής και οι θεσμικές ρυθμίσεις που εμπνέει έχουν ήδη χαρακτηριστεί στο παρελθόν από μια ακροδεξιά μερίδα της συντηρητικής παράταξης ως «σοσιαλμανία». Συνάμα, μετά το 1981, ουδέποτε αποτέλεσαν τη γραμμή με βάση την οποία ασκούνταν η κριτική στο κυβερνητικό έργο του ΠΑΣΟΚ. Ωστόσο το πολιτικό προφίλ, που επέλεξαν οι τρεις υποψήφιοι νυν δήμαρχοι, της Ν.Δ. στην Αθήνα, τον Πειραιά και τη Θεσσαλονίκη έλκει ευθέως την καταγωγή του από αυτό το σύστημα ιδεών. Με αυτή την έννοια, θα ήταν δυνατό να υποστηριχθεί ότι η πρώτη σαφής επιτυχία της Δεξιάς δεν πραγματοποιήθηκε με τις ιδέες του νεοφιλελευθερισμού αλλά με τις ιδέες της «σοσιαλμανίας». Είναι άραγε αρκετή αυτή η εμπειρία για να επαναφέρει στο επίκεντρο του διαλόγου αυτή τη διάσταση που πολλοί στη Ν.Δ. έχουν συμφέρον να την αφήσουν να ξεχαστεί, ίσως για να την οικειοποιηθούν αργότερα με ευκολότερο τρόπο; Οι εξελίξεις που θα προκύψουν σ' αυτό το κόμμα θα δείξουν ποια πρόβλεψη θα επαληθευτεί. Εκείνο όμως που αξίζει να σημειωθεί από τώρα, είναι πως αυτές οι απόψεις που εκφράζονται στα «Κείμενα Αμφισβήτησης», συμβάλλουν στη διαμόρφωση ενός πολιτικού πεδίου όπου η αντιπαλότητα οφείλει να αποκτήσει τα χαρακτηριστικά μιας πολιτικής διαμάχης γύρω από συγκεκριμένες θετικές προτάσεις διεξόδου από την κρίση, και, συνεπώς, παρέχουν τη διαδικασία που μέσα από το διάλογο επιτρέπει τη συνείδηση και τη συνεργασία.

Από αυτή τη σκοπιά, τα θέματα που υίγονται εδώ, δεν αφορούν μόνον τη συντηρητική παράταξη. Αποτελούν συνάμα και αντίστοιχες «προκλήσεις» με τη θετική έννοια του όρου—για μια Αριστερά που θέλει να είναι κοινωνική και ανανεωτική. Και την καλούν όχι μόνον να διαλεχθεί αλλά και να αποδείξει ότι έχει την ικανότητα να συλλάβει, να επεξεργαστεί και να εφαρμόσει ένα πολιτικό πρόγραμμα που δεν θα στηρίζεται κυρίως στην οπισθοδρομικότητα του αντιπάλου και στην ιστορική μνήμη.

Μια πολιτιστική πολιτική με μια διαφορετική άποψη

Συνέντευξη του Ιταλού βουλευτή Ρενάτο Νικολίνι
στους Γιώργο Σημαιοφορίδη και Γιώργο Τζιρτζιλάκη

Μια συνέντευξη με τον Ρενάτο Νικολίνι δεν είναι ούτε απλή, ούτε εύκολη υπόθεση. Η δυσκολία πηγάζει αρχικά από την εξαιρετικά σύνθετη και πολύ ποικίλη φυσιογνωμία και δραστηριότητα του ίδιου: γεννημένος το 1942, μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος Ιταλίας από το 1962, αρχιτέκτονας, μέλος της συντακτικής επιτροπής του «Controsazio» (ενός από τα σημαντικότερα αρχιτεκτονικά περιοδικά της δεκαετίας του '70), πολιτιστικός υπεύθυνος από το 1976 (επί δημαρχίας του Κάρλο Τζούλιο Αργκάν) ως το 1985 στο Δήμο της Ρώμης, βουλευτής από το 1983 στο Ιταλικό Κοινοβούλιο, καθηγητής αρχιτεκτονικής στο Πανεπιστήμιο, υπεύθυνος από το 1986 του ΚΚΙ στον τομέα των πολιτιστικών αγαθών. Παράλληλα, ο Νικολίνι είναι ένας άνθρωπος που μιλά παράξενα, με μια πλούσια και ασυνήθιστη για αρχιτέκτονα λογοτεχνική παιδεία, γράφει καθώς λέει ο ίδιος, θεατρικά έργα και «αστυνομικά μυθιστορήματα για τις κακοτυχίες του ως δημόσιο πρόσωπο», συμμετέχει σε διάφορα happening, μαζί με τον Τζούλιαν Μπεκ και το Living Theater.

Όταν του ζητήσαμε να μας δώσει ένα αυτοβιογραφικό στίγμα αρκέστηκε να απαντήσει: «η πολιτική είναι ένα πάθος για μένα που τροφοδοτεί πολλές άλλες περιέργειές μου για το θέατρο, τον κινηματογράφο, τη δημοσιογραφία. Δεν είναι ένα επάγγελμα. Σαν επάγγελμα είμαι αρχιτέκτονας και δάσκαλος στο Πανεπιστήμιο».

Ίσως να είναι αυτό το «πάθος» που προξενεί τη δυσκολία αλλά και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της συνέντευξης όπου ψηλαφίζονται οι ιδέες του για τη διαχείριση της πολιτιστικής πολιτικής μιας μεγάλης πόλης με τη συμβολή του κράτους, της τοπικής αυτοδιοίκησης αλλά και των ιδιωτών και για τη δημιουργική παρέμβαση των «θεσμών» δίχως το φόβο της αντιμετώπισης των νέων πολιτισμικών χαρακτηριστικών που ανέπτυξε η μαζική κοινωνία και την αποστροφή της θεαματικότητας των καλλιτεχνικών γλωσσών και επιθυμιών.

Οι πρωτότυπες αυτές ιδέες κέντρισαν αμέσως την προσοχή πολλών, ιδιαίτερα των Αμερικανών, οι οποίοι κάλεσαν τον ιδιόρρυθμο «ντανταϊστή» πολιτιστικό υπεύθυνο «πέρα από τον Ατλαντικό» να παρουσιάσει τις απόψεις του και το έργο του Δήμου της Ρώμης. Ένα έργο που ενθουσίασε με πολλές αντιδράσεις, ακόμη και στο πλαίσιο του κόμματος, αλλά που στη συνέχεια μιμήθηκαν πολλές άλλες ιταλικές και ευρωπαϊκές πόλεις, συμβάλλοντας στη δημοτικότητα του «αρχιτέκτονα» του, έτσι ώστε το ιταλικό περιοδικό «L'Espresso» να γράψει πως «ο Ρενάτο Νικολίνι είναι πιο διάσημος και από τον γενικό γραμματέα του κόμματός του».

Η συνέντευξη που ακολουθεί έγινε με αφορμή την πρόσκληση και την παρουσία του στις εκδηλώσεις της ΜΠΙΕΝΑΛΕ Νέων Καλλιτεχνών της Μεσογείου

(Θεσσαλονίκη, 23-30 Νοεμβρίου).

Ο Ρ. Νικολίνι (αριστερά) με τους Μπερτολούτσι και Μοράβια.

ΕΡ.: Μπορείς να μας δώσεις τη γνώμη σου για τη Β' ΜΠΙΕΝΑΛΕ της Θεσσαλονίκης; Ποια είναι η σημασία της ως πολιτιστικό γεγονός σε έναν καθολικό πλέον πολιτισμό της εικόνας με έκδηλη αμερικανική ηγεμονία; Ποια είναι η σημασία της «μεσογειακής» αναφοράς και τι είναι τέλος πάντων αυτή η τόσο μυθολογημένη Μεσόγειος; ΑΠ.: Όσον αφορά τη Β' ΜΠΙΕΝΑΛΕ θέλω να σημειώσω μια μικρή διαφορά μεταξύ της ζωντανείας των περισσότερων θεμάτων, όπου υπάρχει μια «ανέμελη», αν και έντονη, ακρόαση και του FORUM για τις «πολιτιστικές προοπτικές και τις καλλιτεχνικές τάσεις των νέων δημιουργών της μεσογειακής Ευρώπης». Αυτό συμβαίνει γιατί στην πρώτη περίπτωση εκθέσεις και θέαμα αντανάκλουν την ικανότητα των νέων να καταλάβουν ο ένας τον άλλο, ενώ η δεύτερη καταγράφει τη δυσκολία των πολιτικών να καταλάβουν τους νέους. Ακόμη περισσότερο σήμερα που αλλάζουν οι σχέσεις ανάμεσα σε παραγωγή και κατανάλωση. Οι νέοι σαν καταναλωτές επέβαλλαν καθορισμένα προϊόντα, ένα διαφορετικό «βλέμμα», μια νέα κουλτούρα. Με αυτόν τον τρόπο, σαν καταναλωτές, καθόρισαν μια νέα διευθέτηση της παραγωγής. Η δεκαετία του '80 έχει σηματοδοτήσει πάνω από κάθε άλλο, από αυτό το στοιχείο.

Ωστόσο δεν θα φόρτιζα πάρα πολύ τις σημασίες της λέξης Μεσόγειος, ακόμη περισσότερο αντιπαράθετοντας τη Μεσόγειο στην αμερικανική πολιτισμική ηγεμονία. Δεν υπάρχει αμφιβολία πως η αμερικανική κουλτούρα είχε και έχει μια μεγάλη βαρύτητα στην ικανότητα των νέων να συ-

νεννοηθούν μιλώντας διαμέσου εικόνων. Αλλά αυτό καθαυτό δεν αποτελεί αρνητικό γεγονός.

Το να μιλήσουμε για τη Μεσόγειο σημαίνει απλά να παραδεχτούμε ότι έχουμε ακόμη κάτι, ή μάλλον πολλά, να πούμε. Όμως, κάτι καινούργιο, όχι παλιό. Ιδέες, όχι μύθους.

ΕΡ.: Τι σημαίνει για έναν αρχιτέκτονα, όπως εσύ, η συμμετοχή στη διαχείριση της πόλης; Ας αναφερθούμε για παράδειγμα στο γνωστό πρόγραμμα των πολιτιστικών εκδηλώσεων «Ρωμαϊκό Καλοκαίρι» του οποίου ήσουν υπεύθυνος στο Δήμο της Ρώμης. Ποια είναι η ιδέα αυτού του προγράμματος που μοιάζει να χρησιμοποιεί την πόλη σαν μια μεγάλη σκηνή όπου παρεμβαίνει μαζικά η πολιτιστική πρόταση; ΑΠ.: Για μένα το «Ρωμαϊκό Καλοκαίρι» ήταν πάντα ένα σχέδιο. Με την έννοια αυτή η αρχιτεκτονική παιδεία μου ήταν πολύ χρήσιμη. Χρήσιμο ήταν επίσης το γεγονός ότι δεν επρόκειτο για ένα καθαυτό αρχιτεκτονικό σχέδιο, αλλά για μια πολιτιστική εκδήλωση, ένα πρόγραμμα. Το γεγονός αυτό με απελευθέρωσε από κάποιους σεχταρισμούς και δισταγμούς ανοχής στους οποίους σχεδόν μοιραία παγιδεύεται η ακαδημαϊκή συζήτηση.

Η ιδέα του προγράμματος δεν ήταν μόνο δική μου. Ανήκει σε όλες εκείνες τις ομάδες, όπως το BEAT 12 και το Filmstudio, που είχαν ονειρευθεί για πολύ καιρό να πραγματοποιήσουν ανέφικτες ιδέες και που τελικά βρήκαν ένα απρόσμενο διαμεσολαβητή στο πρόσωπο του Δήμου της Ρώμης. Επειδή επρόκειτο για πρωτοποριακές ομάδες οι περισσότερες εκδηλώσεις χαρακτηρίστηκαν α-

πό αυτό το στίγμα αποδείχνοντας δηλαδή, ακόμα μια φορά, την υπαρκτή σχέση στην κοινωνία και στην κουλτούρα μας μεταξύ πρωτοπορειών και μαζών. Τη μοναδική κληρονομιά του ΒΑ-ΥΗΑΥΣ που μπορούμε να αναγνωρίσουμε σαν τέτοια.

Τώρα ποια εικόνα πολιτισμού βρίσκεται πίσω από τις ενέργειές μας; Δίχως αμφιβολία όχι αυτή που στηρίζεται στη διάκριση μεταξύ «υψηλών» και «χαμηλών» πρακτικών. Μας φάνηκε πιο λειτουργική η άποψη που εγκαταλείπει αυτό το μονοπάτι και που αποφεύγει πράγματι κάθε περιορισμό για να διεισδύσει δίχως προκαταλήψεις στο βασίλειο της συλλογικής φαντασίας.

ΕΡ.: Θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει σήμερα ότι υπάρχει διαφορά μεταξύ «υψηλής» και «χαμηλής» κουλτούρας;

ΑΠ.: Για μένα δεν υπάρχει διαφορά. Υπάρχουν καλά κόμικ και κακά κόμικ, όπως υπάρχουν καλά αρχιτεκτονήματα και κακά αρχιτεκτονήματα. Πρέπει πάντα να διατηρούμε σε επιφυλακή τη δική μας ικανότητα της κριτικής ή αντίθετα την ικανότητα της απολάωσης.

Έχω επανειλημμένα αναφέρει τη συμπάθειά μου για το πλήθος. Η αιγλή των μοναχικών διανοούμενων έχει χαθεί από τον καιρό του Μπωντλαίρ και δεν χρειάζεται να την αναζητήσουμε γιατί αναλώθηκε για πάντα. Δεν μου αρέσει όμως το πλήθος αυτό να αισθάνεται αμηχανία και φόβο στα μουσεία ή μπροστά στο «έργο της τέχνης». Γιατί να μην μπορεί να τινάξει από πάνω του το βάρος των αριστουργημάτων του παρελθόντος και να τα οικειοποιηθεί ως αντικείμενα μιας καθημερινής χρήσης; Γιατί να μην μπορεί να χρησιμοποιήσει τα βιβλία της ποίησης όπως χρησιμοποιεί και την τηλεόραση, δίχως συμπλέγματα; Η «υποκουλτούρα» είναι και αυτή μέρος της κουλτούρας, δεν θα πρέπει λοιπόν να μας σκανδαλίζει η μαζική διάδοσή της, μια που αποτελεί συνθήκη για οποιαδήποτε πολιτιστική συζήτηση.

ΕΡ.: Μπορείς να αναπτύξεις τη λιγότερο φανερά αλλά αναμφίβολα αποφασιστικής σημασίας πλευρά που αφορά τη διαχείριση της πολιτιστικής πολιτικής μιας μεγάλης πόλης;

ΑΠ.: Η πολιτιστική πολιτική του Δήμου της Ρώμης, για παράδειγμα, έδωσε έμφαση στην ανάπτυξη της κυκλοφορίας και της ανταλλαγής των πολιτισμών και των ιδεών, περισσότερο από την προώθηση ενός καθορισμένου τύπου κουλτούρας και την ενίσχυση της παραγωγής «ευρωπαϊκών», «μεσογειακών», ή «νεανικών» προϊόντων.

Φυσικά υπάρχουν ουσιαστικοί στόχοι που πρέπει να διατηρηθούν όπως, η εμπιστοσύνη στη δημόσια επέμβαση, στις δυνατότητες μιας προγραμματισμένης

οικονομικής ανάπτυξης, στις αξίες της αλληλεγγύης και της κοινωνικότητας μάλλον παρά στην ιδεολογία του ανταγωνισμού και των «ζητών». Όμως, η δημόσια επέμβαση πρέπει να είναι διακριτική να τείνει στην υποκίνηση και στη διεύρυνση των χώρων για τις αυτόνομες τάσεις επιδιώκοντας παράλληλα έναν αυστηρό προγραμματισμό, μιαν επιλογή, μια συνολική διεύθυνση. Σήμερα όπως, πρέπει να προχωρήσουμε ακόμη περισσότερο επιτρέποντας σε μια νέα και ενδεχομένως νεανική επενδυτική δραστηριότητα να είναι σταθερή, καθόλη τη διάρκεια του χρόνου, έτσι ώστε προοπτικά να μην εξαρτάται από τη δημόσια επέμβαση.

ΕΡ.: Ποια είναι η γνώμη σου για την αντίστοιχη πολιτιστική πολιτική της σοσιαλιστικής διακυβέρνησης και του Ζακ Λανγκ στη Γαλλία;

ΑΠ.: Έχω μεγάλη εκτίμηση στον Λανγκ και νομίζω ότι οι πολιτικές μας είναι συμπληρωματικές. Έχουμε χάσει και οι δύο αλλά μόνο προσωρινά.

Ίσως εκείνο που μας έλλειψε περισσότερο να ήταν μια μεγαλύτερη ικανότητα αμοιβαίας συμβούλευσης. Ο Πανγκ θα μου είχε μάθει να εμπλέκω στην πολιτιστική πολιτική όχι μόνο την πόλη, δηλαδή την τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά και τον κρατικό μηχανισμό. Ίσως εγώ, με τη σειρά μου, θα είχα τη δυνατότητα να του υποδείξω πώς να μην τονίζει τόσο πολύ τη σοσιαλιστική τέχνη και κουλτούρα, όσο τη σοσιαλιστική πολιτική για την τέχνη και την κουλτούρα.

ΕΡ.: Τι σημαίνει για σένα το ότι είσαι ένας «Ρωμαίος», δηλαδή ένας κάτοικος της Ρώμης συγκριτικά με μια άλλη πιθανή καταγωγή; Σε τι ακριβώς συνίσταται η παράδοση αυτής της πόλης και πώς ερμηνεύεται στο πλαίσιο μιας τόσο πλούσιας χώρας όπως η Ιταλία;

ΑΠ.: Ο Αλμπέρτο Σαβίνιο έλεγε για τον Μωπασάν πως ήταν «ένας αληθινός Ρωμαίος». Και σε όποιον τον ρωτούσε τι σήμαινε αυτό, απαντούσε πως «όσο περισσότερο το συλλογίζομαι τόσο λιγότερο καταλαβαίνω τι σημαίνει. Τίποτα».

Η παράδοση της Ρώμης είναι η ικανότητά της να μετασχηματίζεται παραμένοντας η ίδια διαμέσου των αιώνων. Βέβαια στη δεκαετία του '50, κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης, η πόλη υπέστη πολύ σοβαρά πλήγματα. Καταστροφές που θα είναι δύσκολο να επανορθώσει. Η Ρώμη με αυτή την έννοια είναι πράγματι η πρωτεύουσα της Ιταλίας μια που αντανάκλα αυτήν ακριβώς την αντίθεση.

Η Ιταλία είναι η χώρα όπου η ανάπτυξη είναι δυνατή αν στοχεύει στις διαφορές, στις ιδιαιτερότητες, στον πλουραλισμό. Δυστυχώς οι χριστιανοδημοκράτες επέβαλλαν στην Ιταλία ένα δια-

φορετικό δρόμο.

Στο πλαίσιο αυτό ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που δεν θα ήθελα να παραλείψω είναι η ανατροπή των παλαιών ιδεών, που προέρχονται από μια κουρασμένη και μάλλον παθητική παράδοση του '68, της κουλτούρας για τη «χωροταξική ανάπτυξη» που μεταφράζεται σε μια μηχανική και ηθικολογική πρακτική της αποκέντρωσης. Μιας αποκέντρωσης που εκλαμβάνεται σαν μύθος της καλής περιφέρειας η οποία αντιτίθεται στο κακό κέντρο της μεγαλούπολης.

ΕΡ.: Πώς βλέπεις την κατάσταση των πραγμάτων στην αρχιτεκτονική μετά τη δεκαετία του '70 που χαρακτηρίστηκε από την «επιστροφή της ιστορίας»; Μπορούμε να μιλήσουμε για μια περίοδο που διαδέχεται το έργο του Άλντο Ρόσι, ενός αρχιτέκτονα που στάθηκε κοινός τόπος στην αρχιτεκτονική αυτής της δεκαετίας σε διεθνές επίπεδο;

ΑΠ.: Για μένα η αρχιτεκτονική του Ρόσι ήταν πολύ συνδεδεμένη στην αρχή με το ζήτημα της πόλης. Θυμάμαι τα κείμενά του ακόμην πιο πριν από τη δεκαετία του '70 πάνω σε θέματα, που βρίσκω ακόμη σήμερα θεμελιώδη, όπως εκείνα της τυπολογίας των κτιρίων και της μορφολογίας της πόλης. Μετά κυριάρχησε μια κάποια έμφαση στην κατανάλωση της ιστορίας. Περισσότερο λοιπόν από μια περίοδο που διαδέχεται το έργο του ΡΟΣΣΙ, θα μιλούσα για μια επιστροφή στις πρώτες θέσεις του.

Σε διεθνές επίπεδο βρίσκω πως οι τάσεις της αρχιτεκτονικής σήμερα είναι πολύ διαρθρωμένες. Δεν υπάρχουν αντιθέσεις και συνταρακτικές πολεμικές, αλλά ίσως αυτή η στιγμή να χρησιμεύσει σε μια εμφάνιση των προβλημάτων που έχουν υποστεί τις συνέπειες μιας σχεδόν αποκλειστικά ακαδημαϊκής συζήτησης, δίχως μεγάλες αντιστοιχίες στην πρακτική του σχεδιασμού και των μετασχηματισμών της πόλης.

ΕΡ.: Πώς έχουν προσδιορίσει τις διαφορές δραστηριοτήτές σου οι καλλιτεχνικές τάσεις και συζητήσεις των τελευταίων χρόνων, για παράδειγμα αυτής περί «μεταμοντερνισμού»;

Υπάρχει μια συνέχεια, ένα «κόκκινο νήμα» ή πρόκειται για διάφορα, ίσως αποσπασματικά σχέδια;

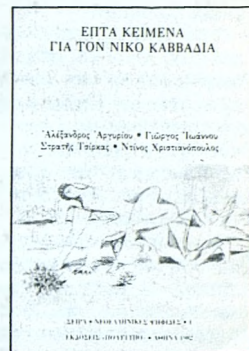
ΑΠ.: Γράφω ένα βιβλίο για να εξηγήσω αυτό το «νήμα» που υπάρχει. Θα έχει τίτλο *Πέρα από το Εφήμερο* και υπότιτλο *Αμετάβλητες Αξίες*. Ελπίζω να μεταφραστεί, αργά ή γρήγορα, και στα ελληνικά.

Όσο γι' αυτό που υπονοείτε δεν θεωρώ τον εαυτό μου μεταμοντέρνο, ακόμη ούτε και στην αρχιτεκτονική. Αν θα έπρεπε να δώσω έναν ορισμό θα έλεγα πως προσπαθώ να είμαι ένας «διαχειριστής» της κρίσης.

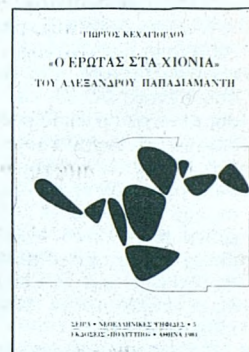
ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΠΟΛΥΤΥΠΟ**

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ
ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΠΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΝΙΚΟ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ»
ΤΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ
ΜΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»,
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΠΟΛΥΤΥΠΟ**

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

φυλλα - φτερα
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΦΥΛΛΑ - ΦΤΕΡΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ», Δεινοκράτους 131
τηλ. 72.29.237

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΓΙΑ CAUSA - ΜΟΥΝ

● Ο δημοσιογράφος Γ. Δημητριάδης μας έστειλε την επιστολή που ακολουθεί. Αναφέρεται σε σχετικό άρθρο του Β. Ζήση (ΑΝΤΙ τχ. 338).

Κύριε διευθυντά,

Στο τεύχος της 3ης Ιανουαρίου του ΑΝΤΙ και στη σελίδα 29, αναφερόμενοι σε «ύποπτες και σκοτεινές υποθέσεις με συμμετοχή επωνύμων από την Ελλάδα» που έχουν σχέση με την οργάνωση Causa και τον Μουν, είδα με έκπληξη ότι ανήκω σ' αυτούς τους επώνυμους.

Επειδή δύσκολα θεωρώ ότι μια μήνυση και αγωγή για δυσφήμιση μπορεί να βοηθήσει ορισμένους να προσέχουν περισσότερο τη σχέση κειμένων και τίτλων, θα προτιμήσω να κάνω στο σχετικό ρεπορτάζ δύο παρατηρήσεις, ίσως λίγο άσχετες μεταξύ τους αλλά που δείχνουν ότι ο συντάκτης γράφει αυτό που θέλει κι όχι ό,τι υπάρχει.

1. Πράγματι συμμετείχα στο σεμινάριο που αναφέρει ο συντάκτης σας κι ακόμα σε ένα ακόμη που αγνοεί. Αλλά και στα δύο συμμετείχα κατόπιν εντολής του διευθυντού του Οικονομικού Ταχυδρόμου, Γιάννη Μαρινού όπου κι εργαζόμουν τότε. Η πρόσκληση είχε γίνει στον Ο.Τ. και όχι σε εμένα προσωπικά. Αλλά η συμμετοχή σ' αυτά δεν συνδέεται με «σκοτεινές και ύποπτες υποθέσεις» αλλά με τη διάθεση για πληροφόρηση.

2. Περισσότερες από 3 φορές μέσα στο άρθρο αναφέρεται η σχέση της CAUSA με την CIA. Και να μην η καραμέλλα αυτή είναι γνωστή σαν γενική συνταγή στην αντιμετώπιση της επίσης γνωστής αμερικανοσοβιετισκοπλουτοκρατικής συνωμοσίας αλλά γιατί δεν μας λέει από που προκύπτει. Ή μήπως είναι πιο εύκολο να θεωρεί δεδομένο ό,τι του αρέσει; Γιατί με την ίδια λογική μπορεί και εγώ να συμπεράνω τα ίδια που σκέφτηκαν κι άλλοι και μάλιστα φακέλωσαν το ΑΝΤΙ στην αντίπερα όχθη του Ατλαντικού, όπως έχετε συχνά γράψει. Λοιπόν ίσως χρειάζεται περισσότερη ευθύνη.

Με φιλικούς χαιρετισμούς και αναμένοντας να δω δημοσιευμένη την απάντησή.

Γιάννης Δημητριάδης

Θέσαμε την επιστολή του κ. Δημητριάδη υπ' όψιν του συνεργάτη μας Βασίλη Ζήση, ο οποίος έχει να παρατηρήσει τα εξής:

Διάβασα με προσοχή την επιστολή του κ. Δημητριάδη, αλλά δυστυχώς δεν κατόρθωσα να αντιληφθώ για ποιο λόγο τη συνέταξε. Κατ' αρχάς παραδέχεται ότι συμμετείχε στο περί ου ο λόγος

σεμινάριο της CAUSA, επιβεβαιώνοντας όσα γράψαμε στο τχ. 338 του ΑΝΤΙ. Όσο για αν πήγε εκεί κατόπιν εντολής του κ. Μαρινού, αυτό είναι θέμα που πρέπει να το λύσει με τον πρώην διευθυντή του. Ο ίδιος όμως όφειλε να είναι ενημερωμένος για όσα συμβαίνουν περί την CAUSA και τον Μουν.

Αλλωστε δεν μπορώ να φανταστώ ότι συμμετείχε στο σεμινάριο χωρίς να διαβάσει το πρόγραμμα των εργασιών. Οπότε δεν μπορώ να κατανοήσω πώς το θέμα του σεμιναρίου «Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και Αντιμετώπιση του Κομμουνιστικού Επекτατισμού» συμβιβάζεται με την «διάθεση για πληροφόρηση» του κ. Δημητριάδη.

Ισχυρίζεται επίσης, ο κ. Δημητριάδης πως «θεωρώ δεδομένο, ό,τι μου αρέσει» όταν αναφέρω στο άρθρο τις σχέσεις της CIA με την CAUSA. Είναι δικαίωμα του κ. Δημητριάδη να αμφισβητεί την ορθότητα των πληροφοριών μου, εφόσον, βεβαίως προσκομίζει στοιχεία που αποδεικνύουν το αντίθετο, πράγμα που δεν το κάνει. Του υπενθυμίζω όμως, ότι με την υπόθεση ασχολήθηκε εκτεταμένα η έγκυρη «Ουάσιγκτον Ποστ», αποδεικνύοντας τις σχέσεις της CAUSA με τον Μουν και τη CIA και προκαλώντας σάλο στις ΗΠΑ. Θα φροντίσω να στείλω στον κ. Δημητριάδη τα σχετικά αποκόμματα, που όφειλε να γνωρίζει —αν δεν τα έχει ήδη υπόψη του.

Όσο για τον υπαινιγμό «από πού προκύπτει η καραμέλλα» για τις σχέσεις CIA και CAUSA δεν νομίζω ότι θα έπρεπε να απαντήσω στον κ. Δημητριάδη. Μπορεί και ο ίδιος, εφόσον το επιθυμεί, «να σκεφτεί όπως στην αντίπερα όχθη του Ατλαντικού» και να φακελώσει το ΑΝΤΙ.

ΧΩΡΙΣ ΣΧΟΛΙΑ

● Από τον Α. Κογκαλίδη πήραμε την επιστολή που ακολουθεί. Αναφέρεται σε προηγούμενη επιστολή του — για το άρθρο του συνεργάτη μας Στ. Κούλογλου για την Μπιενάλε — και την απάντησή του τελευταίου που δημοσιεύθηκαν στο τχ. 337.

Θεσσαλονίκη
19 Ιανουαρίου 1987

Αγαπητό «Αντί»,

Ευχαριστώ το συνεργάτη σας που απάντησε στην επιστολή μου. Ας μου επιτρέψει, όμως, να αμφιβάλω για την καλή ή αντικειμενική πληροφόρησή του.

Από το 1962 που άρχισα τη δημοσιογραφική μου καριέρα (ως καλλιτεχνικός συντάκτης σε εφημερίδες) δεν είχα την παραμικρή σχέση με πολιτική (κόμμα, δραστηριότητες, ομάδες, άτομα). Αλλά και στην τότε ΥΕΝΕΔ όταν άρχισα τη συνεργασία μου το 1964, παρουσίαζα μουσι-

κη εκπομπές. Ουδέποτε στα 25 χρόνια της δημοσιογραφικής μου καριέρας έγραψα κείμενα (είτε σε εφημερίδες, είτε σε περιοδικά) οποιασδήποτε πολιτικής ιδεολογίας. Αλλωστε δεν πιστεύω ότι θα τα κατάφερνα στον τομέα αυτό.

Όσο για τον Λάκη Ιωαννίδη, που είναι γνωστός στη Θεσσαλονίκη και κατά το συνεργάτη σας είμαι «κολλητός» του, δε νομίζω ότι τις ελάχιστες φορές που τον είδα στο δρόμο ή σε γραφεία εφημερίδων, στα τελευταία 20 χρόνια, να αντάλλαξα πάνω από μια «καλημέρα». Τόσο καλά τον γνωρίζω!

Φοβάμαι, όμως, ότι το θέμα ήταν η Μπιενάλε και η αλληλογραφία αυτή δεν ενδιαφέρει πια τις στήλες του τόσο φιλόξενου και ανεκτικού περιοδικού μας. Παρ' όλα αυτά, για οποιεσδήποτε άλλες διευκρινίσεις είμαι, σαφώς, στη διάθεση του συνεργάτη σας — έστω και τηλεφωνικά.

Φιλικά
Α. Κογκαλίδης

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

● Η ελεύθερη ραδιοφωνία στην Αυστραλία και τι συμβαίνει στη χώρα αυτή. Γι' αυτό το θέμα μας γράφει ο αναγνώστης μας Χρ. Ζήσης από τη Μελβούρνη.

Αγαπητό Αντί,

Συμφωνώ απόλυτα με την επιστολή της Π. Ζέρη, στο τεύχος 336, σχετικά με το θέμα της ελεύθερης ραδιοφωνίας. Παρακολουθώ από το «ΑΝΤΙ» τις διεργασίες που γίνονται στο θέμα αυτό, οι οποίες πηγάζουν από τη δικαιοσύνη και ειλικρινή επιθυμία διαφόρων φορέων να ιδρύσουν εναλλακτικά μέσα ενημέρωσης.

Ζω εδώ και 5 χρόνια στην Αυστραλία, όπου υπάρχουν δεκάδες ιδιωτικοί ραδιοσταθμοί και τηλεοπτικά κανάλια, αλλά η ραδιοφωνία δεν είναι καθόλου ελεύθερη. Το 90% των ιδιωτικών ή «ελεύθερων» σταθμών, ελέγχονται από τέσσερις μεγάλες εμπορικές επιχειρήσεις, οι οποίες βέβαια κάθε άλλο παρά αγωνιούν για ποιότητα και πολυφωνία στην πληροφόρηση. Μόνο το υπόλοιπο 10% των ιδιωτικών σταθμών μπορούν να χαρακτηρισθούν ελεύθεροι, καθώς είναι ανεξάρτητοι από οικονομικά συμφέροντα, και επιβιώνουν χωρίς στην κρατική υποστήριξη, εθελοντική δουλειά και υποστήριξη του περιορισμένου αριθμού ακροατών τους. Παρέχουν πράγματι μια όαση ποιότητας, πρωτεύουσα και δημοκρατική πληροφόρηση μέσα στην ερημο της «συνεπιμετρήσεως» ραδιοτηλεόρασης.

Υπάρχουν βέβαια και οι κρατικοί ραδιοτηλεοπτικοί σταθμοί, για τους οποίους ίσως ο όρος «κρατικοί» είναι λανθασμένος αν γίνεται σύγκριση με τα κρατικά μέσα ενημέρωσης στην Ελλάδα. Οι σταθμοί αυτοί διευθύνονται από δημόσιους οργανισμούς αλλά είναι τελείως ανεξάρτητοι από την οποία κυβέρνηση και πολιτική της. Μαζί με τους ανεξάρτητους ιδιωτικούς σταθμούς προσφέρουν μια εναλλακτική πληροφόρηση και ψυχαγωγία, λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη την πολυεθνική μορφή της αυστραλιανής κοινωνίας.

Περιττεύει νομίζω να προσθέσω ότι η πλειοψηφία του αυστραλιανού κοινού έχει παγιδευτεί από τα εμπορικά κυκλώματα και αποβαλκώνεται με τα αμερικανικά υποποδίσια της «ελεύθερης» ραδιοτηλεόρασης.

Δεν βλέπω λοιπόν, κανένα λόγο ώστε να εμποδισθεί αυτή η κατάσταση στην Ελλάδα, η βιομηχανία της ενημέρωσης είναι υπερ-επικερδής ώστε να μην αφήνει πλαίσια για ρομαντισμούς στη δεδομένη κοινωνικοοικονομική οργάνωση της ελληνικής κοινωνίας.

Στόχος των φορέων που επιθυμούν ελεύθερη ραδιοφωνία θα πρέπει να είναι ο εκδημοκρατισμός των κρατικών μέσων ενημέρωσης και η ίδρυση μη εμπορικών και ανεξάρτητων ραδιοτηλεοπτικών σταθμών με την υποστήριξη δημοσίων φορέων.

Ας μην παρασυρομαστούμε από αφελείς αρχικούς ενθουσιασμούς.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Χρήστος Ζήσης

ΚΑΛΑΜΑΤΑ: ΚΑΙ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΗ ΒΙΤΡΙΝΑ;

● Με τίτλο «Καλαμάτα: ανυποψίαστα νοήματα» ο αναγνώστης μας Χ. Ηλιάδης σχολιάζει τα όσα συμβαίνουν στην πόλη αυτή με «προσωπικό τόνο», όπως σημειώνει ο ίδιος.

Θέλω κατ' αρχάς να μιλήσω σε προσωπικό τόνο. Για τη θλίψη μου σε πρακτικές όπως αυτές με τα ραβασάκια ποιος θα πάρει σκηνή, για τη βεβαίωση του νομάρχη (TV δεύτερη μέρα του πρώτου σεισμού) ότι απεκαταστάθη ο ρυθμός της πόλης κ.α.

Το χειροπιαστό συναίσθημα, αυτοί που είναι καμωμένοι για μεγάλα και ωραία έργα, οι υπόλοιποι ή διατηρούν τη δυνατότητα που τους παρέχεται: να υπενθυμίζουν τον αριθμό ψήφων που χορηγούν και το αντίτιμο ή εμφανίζουν την εικόνα που κανείς δεν φωτογράφησε ή περιέγραψε. Αυτή της παροχής δωρεάν στέγης σε ασφαλή δωμάτια ξενοδοχείων, όσων διαφημίζουν τους συνδυασμούς, από την μια και των δεκάδων ανάπηρων, ασθενών που να μην έχουν ούτε σκηνή...

Μια δημοσιογραφική επιστολή— άρθρο δεν επιτρέπει προσωπικές εξομολογήσεις ενθαρρυνόμενες όμως από εκείνα τα «δάκρυα» που ξύπνησαν όταν θυμήθηκα μια παλιά ιδιότητά μου: αυτήν του μέλους του ΚΚΕ εσ. Έτσι το δέρμα της σιωπής υποχωρεί αντικρύζοντας την πρακτική της εκεί οργάνωσης.

Από την προεκλογική περίοδο προσπάθησα— μάταια— να πιαστώ από κάποιο σημείο και να εξηγήσω πρακτικές που με μείωναν. Σαν κοινωνικό άτομο και σαν πολίτης.

Πρώτον: οι ιερείς της ιατρικής επιστήμης. Αδιαφορώντας για τα εν «ειρήνη» προσόντα τους το κύρος και την εξουσία, άσκησαν την εξειδίκευσή τους με αποκλειστικό ενδιαφέρον το κέρδος.

Δεύτερον: οι ασκούντες την κομματική πολιτική. Αριστεροί, δεξιοί, κεντρώοι και το μεταπολιτευτικό στρώμα που ακούει αυτάρεσκα στο «προσωπικότητες» ζητούσαν από την Αθήνα να ψηφίσουν οι κάτοικοι της Καλαμάτας αυτόν που αυτοί επιλέγουν. Θυμήθηκα την παλιά διαφήμιση γιατί οι εννέα στους δέκα καλλιτέχνες του Χόλυγουντ προτιμούν το σαπούνι Lux!

Τρίτον: όταν πέντε ή λιγότερες μέρες από τον πρώτο σεισμό, το ανεκδιήγητο εκεί ΚΚΕ εσ. ξεστομίζει χωρίς δισταγμό την επείγουσα ανάγκη των εκλογών. Αν κάποιος γνωρίζει τη δύναμή του, σ' αυτή την πόλη, μόνο υποψίες προσλαμβάνει αν δεν αδιαφορήσει. Άραγε να 'ταν προπομπός του ΠΑΣΟΚ; Επειδή ο τότε δήμαρχος και μετέπειτα ο υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ δεν είχε ανακοινώσει ούτε (δήλωνε ότι) θα ασχολιόταν με τις εκλογές. Να υποψιαστώ κάποια σχέση αλληλοεξάρτησης;

Τέταρτον: Όλοι οι υποστηρικτές του τέως και νυν δημοτικού άρχοντα τον προπαγάνδιζαν χωρίς κάποια στοιχειώδη κριτική του έργου που συντελέσθη επί της διοικήσεώς του. Αλλά παρέθεταν έργα. Θα περίμενε κανείς, τουλάχιστον από τους αριστερούς (;) μια παρουσίαση σχετιζόμενη με κάποια προοπτική. Οι διαδικασίες που υιοθετούμε και επεμβαίνουμε (από διάπλαση χώρων μέχρι πολιτιστικών) δεν είναι ασύνδετες με τον τρόπο που οι κάτοικοι διαμορφώνουν τις σχέσεις τους...

Θα μπορούσα να συνεχίσω με μια εικοσάδα τουλάχιστον περιστατικών που οξύνουν την αντίφαση των δυνάμεων που υποστήριξαν μια δρομολόγηση χωρίς γνώση της κοινωνικής ζωής εκεί. Μιλώ πάντα για τη μετασεισμική περίοδο. Η αναζήτηση πρακτικών χωρίς ψεγάδι ξέρω ότι είναι όχι αδύνατη απλώς αλλά και ψεύτικη, να υποστηριχθεί. Εντούτοις, η δημοτική αρχή, παρουσιάζει μια πρακτική στη σχέση της με την κυβέρνηση, όπου ο-

λα συμβαίνουν άσπογα. Καμιά διεκδίκηση, καμιά κριτική, απουσία κάθε στοιχείου για μια ζωντανή σχέση. Φαίνεται ότι τα συντρίμια του σεισμού ήταν καθοριστικά. Αρκετά αισθητή η απουσία διεκδικητικού λόγου. Υποψιάζομαι ότι μια «αντίπαλη» κυβερνητική αρχή, θα προκαλούσε μια παρουσία λεπτομερών αιτημάτων τόσο για τις κοινωνικές όσο και για τις ατομικές ανάγκες.

Τα υπόλοιπα, άσπογα: συγκέντρωση χρημάτων, παροχή θεάτρου, ύπαρξη σχεδίου πόλης, δωρεές τροχόσπιτων κ.ά. κ.ά. Με τη διαφορά ότι προσφέρονται μονοπαλιακά...

Και όταν συγκρούονται συμφέροντα κοινωνικών ομάδων που ελέγχουν οι μεν τη διοίκηση οι δε την οικονομία, τότε η σύγκρουση μεταφέρεται στον (εξαρτημένο) κόσμο με απειλές και εκφοβισμούς...

Εν περιλήψει, τα ηγετικά στρώματα μιας μικρής επαρχίας, υλοποιούν τη συνολική κοινωνική λειτουργία των γνώσεων που μας παρέχουν. Γνώσεις τέτοιες που μας επιτρέπουν να υπακούουμε και όχι να ελέγχουμε. Να μας τρομοκρατούν και όχι να διεκδικούμε. Να δαιμονιστεί η εκπροσώπηση όπως έχει. Όπως το διαφημιστικό «Διαλέγουμε πριν από σας, για εσάς»...

Και συνεχίζει το κείμενο

Κανείς δε δείχνει υποψιασμένος ότι υπάρχουν βιολογικά όντα που αγνοούν τη λέξη δικαίωμα. Άνθρωποι που επιβεβαιώνουν τις βαθιές ρίζες μιας ιστορικής καταστολής. Τέτοιους που αποδέχονται τη μοίρα που τους έλαχε με το σεισμό. Ανάπηροι, ηλικιωμένοι, και να ζουν σε σκηνές. Και αυτό είτε επειδή δεν περνάσαν υποψία στο μυαλό τους να διεκδικήσουν όσα οι κοινωνικοί πόροι προορίζουν γι' αυτούς ή επειδή τη πείρα τους συγκρατεί από τη φθορά ενεργειών χωρίς αντίκρουσμα. Όλοι έτσι κάπως απαντούν στην ερώτηση πως ζουν: «σαν σαπούνι, ολόενα λιγοστεύοντας». Οι υπεύθυνοι (;) να σχεδιάζουν και ν' αποφασίζουν την ανοικοδόμηση της πόλης δεν θ' αποκτήσουν ποτέ την ακουστική για ν' αφογγκραστούν το μουρμουρητό αυτών των ξεχασμένων όντων. Αυτοί στα μελλοντικά προγράμματα. Η τέταρτη εξουσία θα συμπαρασταθεί προβάλλοντας τον ζήλο των υπόλοιπων συμμάχων της και όταν συμβεί να παρανομήσει η δημαρχική αρχή σ' όσα η ίδια διαφυλάττει τότε ανασύρονται οι πόδες. Αν μιλάς μ' αριστερούς θυμίζεις τα περί ιδιοκτησίας (!). Αν απευθύνεσαι σ' άνθρωπο χωρίς κομματική ιδιότητα τους θυμίζεις τη δική σου. Λησμονώντας, στην πρώτη περίπτωση για ποια ιδιοκτησία ομιλείς και στη δεύτερη ότι αυτοί που σου μιλούν είναι αυτοί που σου «πρόσφεραν» αυτό που με χί-

λιους τρόπους εκμαίευσες, την ψήφο τους. Αποτέλεσμα κάθε ανδρείου να πίνει από δυνατό κρασί. Αυτών που ξέρουν γιατί υπάρχουμε. Που γνωρίζουν να υποτάσσουν με αξιοπρέπεια ή με δημόσιες σχέσεις.

Η προσωπική μου πίκρα δεν συνδέεται μόνο μ' όλα αυτά που περιγράφω. Ίσως γιατί είναι αυτονόητο το ενδιαφέρον των δημοτικών να προβληθούν. Η επαγγελματική συνέχεια. Αυτονόητο το είδος ενδιαφερόντων όσων συνδέονται με οικονομικά συμφέροντα σ' αυτή την πόλη. Αυτονόητη και η πόζα των προσωπικοτήτων. Με τα τιμητικά τους ψηφίσματα. Τη χαρά και το θρίαμβο της ανωτερότητάς τους.

Εκείνο που δεν ήταν αυτονόητο: Οι τελειόφοιτοι των πολυτεχνικών σχολών. Όσοι δεν ενδύνονται με κομματικές αμφιέσεις. Γι' αυτούς, η Καλαμάτα, ήταν πολλά στοιχεία. Από άποψη αυστηρά επαγγελματική μέχρι ευρύτατα κοινωνική. Στοιχίμα μεταξύ κέρδους και προσφοράς. Στοιχίμα του θεωρητικού εξοπλισμού τους και το πώς υλοποιείται. Στοιχίμα της νεότητας. Αυτής που δεν βλέπει το νόημα. Έτσι, δεν θα χρεώνονταν, μεταμέλειες, περτιές και μάταιες. Η ρημαγμένη και ερειπωμένη πολιτεία θα 'ταν μια διευκρίνιση. Για το τρίπτυχο όλων ανεξάρτητα κομματικής τοποθέτησης: κύρος - εξουσία - χρήμα.

Προκύπτει όμως η απορία, γιατί αφού όλα υπόκεινται σ' αυτό το τρίπτυχο, γράφεις τέτοιες μίζერიες; Γιατί όταν πρωτοαντίκρισα όσα περιγράφω θυμήθηκα κάποιες απορίες της παιδικής μου ηλικίας. Ρωτούσα τη μητέρα μου ποιοι έφτιαξαν τις γέφυρες στο Νέδωντα, ποιοι το λιμάνι, ποιοι τ' άμορφα κτίρια κ.ά. κ.ά. Η απάντηση: «Ο βασιλιάς μας». Τότε είχαμε βασιλεύουσα δημοκρατία.

Αργότερα, όταν περνούσαν τα χρόνια, έμαθα για κάποιες άλλες εκδοχές. Αυτές που υπήρχαν σε βιβλία απαγορευμένα. Και όσοι τα υποστήριζαν είχαν κάποιο τίμημα. Τότε σε εξορίες και φυλάκες. Σήμερα πώς διαπραγματεύονται την πίτα; (= το τρίπτυχο). Μια πίτα που αρχίζει από ένα ασφαλή δωμάτιο ξενοδοχείου και καταλήγει σε κάποια ποσοστά κύρους, εξουσίας και δραχμών. Ανάλογα της ικανότητας να «καθοδηγείς» ένα αριθμό ψηφοφόρων. Δηλαδή σύμφωνα με τη δυνατότητα καταστολής στο δίπτυχο: εκπρόσωποι - εκπροσωπούμενοι. Ή επιχειρήσεις σοφότες; Να προκαλούν τον θαυμασμό σοφών και την ψήφο του επιπόλαιου απλού λαού. Να πάρουν οριστικό διαζύγιο μ' ένα παρελθόν που τους άφηνε εκτός τειχών της εξουσίας.

Χρήστος Ηλιάδης

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

● Από τον διευθυντή Μεταλυκειακού Βασιλή Λαμπρόπουλο πήραμε το ακόλουθο γράμμα:

Αγαπητό «Αντί»,

Θεωρώ πολύ εύστοχο το τετρασέλιδο του ΑΝΤΙ της 13/2/1987 που αφιερώνεται στη μνήμη του Γιάννη Παπουτσάκη.

Όχι μόνο γιατί αποτελεί ελάχιστο φόρο τιμής στο λεβέντη που έφυγε από κοντά μας. Αλλά κυρίως γιατί παραδειγματίζει τη νεότερη γενιά.

Για τους αγώνες και τις αγωνίες του Γιάννη Παπουτσάκη για τη νέα γενιά, θέλω κι εγώ να καταθέσω τη μαρτυρία μου. Γιατί νομίζω ότι από το αφιέρωμα στη μνήμη του έλειπε κάθε πληροφόρηση για το εκπαιδευτικό έργο του αξέχαστου Γιάννη.

Επιτρέψτε μου να αναφερθώ στη γνωριμία μας, για να εκτιμηθούν καλύτερα μερικά στοιχεία και απόψεις που θ' αναφέρω παρακάτω.

Με το Γιάννη Παπουτσάκη ήμασταν συνάδελφοι τα τελευταία τρία χρόνια. Ο Γιάννης διηύθυνε το Μεταλυκειακό Προπαρασκευαστικό Κέντρο Βύρωνα και εγώ το αντιστοιχο στη Δάφνη. Έτσι μου δόθηκε η ευκαιρία να τον γνωρίσω καλά σε διάφορες συσκέψεις που είχαμε οι διευθυντές των Μεταλυκειακών, αλλά πολύ καλύτερα στο υπουργείο Παιδείας, τα καλοκαίρια, όπου ήμασταν αποστασμένοι κι εργαζόμασταν μαζί.

Το πρώτο πράγμα που εντυπώσιαζε όποιον τον γνώριζε, ήταν η ευθύτητα και η ειλικρίνεια στη διατύπωση των απόψεών του. Δεν δίσταζε να εκφράζει, όταν το πίστευε, διαμετρικά αντίθετες απόψεις απ' αυτές που υποστήριζαν προϊστάμενοί μας. Χαρακτηριστικό του Γιάννη Παπουτσάκη ήταν η κριτική του στάση απέναντι σε κάθε σημαντικό ζήτημα στο χώρο της Παιδείας. Ήταν βαθιά πεπεισμένος ότι το εκπαιδευτικό μας σύστημα νοσεί, ότι ο τόπος χρειάζεται μια άλλη εκπαίδευση. Οι αγώνες του και η αγωνία του γι' αυτή «την άλλη εκπαίδευση», όπως χαρακτηριστικά έλεγε, θα μείνουν σ' εμάς, τους φίλους του στο χώρο των Μεταλυκειακών, χαράζοντάς τη μνήμη μας.

Ένα σοβαρό ζήτημα, που το διερευνούσε όχι μόνο θεωρητικά, αλλά προσπάθησε να το αντιμετωπίσει και πρακτικά σαν διευθυντής στο Μεταλυκειακό του Βύρωνα, ήταν η συμμετοχή των μαθητών στις εκπαιδευτικές διαδικασίες. Είχε ατέλειωτες συσκέψεις με τους εκπροσώπους των σπουδαστών που τις θεωρούσε ένα πολύ σημαντικό κομμάτι από τη δουλειά του σαν διευθυντή.

Δεν θα ξεχάσω επίσης την έγνοια του για τους νέους συναδέλφους - καθηγητές. Το ενδιαφέρον του γι' αυτούς δεν ήταν επιδερμικό, για το θεαθναί, αλλά

βαθύ και προσανατολισμένο προς την ουσιαστική συνεργασία μαζί τους. Τον είχα ακούσει πολλές φορές στο υπουργείο Παιδείας να διαμαρτύρεται για το απαράδεκτο καθεστώς εργασίας των ωρομισθίων καθηγητών και να επισημαίνει τις ευθύνες του υπουργείου για τις επιπτώσεις που θα είχε αυτή η κατάσταση στο θεσμό των Μεταλυκειακών.

Στον τομέα της επιστήμης του, στα Μαθηματικά θυμάμαι τα ξενύχτια που πολύ συχνά έκανε διαβάζοντας βιβλία κυρίως μοντέρνων μαθηματικών και τις ατέλειωτες συζητήσεις που είχε με συναδέλφους μας, μαθηματικούς, για τις αλλαγές που έπρεπε να γίνουν στην ελληνική εκπαίδευση, στον τρόπο διδασκαλίας των Μαθηματικών.

Ο Γιάννης Παπουτσάκης, αναμφίβολα υπήρξε μαζί με όλα τα άλλα και ένας εξαιρετικός εκπαιδευτικός που θα τον θυμόμαστε όλοι, όσοι τον γνωρίσαμε.

Βασίλης Λαμπρόπουλος
Χημικός

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

● Στη σ. 11 του τχ. 339 το σημείωμα για το Γιάννη Παπουτσάκη και την ΕΠΟΝ που φέρνει την υπογραφή Σωτήρης Φανουριάκης πρέπει να αποδοθεί στον Παύλο Μιχελιουδάκη —που ήταν και ο πρόεδρος του «Φοιτητικού Συνεταιρισμού Χανίων». Στην αφήγηση του ο Παύλος Μιχελιουδάκης είχε ενσωματώσει και εκείνην του Σωτ. Φανουριάκη.

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ

● Στο άρθρο του Ν. Ι. Κυριαζίδη «Κυκλοφορίες, οικονομικά και μυστικά του περιοδικού Τύπου» (ΑΝΤΙ τχ. 338) αναφέρεται η επιστολή που ακολουθεί.

Με την ευκαιρία της δημοσίευσης του άρθρου ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ, στο περιοδικό «Αντί» τεύχος 338/30 Ιανουαρίου 1987, θελήσαμε να επικοινωνήσουμε μαζί σας προκειμένου να σας κάνουμε γνωστά μερικά σημαντικά στοιχεία, που δυστυχώς παραλείψατε να συμπεριλάβετε στην έρευνά σας. Αυτές οι πληροφορίες έχουν σχέση βέβαια με την εταιρία μας την Comupress, αλλά και γενικότερα με το χώρο του ειδικού Τύπου της πληροφορικής στην Ελλάδα.

Η Comupress είναι μια εκδοτική εταιρία, που ξεκίνησε το 1983 με ειδικευση στο χώρο της πληροφορικής σε όλες τις εφαρμογές της. Από τις μηνιαίες εκδόσεις της, το Computer ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ, που πρωτοεμφανίστηκε τον Ιανουάριο του 1983, ασχολείται με όλο το φάσμα των επαγγελματικών υπολογιστών, όπως και την πληροφορική του επιχειρηματία - χρήστη, για τα γεγονότα και τις τάσεις που χαρακτηρίζουν την αγορά. Η κυκλοφορία του περιοδικού είναι 20.000 τεύχη τον μήνα.

Ρίχνει ονομάζεται η μηνιαία έκδοση της Comupress που καλύπτει το χώρο των οικιακών υπολογιστών. Διανύει το τέταρτο χρόνο της κυκλοφορίας του, η οποία ανέρχεται σήμερα σε 25.000 τεύχη, ενώ ο αριθμός των αναγνωστών του φτάνει τους 100.000 νέους ηλικίας 12-25 χρόνων.

Το περιοδικό Information και η έκδοση αυτοματισμού γραφείου, Σύγχρονη Επιχείρηση, πρωτοεκδόθηκαν τον Ιανουάριο του 1986. Είναι μηνιαία έντυπα ελεγχόμενης κυκλοφορίας, που διανέμονται σε 10.000 επιχειρηματίες, διοικητικά στελέχη και υπεύθυνους τμημάτων κάθε είδους οργάνωσης. Ασχολείται με τους τομείς του Management, του Marketing, της Οικονομίας, της Νέας Τεχνολογίας και Έρευνας και —φυσικά— της Πληροφορικής.

Στο ενεργητικό της Comupress μπορούμε να προσθέσουμε ετήσιους οδηγούς αγοράς για οικιακούς υπολογιστές «Super Piche», για business computers «Data» καθώς και εκδόσεις βιβλίων για μικροϋπολογιστές.

Όταν το ιστορικό της Comupress μεταφράζεται με τέτοια στοιχεία νομίζουμε ότι είμαστε δικαιολογημένοι αν αναρωτηθούμε για την παράληψη της από την ανασκόπηση των ειδικών περιοδικών πληροφορικής και των εταιριών που τα εκδίδουν. Ελπίζουμε επίσης ότι θα συμφωνήσετε ότι ένα διορθωτικό υπόμνημα στο επόμενο τεύχος σας είναι απαραίτητο και για σας, από πλευράς σωστής δημοσιογραφίας και πληροφόρησης των αναγνωστών σας, και για μας, από πλευράς συνέπειας απέναντι στην αγορά μας.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την κατανόηση και για την άμεση και έμπρακτη συμπαράστασή σας.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Λουκία Γαλιαδώρου
Υπεύθυνη Marketing

● Θέσαμε υπόψη του Ν. Ι. Κυριαζίδη την παραπάνω επιστολή ο οποίος παρατηρεί τα εξής:

Η COMUPRESS ΕΠΕ είναι μια νέα και δυναμική εταιρία στο χώρο των εκδόσεων περιοδικών για κομπιούτερ. Από ό,τι μπόρεσα να πληροφορηθώ ανήκει στο Ν. Μανούσο και στην Α. Λαλιώτη. Πέρσι δημοσίευσε τον πρώτο ισολογισμό της που κάλυπτε το δεκαοκτάμηνο διάστημα ως τις 31 Δεκεμβρίου 1985. Τα κέρδη της ήταν 1,4 εκατ. δρχ. με κεφάλαιο 200.000 δρχ. Τηλεφωνικά μου διευκρίνησαν ότι η λέξη «κυκλοφορία» στην επιστολή τους, δεν σημαίνει πωλήσεις, αλλά τираξ.

Ν.Ι.Κ.

Ο ΤΡΟΥΜΑΝ ΩΣ ΑΓΑΛΜΑ

● Αφού αναφέρεται σε σχέδιο του περιοδικού για το άγαλμα Τρούμαν και την τύχη του, ο Β. Γιαννάκοβας από το Λουξεμβούργο συνεχίζει:

Κύριε Διευθυντά,
Θέλω να σας επισημάνω ότι κακώς έχυσε κροκοδείλια δάκρυα ένα μέρος του ελληνικού τύπου για τον κ. Χάρρυ: αλλά ο Τύπος έχει τα χάλια του. Ενώ έγραψε ολόκληρα κατεβάρια για την ζωή του, απέκρυψε με επιμέλεια την πραγματική αλήθεια και το ρόλο που ο Τρούμαν έπαιξε στα ελληνικά πράγματα. Αυτό νομίζω ότι και σεις το γνωρίζετε ότι δηλαδή, ο Τύπος έχει και το παραβάν του ενώ ο Έλληνας βλέπει μόνον τη βιτρίνα. Αλλά ας έρθω στον κ. Χάρρυ.

Τα στοιχεία που παραθέτω είναι λόγια του σημερινού υπουργείου Βόρειας Ελλάδας κ. Στέλιου Παπαθεμελή (τότε ήταν βουλευτής της ΕΔΗΚ) και δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό «ΕΠΙΚΑΙΡΑ» τχ. 432 της 11-11-76 και έχουν σχέση με τον Τρούμαν: «Όταν είχε έλθει στην Ελλάδα αντι να πάει πρώτα στην ελληνική κυβέρνηση όπως όφειλε πήγε στη Μασονική Στοά. Εκεί έθεσε το θέμα της Κύπρου ωμά στους Έλληνες μασόνους. Ο διαμελισμός της Κύπρου αποφασίσθηκε στη Στοά Μπένεθ Μπερίτ, καλούμενη «Μητέρα Στοά» των ΗΠΑ. Στη στοά αυτή ο Τρούμαν κατείχε τον 33ον βαθμό. Και το παράξενο είναι ότι δεν βρέθηκε εκεί μέσα ούτε ένας άνδρας, ένας Έλληνας από τους μασόνους να του κλείσει την πόρτα κατάμουτρα. Μεταξύ των μασόνων ήταν τότε και ο μετέπειτα «δήμαρχος» Αθηναίων επί δικτατορίας Ρίτσος. Έτσι, από τότε και μέχρι σήμερα η Κύπρος είναι μια εθνική πληγή. Ως Έλληνας θεωρώ υπεύθυνο τον μασόνο Τρούμαν για τα δεινά του κυπριακού ελληνισμού. Μα και αυτούς που του έστησαν στις 20-5-63 άγαλμα και ήταν στην ίδια σφηκοφωλιά...

Για όλα αυτά που και ο ίδιος ο κ. υπουργός τότε έγραφε, νομίζω ότι το άγαλμα του Χάρρυ δεν έχει δουλέψει σε ελληνικό έδαφος και πλατεία. Ας το πάνε οι σημερινοί μασόνοι στην στοά τους ή στην αποθήκη τους ή ας το πάρουν οι Αμερικάνοι στο Λευκό Οίκο. Φτάνει πια. Άλλωστε δεν πρέπει να τιμούμε ένα πρόεδρο που ισοπέδωσε τη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι.

Με βαθειά εκτίμηση και φιλικούς χαιρετισμούς
Βασίλης Γιαννάκοβας

αντί

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Υπεύθυνος, σύμφωνα με το νόμο:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
Σπαρτάκου 9, Καλλιθέα
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 1.100 δρχ. - Ετήσια 2.200
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 7.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 14
ετήσια: δολ. 28
Η.Π.Α. - Καναδάς - Απ. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 17
ετήσια: δολ. 34

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 100
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 150

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819

- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

Το «κύκνειο άσμα» του ηγέτη του ΚΚΕ από τα βάθη της Σιδηρίας

Εκδόσεις Γλάρος

Η ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΜΠΡΟΣΟΥΡΑ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΖΑΧΑΡΙΑΔΗ

Η **Παράνομη μπροσούρα** είναι το τελευταίο και σημαντικότερο γνωστό κείμενο που έγραψε ο εξόριστος και απομονωμένος στη Σιδηρία την εποχή εκείνη (1962) Νίκος Ζαχαριάδης. Είναι επίσης και το μοναδικό κείμενο αυτοκριτικής του άλλοτε πανίσχυρου ηγέτη του ΚΚΕ, που αποτελεί ταυτόχρονα και μια συνολική εκτίμηση της πορείας του κόμματος από την κατοχή και την αντίσταση μέχρι τη συντριβή του Δημοκρατικού Στρατού και την προσφυγοποίηση των ανταρτών.

Η **Μπροσούρα** υπήρξε η ψυχολογική προετοιμασία και η εισαγωγή του Νίκου Ζαχαριάδη για την τελική του εξομολόγηση για όσα θα εμπιστευόταν ένα χρόνο αργότερα στον ταξίαρχο του Δημοκρατικού Στρατού Αχιλλέα Παπαϊωάννου, σαν τελική του επιθυμία και οριστική **Διαθήκη** του.

Η **Μπροσούρα**, από μόνη της είναι αποκαλυπτική και εκρηκτική καταγγελία για τις παρεμβάσεις του ΚΚΣΕ στα εσωτερικά του ΚΚΕ, που αποδιοργάνωσαν και κατακερμάτισαν το πιο ρωμαλέο κόμμα της ελληνικής εργατικής τάξης. Θα έλεγε κανείς ότι η **Μπροσούρα** ήταν η τελευταία απελπισμένη προσπάθεια του Ζαχαριάδη να συντάξει σε νέα, ανεξάρτητη αυτή τη φορά, βάση το ΚΚΕ. Ήταν η τελευταία επαναστατική πνοή ενός ηγέτη που είχε ήδη κλονιστεί η πίστη του στη μολοσεβίκικη επανάσταση.

Σε όλα τα βιβλιοπωλεία

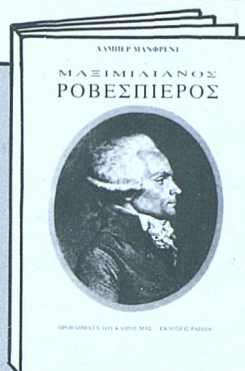
Εκδόσεις Γλάρος

ΕΦΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • 106 77 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 36.18.457 - 36.19.167

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 – τηλ. 36.02.007

Άλμπερ Μάνφρεντ

ΜΑΞΙΜΙΛΙΑΝΟΣ ΡΟΒΕΣΠΙΕΡΟΣ

Υπάρχουν στην ιστορία ονόματα που ούτε ο χρόνος, ούτε τα πάθη μπορούν να διώξουν από τη μνήμη ολόκληρων γενεών. Τέτοιο είναι και το όνομα του Μαξιμιλιανού Ροβεσπιέρου, του μόνου απ' όλους τους αρχηγούς της Γαλλικής επανάστασης που διέτρεξε μαζί της, επικεφαλής της, όλη τη διαδρομή μέχρι το τέλος.

Δημοσθένης Κούρτοβικ

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑΣ

Πώς εξελίχτηκε η σεξουαλική ζωή του ανθρώπου; Ποια ήταν η σεξουαλική συμπεριφορά των μακρινών προγόνων μας, που κατέβηκαν από τα δέντρα και προσαρμόστηκαν στη δίποδη βάδιση; Ποιος ήταν ο ειδικός ρόλος που έπαιξε το σεξ στην πορεία της εξέλιξης του ανθρώπου; Σε όλα αυτά τα ερωτήματα δίνει απάντηση το βιβλίο του Κούρτοβικ, που συγκεντρώνει όλα τα παλιότερα και νεότερα στοιχεία της επιστήμης γύρω από αυτό το συναρπαστικό θέμα και προτείνει μια νέα θεωρία για την ερμηνεία τους.

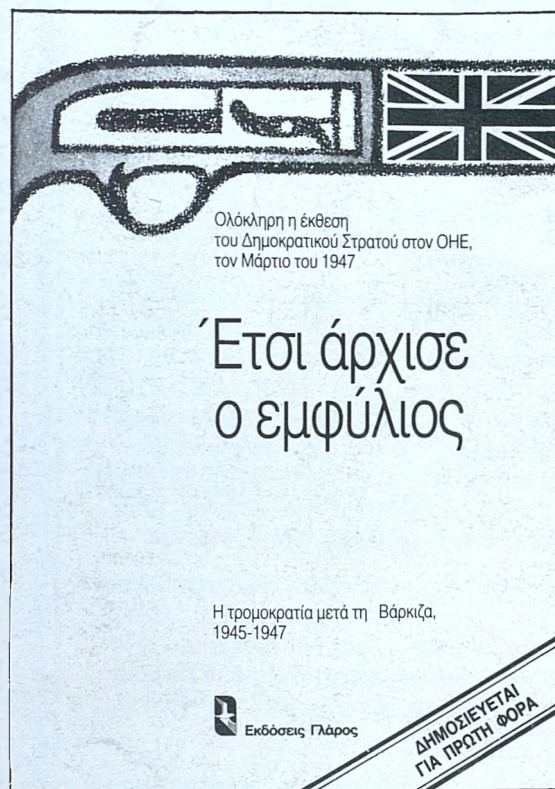
Δημήτρης Χριστοδούλου

ΤΟ ΝΗΣΙ

Στο νέο του μυθιστόρημα, συνεχίζει την πλατιά του πορεία, να εικονογραφεί, να διυλίζει και να εντοπίζει την καταγωγή της νεότερης κοινωνίας μας. Το **ΝΗΣΙ** είναι στο σκηνικό που παίζεται το παιχνίδι της παλαιάς, της νέας και της νεότερης κοινωνικής ομάδας που συγκρουόμενη ανεβαίνει. Το ανέβασμα το κόβει ο ξένος παράγοντας, γιατί δεν τον συμφέρει μια κοινωνική μετάλλαξη στη χώρα χωρίς τον έλεγχό του. Το σκληρό παιχνίδι σε βάρος της χώρας συνεχίζεται και ο Χριστοδούλου με το **ΝΗΣΙ** ειδοποιεί.

ΕΤΣΙ ΑΡΧΙΣΕ Ο ΕΜΦΥΛΙΟΣ

**Για πρώτη
φορά στο φως
ολόκληρη η Έκθεση
του Δημοκρατικού
Στρατού Ελλάδας
στην Ανακριτική
Επιτροπή του ΟΗΕ**

- Οι «Λήσταρχοι της εθνικοφροσύνης» και η τρομοκρατία
- Δολοφονίες, βασανισμοί, βιασμοί, λεηλασίες
- Πώς έβλεπε η Αριστερά τον τερματισμό του Εμφύλιου
- Από την Αγγλοκρατία στο «Δόγμα Τρούμαν».

Σε όλα τα βιβλιοπωλεία

Εκδόσεις Γλάρος